Regimen sanitatis cum ex-
positiõe magistri Arnal
di de villanoua

Vnguentũ ad molificandũ nervos

℞ butiri recentis sine sale ℥ vj adipis galline anatis et anseris ana ℥ i · medulle cruris vituli medie etatis ℥ ß dialtee olei laurini ℥ ß ana ℥ ½ · olei violati ℥ ß cere nove quantum sufficit misse et fiat vnguentum in forma parum liquide et calide

Incipit regimen sanitatis salernitanum excellentissimum pro conseruatione sanitatis totius humani generis perutilissimuz: necnon a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano omnium medicorum viuentium gemma vtiliter: ac s̃m omnium antiquoꝝ medicorum doctrinam veraciter expositum: nouiter correctum ac emendatuz per egregissimos ac medicine artis peritissimos doctores Montispessulani regentes. Anno. M.cccc.lxxx. predicto loco actu moram trahentes.

Angloꝝ regi scripsit scola tota salerni
Si vis icolumẽ. si vis te reddere sanũ
Curas tolle graues irasci cred̃ ꝓphanũ
Parce mero cẽato paꝝ. ñ sit tibi vanũ
Surgere post epulas. somnum fuge meridianũ
Non mictum retine. nec cõprime fortiter anuz.
Hec bene si serues. tu longo tempore viues.

Iste libellus est editus a doctoribus salerniẽsibus i quo inscribũtur multa ⁊ diuersa pro ꝯseruatiõe sanitatis humane. Et editus ẽ iste liber ad vsum regis anglie. Et in textu lecto auctor ponit octo documenta generalia pro ꝯseruatiõe sanitatis: de quibus postea spetialiter p ordinem determinabitur. Primuz ergo documentum est ꝙ homo: sanus volens viuere: debet ab eo remouere graues curas. Nam cure exsiccant corpora: ex quo tristificant spiritus vitales: modo spiritus tristes exsiccant ossa. Et sub isto documento etiam comprehendi debent tristitie que similiter corpora exsiccant ⁊ infrigidant: maciem ⁊ extenuationem inducunt: cor stringunt: ⁊ spiritũ obtenebrant: ingenium ebetant ⁊ rationem impediunt: iudiciuz obscurant ⁊ memoriã obtundunt. Veruntamẽ aliqui pingues ⁊ carnosi sunt spiritus adeo nobiles ⁊ callidos habentes ꝙ eis interdum bonum est tristari: vt spiritus calor ebetetur: ⁊ corpus aliqualiter maceretur.

Secunduz documentũ est non irasci. Primo quia ira similiter corpora exsiccat: cum ipsa summe singula mẽbra supercalefaciat. Nimia autem calefactio siccitatem inducit: teste Auic. i. doc. iii. c. i. Secundo quia ira ꝑ feruorem cordis omnes actus rationis ꝯfundit. Aduertendum tamen est ꝙ quidam frigidi sunt ⁊ maleficiati: quibus interdũ irasci prodest in regimine sanitatis: vt in eis calor excitetur. Tertiuz est parce vti potu vini: nimia enim repletio vini somnolentiã pigritiã debi

litatem membrorum. debilitatem stomachi ⁊ multa alia his similia in ducit. de quibus posterius magis patebit. Quartum est. paruz cenare. quia nimia nocturna repletio dolorem in ventre inducit ac inquietudinem insomneitatez ⁊ angustiam ꝑut manifesta pz experientia . ⁊ inferius magis declarabitur. Quintum ē. surgere post cibum sumptū. quod facit ad digestionem. propterea ꝙ cibum sumptum facit descendere ad fundum stomachi in quo viget virtus digestiua. Sextum est. nō dormire post prandiū. cuius documenta postea tanguntur in textu ibi. Febris pigricies. Septimum est. nō diu retinere vrinam. Ex nimia enim vrine rentētione aliquando sequitur difficultas mingendi aut omnino prohibitio a mictu. vt testatur Aui. xix. in trac. ii. c. de difficultate vrine. Similiter ex nimia retentione fecali plura proueniunt nocumenta. Indurantur enim feces in intestinis pp continuā suctionem venaꝝ meseraicarum cum intestinis cōtinuatarum oēm humiditatem a fecibus sugentium. ⁊ sic remanent sicce. Difficilis exitus intestina opilans. ad quā opilationem propter ventositatem. eductionis prohibitionem ⁊ aliarum secum aceruationem sequuntur nocumenta in textu posterius posita. ibi Spasmus ⁊c. Octauum est. non fortiter comprimere anum. ex hoc enī sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Ulterius subdit autor ꝙ oīa ista debite conseruans longo tempore sanus viuere poterit.

Si tibi deficiant medici: medici tibi fiant.
Hec tria. mens leta. requies. moderata dieta.

Autor in hoc passu tangit tria remedia generalia pro conseruatione sanitatis nature humane ⁊ precipue ipsorum nobilium. Primū est ꝙ animus hominis debet esse letus ⁊ gaudens. cū leticia siue gaudium etatem floridam facit hominem in iuuentute conseruat. virtutez cōfortat. vitā prolōgat. ingenium acuit. ⁊ ad singulos actus hominez abiliorem reddit. Et debet istud gaudium in regimine sanitatis cōueniēs eē tpatum ⁊ nō excessiuum. quia excessiuum sincopim ⁊ mortem inducit. ⁊ maxie gaudiū competit his qui multū curāt ⁊ solicitudibus destruuntur. Et pōt in ipsis de nouo acquiri per vsum cibi ⁊ vini delectabiliū ⁊ dimissiōe eoꝝ q̄ tristitiā inducūt: ⁊ inhitare cū sibi dilectis ⁊ similibus quibus virtus cōfortatur. teste Auic. xi. i. c. ō casu virtutis subito sic dicente. Et scias ꝙ virtus augmentatur cibo ⁊ vino subtili ꝯuenientibus ⁊ odoribus bonis. ex tranquillitate ⁊ gaudio ⁊ dimissione eorū que contristant ⁊ rixari faciunt. ⁊ renouatione rerum amabilium. ⁊ habitatione cū dilectis. Scdz ē tranquillitas animi. Nobiles. n. pp nimis magnas

⁊ diuersas curas quas habent plus leduntur ceteris paribus ꝙ qui mediocres sunt: Inquietatio vero mentis somnum maxime ipedit qui nobilibus summe vtilis ē: qui communiter nature sicce sunt atq₃ colerice. quibus permaxime somnus est vtilis: Tertium est moderata dieta .i. moderata sūptio cibi ⁊ potus: Nocumēta vero sup̄flui cibi ⁊ potus postea dicemus.

Lumina mane manus surgens gelida lauet aqua.
Hac illac modicū pergat. modicū q₃ sua membra
Extendat: crines pectat: dentes fricet: ista:
Confortant cerebrum: confortant cetera membra
Lote cale. sta pranse vel i. frigesce minute.

In hoc textu autor pōit. vi. documenta quibus cerebrum confortatur: ⁊ similiter singula corpis mēbra. Primum ē: postꝙ homo de mane surrexerit debet lauare oculos in aqua frigida: mundari enim debēt vt ab eis remoueātur imundicie palpebris adherentes ⁊ circa oculos existētes. ne ab ipsis oculi corrodātur. Et istud satis innuit Aui. i trac. ca. de remēoratiōe ꝯseruationis sanitatis oculi: ⁊ remēoratiōe eoꝝ q̄ nocēt ipsi. vt dicit. Ex eis āt q̄ abstergunt oculu₃ ⁊ acuūt ip̄m ē surbmergi in aqua clara ⁊ apire oculū in ea. Et idē vult trac. iiii. c. de cura debilitatis visus. dicēs. Et ingredi aquā clarā viridē ⁊ submergi in ea ⁊ apire ambos oculos i ea ꝺ₃ quātitatē qua possibile est. est ex eis q̄ seruāt sanitatē oculi ⁊ confortāt ip̄m ⁊ proprie in iuuentute. Causa aūt quare oculi magis debent lauari i aqua frigida ꝙ calida ē. q₂ vnūquodq₃ ꝯseruatur suo simili: vt dicit Aui. in. i. c. i. Et ideo vult Gali. i ter. canone illo. Calidiora calidioribus idigent adiutoriis. frigidiora frigidioribꝫ: sed sic ē. si oculi sunt frigide nature. ergo potius debent lauari aqua frigida ꝙ calida. Secundum ē: ꝙ homo d₃ lauare manus q₂ sunt instrumēta quibus mūdātur organa p̄ q̄ exeūt superfluitates cerebri. vt sunt aures. oculi. nares. Et ergo ob hoc manus debēt eē mūde. Plus tamen debent lauari in aqua frigida ꝙ in calida. quia lotio manuum in aqua calida generat uermes in ventre: ⁊ hoc specialiter dūmodo manus in aqua calida lauantur post sumptionem cibi vt innuit Aui. xvi. in trac. v. c. i. vbi agit de vermibus in ventre genitis. Et ratio est: q₂ p̄ lotionem manuum in aqua calida post sumptionem cibi trahitur calor naturalis quo cōpletur digestio i stomacho ad extra: quare imperfecta sit digestio: que potissima cā est vermium: Tertium est: ꝙ postquam homo surrexerit a somno debet paulatim incedere siue se mouere: Cuius cā est vt sup̄fluitates prime ⁊ secunde digestionum que sunt feces ⁊ vrina descendant ⁊ preparentur faciliori euacuatiōi Quar-

tum est: ꝙ postq̄ homo surrexerit a somno dꝫ extendere māus ⁊ pedes ⁊ alia mēbra. Cuius cā ē: vt trahātur vitales spiritus ad mēbra exterio ra: ⁊ p hoc subtiliātur spiritus cerebri. Quintuꝫ ē ꝙ dꝫ crines pectere. Cuius causa ē: vt appiantur pori p hoc capitis ⁊ exeāt vapores cerebri derelicti post somnū ⁊ subtilientur eius spūs. Unde vsus pectinis multuꝫ ↄfert visui ⁊ maxie sensibus prodest. Unde dicit Aui. tertia. i trac. iiii. ca. de cura debilitatis visus. Administratio pectinis sup caput iuua tiua ē ⁊ confert proprie sensibus. quare oꝫ ꝙ ministretur omni die multotiēs quoniā attrahit vapores ad supiora ⁊ mouet eos a pte oculi. Sextum est: ꝙ hō dꝫ mundare ⁊ fricare dentes. Cuius causa ē: q: imunditie s dentium ē causa fetoris anhelitus: similiter ↄ dentibus immundis spūs immundi eleuatur ad cerebrum ipsum pturbātes. Preterea: cō mixtio limositatis dentium cū ipso cibo ad stomachuꝫ missa ē cā corruptionis cibi in stomacho. Modum āt ↄseruandi sanitatē dentium ⁊ bonitatem odoris eoꝝ tangit. Aui. vii. in. c. de ↄseruatione dentiū sub hiis verbis. Et ex eo q̄ ↄseruāt sanitatem dentium ē vt colluatur os in mēse bis cū vino in quo decocta ē radix titimalli. Est. n. pueniens ad vltimū in faciendo bonum odorem: ⁊ non aduenit facienti illud dolor dentiuꝫ Ulterius autor in vltimo versu subdit aliqua precepta generalia. Primuꝫ est ꝙ hō lotus stupha vel balneo dꝫ se tenere calidum: q: tunc pori sunt aperti: ⁊ sic de facili frigus posset subintrare: ⁊ magna nocumēta corpi inferre. Aliud est ꝙ postq̄ hō sumpserit cibum dꝫ modicū stare: vt cibus pfecte descendat ad fundū stomachi inquo cōpletur digestio: deinde lente ambulet ⁊ nō fortiter: ne pp motū fortē calor trahatur ad ptes exteriores: ⁊ p hoc impediatur cibi digestio. aliud ē ꝙ hō frigidus dꝫ cauere ne subito se calefaciat: sꝫ paulatim. Mutatiōes. n. subite naturam ledunt. Omnia enim extra naturaꝫ molesta sunt. vt dicit Gali. in commento illius canonis fm multuꝫ ⁊ repente.

Sit breuis aut nullus tibi sōnus meridiāus
Febris. pigricies. capitis. dolor atꝫ catharrus
Hec tibi proueniunt ex somno meridiano.

In hoc textu tāgit autor. iiii. nocumenta que proueniunt ex somno facto post prandiuꝫ. Quorum primū est ꝙ ex somno meridiano solet sequi febris quod aliqui putant verificari de febre ꝓueniente ex oppilatiōe causam istius febris reddētes: q: tpe diei calor ⁊ spiritus mouentur ad exteriora: ⁊ sic virtus digestiua in die est debilis. Digestio enim perfecta est quando calor ⁊ spiritus ad interiora mouentur: pp quoꝝ motum calor naturalis incenditur. Et sic tempus noctis

est tempus perfectionis digestionis. Indigestio enim ꝛ cruditas humo
ruꝫ est causa oppilationis: que oppilatio est causa febris: ꝫ aui. in. iiii.
in pluribus passibus. Secundum nocumentuꝫ est pigricies: que ex ea
dem causa videtur oriri. Ex materia enim indigesta ꝛ grossa: grossi ele
uantur spiritus: qui moti ad membra corpis grauedinē corpi inducūt:
quemadmodū spūs subtiles ꝛ leues leuitatem ai ꝛ corporis inducunt.
Tertiū est dolor capitis: qui ēt ex eadeꝫ cā prouenire videtur. Ex cibo
enim indigesto in stō eleuantur grossi spūs cerebruꝫ perturbantes: qui
spiritus sunt cā discolorationis etiā faciei quando ad cutē mouentur: qꝛ
vbi est materia grossa: necesse ē quicquid ex tali materia dissoluitur esse
grossum: vt innuit Galie. in comēto illius amphorismi. Et qui crescūt
sic inquiens. Quicquid. n. de qualibet re dissoluitur: ei vnde dissolui-
tur necesse est vt assimiletur. Quartum nocumentum est catarrus: qui
similiter ex eadem causa videtur oriri. s. ex reumate. Reuma enim di-
citur ois fluxus materie de mēbro ad mēbꝝ in quacūqꝫ parte corporis
fuerit. sed secundum ꝙ ad diuersas partes corporis fluit. diuersa sorti-
ter nomina. Quando enim mouetur ad pectus siue ad membra spiri-
tualia vicꝫ ad pulmonem. dicitur catarrus: Sed quando fluit ad fau
ces siue ad colatorium palati. dicitur brancus. Et quando fluit ad na
res dicitur coriza. vt habere in istis versibus. Si fluat ad pectus dica-
tur reuma catarrus. Ad fauces brancus. ad nares dico corizaꝫ. Pre
ter tamen predictorum nocumentorum causas narratas alie posunt as
signari magis efficaces. Causa namqꝫ primi nocumenti. s. febris que a
liquando est effimera. aliquando putrida. est febris quidem effimere
retentio fuliginum in somno diurno. quarum resolutionem vigilia fa
cere consueuerat. quibus aceruatis ꝛ spiritibus admixtis in eis accen-
ditur calor extraneus causans febrem effimeram. Febris vero putri-
de putrefactio humiditatum multiplicatarū ex somno diurno ad cor ef
fumantium. Secundum uero nocumentum. s. pigritia contingit pro-
pter humiditates per somnum diurnum retentas circa musculos cor-
das ꝛ iuncturas quibus torpescunt ꝛ tarde redūtur ad solitos motus.
Tertium vero nocumētum ex simili causa oritur. s. ex humiditatibus ꝛ
vaporibus per somnum meridianum retentis. qui moti versus caput ꝛ
cerebrum. dolorem ingerunt. quartum vero nocumentum videlicet
catarrus. quo vniuersaliter omne reuma significatur cōtingit propte-
rea. qꝛ vapores ꝛ fumi qui vndiqꝫ p cutem hora vigiliarum resolui so-
lent in somno diurno ad caput tendunt. vbi inspissati recidunt interius
reumatizantes. Auicenna. autem in. i. c. sen. iii. do. ii. ca. ix. alia super

addit nocumenta somni diurni. quoꝝ primum ē generare egritudines humidas. vt guttas ⁊ paralises ex retentionibus humiditatū q̄ de die magis resolui solent. Secundū ē corruptio coloris faciei ꝑꝑ humidita tes aquosas vrine similes in sanguine multiplicatas ex somno diurno. resolui solitas tēpore vigiliaꝝ. q̄ ad faciei cutē cū sanguine expulse red dant eam tumidā ⁊ declinantē ad citrinitatem. Tertiū ē generatio sple nis .i. splentice passionis in dispositis ad eā. Cuius causa est retentio hu moris grossi melancolici in splene ex somno diurno. sicut .n. iuuant vigi lie motum ⁊ liberū transitū huius grossi humoris ꝑ cānales strictos cū calore diei vias aperiente. sic somnus impedit maxime diurnus. cū tūc insteт hora ſm plurimū transitus melācolie ꝑ cānales suos. ⁊ maxime ꝑ illum cannalem q̄ꝛ splen transit ad orificiū stomachi grā prouocatio nis appetitus ꝑ quem splenis superfluitas emundari solet. Non .n. cō uenit vt de nocte prouocet sed de die potius appetitum cibi. Quartū est relaxatio neruoꝝ seu remolitio eoꝝ. Cuius cā ē prohibitio resolutio nis humiditatum quā facere solent vigilie diurne q̄ interius retēte ner uos imbibunt. Quintū ē debilitatio appetitus. Cuius causa ē prohi bitio resolutionis q̄ ē prima causa famis: alia causa est repletio stoma chi ex fumis vaporibus ⁊ hūiditatibus remollientibus ⁊ saturantibus orificium stomachi. Sextum ē generatio apostematum. Cuius causa est. qꝛ sup̄fluitates per somnum diurnum multiplicate colliguntur sepe in aliquo membrorum. ⁊ ipsum intumescere faciunt. Et vlterius di. Aui. ꝙ due de potioribus causis ꝑꝑ quas nocet somnus diurnus sūt. pria quidē. qꝛ cito interrūpitur ꝑpea ꝙ calor diei trahit versus exterio ra calorem corporis. ⁊ econtra somnus ad interiora. Unde motus pro uenit agitatiuus. ⁊ ideo consulitur tunc dormire volentibus ꝙ i vmbra dormiant. ⁊ in tenebroso loco. scd̄a vero propterea ꝙ reddit naturā stu pidam ⁊ quasi ꝑterritam retrahentem se ab eo i quo erat scȝ a digestio ne cibi. Aduertendum tamen ē ꝙ lȝ somnus diurnus generaliter vitu petur ⁊ nocturnus ꝯmendetur. ex diurno tamen ille minus vituperatur. qui a mane ē vsqȝ ad tertiam. s. ab ortu solis vsqȝ ad tertiam post ipȝ. Iuxta illud ypocratis ꝑnosticoꝝ secūda dicētis. Somnus vt moris est ꝯueniens ⁊ naturalis vt noctem non effugiat ⁊ diem non impediat est laudabilis. contrarius vero est improbandus. minus tamen si a mane vsqȝ ad tertiam tenuerit. Qu īꝙ tamē somnus diurnus ⁊ meridianus intantum a primis medicine inuentoribus detestetur. moderno tamen tempore non omnis somnus diurnus est vituperandus. ⁊ proprie si in eo quinqȝ conditiones obseruantur vt vult bartrucius. Prima ē vt sit

consuetus: secunda ut non sit illico supra cibum: tertia vt non sit capi-te depresso: quarta vt non sit longus. quinta vt nõ fiat ab eo subito stu-pida ꝛ repentina expergefactio. sed morosa.

Quattuoꝛ ex vento veniunt invẽtre retẽto:
Spasmus: idrops: colica: vẽtigo q̃ttuoꝛ ista.

In hoc textu auctoꝛ po-nit quattuoꝛ nocumenta prouenientia ex retẽtiõe vẽtositatis i coꝛpe nostro quoꝝ primum ẽ spasmus: cuius causa ẽ: q꞉ ventositas retenta sepe capit raptũ ad iuncturas: ꝛ neruos ipsos replens. ex quoꝝ repletiõe sequitur ipsoꝝ ↄtractio q̃ vocatur spasmus. Et ab Auic. in ca. de spasmo: spas-mus sic diffinitur: Spasmus ẽ egritudo neruosa: qua mouentur lacer-ti ad principia sua ꝛ inobedientes sunt in dilatiõe eoꝝ: Et iste spasmus ẽ duplex. Nam quidã ẽ ex repletione in quo membꝝ abbreuiatur ꝛ in grossatur propter rem implentem: sicut coꝛium aut coꝛrigia cum est res implens abbreuiatur ꝛ ingrossatur. ꝛ iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitione in quo contrahitur longitudo ꝛ latitudo ꝛ minoratur mem-brũ secũdum longum ꝛ latum: sicut in pergameno. cum apponitur igni fit contractio secundum longum ꝛ latũ ꝛ iste psalmus fit paulatim. Se-cundum nocumentum est ydropisis: que ẽ moꝛbus materialis causatus ex re frigida plurima ingrediente ꝛ inflante membra aut loca partium: in quibus regimen idest digestio ciboꝝ fit ꝛ humoꝝ: vt dicit bartrucius. Idropisis enim non generatur nisi cum sanguis non generatur vt dicit Gal. sexta particula amphoꝛismorum in commento illius. Emoꝛroi-dei sananti antiquas: Et est triplex ydropisis: scilicet yposarcha: ascites ꝛ timpanites: ꝛ de timpanite intelligitur istud secundum nocumentũ. Timpanite enim vt dicit bartrucius fit a mala complexione frigida sto-machi ꝛ epatis pꝛohibente cibum transmutare in chiluꝫ ꝛ humoꝛeꝫ be-nignum aut sanguineum: quare cõuertitur in rem ventosam q̃ dum nõ expellitur ꝑ eructuationem aut aliũde opilatione viaꝝ pꝛohibente vel virtute expulsiua: vel sequestratiua seu supfluitatũ debili existente colli-gitur inter siphac ꝛ mirach ventris ꝛ causat ydropisim: Tertium nocu-mentũ est colica q̃ est egritudo multũ doloꝛosa: facta in intestino dicto colon: qđ est vnũ de itestinis grossis: quemadmodũ yliaca est egritudo doloꝛosa facta in intestino gracili dicto ylion: ꝛ fiũt iste egritudines se-pe ex ventositate inclusa in dictis intestinis. quartũ nocumentuꝫ est ver-tigo ꝛ est egritudo cum qua videtur homini ꝙ omnia voluantur in giꝝ Cuius egritudinis cã est ventositas ad cerebꝝ mota que ꝑ eius in cere-bro motionem vertiginem facit. Et ista quattuoꝛ nocumenta cum qui-

busdam aliis pulcre cōmemorat. aui. xviii. in. c. de rebus q̄ nocent co licis dicens. Et scias q retentio ventositatis multotiens facit accidere colicam: propterea q subleuat eā ꝛ reprimit ipsam: ita vt aggregetur res vna ꝛ q facit accidere debilitatem in intestinis. Et quandoqꝫ pducit illud ad ydropisim: Et quādoqꝫ generat tenebrositatem ꝛ visus vtiginē ꝛ epilensiam. Et quandoqꝫ retinetur in iunctura: ꝛ facit accidere spasmum.

In hoc tertu autor ponit vnum documentum pro ꝯseruatiōe sanitatis

Ex magna cena. stomacho fit maxima pena
Ut sis nocte leuis. sit tibi cena breuis

dicens: q homo in cena dꝫ esse sobrius ꝛ se non multum cibo replere: q2 nimia repletio nocturna inducit impedimentum somni: tortionem ventris: inquietudinem corporis pustulas in facie: granitatem capitis i mane: ꝛ maliciam oris. Dubiū iam incidit vtꝝ maior quantitas cibi sit sumenda in prandio q̄ in cena. Pro cuius decisione aduertendum est q ſm diuersitatem corpoꝝ: maior aut minor quantitas cibi sumenda ē in prandio q̄ in cena: q2 corpora aut sunt in morbū decidentia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbum deciderint: aut cum humoris vicio aut sine humoris vicio. Si sine humoris vicio: sic est magis cenandum. Cuius ratio est: q2 natura in talibus solum est ciboꝝ digestioni intēta: nō autem superfluitatum maturationi: carent enim eis q si cum humoris vicio patiantur conuenientius ē prandio maiore. vnde Aui. in tertio in trac. v. c. de cura epilēsie. Ille cuius ꝯsuetudo nō tolerat vt semel reficiatur: diuidat cibum suum qui est minor refectione sua in tribus partibus: ꝛ sumat duas tertias in prandio ꝛ tertiam in cena post exercitiuꝫ subtile rōne sic persuadetur: quoniā illo tpe pro quo natura debilis iuuatur in digestiōe calore solari viuifico: ꝛ resoluuntur amplius supfluitates āplior sumendus est: hoc āt magis fit in prandio q̄ in cena: ergo ꝛc. Preterea in die calor vitalis adest solaris ꝛ locis digestiuus cum sit vite principiū: quare ad digestionē diurnalem tunc duplex opabitur calidū: nocte vero nō. Et ēt nocte natura magis est circa supfluoꝝ digestionē in talibus itenta: nō ē ergo īpedienda multa ciboꝝ exhibitiōe. Q̄uis enim calor in plerisqꝫ fortificetur in nocte spirituum retractione ꝛ somni reductione non tamen potest huiusmodi calor duo. vt alimentum ꝛ superfluitates digerere. Conuenit itaqꝫ in his cenam breuiare. Si vero huiusmodi corpora sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt sufficiēter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carētia: cū oēs expellāt sua via: vt athlete: ꝛ hos expedit cena maiorare. Tū q2 natura coꝝ nocte

solum ē digestioni ciboꝝ intenta: ⁊ nō sup̄fluoꝝ maturationi: cum illis fere careant: Tum qꝛ solū robur corporis intendunt: qđ ⁊ nocte acquiritur magis cū amplior fiat sanguificatio distributio ⁊ sp̄ūuꝫ in his generatio. Si āt corpa fuerint a dicto tempamento ⁊ robore distantia: sicut sunt plurima vsqꝫ in egritudinē nunc deuenientia: talia aut exercitātur exercitatio forti ꝯtinuo ⁊ vehementi aut nō: si sic: vt sunt victum manibus querentes: melius est eis prandium super cenā maiorare. Cuius cā est: qꝛ alimentum nō solum expetitur pp nutrire: sed pp humectare membra ac irrorare ne arefiant ex forti motu: ⁊ resistatur resolutiōi caloris: ꝑpter qđ oꝫ plus cibi exhiberi in prandio: neqꝫ propter exercitiū talia corpora cessant ab eoꝝ digestiōe: cum ita sint ꝯsueti. Usus. n. ē res ꝑter naturam. Est ⁊ calor vehemens propter exercitium potens sup digestionē in eis: propter quod videmus eos ter in die cū appetitu comedere ⁊ benedigerere. Si āt nō vtantur forti ⁊ laborioso exercitio ꝯtinue sicut predicti: dupliciter illud euenit: quia aut solum quandoqꝫ vtuntur exercitio forti ⁊ laborioso ⁊ non continue: aut solum utuntur exercitio debili. cum quo stat multiplicatio superfluitatum. si vtantur exercitio plurimo forti ⁊ laborioso propter occupationes necessarias in vita ⁊ ad salutē: sicut ciuiles viri ꝙ plures circa bona fortune negociantes ad salutem interdum erercicio forti ⁊ laborioso mouentur: ⁊ diu equitātes vel itinerantes aut aliud quoddam fortius a ꝯsueto agentes exercitio: ⁊ his vtilius ē cenam super prandium amplius augere. Cuius ratio est: quia si tales prandium augerent cum non sint consueti a deo forti ⁊ laboriose exercitio agitari vt priores ipsorum: iam corrumperetur digestio: malorum humorum generatiua. Item propter motum superfluum calor horum disseminatione est debilitatus: cuius quidem vnitio que magis nocte fit ꝙ die potissima est fortitudinis ⁊ digestionis causa: quare in cena instante nocte alimentum amplius potest administrari. Item isti prius non laborioso vtebantur exercitio: ⁊ sic corpus eorum humiditatibus plenum est quibus ⁊ paruo cibo sufficienter potest resisti resolutioni ⁊ exsiccationi factis per motum in die occurrentem. si vero paucis debilibus exercitiis ⁊ paruis occupationibus in vita vtantur: precipiendum est ipsis melius prandere ꝙ cenare. Et declaratur sicut istud in corporibus nunc egrotantibus apparuit. Cum enim hi sunt debilis digestionis: ut plurimum iuuantur per calorem solis ⁊ lucem: ualde uiuificos: confortantur enim inde spiritus propter suum simile. Ipse enim est lux: aut effigiem habet lucis secundum Auicennaz. Iuuatur etiam quia superfluitates: tunc melius expelluntur poris

apertis de die q̄ de nocte. Preterea nocte non oportet eos multo ci-bo sed pauco repleri. cum natura tunc intenta est magis circa digestio-nem humorum crudorum. quos sonnus habet maxime digerere ac ad benignum reducere: Licet enim nocte digestiua fortificetur virtus nō tamen adeo q̄ valeat cibum et superfluitates digerere. Aduertendum est insuper q̄ in exhibitione cibi maioris aut minoris in prandio q̄ i ce na maxime seruandus est vsus. q2 consuetudo est res maxima in conser uatione sanitatis et egritudine curanda. secūdo regimis acutorum: quod ostenditur ex eo q̄ eius mutatio et maxime subita vehementer est lesi-ua. Unde dama. Mutare ꝯsuetudinem nociuū est et molestū: et p̄cipue senibus. Et ideo praue consuetudines abolende sunt. sed non mox. eo q̄ natura non sustinet repentinas mutationes: Et sicut pt3 q̄ vniuersa lius maiorandū ē prandium super cenam. cū plurime egritudines sūt materiales et plurima corpora lapsa. Si tamen solum semel i die come datur melius ē cibum in cena exhibere nisi oculi aut cerebrum pati-antur tunc enim melius est in prandio exhibere cum non parum egro tantis nocet oculis et cerebro. Ulterius circa textum est notandum q̄ non solum repletio nocturna siue in cena nocet stomacho. immo om-nis repletio cibi generat enim opilationes febres: putredines: aposte mata. et lepram. quia est causa in digestionis: q̄ autem omnis repletio nocitiua est stomacho declarat Auicen. xiii. in trac. i. c. de rebus quarum vsu leduntur stomachus et intestina. dicens. Ex rebus magis inimicis stomacho ē repletio. et propter illud non augetur corpus gulosi quoni am cibus eius non digeritur. quare non crescit ex eo corpus. Ille aūt qui cibo abstinet dum tamen remanet aliquid appetitus eius augetur quoniam stomachus eius bene digerit cibum. Et sic valde cauendū ē ne stomachus torqueatur et multum grauetur ex cibo ita vt anhelitus angustietur: et pulsus velocitetur et similiter repletio nauseatiua et fasti-dium inducens: multum est euitanda: et spēaliter ex malis nutrientibus Nam si fastidium sit ex grossis nutrientibus: proueniunt iuncturarū dolores et renum. et podagra et grossicies splenis et epatis, et regulari-ter egritudines flegmatice et melancolice: Et si fastidium sit ex nutrien̄ti bus subtilibus proueniant febres acute et maligne: et apostemata mul-tum acuta: igitur euitanda ē repletio nauseatiua: non igitur tātum ē co medēdū quin stō mācat aliquis locus uacuus: nec ex toto dz desideri-um sopiri: s3 retieri debēt aliq̄ reliquie appetitus: et hoc spāliter obser uādū ē i habētibus appetitum fortē: Sūt eni aliqui quorum appetitus na turaliter multū sopitus ē: et isti forte debent plus ꝯcedere q̄ appetunt.

Tu nunq̄ comedas stomachum nisi noueris ante.
Purgatum vacuūq3 cibo quem sumpseris ante
Et desiderio poteris cognoscere certo
Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta

In hoc textu ponuntur aliqua precepta q̄ hō sane cupiens viuere necessario dz obseruare āte sumptionē cibi. Quorū primuz est q̄ hō non dz sumere cibū nisi nouerit stomachū suum esse purgatū a malis humoribus qd̄ fit per vomitum expellendo humores putridos ⁊ malos in eo existētes. q2 si sumeretur cibus predictis malis humoribus in stomacho remanentibus ex cōmixtione taliū humor̄ cū cibo cibus sumptus corrumpetur. Scdz preceptum ē. q̄ hō non dz sumere cibū de nouo nisi p̄senserit cibū sumptum in stomacho suo fore digestum ⁊ ab eo euacuatum. q2 nihil est deterius in humano corpe q̄ intromittere cibum super alium qui non est digestus. sed digeri incipit. Nam supassumptus cibus p̄oris digestionem inchoatam impedit. Et digestio prioris ante complebitur qui trāsiens ad epar per venas miseraicas ducet secum cibum superassumptū īdigestū. vnde crudi humores in corpe multiplicabuntur. Ulterius i textu ponuntur duo signa euacuatiōis stomachi a cibo preassumpto. Primum est desiderium certum. i. vera fames. Et pro intellectu istius sciēdum est q̄ duplex est fames. scilicet vera ⁊ mēdosa. Ueram gali. describit. ii. amphorismorum in cōmento illius canonis. vbi dicit. Indigētia non oportet laborare. dicens. Certa fames ē cum homo cibo indiget vnde immensus sequatur appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpore non indigente. Et sic vt vera fames fit ex constrictione ⁊ corrugatione venarum officii stomachi procedentibus a succiōe membrorum inanitorum cibo indigentium. sic mendosa fames solet ab his fieri que stringunt ⁊ rugant orificium stomachi membris cibo non egentibus. vt ab actu frigidis stipicis aut acetosis. Et istius signi ⁊ secundi precepti precedentis commemorat Auic. in. i. doctri. secunda. ca. de eo quod comeditur sic inquiens. Oportet preterea ne aliquis comedat nisi post desiderium neq3 in hoc tardetur cum desiderium ebullierit. i. forte fuerit nisi mendosum fuerit. vt ebriorum desiderium. ⁊ habentium fastidium: quoniam tollerare famem stomachum putridis replet humoribus: Et postea eodem capitulo dicit: Et neq3 ipse neq3 omnes qui sanitatem habere volunt aliquid comedant nisi desiderium fuerit certum ⁊ stomachus ⁊ superiora intestina a primo nutriente euacuata fuerint: Quod eni in corpe existit deterius ē si nutriens sup nutriens quod non est digestuz mittetur. Secundum signum qd̄ significat super certo

desiderio siue certa fame est subtilis dieta precedens.i.pua administra tio cibi: quando eiz illam sequitur fames significatur esse certa z vera. Sciendum est insuper ꝙ in vna z eadem refectione pessimum est simul multos z diuersos ꝯiungere cibos: vt carnes z pisces vel pullos z por cum: z postea prolongare tempus in comedendo: quia primus cibus iam digeri incipit cū aduenit vltimus: z sic partes cibi dissimiles fiūt in digerēdo: sic ꝙ preassumpte prius digeste sunt ꝙ̄ postremo sumpte sue digestionis medium attigerint: vnde fit ꝙ quedam corrumpunt alias. Et istud innuit Auic.in.i.doc.ii.c.de eo quod comeditur dicens. Et nihil quidē deterius est ꝙ̄ diuersa nutrimenta simul adiungere: z post hoc in comedendo tempus prolongare: cum enim postremū nutriens aduenit primum iam incepit digeri: nutrientes ergo partes in digeren do non similantur. Scienduz est tamen ꝙ prolongatio in comedendo moderate facta fere vna hora: gratia bone mastigationis z trāsglutitio nis est laudabilis z plurimum conferens ad conseruationez sanitatis: quia perfecta cibi masticatio cum morosa transglutitione siue ingluuie est veluti media digestio: sed mala mastigatio vel digestionē cibi ipedit vel vehemēter retardat: sz prolongatio in ꝯedēdo cuz interlocutōibus z pausis duabus vel tribꝰ horis ē plurimū nociua: z sequūtur ex ea no-cumenta prenarrata.

In hoc tertiu tangū-tur decem cibi siue ali menta melancholiam generatiua aut īfirmis inimica.

Persica.poma.pira.lac.caseus.z caro salsa.
Et caro ceruina.leporina.caprina bouina.
Hec melancolica sunt infirmis inimica.

Quoꝝ primum est comestio psicoꝝ: de quibus Gali.ij.ali.c. xix.dicit ꝙ z hoꝝ succus z quod velut caro facile corruptibilis est: z oi-no quidem prauus: quare non oz: sicut quidem est post aliud alimentū offerre: corrumpūtur.n.supnatantia. Meminisse autē oz huius quod cōe in oibus: quecūqz cacochima humida lubrica z facile subire poten tia: pp hoc oz ipsa comedere priora aliis: sic.n.ipsa celeriter subeunt: z illis viā faciunt: vltimo aūt sumpta simul corrumpunt z alia. Et ita pz ꝙ istud dictū dz intelligi de persicis comestis post cibum alium: qꝛ ipsa sumpta ante cibum bona sunt stomacho ventrē lenientia atqz appetitū prouocantia. Juxta illud Auic.ii.cano.c.de psicis: dicentis. Matura sunt bona stomacho: z in eis est virtus faciendi appetitum cibi. Et sub dit Aui. Et oz quidem vt non comedantur post aliū cibū: quoniā cor-rumpuntur post eū: sz precedant ante cibū. Similiter Serapion in ag gre c.de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex persicis sunt bona

stomacho et molliunt ventrem. Immatura vero stringunt et quando desiccātur stringunt fortius: et decoctio siccoꝝ quando .s. bibitur prohibet fluxū hūiditatū ad stomachū et ventrē: et quādo trita sup locū pulverizātur vnde fluit sanguis abscindent eū. Et lʒ prenarrata habeāt iuuamēta: qꝛ tamē humorē generant putrefactibilez: nocitiua sunt infirmis: et maxime quādo indebite sumuntur. Et sunt psica frigida in primo gradu et humida i ƀo. Secundū ē pira siue comestio piroꝝ. Et causa eius est qꝛ pira et generaliter oīs fructus recens non coctus replet sanguinez aquositate buliente in corpore: et sic preparant sanguinē ad putrefactionem: et p ꝯsequens nocent egris. Pira similiter vt dicit Auic. ii. cano. ca. de eis: a proprietate inducunt colicā. Ipsa tamen inter ceteros fructus multos inpinguāt: ppea porci ex ipsis piris ipinguantur plusꝙ̄ ab aliquibus aliis fructibus. Et qꝛ pira ventositatez generāt et sic inducūt colicā. Usus hʒ ꝙ pira et alii fructus ventositatē facientia cuz cariatiuis i. ventositatē expellentibus comedunt: vel possumus obuiare nocumēto ipsoꝝ supbiendo vinū vetus odoriferū: et meliora pira sunt que magis odorifera sunt et magis dulcedinē pticipantia. et ēt meliora sunt decocta ꝙ̄ cruda: et possunt decoqui cū aniso feniculo et zuccaro. Tertiū ē comestio pomoruz: de quibus dicit Auic. ii. cano. ca. i. ꝙ assiduatio comestionis eoꝝ facit euenire dolorē neruoꝝ. Et poma etiā malā habēt proprietatē in generando ventositatē in ƀa digestione: quare nocēt egris: et etiā pp similē causam illi que dicta ē de piris. Et ista dicta de piris et pomis maxime intelligenda sunt de ipsis crudis et non de ipsis coctis. Et nedum isti fructus ab infirmis sunt vitandi: imo oēs fructus iplentes sanguinē aquositate ebuliente: vt fructus recentes: quoꝝ succus in humano corpore ebulit sicut mustū: et succus fructuuz ebuliunt exterius in vase: et hoc pp calorē solis derelictuz in eis cum maturabantur. Isti eniz fructus pp ebulitionē succi eoꝝ preparant sanguinē ad putrefactionez: lʒ pro hora qua sumuntur iuuamentuz prestent humectationis. Et de hac cā auicē. febricitantibus prohibuit fructus maxime recētes in .iiii. trac. ii. c. vii. dicens Et oēs fructus nocent febricitanti cū ebulitione sua et corruptione in stomacho Quartum ē comestio lactis. Cuius cā ē: qꝛ lac de leui corrumpitur et in fumum aut acetositatē ꝯuertitur in stomacho immundo: sicut vt plurimū ē stomachus febricitantis febre putrida: et ergo febricitantibus febre putrida non conceditur. Et similiter ē malū habētibus dolorē capitis et siticulosis et pluribus aliis: de quibus loquitur ypocras. v. pticula amphorismoꝝ: āphorismo illo. Lac dare caput dolentibus malū etc. Uerꝝ est tamen ꝙ in aliquibus passionibus

conuenit sicut in ptisi ⁊ ethica ⁊ aliquibus aliis prout etiam dicit ypo-
cras amphorismo iã allegato. ⁊ etiam inferius aliquid dicetur ibi. Lac
ethicis sanum ⁊c: Et licet lac in predictis passionibus vitupetur: In sa
nis tamen laudabile est ⁊ hoc si in stomacho ⁊ epate bene digeratur. tũc
ei intestina lauat sua aquositate. ⁊ mundificat butirositate sua. humoribus
venenosis repugnat . membra humectat. caseitate sua vulnera pecto-
ris iuuat ⁊ pulmonis gutturis renuꝫ quoqꝫ intestinorum ⁊ vesice morsurã
acutorum humorũ i intestinis mitigat quia visceribus inuiscatur: ⁊ hu
morum prohibet morsum. Preterea conuenit lac corporibus tempe-
ratis. quorum stomachus mundus est a colericis ⁊ fleumaticis humori
bus In his enim lac bene digestuꝫ multuꝫ dat nutrimentum: laudabi
lem sãguinem generat carnem augmentat. totum corpus laudabiliter
humectat. exteriora pulcra facit. vt refert ysaac in dictis vniuersalibus
Et ibi etiam auctoritate Ruffi dicit ꝙ lac bibẽtes ieiunos esse oportet
⁊ bibatur calidum cũ exeat vbera. neqꝫ aliquid cõedatur quousqꝫ dige
ratur: ⁊ labor ⁊ nimius motus caueatur: Non ẽ tamen quiescendum
omnino a deambulatione sed deambulandum est suauiter quousqꝫ in
stomachi funduꝫ descendisse sentiatur. In distemperatis vero corpori
bus lac nõ conuenit. In calidis enim corporibus cito mutatur in fumo
sitatem ⁊ coleram in frigidis vero in acetositatem ⁊ putredinẽ. In sto-
macho etiã imundo lac nõ conuenit. quia in eo corrumpitur. Circa ele
ctionem aũt lactis sciendum est ꝙ magis eligendum est lac mediocre i
via nutrimenti ⁊ non subtilissimum sicut lac cameli aut etiam asininum
neqꝫ pinguissimum ⁊ grossissimum. sicut lac vaccarum ⁊ pecudũ. Eli
genduꝫ est igitur lac capre: nõ enim habet tantum aquositatis sicut lac
cameli qđ non ẽ aptum ad nutriendum ratione nimie humiditatis. sꝫ
ventris subductiuum. nec habet tantum pinguedinis ⁊ grossiciei seu ca
seitatis ⁊ vnctuositatis sicut vacarum ⁊ pecudum quod propter grossi-
ciem ⁊ vnctuositatem est venarum opilatiuum . ventositatum genera-
tiuum . ⁊ difficilioris digestionis quam sit necessarium in regimine sa-
nitatis. Eligatur igitur lac capre nõ nimis propinque partui. nec nimis
distantis a partu non pinguantis: nutrite in bonis pascuis ⁊ in tem-
pore quo reperiuntur meliora pascua. Quantũ est comestio casei ꝑt in
telligi de omni caseo maxime tamen de veteri: Cuius ratio est quia ca
seus recens est frigidus ⁊ humidus ⁊ grosse substantie ⁊ difficilis dige
stionis ⁊ opilatiuus ⁊ lapidis generatiuus ⁊ non multum competit via
cibi in regimine sanitatis: Et caseus vetus est calidus ⁊ siccus propter
sal. facit cibum digeri ⁊ difficiliter digeritur parũ nutrit ⁊ male. in sto-
macho

macho nocet: ꝛ nimis desiccat: ꝛ minus competit ꝙ recens. Et si aliquis caseus est medius inter nouum veterem ꝛ viscosum ꝛ frangibilem durum ꝛ mollem ꝛ parum declinans ad aliqualem dulcedinem: nō nimis salsus: nō lachrymosus: cum inciditur saporis delectabilis ꝛ boni odoris: cuius in stomacho mora non diuturna ex bono lacte conuenienter factus sufficienter vnctuosus: talis vtiqꝫ caseus bonus est: ꝛ inter alios magis est diligendus: ꝛ post cibum sumptus non multa quantitate: multa vero quātitate stipatus in via cibi vniuersaliter est malus. stomachum grauans ꝛ inobediens digestioni: ꝛ opilatiuus. ꝛ lapidis in renibus: ꝛ humorum grossorum in corpore ꝛ ventositatum generatiuus. Solum igitur ille caseus est bonus quem dat auara manus. Sextum ē caro salsa. Caro enim salsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscunqꝫ generis aut aīalis fuerint generat sanguinem grossum ꝛ melancolicū: ꝛ ꝑ consequens nocet infirmis: nec ē ꝯueniens sanis. Et istud innuit Aui. ii. in doc. ii. c. xv. in fine dicens. Et exemplum spissi pauci nutrimēti malichimi. i. mali humoris est caro salita. Septimū est caro ceruina. que similiter est sanguinem melancolicum generans. teste Rasi. in almansore. c. de animalibus siluestribus ꝛ domesticis. Octauum est caro leporina que similiter sanguinis melancolici est generatiua. Dicit eniꝫ Rasis de ea loco prealle. Ipsa enim plus aliis melancolie generatiua est Et desiccatiua etiam dicit Isaac in dietis vniuersalibus ꝙ non conuenit in via cibi: sed solum in via medicine. Et est sciendū ꝙ ista caro leporina ꝛ similiter ceruina cum peruenerint ad antiquitatem simpliciter sūt euitande. si tamen aliquo modo conueniant meliores sunt iste carnes cum partui sunt propinque vt siccitas eorum obtemperetur ab etate: ꝛ etiaꝫ sunt euitande. nisi sint pingues. naꝫ ex ea pinguedine obtemperatur siccitas. Nonum est caro caprina. Decimum ē caro bouina: quia iste carnes etiam sunt carnes melancolice. Nam Isaac in dietis vniuersalibus de eis dicit. Caro caprina ꝛ bouina sunt pessima dura. in digestiōe tarda: ꝛ digesta grossum generant sanguinem ꝛ melancolicum. Et Auicē. ii. cano. de carne caprina dicit. Caprina vero non est bona multū: ꝛ eius humor fortasse est malus valde. Et sub istis etiaꝫ intellige carnem hircinam ꝛ vaccinā que peiores sunt predictis carnibus. s. caprinis ꝛ bouinis. Naꝫ de eis dicit Aui. ii can. c. de carne. Et caro vaccina ꝛ ceruorum hircorum siluestrium ꝛ magnarū auium facit euenire febres quartanas. Et de carne vaccina adhuc dicit ꝙ caro uaccina plurimi nutrimenti est grossa melancolica generans egritudines melancolicas. Et vlterius dicit ꝙ caro vaccina genarat leprā. Et de carne hircina dicit ꝙ

ē mala absolute: Qꝛ iā textus locutus est ꝺ carnibꝰ vitādis: ⁊ maxime animaliū quadrupedū. uidendum est vlteriꝰ de carnibꝰ aīalium quadrupedum: Et qꝛ circa electionē carnium aīalium quadrupedū controuersia videtur inter auctores medicine. Quidaꝫ.n. dicunt carnes porcinas esse meliores sicut Gali. ⁊ quidam alii. Alii vero dicūt ꝙ carnes edinas esse meliores: sicut Rasis Aui. ⁊ Auer. lꝫ auerro. v. colliget im ponat auicen. ꝙ dixerit carnes porcinas esse meliores: quod tamen nō dicit auctoritate propria: sꝫ auctoritate christianorum. alii vero laudant vitulinas pre aliis. Secundū ē ꝙ electio ⁊ melioritas carnū aīaliū quadrupedū pōt multipliciter attendi. Primo mō ex parte maioris nutrimenti ⁊ irresolubilioris ⁊ carnibus humanis similioris. Et isto mō caro porcina ceteris est melior. Primo pp maximā similitudinē quā hꝫ cum carnibus humanis: teste galie. iii. alimentoꝝ vbi dicit: porcine āt carnis similitudinē ad hoīes addiscere: ē ex eo ꝙ quidā comederūt humanas carnes vt porcinas nullaꝫ suspitionē habentes ꝺm gustū ipsarū ⁊ odorē. Et Aui. ii. canon. c. de sanguine ait. Sanguis hoīs ⁊ sanguis porci sunt similes in oī re: ita vt quidā fuerunt qui vēdebant carnē hoīs ac si esset caro porci: ⁊ occultatū fuerat illud vsquequo inuenti fuerūt in ea digiti hoīs. Et istud idē sentit satis Auerro. v. colliget. c. de carne. Secundo qꝛ caro porcina valde nutritiua est. Nā dicit galie. iii. alimētorū. Oiuꝫ ediliorꝝ caro porcoꝝ ē maxime nutritiua: ⁊ huius expientiā euidentissimā habent athlete. Et postea eodeꝫ libro ait: porcoꝝ carne nullū aliud amplioris nutrimenti habebis sumere. Tertio qꝛ generat alimētum stabile fortiter resistens resolutioni. Et ista fuit mens galieni multis passibus ubi non parꝝ prefert porcinas carnes ceteris carnibus. s. in octauo de ingenio. ubi dicit. Ceteris carnibus porcina laudabilior ē si porcus montana incoluerit. post porcum edus. Et similiter in quinto teraputice. vbi dicit. Quadrupedum caro laudabilior ē porcina in calore ⁊ humiditate tēperata. cuiusqꝫ cibus plurimus ⁊ sanguis ab ea generatus omni melior ē sanguine. Et istud veritatem habet de carne porcorum non antiquorum. quia coꝝ caro indigestibilis ē. nec iuuenum siue lactentium quia caro eorum humidissima ē. sed etate mediocrium. puta unius anni uel duoꝝ tam dōesticoꝝ quam siluēstrium. Verisimiliter tamē estimādū ē ꝙ porci siluestres sūt dōesticis meliores qꝛ carnes porcoꝝ dōesticoꝝ sunt plus debito viscosiores. Et de carnibus porci siluestris siue apri di. Aui. ii. can. c. de carne. christiāi vero dixerūt ⁊ qui eos imitātur ꝙ melior caro siluestris ē caro porci siluestris. nā cū hoc ē leuior carnibus dōestici porci. ē fortis nutrimenti ⁊ plurimi.

ꝛ ē velocis digestiōis. ꝛ ē melior ꝙ eē potest in bꝛeme. Et ex isto vlterius sequitur ꝙ predicte carnes porcine multū laudabiles sūt corpibꝫ iuuenibus sanis ꝛ fortibus. laborātibus. non dispositis ad opilatōes: ꝛ his ꝗ impinguari q̄rūt qꝛ talia corpa idigent plurimo nutrimēto ꝛ difficulter resolubili. Et ergo dicit Ra. i. almā. c. d virtute carnium. Caro uero grossa multū laborantibꝫ ꝯueniens est. subtilis vero his ꝗ predictis sunt ꝯtrarīu ꝯuenit. Et idē vult aui. in. i. c. de regie eius qd̄ cōceditur dicens. Exercitati preterea ꝛ multi laboris magis sūt tollerātes nutriĉtia grossa. alio mō pōt attendi melioritas ꝛ electio carnium ex pte tpate ꝯpleriōis eaꝝ. facilis digestiōis ꝛ sanguinis ex ipsis generati tēpantiaꝫ. vt. s. illa caro dicatur melior ꝗ tempate est cōplexiōis. facilis digestiōis sanguineꝫ generās tempatuꝫ ī caliditate ꝛ frigiditate. subtilitate ꝛ grossitate. Et isto mō caro edina est melior ꝛ laudabilior ceteris. vt vult ras. aui. ꝛ auer. Nā dicit rasis in almā. c. de animalibꝫ siluestribꝫ ꝛ dōesticis Edina caro ē tēpata nullam in se habens malicie admixtionē ꝗ lꝫ tpatum generet sanguinem. laborantibus tamen non ꝯgruit. cui nulla alia caro preferenda est. Non est enim adeo debilis ut ex ea uirtus minuatur neqꝫ eius nutrimentum adeo multum est ꝛ grossum vt ex eo proueniat repletio. ꝛ grossus generetur sanguis. Sanguis quoqꝫ qui ex ea generatur inter subtilem ꝛ grossum ac inter calidum ꝛ frigidum existit. Et ista caro non conuenit multum laborantibus. sed iuuenibus tpatis exercitio mediocri vtentibus. qꝛ ista caro generat sanguinem forti exercitio vel labore faciliter resolubilem. licet non exercitio mediocri. Et sicut quo ad istam intentiōem caro edina inter carnes dōesticas. ita caro capreoli inter carnes siluestres est melior Et post istam carnem edinā plurimi medicoꝝ sicut ra. ꝛ auer. ponunt carnem arietinā. Et dicit auer. v. colliget. c. de carne. ꝙ ē h opinio maioris pˀtis medicoꝝ preter gali qui abominatur carnes arietum Et videtur sibi. quia caro vitulorum est melioris nutrimenti quam arietina: Et forsan gali. hic attendit melioritatem nutrimenti ex eo quod est plurimum nutrire. ꝛ nutrimentum dare magis irresolubile. quod magis videtur conuenire carnibus uitulinis quam arietinis. cum arietine magis humide sint. Tertio mō potest attendi melioritas ꝛ electio carnium ex parte minoris uiscositatis ꝛ melioris odoris carum. Et sic carnes uituline sunt meliores aliis carnibus. Et istud innuit auer. v. colliget. c. de carne dicens Et carnes uitulorum sunt bone carnes ideo quia non habent illam uiscositatem frigiditatem ꝛ siccitatem quam habent carnes bouine ueteres ꝛ carnes eoꝝ sunt magis odorifere aliis carnibus. Et quantum est in

hoc meliores sunt carnibus edinis: quia in carnibus edinis manifesta tur quedam muscillago.i. viscositas anteq̄ coquantur: sed carnes edi ne sunt meliores vitulinis: quia meliores generāt humores. Et ex isto pz quod non est tanta ꝯtrouersia inter auctores medicine super electione carnium quanta prima facie apparet. Notandum est insuper ꝙ carnes animalium sicce complexionis meliores sunt circa partum q̄ distantes multum a partu. ergo edi ꝛ lactentes vituli meliores sunt hircis ꝛ bobus: qꝛ siccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes anima lium complexionis humide sunt meliores distantes a partu. ꝛ circa par tum deteriores: qꝛ sua nimia humiditas processu etatis exsiccantis.s. iu uentutis corrigitur aut tollitur ꝛ ab humiditate prime etatis crescit. Et ideo iuuenes castrati arietes.s. vnius anni sunt meliores ꝛ minus viscosi lactentibus agnis: ꝛ porci vnius anni vel duorum meliores lactē tibus porcellis. Et ergo bene dicit Aui.iii.c. de regimine eius qd comeditur. Oportet autem vt cibus supple sanitatis conseruatiuus sit tales quales sunt carnes: ꝛ proprie carnes edorum ꝛ vitulorum lactentiuz porum ꝛ agnorum animalium. Et ex istis omnibus ꝯcluditur ꝙ carnes hircoꝝ capraꝝ ꝛ arietū ꝛ boum ꝛ porcoꝝ antiquoꝝ: ꝛ specialiter nō castratoruz ꝛ porcelloꝝ lactentium ꝛ agnoꝝ lactentiū nō sunt multuz cōuenientes in regimine sanitatis sed carnes vitulorum iuuenum ꝛ arietum animalium ꝛ porcorum duorum annoꝝ uel vnius etiam castroruz sufficienter conuenientes sunt esui in regimine sanitatis. Et ē diligenter notandum ꝙ carnes declinantes ad siccitatem debent elixari: ꝛ declinantes ad humiditatem: debent assari: vt earum humiditas temperetur: ꝛ ideo carnes cunicolorum ꝛ leporum ceruoꝝ vitulorum ꝛ capreoloꝝ debent elixari. ꝛ carnes porcellorum ꝛ castratorum arietum assari: elixatio enim obtemperat siccitatem. Et ex hoc pz ꝙ in tpibus ꝛ complexionibus humidis magis competunt carnes declinantes ad siccitatem vt assentur. In temporibus siccis ꝛ complexiōe ꝛ etate siccis magis competunt carnes declinantes ad humiditatem.

In hoc textu ponuntur tria alimenta q̄ i modica quātitate multū nutriunt. Quoꝝ primum ē

> Oua recentia. vina rubentia. pinguia iura.
> Cum simila pura nature sunt valitura.

oua recētia: qꝛ sūt de his q̄ in modica q̄titate multum nutriūt. vt inuit Aui.ii.cano.c. de ouis. Et idē vult.iii.in.c. primo vbi dicit. nutriēs vero pue quātitatis ꝛ multi nutrimēti sūt oua ꝛ galloꝝ testiculi. Et illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electōz ouoꝝ sciēdū ē oua ꝙ gal-

linarum et perdicum et faseanorum iuuenum et pinguium sunt bona in sanitatis regimine: et aliis ouis simpliciter meliora: vnde oua paruula longa sunt bona. vnde sc. filia physici bene iubet pro lege teneri. Quod bona sint oua candida longa noua. amplius oua tremula. i. per decoctionem aliqualiter inspissata vt in manu tenentis in cortice suo videantur tremere: sunt meliora duris et sorbilibus. et sunt multi nutrimenti: et facilis et bone digestionis: et generant sanguinem maxime cordi proportionabilem. vnde conualescentibus senibus et debilibus maxime conueniunt: et maxime vitella. vnde Aui. in trac. de viribus cordis vult quod vitella ouarum animalium bone carnis sicut gallinarum perdicum et faseanorum. licet non sint medicine cordi. multum tamen cor confortant. Et postea subdit quod cito in sanguinem conuertuntur: et post conuersionem paucam habent superfluitatem et generant sanguinem subtilem et clarum: et ergo maxime confortant cor generando sanguinem ei proportionabilem. Et vlterius dicit quod multum valent in dissolutione subiecti spiritus et diminutione sanguinis cordis. Sorbilia vero oua facilis sunt digestionis: et leniunt pulmonem: et pectus: ventrem lubricant et minus nutriunt quam tremula. Dura vero oua per decoctionem facta ad digerendum sunt difficilia: et nutrimentum exhibent grossum: et tarde a stomacho descendens: et tarde penetratiuum. Notandum est insuper quod ex diuersitate preparationis: ouorum etiam acquiritur in eis bonitas vel malitia: aut enim sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in iure sunt cocta Assata elixis grossiora sunt et ad digerendum duriora: quia focus substantialem eorum humiditatem desiccat: Et fiunt duobus modis: aut enim cum corticibus inter calidos cineres ponuntur aut intestis franguntur: In testis fracta peiora sunt aliis: Illa autem que cum corticibus inter calidos cineres ponuntur duobus fiunt modis: aut inter cineres ponuntur tota: aut super carbones parti discoopta: que in cineribus ponuntur tota sunt peiora: quia cum calor foci circumeat: fumositates retinet: Discoopta sunt carbones posita fumositatem emittunt et munda fiunt: Elixa in aqua meliora sunt quam assata: quia aque humiditas calori foc. in humiditate desiccanda repugnat. Et fiunt duobus modis: aut enim cum corticibus elixantur aut infra aquam franguntur. Cum corticibus peiora sunt aliis: quia cortices prohibent dissolutionem fumositatum et grossiciei. In aqua fracta calor aque tepate penetrat et grossiciem suam subtiliat: et aufert sibi grauitatem sui odoris. vnde huiusmodi laudabiliora sunt ceteris omnibus. frixa ceteris peiora sunt: quia pessimos generant humores: et sunt in stomacho morantia fumositatem et corruptionem inducentia et fastidium facientia. In iure cocta inter assata et in aqua fracta sunt mediocria. Et ista colliguntur ex ysaac in dictis vniuersalibus. Sciendum est etiam quod ouum diuersificatur secundum eius partes componentes.

Naȝ vitellum in caliditate tpatum existit. albumē vero frigidum ē ꝛ vi scosum dure digeritur: ꝛ sanguis ēt ex eo generatus nō est bōus. vt hētur ex rasi tertio almā. c. de virtutibus ouoꝝ. Et sicut oua p̄dicta. s. gallinaꝝ pdicum ꝛ faseanoꝝ sunt ꝯuenientia in regie sanitatis: ita oua anatū: an seꝝ structionum: ꝛ similiū volatilium minus ꝯuenientia sunt in regie sa nitatis: vel simpliciter euitanda. Scōȝ est vinū rubeum. Pro quo sciē dum est ꝙ vina diuersificantur in colore. Nam q̄dam sunt alba: q̄daȝ rubea clara: q̄dam citrina: ꝛ q̄daȝ nigra. Vina. n. alba debiliora sunt ce teris: minus calida ꝛ minus nutritiua. veꝝ sunt minus ledentia caput ꝛ magis vrine ꝓuocatiua ꝛ apperitiua. Qđ sunt debiliora ceteris. pȝ. qꝛ frn Gali. sup. i. can. iii. pte regis acutoꝝ. Debile vinuȝ est qđ minus ca lefacit ꝛ minus replet caput: cū ergo vina alba minus calefaciunt ꝛ mi nus replent caput ceteris: vt patebit debiliora erunt ceteris. Qđ āt vina alba sunt ceteris minus calida: pȝ p galie. in cō. illius can. iii. pti. regis acutoꝝ. de vino eteni albo: dicenteȝ. Nō ē possibile alicui ex vinis albis vt calefaciat calefactōe vehementi. Et postea subdit. Vinum aūt albū est minoris calefactōis oībus vinis. Et istud ē veruȝ ꝯparando vina eius dē territorii adinuicē: ꝛ nō aliter: quoniam vina rubea ꝛ russa gallicana nō sunt ita fortia nec ita calida: sicut sunt multa vina alba q̄ repiuntur in aliis territoriis. Dȝ igitur fieri ꝯparatio inter vina eiusdem manerici ꝛ territorii. Qđ āt sint ceteris minus nutritiua pȝ p galie. in cō. illius am phorismi secunde pticule amphorismoꝝ: facile est repleri potu q̄ꝫ cibo: dicentē. Vinū. n. aquosum subtile atqȝ albū vsualiter aq̄ est vicinum ꝛ illius virtuti vicinatur adnutriendum: vnde vrina prouocatur: nec cor pus inde nutritur. Et similiter i cō. illius āphorismi eiusdē pticule. Eoꝝ qui nutriuntur dicit galie. vinū aquosuȝ nimis dat corpi nutrimentū cu ius liquor est sicut aqua subtilissima ꝛ color albus. qđ āt nimis ledunt ca put p Aui. in. i. doc. ii. c. de regie aq̄ ꝛ vini dicentis: Vinum vero albuȝ ꝛ sub tasse calefactū est melius: nō. n. capitis efficit dolorē: sȝ fortasse hu mectabit ꝛ capitis dolorem alleuiabit. Et idē ēt vult galie. in cō. illius can. iii. pticule regis acutoꝝ. Potus āt dulcis. rō āt q̄re minus ledunt caput est: qꝛ minus fumosa ꝛ vaporosa sunt ceteris: qđ āt magis sunt vri ne prouocatiua ꝛ aptiua: pȝ p ypo. in canōe illo. iii. pti. regiminis acutoꝝ de vino etenim albo dicentē. Sȝ trāsitus eius. s. vini albi in vesicā est fa cilior q̄ꝫ cuiuslibet alterius potus: cuȝ quo ēt vim apitiuaȝ habere dino scitur. Et ex hoc tertiu sequitur ꝙ ista vina alba subtilia plus ꝯueniūt q̄ꝫ alia vina calefactis siue a natura sicut colericis ꝛ sanguineis naturalibus

siue ab accidēte: sicut calefactis ex ira vel mora in sole. Et similiter magis ꝯueniunt studenditibus: q̄ debent vti vino nō turbante cerebrū et similiter ꝯueniunt habentibus cerebrū debile siue naturaliter siue accidentaliter: q2 habentes cerebrum debile ex forti uino faciliter inebriantur. vt h3 Aui. in. i. loco p̄alle. Et ergo si vti velint vinis fortibꝯ necesse est ea fortiter limphare. Et similiter cōueniunt habentibus epar calidum ⁊ stomachum calidum ⁊ habitantibus in regiōe calida. q2 calida vina in istis facerent estuatiōe3. Uina vero rubea clara sicut beluacē sia calidiora sunt ceteris. ut uult Galie. commento illius canonis sup al. De uino etenim albo. ubi dicit. Ueruntamen cuius calefactio ex vinis est uehemens. eius color est rubeus clarus. Et ista vina etiam nutribiliora sunt ceteris: ut habet galie. in cōmen. illius amphorismi prealle. Facile est repleri. ubi dicit. grossum uero ⁊ rubeum uinum nutribilius est ceteris: implens corpora cito obnoxia inanitioni. Et circa istud est intelligendum ꝙ uina rubea dicuntur nutribiliora eo ꝙ plus eorum in substantia membrorum ꝯuertitur. Uina tamen nigra possunt dici nutribiliora ceteris: quia ꝯstantius dant nutrimentum. ⁊ tardius a membris resolubile. Et isto modo dicit galie. in cōmento illius amphorismi preallega. Eorum qui nutriuntur ꝙ uina grossa ⁊ rubea nutribiliora sunt quam aquosa minus tamen quam nigra. Et isto modo etia3 intelligitur dictum ysaac in dietis particularibus ubi uult ꝙ uinum nigrum plus nutrit quam rubeum. Et ista uina rubea magis ledunt caput quam alba ⁊ minus urine sunt prouocatiua. et hinc est ꝙ ista uina quia fortia sunt habentibus debile cerebrum non conueniunt: ut dictu3 est: sed bene conueniunt habentibus forte cerebrum: cum forte cerebrum uapores eleuatos ad ipsum non suscipit: vt dicit auicenna in pri. capitu. preallega. et circa istud est sciendum ꝙ ingenium hominis fortis cerebri magis clarificatur ⁊ acuitur si bibat uinum bonum quam si non biberet. ut uult aui. in capitu. i. preallegato. et ratio est: q2 ex bono uino plus q̄ ex quocunq3 alio potu generantur ⁊ multiplicantur spiritus subtiles, clari ⁊ puri: et inde est q̄d theologi ꝯtemplari soliti circa altissima bona uina diligunt. et secundum auicenna3 ibi. Ista uina ualent hominibus frigide complexionis ⁊ fleumaticis. Talia nāq3 uina corrigunt lapsum frigiditatis complexionis ⁊ aperiunt opilationes euenire solitas frigidis fleumaticis: ⁊ digerunt fleumata cooperantia ad conuersionem eo2 in sanguinem: ⁊ digeruntur faciliter: ⁊ cito penetrant ⁊ p̄bent alimentum mundum ⁊ spiritus plurimos. Uina uero citrina minoris ca

lefactionis sunt ꝙ rubea clara: vt vult gali. i. commen. illius canonis ꝑalle. de vino etenim albo. maioris tamen calefactõis sũt ꝙ alba. ⁊ ergo magis sunt caput ledentia ꝙ alba. vt vult. gali. i com. illius canonis ꝑalle. Potus át dulcis. Et ista vina etiam minus nutritiua sunt ꝙ rubea. magis tamẽ ꝙ alba. Et apud quosdá ista vina ẽt vocantur alba. Et hinc est ꝙ aliqui dicant ꝙ vina alba cito calefatiunt multũ. Uina vero nigra sũt minoris calefactionis ꝙ citrina. ⁊ ergo etiam minus ledunt caput ꝙ citrina. Sed quia tardioris descensus sũt in ventrẽ. ⁊ minus vrine prouocatiua ꝙ alba. magis ledunt caput ꝙ alba. vt hꝫ gali. in cõ. illius can. precalle. Potus át dulcis. Et sunt ista vina ẽt plus nutritiua ꝙ alba. ⁊ citrina minus tamẽ ꝙ rubea. vt predictũ ẽ. Tertiũ ẽ sorbilia facta ex iuribus carnuũ. ⁊ maxime ex brodio pulloꝝ. Talia enĩ brodia nature humane sũt amica exquo facillime in sanguinẽ sũt mutabilia. ⁊ bonum sanguinẽ generant. ⁊ maxie dũ fiunt ex simula. i. ex subtilissima pte farine. qꝛ simula ⁊ maxie tritici multum nutritiua est ⁊ bonũ nutrimẽtum affert. vt haberi potest ex Ra. in almã. Et ista tria ponit Aui. ii. in doc. ii. sum. in. c. xv. in fine. vbi dicit. Exemplũ subtilis multi nutrimenti boni chimi. i. humoris est ouoꝝ vitelli ⁊ vinum ⁊ aqua carnis. Et ex isto concluditur ꝙ ista tria sũt de genere naturam humanaꝫ maxime ꝯfortantium.

In hoc tertu tãgũtur duodecim res corpus humanum nutrientes ac impinguãtes. quaꝝ prima est triticum. i. panis ex tritico. de

Nutrit ⁊ ĩpiguat triticũ. lac. caseus ĩfaus
Testiculi porcia caro cerebella. medulle
Dulcia vina. cibus gustu iocondior. oua
Sorbilia. mature ficus. vueqꝫ recentes.

quo dicit Aui. ii. cano. c. de pane. ꝙ impinguat velociter ⁊ maxime de frumento nouo. Ra. uero in alman. de tritico dicit. Triticum temperamento vicinum est. lꝫ caliditati paꝝ attineat. Quod autem põderosius ⁊ solidius inuenitur maioris est nutrimenti. Omnibus quoqꝫ hominibus aliis granis proficiẽs magis ꝓpriuꝫ inuenitur. Sanguis ẽt ex eo generatus omni sanguine qui ex aliis generatur granis temperatior est. Et sequenti. c dicit. Panis qui ex tritico fit pluribus hominum conuenientior est. Circa electionem autem tritici sciendum est. ꝙ electio eius potest sumi vno modo ex parte substantie ipsius. alio modo ex parte preparationis eius. Electionem autem eius ex parte substantie ipsius ponit Aui. ii. cano. c. de frumento dicens. Melius est istud quod ẽ mediũ inter duriciẽ ⁊ raritatẽ. magnũ pingue. recens. i. nõ nimis antiquũ. planũ. quod est inter rubedinẽ ⁊ albedinẽ. frumẽtũ vero nigrum mali ẽ nu

frumenti. rasis vero superaddit ponderositatem eius sup electione eius Circa electioné vero eius ex pte pparationis eius sciendum é q̄ omnia que sút ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendút. generát grossos humores. opilant uias epatis: augmentát splené ꝛ generát calculũ multum nutriunt si digerátur. Triticũ uero elixum est cibus grauis ꝛ indigestibilis. sed si digeratur. fortiter nutrit ꝛ roborat uirtuté: Sed triticum sub forma panis bene fermentati ꝛ assati in clibáo moderato igne est electus cibus: Et omnia ista colligũtur ex galie. i. ali. Secunda res est lac: Et potest illud intelligi de lacte ebutirato quod apud medicos adohohe dicitur ꝛ apud cómunes balbuca: balbuca enim recens si comedatur cum pane recenti siue calido ꝛ imposito maxime impinguat: potest etiam intelligi de lacte caprino quod etiã multũ nutrit de quo ꝓ⸗ius latius dictum est ibi: persica poma pira: tertia res est caseus infans siue recens: de quo dicit Aui. ii. cano. c. de caseo: q̄ est nutritiuus ꝛ impinguatiuus. Et lȝ caseus recés nutriat ꝛ impinguet in regimine tamen sanitatis non conuenit: q̄ sequuntur ex eo nocumenta prius dicta ibi: persica poma pira: Quarta res testiculi: ꝛ illud maxime intelligédum est de testiculis gallorũ impinguatoruȝ: de quibus Aui. ii. cano. c. de testiculo dicit: q̄ sút valde bõi nutrimenti ꝛ pulchri ꝛ. iiii. in. c. i. c. i. de eis dicit q̄ in modica quantitate multum nutriunt: Et potest istud etiam intelligi de testiculis porcoꝝ multum pinguium nódum coeuntium: sicut porcoꝝ caro: q̄ alioꝝ animalium q̄drupedum melior existit: ꝛ hoc quo ad hoc q̄ é nutrimentum ꝓbere maius irresolubilius corpi humano similius: sic ẽt ꝛ porcoꝝ testiculi respectu testiculoꝝ alioꝝ animaliuȝ quadrupedum: Et é h̄ diligéter notádum q̄ testiculi animalium prouectoꝝ in quibus est iaȝ fermentatum semen ꝛ generatum non sunt boni nutrimenti: sed testiculi animalium iuuenum adhuc nó coire potentiuȝ quibus adhuc nó é sperma fermétatum: sút satis laudabilis nutrimenti si bene digerantur: ꝛ de istis etiã intelligitur dictum ꝓus: quinta est caro porcina. de cuius electione ꝛ effectu satis ãple dictum est ꝓus. ibi ꝑsica. poma. pira. Sexta est cóctio cerebroꝝ: pro quo sciendum est q̄ cerebꝝ est stomacho malum nauseatiuum deiectiuum appetitus: ꝛ grossi humoris generatiuum: ueꝝ est tamen q̄ si bene digeratur alimentum dat corpi notabile: sed nullo modo comedi dȝ post alios cibos: bonum ãt est q̄ cum origano uel calaméto vel cum aliquib⁹ obtéꝑantib⁹ eius uiscositaté ꝛ frigiditaté in quibus sit virtus incisiua ꝛ calefactiua paretur: Et cauédũ est q̄d si comedatur q̄d ꝓnitus assetur sup carbones: ꝛ est aduertendum q̄d nó ꝓfert illis quibus frigide solent aduenire egri

tudines sed bene habentibus complexionem calidam: vt vult Ra. in almã. ⁊ de virtutibus mẽbrorum aialiũ. Et breuiter parum ꝯuenit i regimie sanitatis: sȝ aliquãdo bene ꝯuenit via medicie. sicut cerebrum capreolorum ꝯueniẽs ẽ ꝯtra venena: ⁊ ꝯtra morsũ venenosorum: ⁊ cerebrum leporis ꝯtra tremorẽ. ⁊ ſm quosdã. cerebrum pullorum ⁊ caponũ ad memoriã ⁊ subtiliationẽ ingenii ꝯferũt. Circa electionẽ tamẽ cerebrorum sciendũ est ꝙ meliora eorum sũt cerebra volatiliũ. ⁊ ꝓprie mõtanorum: ⁊ ex cerebris quadrupedũ cerebrum arietis deinde vituli. vt vult Aui. ii. cano. c. de cerebro.

Septima est medulle q̃ multi sũt nutrimẽti si bene digerãtur ꝓut dicit Aui. ii. cano. c. de medulla. ⁊ ẽt facile i sãguinẽ ꝯuertitur. hoc tamẽ malũ faciũt ꝙ deiiciunt appetitũ atqȝ nauseã inducũt. Et ergo Auicenna docet eas comedere cũ piperibus. Et ẽt aliqui eas ꝑparãt cũ citoniis ⁊ pastillis: vt faciũt lecardi. Et pro electione earum dicit Aui. ꝙ ꝯueniẽtior est medulla vitulorum ⁊ cerui. deinde thauri: ⁊ postea caprarum. deinde oniũ Et ſm aliquos medulle thaurorum iuuenũ ⁊ piguiũ multũ ꝯueniẽtes sunt

Octaua ẽ dulcia vina de q̃bus posterius dicetur ibi. sunt nutritiua. Nona ẽ cibus gustu iocundior: q2 talis maxie nutrit: Juxta illud ypo. ii. pte ãphorismorũ dicentis. Parum deterior cibus ⁊ potus delectabilior quidẽ melioribus magis delectabilis est appetẽdus. Et galie. in cõ. illius ait. Ois enim cibus sapidus in quo quisq̃ delectatur cũ accipitur a stomacho ꝯplexus retinetur ⁊ cũ magna delectatione digeritur plus q̃ quilibȝ alius qui fit abominabilis: fugit unde vomitus fastidiũ inflatio rugitus generãs. Et hinc ẽ ꝙ aliqui melius valent cum malo cibo q̃ cum bono: q2 maiorẽ delectationem habent in malo.

Decima est oua sorbilia que in modica quãtitate ẽt multũ nutriunt. de quibus etiã dictum ẽ supra ibi. Oua recentia.

Undecima est ficus mature que propter suã dulcedinẽ multum nutriunt ⁊ impinguãt Circa istud sciendũ est ꝙ licet nutrimentum sic nõ existat in robore nutrimenti carnis: ⁊ granorum. est tamen vehementioris roboris q̃ nutrimentum omnium fructuum: vt vult Aui. ii. can. c. de ficubus. Et ibidem ẽt dicit ꝙ ficus ẽ nutribilior ceteris fructibus. Et idem vult Aui. in. i. c. de regimine eius quod comeditur dicẽs ꝙ inter fructus: fructus magis nutritiui ⁊ similiores ⁊ propinquiores carnibus in nutriendo sunt ficus ⁊ vue valde mature ⁊ dactili. Circa electionem vero earum sciendum est ꝙ ſm aui. ii. canone. c. i. de ficubus. Melior est alba q2 lenior. deinde rubea siue citrina. ⁊ deinde nigra. Et que uehementer matura ẽ melior ẽ ⁊ proxima ad hoc ut noceat. Item humide ⁊ recentes ficus magis ⁊ uelocius nutritiue sunt q̃ sicce ⁊ citius transeunt de stõacho ad epar ⁊ magis hume

ctāt epar ꝛ magis lenificāt ꝙ ficce: ficce uero sūt minus īflatiue ꝛ magis stōacho ꝯuenientes quaȝ humide de siccis dicit aui. loco preall e. Sicca quideȝ in suis opationibus ē laudabilis. uerum sanguis ex ea generatus non est bonus: ꝛ propter hoc facit pediculos: uerum si sit cum nuce tūc eius chimus. i. humor fit bonus: ꝛ post nucem cū amigdala Et postea dicit ꝙ administratio ficce cum ieiuniuȝ adest. est mirabilis iuuamēti in aperiendo uias cibi. ꝛ proprie cuȝ nuce ꝛ amigdala. cum tamē eius nutrimentuȝ cum nuce sit plus quā cuȝ amigdala. Et ꝯueniunt utreqȝ ficus in hoc ꝙ in ipsis est inflatio ꝛ lenificatio ꝛ expulsio supfluitatuȝ ad cutē ꝛ prouocatio sudoris ꝛ remotio asperitatis gutturis: ꝛ mundificatio ꝛ lenitio pectoris pulmonis ꝛ canne eius aptio opilationum epatis renum ꝛ splenis. Duodecima res est uua recens. i. uua dulcis ꝛ bene matura. Pro quo sciendūȝ ē ꝙ uua ē triplex. Nā q̄dā est immatura ꝛ acerba. ꝛ fit ex ea agresta. ꝛ ista stringit uētrē ꝛ colerā rubeā repremit atqȝ sāguinem. ꝛ multum ualet in fluxu uentris colerico: alia est matura uiridis ꝛ recens: ex qua fit uinum. Et ista spēaliter quando est alba. ꝛ sine nucleis ꝛ cortice uentrem laxat ꝛ ceteris fructibus plurimi ꝛ melioris nutrimenti existit sicut ꝛ ficus: minoris tamen nutrimēti est ꝙ ficus vt hȝ aui. ii. canone. c. de uua. uerum ē tamen ꝙ uentositatem generat ꝛ inflationes uentris dolorem. Et si remanserit p duos dies uel tres post collectionē suspensa donec cortex detumescat melius nutrit ꝛ minus laxat: nec tantū inflat. Et habentes stomachū plenuȝ cibo ꝛ immundum malis humoribus nullo mō comedāt uuas. ꝛ spēaliter recentes ꝛ sine arillis. uelociter eni in stomacho immundo corrumpuntur ꝛ in stomacho pleno cibis: qꝛ nimis cito digeruntur. ꝛ nō poterunt exire de stomacho post eaꝝ digestiōeȝ pp cibum nōdum digestum: quare tunc in stōacho corrumpuntur ꝛ alium cibum corrumpunt. Et similiter ēt intelligendum est de aliis fructibus laxatiuis: ꝛ si aliquis uelit sumere uuam uiridem ꝛ recentem bonum est ꝙ primitus infundatur in aqua feruēti p horā. ꝛ deide pōatur in aquā frigidā. ꝛ post sumatur. Ra. vo in almā. ō uua recenti. ꝛ spēaliter dulci. dicit ꝙ cito corpus impinguat ꝛ augmētat erectionem uirge ꝛ ulterius dicit ꝙ illa uua q̄ est subtilioris corii. i. corticis citius descendit a stōacho: illa vero que grossioris tardius. alia est uua ficca: que passula uocatur: ꝛ ista licet ponatur ꝛ numeratur inter equalia: parū tamē caliditati attinet: ꝛ bene nutrit secundū Ra. lo. pall e. ꝛ ꝯfortat stōachum ꝛ epar secūdū aui. loco p alle. ꝛ opilationes remouet. Et dicitur ꝙ epar impiguatur ex eis ꝛ maxime si mundentur ab arillis: Et sic textus p̄dictus pōt intelligi de uua matura recenti: ꝛ de uua ficca que passula dicitur.

Uia ꝓbātur odore.sapore.nitore.colore.
Si bōa vīa cupis hec quinq3 ꝓbātur i illis
Fortia.formosa.fragrātia.frigida.frisca.

In hoc textu ponuntur q̄t tuor generalia quibus vina probantur. Primum est odor: vinum.n.bōi odoris siue redolens multiplicatiuum est spūum subtilium. Et ꝑm ꝯstā.v.theorice bene nutrit ⁊ bonum sanguinē generat: vinum vero fetidū abhoiabile ē nature humane spūs grossos melancolicos generans: ⁊ ꝑm ꝯstā. v.theorice malum sanguinem ⁊ capitis dolorē ex malo fumo caput ascēdere generat. Gali. vero.iii.regiminis acutorum cō.i.loquēs de diuersitate vinoꝝ ex odore dicit q̄ ex vino boni odoris ē melioris chimi.i.humoris.et ꝑm illud est multitudo q̄ implet ex eo caput: q̄ est q2 est subtilius ⁊ calidius. Nō āt ex eis ē mali odoris ꝑm maliciam chimi generatī ab eo erit paucitas lesiōis eius in capite: qđ ē q2 est frigidius ⁊ grossius: Illud autem cui penitus nō ē odor nō facit oīno aliquid accidere in capite: q2 ē vehementer grossuz. Scōm est sapor. sicut.n.cibus sapidior melius nutrit ⁊ melius a stōacho amplectitur.vt dictum est in snīa precedēti ita ⁊ vinum: Circa istud tamen sciendū ē q̄ vina in sapore diuersificātur: q̄dam.n.sunt dulcia aliis nutribiliora grossuz sanguinez facientia ⁊ ventrez humectantia ad digerenduz dura ⁊ sitim generatiua. Alia sūt pōtica siue stiptica stōachum ꝯfortātia: ventrem constipantia: pectori ⁊ sue ptinētie.s.pulmōi ⁊ cāne eius nociua: itestinis ꝯgrua.ad digerendū dura. alia sunt acerba q̄ sunt diuterica.i.vrine prouocatiua. grossos humores nō generātia: s3 dissoluētia.alia amara minus calida.vt h3 ꝯstā. v.theorice. Tertiu3 ē nitor siue resplendentia q̄ indicat sup subtilitate vini ⁊ sic ex consequenti super subtilitate spirituum ex ipso generatoru3. Quartum est color. Ex pte enim coloris vina diuersificantur in nutritione. Uina enim rubicundiora ceteris paribus magis nutribilia sunt albis: ⁊ iō plus ꝯueniunt macris quā alba.alba tamen plus ꝯueniunt pinguibus. Et de ista diuersitate vini: ex colore dictum est prius ibi. Oua recentia. Deinde in textu ponuntur quinq3 specialia quibus probatur bonitas vini. Primum tangitur cum dicitur. Fortia. Fortitudo enim vini cognoscitur ex effectu. Uinum enim forte est qđ calefacit corpus vehemēter replens caput secūdū galie.com.i.iii.pti.regiminis acutoꝝ. Istud.n.vinum maxime spirituum est multiplicatiuum ⁊ multum nutritiuum. Caueant tamē ab illo nisi sit limphatu3 qui sunt debilis cerebri: q2 magna effumatio ab ipso ad cerebrum ipsum perueniret ⁊ ipsum lederet. Secundum tangitur cum dicitur. formosa. Uinu3.n. formosum siue pulcrum q2 cum maiori appetitu sumitur melius dige=

ritur ⁊ melius nutrit. Tertium tangitur cum dicitur. fragrantia. Vinū enim fragrans siue bene redolens maxime confortatiuum est ⁊ spirituum subtilium generatiuum. vt dictum est. Quartum tangitur cum dicitur. frigida. Nam vinum debet esse frigidum quo ad tactum. nō autem quo ad effectum. vinum enim calefactum cum sit rarius ⁊ subtilius citius inebriat. neruos debilitat. ⁊ caput ledit nisi in modica quantitate sumptum fuerit. Quintum tangitur cum dicitur. frisca. Vinū enī bonum debet esse friscum siue leue. quod spumando sonum facit ⁊ habet spumam tenuem de facili labilem. ⁊ in medio existente. siue quando in eo mouentur athomi. vinum enim non istius dispositionis pendulum dici debet: ⁊ maxime si non sonat vel corpora athomalia non habeat: vel debet dici debile vel limphatum si spumam habeat cum magnis ampullis: uel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia cādida vina.

In hoc textu pōitur vnū documētū de uinis. Et ē ꝙ vina cādida ⁊ dulcia ceteris paribus vel nutriunt reliquis vinis. Et istud voluit ꝯstan. loco ꝑ allega: ⁊ idem vult auicenna. in. i. c. de regimine aque ⁊ vini. vbi dicit. Vinum quoqꝫ grossum quod est dulce. est melius illi qui vult esse pinguis: Et rō est: quia vina dulcia vehemēter a mēbris attrahūtur ꝓpter eorum dulcedinem cui natura congaudet nam dicit auicen. ii. can. trac. i. c. iii. operationes autem dulcis sunt digestio ⁊ lenificatio ⁊ multiplicatio nutrimenti. ⁊ natura diligit ipsum. ⁊ virtus attractiua attrahit ipsum: Et licet iste textus verificetur de omni vino dulci: eligibile ē tamen vinum moderate dulcedinis. ⁊ non dulce in summo. sicut uinum quod uulgo muscadellum siue muscadetum dicitur: quia tale corrumpit sanguinem. Cuius ratio ē: quia natura rapit auide tale vinum a stomacho ad epar prius ꝙ digeratur quod in eo ē [illegible]tile chilificationi ⁊ antequam maturetur eius superfluitas: propter delectationem eius maximā in connaturalitate dulcium: ⁊ sic replet sāguinē aquositate indigesta: ex qua redditur aptus ebulitioni ⁊ putrefactioni: Et istud etiam intelligēdū ē de aliis cibis dulcibus in summo: Pro maiori noticia sciendum est ꝙ ex usu uini dulcis aliorum nutrientium dulcium tria timētur nocumēta: et maxīe his qui ad ea ꝓni sūt. Primū ē fastidiū propterea ꝙ dulcia suis caliditate: ⁊ hūiditate leniūt ⁊ applanāt orificiū stōachi iducētia illic dispositionē cōtrariā ianitiōi ⁊ corrugatiōi q̄ sūt cā fāis Scōm ē uelocitas iflāmatōis eoꝝ ⁊ cōuersiōis i colerā. nā res dulces ꝯuenietissime sūt igeneratiōe colere. Et propter hoc mel plus oibus rebus gene

fat coleram: quoniam ipsum est dulcius omnibus rebus: ⁊ post ipsuȝ vinuȝ dulce: vt hȝ Gali. in com. illius can. iii. parti. regis acutoꝝ. Mentē leuius ꝑcutit. Et hinc ē ꝙ inducit siti nec ꝯuenit febricitantibus: nec ēt colericis. vt ibidē dicit galienus. Tertiū ē opilatio epatis ⁊ splenis: qꝛ dulcia trahūtur ab eis cū fece ꝑꝑ magnā delectatōȝ quā hȝ eis: ⁊ maxime epar anteq̄ digeratur: quare illic leuiter inducūt opilatōes: coopante ad hoc substantia grossa: in qua fundatur sapor dulcis ꝫm Aui. ii. can trac. i c. iii. Et hinc ē ꝙ vinū dulce minus ē vrine ꝓuocatiuū q̄ alia vina Et ꝯtra ista tria nocumēta sūme valēt accetosa: qꝛ appetitū sua acetositate prouocant ⁊ sua frigiditate inflāmationeȝ prohibent ⁊ subtilitate sue substantie opilatōes aperiunt. Notandū insup ꝙ lȝ vina dulcia ⁊ alia nutrientia dulcia opilent epar ⁊ splenē: deopilāt tamē ipȝ pulmonē. Et rō quare nō opilāt pulmonē sicut epar ⁊ splenē ē: qꝛ a dulcibus in transitu suo ꝑ meri nil nisi subtile ad ipsuȝ resudat. ⁊ sanguis genitus ex rebꝫ dulcibus ad pulmonē venit iam purificatus in epate prius ⁊ corde subtiliatus. Et istud vult galienus in com. illius can. iii. parti regis acutoꝝ: dulcis potus. Itē vina dulcia minus inebriant ꝫm ypo. iii. pti. regis acutoꝝ: canōe illo mentē leuius ꝑcutit q̄ reliq̄ fortiora vina: ex p̄dictis ꝯcludi pōt ꝙ si bibatur vinū rōne nutritōis corpis restauratiōis ⁊ impiguationis: sicut ꝯtigit in his qui macri sunt: siue naturaliter siue accidentaliter: tunc vina dulcia ⁊ grossa sufficienter colorata. Talia. n. vina sunt sufficienter nutritiua ⁊ deꝑditi restauratia: ⁊ corpoꝝ impinguatiua: vnde ꝯuenientiora sunt ad impinguandū corpora macra. Et per oppositū si intendamus nō nutritōȝ nec ōperditoꝝ restauratōȝ nec impinguatōȝ vt ꝯtingit in his q̄ sunt multū carnosi ⁊ pingues: tunc ꝯpetunt vina subtilia nō dulcia: ſȝ sapore amicabili odorifera ad albedinē declinātia sufficienter fortia eligenda sunt. Si vero detur vinum ad sitis extinctionē tum vinum album subtile debile est eligibilius. tale. n. vinū magis humectat ⁊ infrigidat: ⁊ ꝑ ꝯsequens melius extinguit sitiȝ: ⁊ quanto sitis ē maior tanto tale vinū est ꝯuenientius. Si vero vinum detur ad spūum ꝯfortatōȝ ⁊ repatōȝ ⁊ virtutis ꝯfortatōȝ: tunc dȝ dari vinū subtile odoriferꝝ saporis delectabilis: mediocris coloris: sufficientis fortitudinis: ⁊ tale vinum dȝ sumi cum pauco cibo: ⁊ dȝ eē depuratum ab vtraqȝ superfluitate: ⁊ dȝ sumi pauca q̄titate. Si vō intendamꝰ pectoris ⁊ pulmōis mūdificatōȝ ⁊ ventris laxatōȝ: tunc vina mediocris substantie sapore dulcia sunt magis eligibilia.

In hoc passu ponūtur duo nocumenta nimie potatio-

Si vinū rubeuȝ nimium q̄doqȝ bibatur.
Vēter stipatur. vox limpida turbificatur.

nis vini rubei. Primum est quod nimia bibitio vini rubei constipat ventrem .i. duros facit recessus seu difficulter habere egestionem. Cuius causa secundum aliquos est: quia tale vinum rubeum plus ceteris paribus est calefactiuum et magis nutritiuum. In quantum enim eius plus est calidum magis exsiccat: et inquantum magis nutritiuum auidius a natura retinetur. Potest tamen textus intelligi de nimia potatione vini rubei stiptici aut pontici: ex qua stipticatur et constipatur venter propter stipticitatem et ponticitatem vini. Circa istud tamen sciendum est quod si exhibeatur vinum ad stomachi et virtutis concoctiue fortificationem eligemus vina grossa pontica uel stiptica rubea uel nigra sicut contingit in bene tribus fluxu uentris propter debilitatem concoctiue stomachi: et istud uult ypo. iii. parti regiminis acutorum. can. illo palmeus quidem et niger: et similiter gal. in co. illius. Sed si intendamus confortationem digestioni competunt uina subtilia uel mediocria in substantia et colore boni odoris et conuenientis saporis et sufficientis uigoris aliqualis stipticitatis Secundum est exaspatio gutturis siue raucedo quam inducunt aliqua vina intense rubedinis propter eorum siccitatem et terrestreitatem. Et istud nocumentum etiam contigit ex vinis rubeis patrie brabantie propter eorum stipticitatem et terrestreitatem: et maxime quando musta sunt vina predicta istud nocumentum secundum contingit: non tamen primum: quia mustum magne rubedinis solet inducere ventris fluxum propter feces suas terrestres cum eo mixtas que sui mordicatione mordicant intestina: ex qua mordicatione fluxus uentris causatur: et tale uinum non debet bibi mustum .i. quamdiu fuerit turbidum et bulliens: quia ex quo ipsum est mordicans propter suas feces terrestres: ab eo etiam eleuatur fumus mordicans: qui ad cerebrum ueniens sui mordicitate mordicat oculos atque rubificat: Et istud etiam intelligendum est de istis mustis patrie brabantie siue rubeis siue albis propter eorum terrestreitatem: Causa autem quare iste fumus est mordificatiuus est: quia uinum a quo dissoluitur est mordificatiuum: Jam ut dicit galie. i. parti. amphorismo. in com. illius amphor. et qui crescunt quicquid a quilibet re dissoluitur ei unde dissoluitur necesse est ut assimiletur.

Allea: nux: ruta: pira: raphanus: et tiriaca.
Hec sunt antidotum contra mortale uenenum

In hoc textu ponuntur sex medicine ualentes contra uenenum: Prima est alleum quod maxime ualet contra nocumenta prouenire solentia ex mala aqua: et maxime ualet contra potum male aque: de quo dicit Sera. in aggrega. c. de eo quod quando sumitur alleum et post bibitur aqua corrupta non nocet aqua illa potanti: et idem innuit auicenna. ii. can. capitu. de eo: et in. i. capitu. de conseruatione iter agentis a nocumento diuersarum aquarum: Et istud idem etiam operatur cepe: ut uult auicenna. ii. can. capitu. de eo: et sic potest compre-

hendi sub alleo: de eo etiaz dicit Aui.in.i.loco pealle. ꝙ cepe est vt ti riaca malarum aquarum: ⁊ maxime cum aceto: qꝛ cepe est subtiliatiuū incisiuum abstersiuum cum stipticitate ⁊ apert fortiter. vt vult Aui.ii. can.c.de eo. Et est calidum in tertio: quare calefacit malas aquas pro= hibens ne sua frigiditate stomacho noceant: ⁊ subtiliat grossas faciens eas cito penetrare. Et acetum huic permixtum vigorat virtutem eius i subtiliatione ⁊ penetratione aquarum ⁊ prohibet a siti quam inducere solet cepe comestum. Et eadem ratiõe verificatur de alleo. Et ergo ēt dicit auicēna.in.i.primo loco pealle. ꝙ allea cōedenda sunt aquas gros sas ⁊ turbidas: qꝛ subtiliant eas cito descendere faciunt ⁊ prohibent ne stōacho noceāt ⁊ intestinis: ⁊ ne venas opilent. alleum preterea cōestū ante iter ⁊ post hoc: ex melioribus rebus est ⁊ cōuenientioribus illis qui veniunt ab aere frigido vel qui vadunt ad eum: vt innuit aui.in.i.c. de regendo iter agentem in frigore ⁊ congelatum: Et ex isto sequitur ꝙ al leuz multum valet iter agentibus ⁊ per diuersas terras euntibus potibus vtentibus: iuxta illud metricum: allea qui mane ieiuno sumpserit ore: Hunc ignotarum non ledit potus aquarum: nec diuersorum mutatio facta locoꝝ: Valet preterea alleum ad puncturā vermiumuenenosorū ⁊ morsum serpentum quando bibitur cuz uino: qđ auicen.ii.can.c.de eo se dicit fuisse expertum: ⁊ confert etiā morsui canis rabiosi ⁊ quando fit emplastrum ex alleo ⁊ foliis ficus ⁊ cimino super morsum migalis con fert ut ibidez dicit auicen. Cepe uero secundum auicen.ii.can.c.de eo confert etiam morsui canis rabiosi cuz linitur super ipsum aqua eius aut emplastratur ex eo cum sale ⁊ ruta: ⁊ cepe quod comeditur expellit no cumentum uentositatis uenenosorum: Et dixerunt quidam ꝙ ipsuz ge nerat in stomacho humorem humidum plurimum frangentem nocu= mentum uenenosorū: notandum est circa illud ꝙ alleum ⁊ cepe ⁊ simili ter etiam porrum uia cibi non competunt temperatis corporibus nec ca lidis: ⁊ specialiter cruda: parum enim nutriunt ⁊ male nutriunt: gene= rant sanguinem acutum ⁊ pungitiuum: grossos humores tamen subtili ant ⁊ uiscosos incidunt: ⁊ postꝗ decocta sunt: perdunt pungitiuitatem: ⁊ adhuc remanet uirtus incisiua ⁊ subtiliatiua: unde magis cocta compe tunt ꝙ cruda: Porri enim sunt calidi ⁊ sicci ⁊ dāt corpori alimētum il= laudabile ⁊ oculis nocent ⁊ generant sanguinem nigrum melancolicū: ⁊ somnia terribilia ⁊ neruos ledunt ratione pungitiuitatis eoꝝ: nocent dentibus ⁊ gingiuis: ⁊ nullus colericus nec melancolicus eis utatur: ⁊ spe cialiter crudis. Cepe calide sunt ⁊ habent humiditatem superfluaz ter= restrem cum humiditate aquosa subtili indigesta: Si comedātur cru=

cta generant in stomacho malos humores ꝛ putrefactabiles ꝛ corrupti
bilei: ꝛ inducūt somnia mala ꝛ terribilia ꝛ dolorē capitis: ꝛ nimius vsus
eaꝝ disponit hoiez ad memoriā dependendā ꝛ pturbat intellectuz ꝛ pdu
cit ad demētiam sz si comedantur cocte cū aq̄ laudabiliū carniū lauda-
biliter iuuant digestōz ꝛ minuūtur eaꝝ nocumēta ꝛ tempant cibaria fri
gida cum quibus decoquūtur: sed melius ē eis nō vti. Allea calida sūt
ꝛ declinant ad aliqualē humiditatē: sed minus q̄ cepe: valent ꝯtra ven
tositatē: ꝛ valent in tussi: ꝛ bene screare faciunt: sed nocent uisui ꝛ dolo-
rem capitis inducunt: ꝛ sunt tiriaca rusticoꝝ: Et sic p̄dicta solum con-
ueniunt his qui fleumaticum aut grossum uiscosum humorē habuerint
Colerici vero a predictis abstineāt. Secunda est nux de qua dicit Aui.
ii. can. c. de ea q̄ ipsa cū ficubus ꝛ ruta est medicina oibus venenis ꝛ ex
ea cū cepe ꝛ sale fit emplastrum sup morsum canis rabiosi. Et istud ma
xime intelligitur de nucce sicca ante cibum sumpta mō predicto. Et cir
ca istud vlterius sciēdum ē q̄ nuces sicce peiores sunt recētibus ꝛ humi-
dis: q2 sicce magis vnctuose sunt: rōne cuius in colerā ꝯuertuntur: ꝛ in-
ducunt capitis dolorē ꝛ oculos turbant: ꝛ vertiginē generant: ꝛ spēali-
ter sumpte post cibum ꝛ lingue paralisim inducūt. vomitū prouocant ꝛ
vesicas in ore faciunt. Et habentes stomachum colericum maxime de
bent euitare nuces siccas: ꝛ q̄to antiquiores tanto peiores sunt. Recē-
tes autem minus male sunt: q2 nō sunt tante vnctuositatis: ꝛ iō nō gene
rant dolorem capitis aut vertiginem ꝛ similia sicut sicce: ꝛ rōne humi-
ditatis lubrificantis laxant ventrem ꝛ si aliquātuluz torreantur ꝛ come
dantur post cibum: ꝯprimunt cibum sumptuz. Et sic pz q̄ nuces recen
tes sunt magis ꝯuenientes corpibus sanis q̄ sicce. Tertia est ruta de qua
dicit Aui. ii. can. c. de ea qua resistit venenis. Et postea subiungit. Et q̄
sibi timet ne in potu sumat uenenum ꝛ pungi a uenenosis bibat de semi
ne eius pōdus dragme unius cū foliis suis cuz uino: ꝛ ꝓprie si bibitur cū
nuce ꝛ bolo oibus ꝯtritis ꝛ ꝯmirtis. Et dicit Ari. in li. de aialibus q̄ cuz
mustela uult pugnare cū s̄pente siue cuz busone: ipsa cōedit rutā ut iter
ficiat eum: q2 odor rute est inimicus ueneno: vnde comestio rute cum fi
cubus ꝛ amigdalis dulcibus in mane preseruat a ueneno. Notandum
circa istud q̄ duplex est ruta quedam domestica ꝛ alia siluestris. Dome
stica melior siluestri est: q2 siluestris ꝛ maxime sicca. calida ꝛ sicca est in
quarto gradu. quare plurimum sumere de ea est perniciosum. Dome
stica uero humida: calida ꝛ sicca est in secundo gradu. sicca uero in ter-
tio. ꝛ est incisiua resolutiua carminatiua uentositatum. ꝛ istud maxime
conuenit sicce. Nam dicit Sera. c. de ea. q̄ est de rebus magis confe-
rentibus inflationibus: idest uentositatibus: sed in humida est inflatio

Itē ruta vehementer acuit visum: ꝛ proprie succus eius cū succo feni=culi ꝛ melle collirio facto ex ea aut comesta vt dicit Aui.ii.can.c.de ea. Quia tamē in succo rute q̄dam ē bauracitas nocens oculo: iō ruta p̄t applicari oculo ventilando: ita ꝙ solū vapor siue fumalis euaporatio eius ꝛ non substantia rute ad substantiā oculi ptingat. Quarta ē pira de quibus di. Aui.ii.can.c.de eis ꝙ sunt cura fungoꝝ mortificātiū. Et quādo quoquūtur isti fūgi cū piris mioratur nocumētum ipoꝝ. Uel p̄t iste textus verificari de piris aromaticis q̄ sui aromaticitate spūs ꝯfortarēt, ꝛ sic nocumētum veneni repellerēt: quinta est raphanus de quo dicit aui.ii.can.c.de eo. ꝙ ꝯfert morsui vipere: ꝛ cū vino morsui cornute ēt: Et semen eius ꝯfert venenis ꝛ vermibus venenosis. Et si ponatur fructus eius sup scorpionē moritur: ꝛ aq̄ eius ē expta i hoc: ꝛ ē fortior. Et si momorderit aliquē scorpio qui raphanū comederit nō nocebit ei. Et ꝯfert ēt p̄focatiōi q̄ fit a fūgis mortiferis. Uel p̄t dici ꝙ raphanus valet ꝯ venenū: q: puocatiuus est vomitus: ꝛ sic p vomitū stōachus purgatur a malis hūoribus si qui i eo sint. Et circa istud sciēdū ē de raphano ꝛ radice que sunt propinqua in complexione ꝙ nocent corporibus colericis generant enim sanguinē acutum ꝛ pungitiuum. Et raphanus est malus stōacho faciēs eructuare: ꝛ generat hūorē grossum: ꝛ si digestiua sit debilis generat humorem crudum habet tamen virtutē subtiliatiuam ꝛ incisiuam: quidā autem comedunt radicem ꝛ raphanum post alios cibos ad confortandum digestionem. de quo admiratur Galie. Unde uerum est quod experientia docet. Et dicunt sapiētes medici ꝙ si comedantur post alium cibum iuuant ad digestionē ꝛ descēsum eius ꝛ ventrē laxant. Sed si comedantur ante alium cibum ipelluntur ad supiora ꝛ vomitum inducunt: bonum ē autem ꝙ comedātur cū aceto ꝛ sale post alios cibos ꝛ in modica quantitate. Uerum ē tamē ꝙ oculis nocent ꝛ capiti. Ra. vero in almā. dicit ꝙ raphanus lōgam faciendo moram in stomacho incidit fleuma. cuius folia cibum digerunt ꝛ appetitiuam adiuuant quando paꝝ sumitur de eis. Sexta est tiriaca. q̄ a toto genere valet ꝯtra venenum. ꝛ iō valꝫ tā rationabilibus q̄ brutis ꝯtra venenum tam frigidū q̄ calidum. Et sub tiriaca p̄t comprehendi metridatū qd̄ simile opatur. De tiriaca ei dicit Aui.vi.in trac.iii.c.i. Scias qd̄ canō maximus in curatōe veneni ē ꝯfortatio caloris innati ꝛ excitatio ipsius ad expellēdū sicut facit tiriaca: De tiriaca vero ꝛ metridato simil. dicit aui.vi.in trac.i.c.de medicinis cōmunibus ad uenena. Sūt medicine que contrarie sunt veneno quare non permittunt ipsum peruenire ad cor: ꝛ sunt sicut tiriaca ꝛ metridatum.

Aer sit mūdus hitabilis ac luminosus
Nec sit īfectus nec olens fetore cloace.

In hoc textu notātur quattuor circa electionē aeris habitabilis quorū ꝑmū ē ꝙ hō dȝ eligere aerē mūdū.i.nō infectū vaporibus q̄ꝛ aer imundus alterat cor ẜȝ ꝯplexionē illius qd̄ sibi cōmiscetur: sic̄ inuit Haly. in tegni i cō. illius can. Dia hoc enim.ꝛc̄.ẜm est ꝙ hō dȝ eligere aerem luminosuȝ aer enim turbidus inducit in corpe tristiciā ꝛ pigriciem: q̄ꝛ aer turbatus cōmiscet humores: ꝛ turbidus ad cor puenit: q̄re et ipso ꝛ hūoribus grossi ꝛ turbidi generantur spūs animā tristificantes ꝛ pigriciem inducentes. Nihil est ergo qd̄ magis iocundum facit hominē atȝ minus grauem quaȝ in claro aere ambulare vel mane surgere. Tertium ē ꝙ homo debet vitare aerem infectum cuiusmodi est aer in quo fiunt strages cōiter enim in locis in quibus precessit maxima hominuȝ interfectio sequitur pestis ꝛ in locis vicinis aer enim infectus quando inspiratur inficit spūs in nostro corpore. Quartuȝ est ꝙ homo debet vitare fetorem cloace. Et per hoc innuuntur infectiones particulares aeris: cuiusmodi est infectio aeris latrinarum vel fouearum quoquine vel locorum in quibus proiciuntur cadauera mortua ꝛ ossa mortuorum: ꝛ aeris vicini aque in qua putrescit linum uel canapus: aer enim taliter infectus inficit spiritus nostri corporis ꝛ maxime cerebro nocet. Et hinc est quod dicit auicen.ii. in doc.ii.c.ii. Et aer quidem dum est temperatus ꝛ clarus neqȝ substantia extranea complexioni spiritus contraria ei admiscetur est sanitatem efficiens ꝛ ipsam conseruans: ꝛ cum mutatur contrarium sue operationis operatur. Et pro maiori declaratione predictorum sciendum est ꝙ aer necessarius est in regine sanitatis duplicitet. primo quidem propter refrigerationeȝ cordis: secundo propter expulsionem fumosarum superfluitatum tribulantium spiritum ꝛ calorem innatū: sicut enim in exteriorioribus nos uidemus qđ ignis sine euētatione aeris suffocatur ꝛ extinguitur: sic etiam imaginari debemus qđ spūs ꝛ calor innatus indigent aere ipum nutriente ꝯseruante ꝛ obtempāte. Obtempatio igitur caloris innati fit per aeris attractionem ꝛ eius depuratio fit per aeris expulsionem: primum quidem fit per motuȝ attractionis ꝛ secundum per motum expulsionis: si igitur aer attractus sit fetidus ꝛ impurus corrumpitur calor ꝛ spiritus innatus. aer igitur debet esse bone substantie cui non admiscetur aliquid ex vaporibus nec fumositate extranea: non enim debet esse aer turbidus nec nebulosus nec malis vaporibus admixtus hic enim aer humores conturbat et animum contristat vt dictum est. Et debet esse discoopertus celo et

nõ inter parietes ⁊ tecta ꝯstrictus: ⁊ vt sit ad vnũ dicere: maxime euitãdus ẽ aer inclusus ⁊ nõ euẽtatus. Uerũ ẽ tamẽ ꝙ tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cõis: eligendus ẽ aer inclusus. Unde tpibus illis bonũ ẽ manere i domibus: ⁊ tenere fenestras clausas ne aer putrefactus ingrediatur: sed alius aer discoopertus melior existit. Euitandus ẽ preterea in regimine sanitatis aer cui miscentur vapores lacuum ⁊ profunditatum aquam putridam ꝯtinentium. ⁊ olerum taliũ qualia sunt caules ⁊ eruca ⁊ similia: ⁊ arborum viscositatum malarum: quales sunt ficus ⁊ nuces. Amplius eligendus est aer in quo sufflant venti ex terra alta vel equali Et multũ etiam solicitari debemus ꝙ aer non excedat in aliqua qualitatũ primarum. s. caliditate frigiditate humiditate ⁊ siccitate. Quod si forsan contigerit. obtẽpetur ꝑ artem. quantum possibile ẽ Et ista colliguntur ab Auicẽ. ii. i. doc. ii. c. diuersis.

In hoc textu põitur vnũ documentum ⁊ est ꝙ si quis male valuerit ex sumptione vini de nocte siue tpe serotino: talis in crastino debet iterato sumere vinum.

Si tibi serotina. noceat potatio vini
Hora matutia rebibas: ⁊ erit medicia.

Unde potatio uini nocturna potest inducere ebrietatem siue sitim matutinã: uel potest inducere super calefactionem corporis: si uero inducat supercalefactionẽ corporis tunc maximus error est de mane iterum sumere uinum: quia est addere ignem igni: si uero homo incurrat ebrietatem cum aliquali nausea: tunc de mane bonum est sumere uinum quia ex sumptione uini: de facili tunc prouocatur uomitus: ex quo sequitur mũdificatio stomachi: qua mundificatione facta: de facili cessat nocumentum ebrietatis ⁊ nausea. Et propter hoc consulit ypo. semel in mense inebriari. ut ex ebrietate prouocetur uomitus: qui est maxime preseruatiuus ab egritudinibus cronicis. i. longis ⁊ malis: si etiam ex potatione uini nocturna ledatur aliquis: ⁊ hoc propter inconsuetudinem potandi uinum tunc de mane potest concedi uinum ut assuescat: ⁊ sic minus leditur a sumptione uini. A consueto enim minor fit lesio ut uult ypocr. ii. amphorismorum: ibi Ex multo tempore consueta ⁊ cetera: si uero ex potatione uini nocturna sequatur sitis matutina illa est mendosa. que curatur potione uini magis tamen sedatur potatione aque: Et quia iam dictum est de lesione ⁊ sumptione uini. sciendum est ꝙ homo debilis cerebri ⁊ etiã cuiuscunqꝫ alterius conditionis summo opere cauere debet a frequenti ebrietate. Frequens ebrietas secundum aui. iii. i. c. de regimine aque ⁊ uini inducit sex incommoda in corpore humano: quo

rum primum est corruptio complexionis epatis: quia vinum superflue
bibitum ad epar veniens vel superflue resoluit calorem ipsius: vnde
amittit virtutem sanguificam. ⁊ loco sanguinis generat aquositates ef=
ficientes ydropisim vel incendit epar ⁊ humores eius vnde generatur
lepra vel mania. Secundum est corruptio complexionis cerebri ꝓpter
assiduam eleuationem fumorum vini ad ipsum: disponentium calidū
cerebrum manie ⁊ frenesi: ⁊ frigidum epilēsie litargie appoplexie ⁊ su=
beth. Tertium est debilitas neruorum: videmus enim bibulos inebri
ari solitos tremere caput ⁊ membra: ñ solum in senio: sed etiam in se=
nectute ⁊ iuuentute quandoqꝫ. Quartum est egritudines neruorum si
cut spasmus ⁊ paralisis: quia vinum superflue acceptum sepe in stoma=
cho aceptum efficitur: qđ valde nocet neruis. Sepe quoqꝫ conuertitur
ex defectu digestionis in aquositates indigestas que neruos remolliunt.
Et sepe ducit hūores grossos ad neruos quibus distenduntur vel con
trahuntur: quintū est appoplexia propter humiditates cerebri multipli
catas a vino: ita vt totaliter opilent vias spirituū aīalium a cerebro in
membra. Sextū est mors subitanea dum .s. stertendo ⁊ dormiendo vie
anhelitus multitudine vini vel humiditatum ex eo generatarum clau
duntur ⁊ ebrius suffocatur. Et lꝫ vinum īmoderate sumptum predicta
inducat nocumenta: moderate tamē sumptum multa inducit iuuamē=
ta. Tangit enim Aui. c. prealle. quinqꝫ eius iuuamenta: Primum est
ꝙ est bonus cibi penetrator in toto corpore. i. facilē efficit penetratio=
nem cibi cui immiscetur ad omnia membra sui caloris subtilitate ⁊ con
uenientia in proprietate occulta secundum est ꝙ incidit in fleuma. ⁊ hoc
suis calore ⁊ subtilitate substantie: resoluit ipsum coaptando expulsio
ni vias aperiendo: ⁊ naturam confortando ad expulsionem. Tertium ē
ꝙ incidit coleram rubeam in vrina ⁊ aliis euacuatiōibus vt sudore ege
stione ⁊ resolutione insensibili. Et istud intelligendum est de vino su=
btili subrubeo vel albo qđ vel debile sit ex natura sui vel fortiter lim=
phatum. Alioquin multiplicaret coleram per conuersionem ipsius in
eam ⁊ supercalefactionem epatis ab eo: quartum est ꝙ facit melācoliā:
que grossa est ⁊ tardi motus faciliter labi per cannales proprios ab epa
te ad splenem. ⁊ a splene ad os stomachi: ⁊ tandem a corpore cum feci=
bus exire: ⁊ flectit seu reprimit nocumentum melancolie propter con=
trarietatem in complexiōe ⁊ nō substantie ⁊ in effectibus. Nā melanco
lia tristiciam pusillanimitatem ⁊ auariciam parit. Uinum vero gaudiū
audaciam magnanimitatem: ⁊ liberalitatem: quintum est ꝙ resoluit
omnes modos seu spēs latitudinis: nisi multa qualitas extranea fuerit

eis sociata: quia vinum resolutos spiritus abunde reparat: virtutem cõfortat: humiditates relictas in musculis: neruis cordis ꝛ iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione vt in lassitudine arefactiua vinum velociter humectat dummodo limphetur. Preter hec aũt iuuamenta plurima alia inducit. Omnium enim velociter ꝛ subito nutrientium est vinum calorem ꝛ spiritum naturalẽ confortat: ꝛ totum corpus calefacit: ingenium clarificat: iram compescit: tristiciam remouet: libidinem incitat: ꝛ super omnes potus: semicrudos humores digerit Et vt sit ad vnum dicere. Uinum reddit hominem virilem ꝛ secundũ animam ꝛ secundum corpus: vnde ceteris paribus nõ bibentes vinuȝ sunt effeminati respectu bibentium vinum.

Gignit ꝛ hũores: melius vinũ meliores.
Si fuerit nigrũ: corpus reddet tibi pigrũ
Uinum sit clarũqȝ vetus subtile maturũ
Ac bñ liphatũ saliẽs moderamie sũptũ.

Hic primo ponitur vnum documentum de vino: ꝛ ẽ ꝙ vinum melius meliores generat humores: ꝛ cã est: quia quanto massa hũoruȝ est melior: tanto humores ex ea geniti meliores esse debent. Deinde subditur ꝙ vinum nigrum inducit pigriciam in corpore. Et causa ẽ qꝛ vinum nigrum grossius ꝛ terrestrius est reliquis ergo spiritus ab eo geniti grossi sunt. Juxta aliam auctoritatẽ gali. prius al. Quicquid de aliqua re dissoluitur ei vnde dissoluitur necesse est vt assimiletur spiritus autem grossi faciunt corpus graue siue pigrum. Deinde ponũtur septẽ documenta circa electionem vini. Primum est ꝙ debet eligi vinum clarum: tale enim quia subtile est spiritus subtiles ꝛ claros generat: secũdũ ẽ ꝙ debet esse vetus id ẽ nõ nouũ: nouũ enim vinum siue mustuȝ ceteris paribus facilius inebriat. fluxum ventris prouocat: atqȝ colicaȝ inducit ꝛ cetera accidentia: posterius dicenda ibi. Impedit vrinã: nec est intelligendum ꝙ vinum omnino debet esse vetus: tale enim secundum Aui. in. i. c. de regimine aque ꝛ vini: est quasi medicina: ꝛ nõ sicut potus. i. magis inest ei virtus alternatia corporis ad caliditatem ꝛ siccitatem ꝙ̃ virtus alterabilitatis a corpore p opus nutritionis ꝛ est pauci nutrimenti quia est spoliatum a fece ꝛ a viriditate quam prehabuit ꝛ pene ignem factum: propter qꝺ in Aggre. scribitur. c. de vite: auctoritate gali. ꝙ est calidum ꝛ siccum in tertio gradu. Tertium est ꝙ vinum debet esse subtile. Subtile enim uinum multos spiritus procreat atȝ subtiles: grossum autem grossos. Quartum est ꝙ uinum debet esse maturum ꝛ non stipticum. Uinum enim stipticum abscindit omnes spẽs eua

cuationis: ut uult gali. in com. illius can. iii. parti. regiminis acutorum. Sciendum etiam rc. Et ergo nocet corporibus indigentibus euacuatione per urinam r omnibus membris superioribus: ut ibidem etiam dicit gali. Uerum est tamen q uinum stipticum conueniens est infirmitatibus accidentibus in intestinis: ut ibidem dicit gali. r etiam superius dictum est remouetur tamen stipticitas a uino p multam cōmixtionem aque: ut ibidem etiam uult gali. quintum ē q uinum debet esse limphatum: quia per hoc remittitur uinum a sua fumositate: r sic minus inebriat. Et istud est uerum de uino subtili. Uinum tamē grossum si limphetur citius inebriat: quia per hoc subtiliatur r magis fumosum efficitur. Et de isto uino intellexit aui. quando di. i. c. de regimie aque r uini q uinum limphatum citius inebriat q̄ uinum purum. Sextum est q uinum debet esse saliens cum propinatur. r est de conditionibus boni uini prius dictis septimum est sumptum ex conditione bibentis r non uini r est q uinum debet temperate sumi. quia temperate sumptum acuit ingenium. r inducit iuuamenta prius narrata. Ex predictis omnibus concludi pōt q uinum eligibilius r melius in sanitatis regimine ē uinū medium seu equale inter uetustatem r nouitatem: r est clarum ad rubedinem trahēs bonum habens odorē r equalis saporis quod nec acre. nec acutum. nec dulce sit. quod non fumosum nec grossum nec ualde subtile. sed ad suptilitatem declinans: quod etiam inter fortitudinem r debilitatē obtinet mediocritatem. quod etiam non creuit in saxosis r lapidosis montibus. nec in terra simpliciter plana r arabili sed in terra montuosa uersus meridiem discooperta. r in regione non nimis calida nec nimis frigida. Et ista partim colliguntur ex Auicen. in primo loco preallega. Circa regimen uini quo ad etates notande sunt tres regule q̄s ponit Aui. in primo loco prealle. prima ē quod dare uinum pueris in potu est sicut ignē addere igni in lignis debilibus: eo q pueri uehemēter rari sunt. r de facili inflāmabiles propter abundantiā sui caloris innati r sunt debilium neruorum: r debilis cerebri: quare ledit eos multipliciter vinum r inflammatione facili. r percussione cerebri r neruorum sua penetratione facilima r fumatione copiosa. Cum igitur pueris uinum in potu datur calor eius inflammabilis calori pueri inflammabili additur in corpore pueri. quod est pauce resistentie. sicut debile lignum uel arūdo sicca vel stipula arida āte faciē ignis. secūda regula ē q seni sp p̄t dari vinū in potu quātū tollerare pōt sine nocumēto. scz q̄tum appetit appetitu naturali r regulato. Sicut ei veteres ocree aride r rugate

renouantur oleo: leniuntur ꝛ applanantur: sic corda senuȝ potu vini electi: sicut vini beluacensis. Senes. n. frigidi sunt ꝛ a vino calefiant: ꝛ habent spūm tristē ꝛ abundant in melancoliis: sȝ vinū exhilarat eos ꝛ melancolias reprimit. cōiter male dormiūt. vinū vero prouocat in eis somnuȝ. Ad opilatōes proni sunt: quas vinum apit. eas prohibet: Et sic sicut vinum est pueris ꝯtrariissimū. ita senibus vtilissimū. Tertiū ē vinū tpate dandum est iuuenibus. tpate quidē ſm mensurā q̄titatiuā ꝛ decētem limphationē. Lȝ. n. iuuenes sint calidi sicut pueri. tamē habēt mēbra solidiora. neruos ꝛ cerebꝝ fortes quibus potenter resistunt nocumētis potus vini. Cōseq̄nter ēt dicit ex potu vini sobrie sūpti iuuamēta plurima: vicȝ eductōȝ colere. corpale robur. ꝛ igēii acumē. abūdātiā spūuȝ subtilium ꝛ paruorum.

In isto texto ponuntur quinqȝ circa electōeȝ ceruisie. Quoꝝ primuȝ est ꝙ dȝ

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De validis cocta granis satis ac veterata.

eligi ceruisia nō acetosa: qꝛ acetosa nocet stōacho. Acetū. n. noceȝ neruis ſm Aui. in pluribus passibus. Jā stōachus est mēbꝝ valde neruosum. ꝛ hoc quo ad eius orificium. Secunduȝ est ꝙ ceruisia debet eē clara: qꝛ turbida opilat atqȝ calculos nocet nimiū. impinguat ac inflatiōem inducit: atqȝ breuitatem anhelitus: ꝛ est multoꝝ fleumatū generatiua. Tertium est ꝙ dȝ eligi ceruisia de bonis granis nō corruptis. s. de optio ordeo. tritico. siue auena: qꝛ quanto grana sunt meliora melior ex eis generatur humor. quartum est ꝙ ceruisia debet esse bona cocta: qꝛ melius digeritur ꝛ amicabilius a natura recipitur: ꝛ nocumenta q̄ proueniunt ex bibitione eius melius tolerantur. Ceruisia. n. nō bene cocta ventositates in ventre inducit tortōȝ inflationem atqȝ colicā. Quintū est ꝙ ceruisia dȝ esse antiqua ꝛ a fecibus mundata nō nimium recens. Recēs. n. ceruisia inducit eadē nocumenta q̄ ceruisia nō bene cocta: ꝛ cum hoc de se facilime iducit strāguiriā.

Hic ponitur vnuȝ documentuȝ circa vsuȝ ceruisie.

De q̄ potetur stōachus nō inde grauetur.

ꝛ est ꝙ vtens ceruisia dȝ ea vti tpate sic ꝙ nō grauetur stōachus vel iducatur ebrietas. Ebrietas. n. q̄ ex ceruisia prouenit deterior est ea q̄ ex vino est ꝛ magis durans cum de ceruisia fumi ꝛ vapores eleuati ad caput sunt grossi: quare minus resolubiles sunt q̄ꝫ qui ex vino eleuantur. Et est hoc sciendum ꝙ in principio prandii vel cene ceteris paribus vtilius est incipere suum potum a ceruisia quā a vino. Cuius causa est: qꝛ in principio mense corpus est famelicum: ꝛ sic stōachus ante principium sum-

ptionis cibi famelicus erat: ꝛ sic trarit supfluitates a membris. Si ergo vinum in principio mense daretur ex quo natura maxime trahit uinuz: qꝛ de se maxime nutritiuum ille superfluitates. s. a stõacho tracte simul cum vino ad partes corpis traherentur: sed natura nõ ita auide trahit ceruisiam. Similiter ceruisia lauat hũores adherentes orificio stõachi. Et pp illam causam medici ꝯsulunt ꝙ in maxima fame debeat ꝑus prouocari uomitus ꝗ̃ cibus sumatur ut ille supfluitates a stomacho famelico tracte euacuentur ne cõmisceantur cum chilo. similiter timens sitiz ex nimia potatõe uini dꝫ bibere ceruisiã. Ipa. n. siti mẽdosaz reprimit.

Tpibus ueris. modicũ prandere iuberis.
Sz calor estatis dapibus nocet imoderatis
Autũni fructus. caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume. quantuz uis tpe brume

In hoc passu determinatur de quantitate cibi sumẽdi sꝫ diuersitatẽ tpoꝝ quattuor anni. q̃ sunt. ver. estas. autũnus. ꝛ hyems. ꝛ dicit textus prio ꝙ tpe ueris debemus modicum prandere. i. paucum sumere cibum. Et idẽ uult aui. ii. c. doc. ii. c. vi. de regie tpoꝝ cum rectificatiõe aeris. Et rõ huius est ut ibidẽ ẽt uult aui. qꝛ tpe hyemis pp gelositatem. exercitii prauitatez. ꝛ resolutionis prohibitionem multiplicantur humores crudi ꝛ maxime fleumatici qui pp proportionabilitatem tpis tunc maxime generãtur: ꝛ isti in interioribus corpis coadunantur pp frigus circunstans. Uer autẽ superueniens istos humores crudos in interioribus coadunatos eliquat ꝛ facit eos currere p totum corpus. quare natura tunc multum occupatur circa digestionem eorum. si ergo tempore veris daretur magna quantitas cibi natura a digestione talium humoꝝ fleumaticoꝝ ipediretur ꝛ diuerteretur: qꝛ p istos humores ꝛ magnam quantitatem ciboꝝ nimium grauaretur: ꝛ sic tales humores in corpore manerent indigesti ꝛ currentes ad aliquod membrum illic egritudinem inducerent. Et ergo sumopere cauere debemus a magna quantitate ciborum in uere: quia diminutio ciboꝝ tali tempore est vnum de maxime preseruantibus ab egritudinibus ueris. ut uult auicenna in. i. loco preallega. Et istud quod dictum est maxime veritatem habet de medio ꝛ fine ueris ꝛ non de initio eius: quia initium eius hyemi assimilatur. quare tunc homo potest nutriri sicut in hyeme. Et istud etiam intelligendum est quando uer inuenit corpus repletum humoribus fleumaticis crudis. si enim uer inueniat corpus temperatum in humoribus: cibus in eo dandus est secunduz mensuram caloris innati ꝛ resolutionem que fit a corpore: qꝛ tunc ablata ẽ causa. quare diminueretur cibus: Et istud voluit ypo. i. ampho. dũ

dixit: Uētres hyeme ꝛ vere calidissimi sunt natura ꝛ somni lōgissimi. In his igitur tpibus oblatōes plures dande sunt: etenim inatus calor est multus: nutrimento igitur indiget ampliori. Secūdo dicit ꝙ nimia sumptio cibi nocet in estate. Cuius cā est: qꝛ tunc tpis digestiua virtus ē debilis cum spūs ꝛ calor innatus qui sunt instrumētū virtutū multū sūt debiles ꝛ paꝝ resoluti pp calorem extrinsecum vehementem trahentē eos ad exteriora: ꝛ ergo multus cibus non posset digeri: Et circa istud sciendum est ꝙ pp vehementiam resolutionis humiditatum tam substantialium ꝙ̄ nutrimentalium corporis in estiuo tpe grossior ꝛ maior cibus exhibendus eēt si virtus sufficeret ad digerendum talem ꝛ tantum sed qꝛ nō sufficit vna vice multum digerere cibum paꝝ sepe ꝛ sepe de eo dandum est: iuxta illud Gal. i. amphorismoꝝ cōmento illius cano. Et quibus semel aut bis. dicentis. In estate cibus multotiens erit dādus ꝛ paꝝ. multotiens: qꝛ indiget pp sepissimam dissolutionem. paꝝ pp virtutis defectionem. Et lꝫ in estate paꝝ de cibo sit dandum. multum tamen de potu pōt dari cuꝫ tunc resolutio maxima fiat ꝛ desiccatio corpis ꝛ eleuatio caloris sup humidum ꝛ plus sitiat homo ꝙ̄ alio tpe. Ueꝝ est tamē ꝙ̄ potus vini ꝛ precipue vinosi puri minuendus est: qꝛ tale vinum est faciliter inflammabile ꝛ calorem tam acutum estu violento excandescere facit: ꝛ ergo si bibatur vinum miscenda est multa aqua: ꝛ dimittatur vinū vetus ꝛ forte. Tertio dicit ꝙ in autūno debemus cauere a fructibus saltem illius tpis vt vuis psicis: ficubus ꝛ similibus: vel saltem non multum de eis comedere qꝛ tales fructus generant sanguinem dispositum ad putrefactionem pp ebullitionem quam in corpe ꝛ humoribus faciunt: ꝛ maxime si fuerint in stomacho immundo vel in cacochimico corpe recepti quale corpus in autūno sepius occurrit. Et sic male tunc accidunt egritudines: scꝫ variole morbili ꝛ pestilentes. Pro maiori tamen noticia regis cibi ꝛ potus tempore autūni sciendū est ꝙ tpe autumni dꝫ euitari fames sitis ꝛ repletio multi cibi in vna hora: vt vult Ra. in alman. c. de regimine corporis secundum tempora. Uinum preterea quod bibitur tempore autūni vehementer est limphanduꝫ ut corpus humectet ꝛ calorem reprimat: sed non superflue dꝫ limphari in tā tum quantum in estate: neqꝫ superflue debet tunc bibi: qꝛ tunc natura debilitata non sufficeret ipsum regere ꝛ digerere ꝛ nimis limphatuꝫ calorem obtunderet ꝛ multiplicaret ventositates quibus colica generari posset. Quarto dicit ꝙ tempore hyemali debemus sumere cibum tantum quantum volumus: idest plus quā ceteris temporibus. Et idem

vult Auicen. in primo loco preallega. et gali. in cōmen. illius ampho. i. pti. amphorismorum. Et quibus semel aut bis. vbi dicit. In hyeme multus cibus et paulatim est dandus. Et ratio huius est: quia calor nostri corporis in hyeme est fortissimus. tum quia vnitus: tum quia fortificatus per antiphariftesim: idest iuxta positionem sui contrarii: viꝫ frigiditatis aeris nostra corpora circundantis. Et istud verum est in corporibus robustis et carnosis: et non in raris et debilibus: quia in talibus corporibus frigus intensum hyemis non confortat calorem: sed magis debilitat. Et istud innuit ypo. i. amphorismorum dicens. Uentres hyeme et uere calidissimi sunt natura: et somni longissimi. In his ergo tēporibus oblationes plures dande sunt: qꝛ calor est multus. nutrimento igitur ampliori indiget: Ex isto etiam sequitur ꝙ nutrimenta grossiora et durioris digestionis conueniunt hyeme ꝙ̄ aliis temporibus: qꝛ calor est fortior. Uinum autem quo vtendum est hoc tempore debet eē roseum non album cum aqua pauca. Notandum hic ꝙ licet consideratione habita ad fortitudinem caloris et digestiue virtutis in hyeme grossiores et densiores cibi conueniant: quia tamen corpora tunc disposita sunt ad opilationes et repletiones ex fleumate plurimo: nec ab eis resolutio multa fit a continente: tutius est vti tunc mediocribus cibis inter solidum et rarum: grossum et subtile sicut carnibus edi uituli et mutonis luciis pciis et cancris: et utentibus grossioribus cibis ut boue porco ceruo conchis ostreis carpis et similibus expedit unica comestione in die contineantur uel utantur sepe rebus diureticis et aperitiuis ut petrosilino nasturcio apio et similibus et forti utantur exercitio.

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde rose florē minuit potenter amorē

In hoc passu ponuntur duo remedia corrigentia potum malum: quorum primum est saluia cuius folia imposita potui corrigunt maliciam potus sua proprietate: et etiam in se habent uirtutem confortandi neruos et cerebrum quibus confortatis melius resistunt malis fumis recipiendis qui ꝓueniunt ex malo potu. Secundum est ruta cuius etiaꝫ folia integra absqꝫ eoruꝫ alia contritione debent potui imponi. quia sua caliditate et proprietate corrigunt malitiam potus. Et de ruta qn̄o ualet contra uenenū prius dictū est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus qđ istis duobus ꝑdictis pōt addi flos rose. Et hoc maxie dꝫ intelligi de rosa rubea q̄

sua aromaticitate existente in eius superficie ⁊ similiter sua stipticitate corrigit maliciā potus

In hoc textu ponitur vnū remedium contra nauseaȝ siue vomitum proueniēs ex

Nausea nō poterit: quēꝙ vexare marina
Antea cum vino mixtam si sumpserit illā

transfretantibus non consuetis dicens: ꝙ ille qui debet transfretari anteꝙ nauem intret debet aliquibus diebus miscere aquā marinam suo vino. Et istud est remediuȝ pro diuitibus ꝙ si pauper fuerit dȝ potare aquam marinam vt facilius nauseam euitet. Et causa huius: qꝛ aqua maris salsedinem habet ⁊ sic sua salsedine ⁊ stipticitate que consequitur salsedinem orificium claudit: ⁊ per hoc vomitus impeditur. Et circa istud est notandum ꝙ sicut vult aui.iii.in.c.de regimine iter agentis in mari: viator in mari non dȝ multum conari retinere vel compescere a principio nauseam vel uomitum: sed dimittatur uomitus ipsius continuari donec per ipsum fuerit bene purgatus: hoc enim preseruat a multis egritudinibus: ⁊ nedum preseruat: immo etiam curat vel alleuiat graues ⁊ magnas egritudines ut lepram ydropisim appoplexiam ⁊ [fri giditatem stomachi ⁊ eius in flationem prout uult aui.iii.in doc.ii.c.ii. si tamen uomitus uiatoris in mari superfluxerit sic ꝙ uehementer debilitet ipsum restringendus est comestione fructuum stipticorum ⁊ acetosorum sicut sunt citonia maciana acetosa. Uel poma de capenduto ⁊ mala granata acetosa quibus orificium stomachi confortatum depellit humores inferius. Et stomachus etiam confortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab undis. Uel potest semē apii torrefactum bibi cum uino uel absinthium potest comedi aut bibi. Et similiter panis assatus ⁊ in fusus in uino bene redolente comestus ualȝ ad idem. Et uniuersaliter ualȝ nutritio uiatoris in mari ex cibis acetosis confortantibus os stomachi: ⁊ prohibētibus uapores ⁊ fumos ascendere ad caput: sicut sunt lentes cocte in aceto uel in succo uue acerbe.

In hoc textu pōitur modus faciendi salsamentum cōe si in mensa deficiant sal samēta spēalia. Et pro il-

Saluia sal uinū: piper: allea petrosilinū
Ex his fit salsa nisi sit commixtio salse

lo ponūtur quiqȝ ex q̄bus pōt fieri salsamētū ꝑmū ē saluia: qua fit ꝯdimētum i assatiōe auce siue decoctiōe: uniuersaliter enim auce assate siue porcelli saluia implentur vt hūiditates supfl.ue siue uiscositates extrahātur: ⁊ odor saluie aucis vel porcellis immaneat. Post assationem tamē saluia eiici debet ⁊ non comedi. Similiter ex saluia fit cōdimētū come-

stibile a rusticis vel cõibus in comestione auce: terunt ei alleũ cum vi-
no ⁊ saluia ad auferendũ aliquid saporis allii. Scđm est sulcum ⁊ est
salsamentum diuitum siue nobilium. Ipsi enim deficiente sinapio uel
veriuto ponũt in salserio vinũ cui modicũ salis admiscent. Tertium est
piper: ⁊ ẽ salsamentum rusticorum: ɔmiscent enim piper cuȝ fabis ⁊ pi
sis. Similiter etiam ex pane asso ceruisia vel vino ⁊ cũ pipere fit salsa-
mentum nigrum ad modũ pultis qđ piper dicitur: ⁊ hoc supeffundũt
carnibus aut piscibus. Quartũ ẽ alleum ex quo etiã fit salsamentũ ru-
sticoꝝ miscẽt enim cum molli caseo ⁊ lacte terendo alleum: ⁊ sic come-
dunt cum cibo siue asso siue elixo siue salso siue dulci ⁊ cum ouis duris.
Quintum est petrosilinum ex cuius foliis ɔtusis est veriuto vel albo vi
no fit viridis salsa cũ assis comestis. Et circa istud est notandum ꝙ sal-
samenta siue salse diuersificãtur primo ſm tpa. Tpibus enim calidis
declinant salse ad frigus vel paucã caliditatẽ. tpibus vero frigidis e cõ
uerso. Materia igitur salsaꝝ in estate sit veriutum uel agresta de sum
mitatibus vitis vel acetum: succus limonũ vel citranguloꝝ granatoꝝ
cum zuccara ⁊ aqua rosarũ. Et interdum in salsis que fiunt in estate p̃t
addi aliquantulum serpilli ⁊ petrosilini ad obtemperandum frigidita-
tem predictorum. Materia uero salsarum ɔpetentium tẽporibus fri-
gidis sunt sinapium: eruca zinziber. piper cinamonium: gareofili allea
saluia: menta: serpillum: ⁊ petrosilinũ vinum aqua carnium acetũ non
forte: sed ꝓpinquum nature vini ⁊ in tẽporibus mediocribus sunt me-
diocris caliditatis ⁊ frigiditatis. Secundo diuersificantur ratione ciba
rioꝝ pro quibus fiunt: nã alia ⁊ alia cibaria indigent aliis ⁊ aliis salsis si
cut sciunt dominorum coci: mutonum enim ⁊ similiter vitulorũ caprio
loꝝ salsa ɔueniẽs ẽ salsa viridis. In estate quidẽ ex aceto ⁊ agresta cuȝ
paucis spẽbus ⁊ sine alleis cũ petrosilino zinzibere albo ⁊ a gresta ⁊ pa
ne asso infuso in aceto vel a gresta: in hyeme fit eadẽ salsa cũ pluribus
spẽbus ⁊ pauco alleo ⁊ optio vino ⁊ pauca agresta: vel p̃t sufficere sina-
pium ⁊ eruca. salsa ãt pro carnibus bouinis elixis est pip bullitum qđ
fit ex pipere ⁊ pane asso ⁊ aqua carniũ ⁊ pauca agresta. ⁊ ista eadẽ salsa ẽ
satis ɔueniẽs carnibus porcinis in hyeme. Possunt ẽt carnes porci-
ne: comedi in estate cũ acceto ⁊ petrosilino i principio refectionis. Si
ãt p̃dicte carnes pastillãtur: ⁊ spẽaliter bouine ⁊ porcine: i hyeme qui-
dẽ aponatur cepe albũ cũ puluere speꝝ dulci in pua q̃titate: i estate ve
ro sine cepis ⁊ cũ ueriuto vel possunt apponi cepe pue ⁊ in pauca quãti-
tate. si autem pastillatura sit ex carnibus subtilioribus non apponatur
cepe: sed in estate lac amigdalarum cum veriuto ⁊ pauco puluere speꝝ

dulcium: ꝛ in fine potest apponi ouum conquassatum cum agresta: sed in hyeme loco agreste ponitur vinū ꝛ plus de speciebus. Assature'āt cuniculoꝝ ꝛ pullorum iuuenum ꝯueniens est salsa in qua est cinamomuz ꝛ mica panis cum agresta quidem in estate ꝛ cum vino in hyeme. Assature autem porci salsa conueniens est liquor descendens conquassatus cum optimo vino ꝛ cepis in hyeme ꝛ in estate viridis salsa supius nominata. Assature autem fasianorum ꝛ columbarum ꝛ turturum nulla alia salsa indigent nisi sale. Caponum autem ꝛ gallinarum elixatorium cōueniens salsa est aqua de coctionis eorum cum aliquātulo pulueris specierum dulcium: ꝛ precipue si in predicta decoctiōe addatur saluia. ysopus. petrosilinum. ꝛ hoc in hyeme. ꝛ in estate sufficit sola aqua cum aliquantulo sicci summitatum vitis. Sed pro salsa caponum ꝛ gallinaruz pinguium pastillandorum nihil penitus est apponendum nisi aliquantulum pulueris specierum ꝛ in fine agresta supradicta in estate. optimū vinuz in hyeme. Pisces vero quanto sunt grossioris carnis ꝛ difficilioris digestionis ꝛ maioris superfluitatis ꝛ humidioris nature: tanto indigent salsis calidioribus ꝛ acutioribus: ꝛ hoc etiam verum est in carnibus.

Si fore vis sanus ablue sepe manus
Lotio post mēsaz tibi ꝯfert munera bina
Mūdificat palmas ꝛ lumina reddit acuta

In hoc textu ponuntur due cōmoditates prouenientes ex lotione manuum post cibum sumptuz. Prima est: quia per hoc palme manus mundantur. Secunda est: quia reddit lumina acuta. i. prodest oculis ꝛ hoc maxime per accidens: quia manus sunt instrumenta mundandi oculos: quare multum confert eas esse mundas. Et de istis cōmoditatibus dictum est etiam prius ibi. Lumina mane manus.

Panis nō calidus nec sit nimis inueteratus
Sz fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus validis sit electus
Nō cōedas crustā colerā q: gignit adustā
Panis salsatus fermētatus bene coctus
Purus sit sanus. q̄ nō ita sit tibi vanus

In hoc textu ponuntur duo vitanda circa electionem panis. Primum ē caliditas. Non enim debet panis comedi calidus. panis enim calidus est humane nature nociuus Iuxta illud Auicen. ii. can. c. de pane. dicentis. Non comedatur calidus sicut est. panis enim calidus nō est apud naturam receptabilis ꝛ acceptio eius qui est de furno ꝛ reliquorum sibi similium est mala. Et ratio est: quia talis panis multum opi-

lat. Et postea iterum dicit Auicen. panis calidus sitim facit sua calidi-tate et natat propter suam humiditatem vaporosam: et est velocis dige-stionis et tarde descensionis. Et quamuis iste panis calidus non conueniat in regimine sanitatis quo ad esum odor tamen panis calidi multum confert resuscitat enim sincopizantem: et possibile est aliquos homines viuere ex odore panis calidi. Secundum est quod non debemus comedere panem diu pistum siue muscidum: quia talis panis non est conueniens pro nutrimento nature humane: exsiccat enim corpus ac humores melancolicos generat: et ex isto relinquitur quod panis non debet esse calidus nec vetustate induratus: sed priori die coctus. postea in textu ponuntur quinque conditiones panis electi. quarum prima est quod panis debet esse fermentatus bene. Et istud vult Galie. i. alimen. c. ii. dicens. Optimi autem panum pro digestione sunt qui maxime fermentati et qui assationem habuerunt a commensurato igne in clibano. Et iterum eo. ca. dicit qui vero penitus infermentatus est: nulli vtilis est. Et secundum aui. ii. can. c. de pane. panis habens parum fermenti plurimi est nutrimenti: sed eius nutrimentum opilat nisi illos qui sunt plurimi exercitii. Secunda est quod panis debet esse oculatus. i. porosus: et per hoc denotatur quod viscositas eius est ablata. Verum est tamen quod iste panis secundum aui. loco prealle. velocis est penetrationis et minoris nutrimenti et deterioris: sicut est panis opirus qui est plurimi furfuris. Tertia est quod panis debet esse bene coctus: quia panis male coctus male digestionis est: et stomacho grauedinem affert. Et auicen. ii. cano. loco prealle. dicit. Et ille qui non bene decoquitur est plurimi nutrimenti. sed etiam nutrimentum opilat nisi illos qui sunt plurimi exercitii. Et panis de patella est huius generis: eius namque pars interior raro decoquitur bene. quarta est quod panis debet esse temperate salitus. Nimium enim dulcis opilat et nimium salsus exsiccat. moderate tamen salsus optimum nutrimentum prebet dum tamen cetere conditiones assint. quinta est: quod sit factus ex optimis granis. videlicet ex optimo tritico et sana messe collecto. Deinde subdit textus quod nos debemus cauere ab esu cruste panis: quia illa generat coleram adustam siue humorem melancolicum: ex quo. n. ipsa adusta et sicca et humor ab ea genitus adustus erit et siccus: et propterea nobiles qui natura colerici sunt deponere faciunt superiorem crustam panis ac inferiorem quos imitantur prelati et deliciosi. Eligatur igitur mica panis que est melioris maioris et velocioris nutrimenti quam crusta. Verum est tamen quod aliquando conueit sanis habentibus stomachum humidum et volentibus dema cerari et in fine comestionis plus appetit. Iuuat. n. cibi descensum et confortat orificium stomachi. postea in duobus vltimis versibus innuitur quod panis

bonus dz habere istas quinqz ꝯditiones. s. ꝙ sit salitus fermentatus: bene coctus: purus. i. de mundis granis ꝛ sanus. i. de granis sana messe collectis. Et istas ꝯditiones ꝑtim innuit Aui. loco preal. dicens. Oz vt sit panis mundus salitus massam habens ꝯfectam fermentatus coctus bene ꝛ vna nocte permanens. Et circa istud est sciendum ꝙ si queratur nutritio maior ꝛ prior mundificetur panis a furfure: ꝛ si velimus ventris subductiōꝫ aliqualē dimittamus aliquā ptē furfuris: furfur enī parum nutrit ꝛ ventrem subducit ꝛ farina econuerso.

In hoc textu ꝯparat autor carnez porcinam carni ouine dicens ꝙ caro porcina sine vino minus sana est ouina: tamen si caro porcina sumatur cum vino ipsa est optimum nutrimētum ꝛ medicinam prebens qꝛ multum humectat: ꝛ hoc intelligendu*z* est maxime de porcellis assis siue de apris optime preparatis. Et circa istud est sciendum ꝙ carnes porcine quibus rustici ꝛ cōmunes vtuntur quando vic*z* sunt salse vel sole vel fumo exsiccate nullo mō saniores sunt carnibus ouinis ceteris paribus siue cum vino siue sine vino sumātur. Sed istud dictum veritatē hz de carnibus porcelloꝝ assatoꝝ vel de carnibus aprinis mō ꝑdicto.

Est caro porcina. sine vino peior ouina.
Si tribuis vina. tunc est cibus medicina.

In hoc textu ꝯparantur omasa porcoruz omasis reliquorum brutoꝝ: ꝛ dicit textus ꝙ omasa porcoꝝ. i. intestina preualent quo ad esum intestinis alioꝝ brutoꝝ. Cuius ratio potest esse ista: qꝛ pauca intestina comedimus nisi illa que replentur sanguine vel que animaliuz multum sunt pinguium cuiusmodi sunt porci. Nam solus sanguis porci propter suam cōplexionem ꝛ similitudinem ꝯplexionis cum natura humana est sanguis quo omasa siue intestina implentur. Et similiter porci facilius impinguantur ꝙ̄ aliquod aliorum brutorum: ideo magis sumimus intestina porci ꝙ̄ aliorum brutorum.

Ilia porcoꝝ bōa sunt. mala sūt reliquoꝝ

Hic ponuntur quiqz nocumenta ꝓuenientia ex potatione noui vini vel musti Primum est ꝙ mustū impedit vrinam ꝛ hoc potest intelligi dupliciter. Primo qꝛ mustum grossum propter suam grossitudinem ex fece admixta opilat ipsum epar siue ipsos renes sic ꝙ vrina de facili non potest habere suum cursum. Secūdo impedit vrinam quo ad debitum modo sicut facit mustum renense

Impedit vrinam mustū soluit cito ventrē
Epatis emfraxi. splēis generat lapidēqz

aliquod ꝛ quedam alia vina subtilia: similiter est q aliquod mustuz renense cuius feces sunt mordicantes ꝛ dum ipsum venit in vesicam ille ptes terrestres nitrose mordicant vesicam ꝛ cogunt vrinare sine ordine debito ꝛ modo consueto. Secundum est ꝙ soluit ventrem. Et ratio ē q abstergit viscera nitrositate siue salsedine sue fecis: ꝛ st mulat ea ad expulsionem. primo pp mordicationem fecis: secundo pp multitudinē ventositatis quam inducit tale vinum siue mustum. tertio lubricando cito inferius p viaz indigestibilitatis ꝛ grauaminis stomachi: quare stomachus se relaxat ꝛ portas narum compressas aperit. Tertium est ꝙ mustum nocet bone complexioni epatis: q opilat ipsum propter immixtionem plurimam sue fecis ꝛ perducit ad dissenteriam epaticaz pp inflationez eius qua debilitat epar. Et istud vult Aui. iii. in. c. de regie aque ꝛ vini. Et sic etiam inducit cathecíam siue malam dispositionem coloris ꝛ malas inducit egritudines epatis. s. diuersas ꝛ species ydropisis. Quartum est: ꝙ mustum nocet spleni ꝛ dispositioni eius pp candem causaz que dicta est de epate: q opilat splenē: ꝛ sic inducit duriciē eius. Quintum est: ꝙ mustum generat lapidem ꝛ maxime illuz qui in renibus est: qui rubeus est: de facili frangibilis cā opilationis quaz facit ꝛ grossitudine sue substantie. Et istud verum est de musto vinorum multum dulcium non habentes feces nitrosas ꝛ mordicantes. Mustum eniz habens feces nitrosas ꝛ mordicantes magis impedit lapidē. q multum facit vrinare sicut mustum aliquod renense facit apparere arenulas in vrina siue grauelaz: q facit multū vrinare. Multa. n. vrina sua lotiōe abstergit arenulas adherentes que cuz ea expelluntur.

Potus aq̄ sumptus fit edenti valde nociuus.
Infrigidat stōachūqz cibū nititur fore cruduz.

Hic ponūtur duo nocumenta prouenientia ex potu aq̄ ꝛ hoc quo ad edentez. Primū est ꝙ potus aque nocet stomacho edentis. Cuius ratio est: q ipsum infrigidat ꝛ relaxat ꝛ maxime deiicit appetitum cibi. Secunduz est ꝙ potus aque cum sumitur cibus impedit digestionem cum cibum sumptū incrudet. Et istud vult Aui. in. i. c. de regimine eius quod comeditur. dicens. Neqz post ipsum. s. cibum multa bibenda est aqua que inter ipsum scilicet cibum ꝛ corpus stomachi sepationem faciat. ꝛ ipsum natare faciat. Et. c. de regimine aque ꝛ vini dicit. Et cum natura indigerendo nutriens studeat sacietate aque iam precedente sufficienter. i. si precesserit sacietas aque sufficiens ad bonam cibi permixtionem: aqua vehementer est impediens supple digestionem incboatam. Et idem

uult Aui.ii.can.trac.i.c.iiii.dicens: Est etiã vitandus potus aque in mẽ sa nisi ratione adherentie et tarditatis descensus bucelle. Non est eniz sumenda aqua cum cibo. Et Auer.in cõ.ait. Cã quidez huius est quo niam cum sumitur aqua sup cibum priusq̄ stomachus calefacerit ipm infrigidat et incrudat. Est etiam cã quare supnatet cibus sumptus in sto macho: quare etiam non adhereat et vniatur eidem q̄ cterat ipsum si cut exigitur. Actio nãq3 stomachi sup sumptum cibũ fit cterendo et co quendo simul. Unde sicut cuz infunditur simul et in magna quantitate aqua in olla pp quod tardatur cibi decoctio in eadem: sic etiam ctingit idem ipsi stomacho. Et istud maxime verificatur de potu multe aque. Modica.n. quantitas aq̃ frigide sugendo sumpta põt ccedi ante descẽ sum cibi vt per eam cpleatur cibi descensus ad inferiora: et hoc si sitis infestauerit. et bibere coegerit. Nam modica quantitas aque frigide p̃ dicto modo sumpta stomachum alleuiat et colligit. alleuiat quidem a si ti. alleuiat etiam cooperando ad descensum cibi. Colligit autez sua fri giditate coadunãs ptes stõachi. Et istud colligitur ab aui. locis p̃alle. Notandum q̄ q̃uis in sitis extinctione aqua sit cuenientior potus quã vinum tamen omnibus csideratis vinum est potus cuenientior in re gimine sanitatis quam aqua. nam dato q̄ in sitis repressione que est ap petitus frigidi et humidi: aqua vniuersaliter melior sit: q2 frigida et hu mida: naturaliter tamen in cibi pmixtione et eiusdez delatione siue mis sione ad partes corporis extremas vinum preualet aqua. nam vinum ratione sue subtilitatis in substantia et actione subtilius pmiscetur: et spe cialiter quia natura magis in eo delectatur: ideo citius atrahit ipsum et aliis cibis permiscet: et specialiter quia hec mixtio fit per viam cuiusdaz ebulitionis: quam vinum magis iuuat ratione virtualis caliditatis: et aqua impedit ratione frigiditatis. Et sic patet q̄ vinum preualet aque in ciborum permixtione. Et similiter preualet in eorundem delatiõe. nam vinum est optimus penetrator: quod ei debetur ratione subtilita tis sue substantie: et ratione caliditatis virtualis: subtilia enim et calida multum sunt penetratiua: et per consequens vinum est magis delatiuũ quam aqua: in aqua nihil est virtualiter calidum nec substantie aereita tis: nec igneitatis. vnde aque mora transeundo impedit omnem cur sum. amplius aqua ex alio non est potus ita conueniens sicut vinuz: q2 aqua impedit alimentum nutrire eo q̄ non nutrit: quare illud vtiq3 mi nus nutrit. vnde q̃to cibus est magis aquaticus tanto est minus nutriti uus. bonum est igitur q̄ vinum pmisceatur cum cibo qđ solum non im pedit nutritionem immo multum iuuat: q2 vinuz est maxime nutritiuũ

et maxime restauratiuum et velocissime nutrit. vt prius dictum est. notandum insuper quod non solum nociuus est potus aque edenti siue sumenti cibum imo in pluribus aliis casibus nociuus est. quos narrat Aui. in .i.c. de regimine aque et vini. Primo enim inconueniens est in homine ieiuno. tunc enim bibere penetrat aqua bibita nullo retinaculo impedita vsque ad intima membrorum principalium mortificans suum calorem innatum. Et istud est verum de homine vere ieiuno. Ebrio .n. quandoque proficit neque leditur ipse si ieiunus bibat aquam. quia ieiunus ebrius non est omnino ieiunus nec est in stomacho vacuus: sed adhuc habet reliquias aliquas hesterne crapule: quarum nitrositas aqua mitigatur et stomachus ab his per aquam abluitur: et repressis vaporibus et fumis preparatur stomachus ad receptionem noui nutrientis. Secundo inconueniens est in homine exercitato forti exercitio: et similiter statim post coitum. nam tunc pori corporis sunt multum apti. quare penetrat aqua in profunda membrorum mordificans calorem innatum. qui post coitum etiam debilitatus est. Tertio inconueniens est post balneationem maxime cum sit hec balneatio ventre vacuo. tunc enim vie sunt vehementer aperte: quare ledens penetrat aqua vt dictum est. De isto potu aque dicit Auicenna in. iii. fum. ii. c. vlti. Ex potu illius in ieiunio et post balneum et post coitum timetur corruptio complexionis et ydropisis. Quarto inconueniens est bibere aquam frigidam causa obediendi siti nocturne mendose: que accidit incrapulatis et ebriis. nam per potum aque frigidi(?) prohibentur resolutio et digestio humoris salsi vel fortis vini. vel alterius acuti facientis sitim: et sic cito post potum reuertitur sitis ita fortis vt ante. Sed si vehemens affuerit sitis nimium vexans et inquietans nec sufficiat aeris inspirati frigiditas: nec ablutio oris cum aqua frigida: bibat sitibundus aquam frigidam cum uase stricti orificii. siue gracilis rostri quatenus aqua prolixius detur super orificium stomachi ut fortius sitim mitiget: et de ea minus sumatur ne digerendorum digestionem penitus impediat. Quinto generaliter malum est sanis bibere multam aquam frigidam: quia extinguit calorem innatum: et pectus offendit et stomachi appetitum deiicit. et membris omnibus neruosis obest. Uerum est tamen quod aqua temperate frigida aliquando per accidens appetitum excitat et stomachum fortem efficit coadunando ipsum et strigendo uillos eius.

Sunt nutritiue multum. carnes uituline. In hoc passu auic. laudat carnes uitulinas dicens quod carnes uituline multum sunt nutritiue. Et istud innuit Aui. in .i. ca. de regimine eius quod comeditur. ubi uult quod cibus sanitatis conseruatiuus debet esse

talesꝭ quales sunt carnes: qꝛ sunt similis nature priuſ apte fieri sanguiſ: ꝛ maxime carnes edorum ꝛ vitulorum paruorum lactantium ꝛ agnorū annaliū. Et istas carnes vitulinas sūme laudat Ga. iii. alimē. vbi vult quod carnes vituli lactātis sex ebdomadaꝝ uel octo assate saniores sūt multo nimis: facilis. n. digestōis ꝛ multū nutritiue sūt. Et de istis carnibus vitulis ē pus dictū ē.

In hoc passu ponuntur carnes eligibiliores pro nutrimento nature humane aialiū uolatilium. ꝛ enumerantur. xiiii. aues quarum carnes bone sūt pro nutrimēto hominis.

Sūt bona gallia ꝛ capo turtur sturna colūba
Quistula uel merula phasianus ethigōeta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

prima auis est gallina: cuius esus siue comestio nature hūane cōueniens ē. Haly enim Auenzoar Auer. et me. vt dicit Consi. p̄ ceteris laudant pullorum carnes ꝛ maxime que nondum peperit ꝛ galli qui nondum calcauit. Sunt enim facilis conuersionis in sanguinem ꝛ superfluitatum paucarum: proprietatem mirabilem habentes in temperando complexionem ꝛ humores cuius brodium optima leprosis est medicina. Et de carne gallinarum dicit Aui. ii. can. c. de gallinis ꝛ gallo: ꝙ caro gallinarum que sunt pulle intellectu augmentum efficit: clarificat vocem ꝛ augmentat sperma. Et melior gallina secundum eum ibi est: que nondum parit oua: secunda auis est capo siue gallus castratus: cuius carnes ponit Con. dīā. lxviii. iter laudabiliores carnes. Et carnes istas ꝛ similiter priores digerit stomacus a proprietate. Tertia auis est turtur que etiam est boni nutrimenti ꝛ bonum generans humoreꝫ cuius carnem Aui. ii. can. c. de carne: summe laudat dicens. Uolucris q̄dem caro melior non est quam alduragi. i. turturis ꝛ gallinarum ꝛ subtilior earum ꝛ non sunt cum nutrimento carnium alcubegi. i. per dicuꝫ rē: quarta auis secundum aliquos est sturnus: ꝛ ista auis debet comedi in iuuentute: ꝛ est auis nota teutunice cyn spree. secundum alios est starna: quam Rasi. iii. almā. p̄ ceteris volatilibus laudat dicens: starne caro omni carne auium leuior inuenitur atqꝫ his qui subtili volunt custodiri regimine conuenientior. Et potest per starnam intelligi auis magna velut anser grisea cinerea: cuius caro laudabilis est maxime cum iuuenis fuerit: ꝛ isto modo intelligit Ali. preferens istam carnem alis Uel potest per starnam intelligi maneries perdicis parue quam moyses videtur intelligere iudeis inquiens: similiter starne non videntur pro domino nostro: quia ventrem constringunt. Et istam proprietatem alii attribuunt perdicibus carnes enim ipsarum ventrem constringunt

teste. Ra.iii.alman. Quinta auis est columba: que est auis nota cuius caro est colerica. Et de columbis dicit Ra. loco preallegato. Columbe vementis sunt caliditatis que sanguinem inflāmatum generant ꝛ cito febricitare faciunt. Et ergo aptius columbe comedi debent in pastillis cū vuis acerbis ꝙ assari. Per vuas enim acerbas aufertur caliditas quā sanguini inducunt. Et electiores columbe pro esu sunt columbe iuuenes volare potentes: qꝛ tales sunt leuioris digestiōis ꝛ melioris humoris. Pulli enim nō volare potentes caliditatem ꝛ humiditatem habent superfluas quare grossos generant humores. vt vult Aui.ii.can. c. de columbis. Antiq̄ vero columbe ꝛ earum caro pp caliditatem nimiam ꝛ siccitatem ꝛ digestionis difficultatem sunt euitande. Et similiter etiam turtures antiq̄. Sexta auis est quistula que ab aliquibus nominatur coturnix: qꝛ quistula ē nomen onomatopeion. s. fictum a suo sono Et caro ista secundum aliquos est subtilis substantie: ꝛ bonum generans humorem ꝛ multum competit sanis conualescentibus. Secundū ysaac tamen conturnices ceteris volatilibus sunt peiores nec nutrimento: nec digestioni laudabiles: quia ex comestione carnis earuꝫ timetur spasmus ꝛ tethanus: prout etiam vult Auicenna. ii. can. ca. de eis. subiungens rationem scilicet: quia in substantia carnium earum est virtus faciendi huiusmodi accidentia narrata. ꝛ sic non proueniunt illa accidentia ex eo solo quia coturnices comedunt elleborum. Et hinc est ꝙ gallici comedūt coturnices cum molli ꝛ pingui caseo: ꝛ inde faciunt pastilla. Potest tamen per coturnicem intelli alia auis a predicta. perdice maior. eiusdem fere coloris cum rubeis pedibus ꝛ rostro saporis delectabilis. dicta coturnis ytalica lingua. Et isto modo Rasis.iii. almansoris accipit coturnicem quando prefert carnes eius post carnes starne aliorum volatilium carnibus. Septima auis est merula. que est eiusdem quantitatis cū sturno: sed est ad nigredinem tendens. ꝛ habens rostrum subrubeum. ꝛ similiter debet comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus. idest gallus siluestris. que ab omnibus medicis enumeratur inter aues laudabilis carnis. Caro enim talis auis nature humane est conuenientissima. ꝛ ē cibus principum ꝛ magnatum. Consiliator enim loco preelleg. dicit. siluestrium vero laudabiliores sunt phasiani ad sanitatem ꝛ ad robur. Et fortassis etiam vniuersaliter domestici cum gallinis propinquissimi et eiusdem fere speciei sintq; illis sicciores aeris ꝛ alimenti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta. que est auis parua ad modum perdicis. sed longum rostrum habens. cuius caro est optima.

Decima est perdix cuius caro secũdum Aui.ii.can.c.de cubegi est de subtitioribus carnibus impinguans: quia multum nutrit: cor abstergẽs ydropisi et stomacho conferens et augmentum in coitu faciens: verum est tamen ꝙ stringit ventrem. Et istam carnem galie.iii.alimẽ.c.x. Et octauo de ingenio.c.ii.prefert omnibus aliis volatilium carnibus. Et dicitur de ista carne ꝙ si assidue comedatur maxime confert memorie. Undecima ẽ frigellus: et ẽ auis comedẽs racemos: velociter volãs: similis sturno: sed melioris nutrimenti quam sturnus: et multe tales inueniuntur vbi sunt vinee: et inebriantur ex esu racemorum: et melior est caro earum circa festum omnium sanctorum. Duodecima est orix. Et ẽ secundum aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Uel secũdũ alios est gallina aquatica.i.natans in aqua: et siue sit fẽia fasiani siue gallina aquatica: eius caro est boni nutrimenti. Decima tertia est tremulꝰ et est auis cõiter stans prope mare minor quam gallina: sed est auis fusca alte clamans et velocissime volat: et quando ambulat super terram cauda eius semper tremit: et ideo dicitur tremulus: et habꝫ super caput eius longas plumas. Et non est parua auis: longam habens caudam. que a medicis vocatur cauda tremula: Ultima auis est amarellus: et ẽt est auis similiter existens in aquis: similis anete: sed ea minor. Et generaliter loquendo inter aues comestibiles plus laudantur ille que volatu velociores sunt. Et sicut carnes predictarum auium sunt laudabilis nutrimenti: et facilis digestionis: ita ẽt repiuntur carnes aliquarum auium illaudabilis nutrimenti: difficilis digestionis: et inequalis complexionis. sicut sunt carnes anserum et pauonum et malardorum: et vniuersaliter auium habentium collum longum et rostrum longum degentiũ in aquis: et carnes passerum que sunt calidissime: et a tẽperamento lõgissime: et multum excitantes coitum. Circa electionem vero carnis volatilium sciendum est: ꝙ secundum diuersas laudabilioris nutrimẽti proprietates ac eius quod nutritur sanitatis vel roboris intentionem: carnes laudantur varie: Unde galie. respiciẽs facilez alterationem et subtilitatem in carnibus perdicum prefert easdem. Ra. vero cum ysaac respiciens subtilitatem starne ac leuitatem ipsam ceteris pretulit. Isaac etiam secundum diuersas intentiones carnes volatilium laudauit diuersas. Aui. vero laudauit carnes turturum pre ceteris: vel quia respexit ad proprietatem qua roborant et confortant intellectum: vel quia in terris eius est ipsarum tanta bonitas que non est in aliis terris: sciendum est insuper ꝙ carnes volatilium plus cõueniunt quam carnes quadrupedum his qui relicto exercitio corporali vacant consiliis studiis et con

templationibus: quia digeruntur facilius aliis: iuxtã illud gali. iii. alimen. Digestibilior est tamen hec caro volatilium animalium ꝛ maxime perdicium: ꝛ generant sanguinem clarum: mundum: spumosũ: mẽtis exercitus ꝛ eleuationi intellectis aptum.

Si pisces molles sũt: magno corpe tolle
Si pisces duri: parui sunt plus valituri

Hic ponuntur duo accidentia ex quorum noticia attenditur electio piscium. Unde pisces aut sunt duri aut molles. si molles sunt tunc seniores sunt eligibiliores. Cuius causa est ista: quia mollicies prouenit ex humiditate que in iuuene pisces indigesta ẽ: ꝛ i sene plus digesta: ꝛ sic in iuuẽtute tales pisces sunt generatiui fleumatum: sed senes minus ꝛ sic patet ꝙ angwilla senior sanior ẽ iuuene: secundũ quosdã si vero tales pisces sũt duri: tunc iuuenes sunt saniores. i. digestibiliores: cuiusmodi sunt lucii ꝛ pce: duricies enim in quantũ huius resistit digestioni: ꝛ istã sententiã ponit aui. ii. can. c. de piscibus dicens Et eligitur quidẽ ex piscibus duram carnem habentibꝰ ille qui est minor: ꝛ ex habentibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius et parca saxaulis ꝛ albica tenca.
Sornus plagicia cũ carpa galbio truca.

Hic tãgũtur decem pisces eligibiles pro nutrimento nature humane: quorum primus est lucius: qui ẽ piscis notus: ꝛ dicitur esse tyrannus piscium: qꝛ non solum deuorat pisces alterius speciei: sed etiam eiusdẽ speciei cũ eo: vnde versus. Lucius est piscis rex ꝛ tyrannus aquarũ. aquo non differt lucius iste parum. Est etiam piscis dure carnis ꝛ natatu velox: secũdus est parca: a parco parcis: erc: dicta per contrarium: quia nulli pisci parcit: immo irata vulnerat alios pisces suis squamis quas habet supra dorsum: nec eam audet euadere lucius: immo vt narrat albertus de naturis animalium: est naturalis amicitia parce ꝛ lucii: Lucius enim lesus ab alio difficulter sanatur: sed lesus querit parcam que videns cũ lesum tangit ꝛ lenit vulnus lucii: sic lucius sanatur: ꝛ est parca similiter piscis dure carnis notus: teutonice cynbaers. Tertius piscis est saxaulis vel saxaulus piscis marinus: apud gallicos dictus sola. alii dicunt quod est piscis teutonice eyn tunghe: ꝛ est piscis multum sanus inter pisces marinos. Quartus ẽ albica: teutonice ꝛvitinc: ꝛ ẽ piscis marinus Quintus ẽ tenca que est dulcis piscis aque notus: pellem habẽs lubri

ream atq3 uiscosam ad nigredinem tendens: sed eius caro est dura. un-
de abistis tribus piscibus qui sunt lucius pca ꝛ tenca post eorum coctio
nem aufertur pellis. Et dicitur iste piscis. teutonice eyn tinche Sex-
tus est sornus: ꝛ est piscis minimus marinus albus ad quantititatem
medie ptis medii digiti quo ad longitudinem. qui comeditur cum ca-
pite ꝛ spinis. ꝛ dicitur teutonice eyn gaernaert. Septimus est plagicia
ꝛ est piscis marinus notus. latus. habens i una parte sue pellis maculas
rubeas. ꝛ pellis est tota alba curuum os habens. teutōice eyn blatys scol
Octauus est carpa que est piscis dulcis aque notus. multum tamen de
se est uiscosus. sed a magnatibus decoquitur in vino: ꝛ sic ab eo tollitur
eius viscositas: Nonus galbio: ꝛ est piscis marinus notus a quibusda3
dictus rogetus: teutonice eyn rotbarth: ꝛ est piscis dure carnis ꝛ sanus.
Alii textus habent gouio: ꝛ est piscis paruus dulcis aque ad longitudi
nem vnius digiti longi: ꝛ est rotundus ꝛ suauissimus: gallice gouion.
Ultimus est truta que est in carne similis salmoni. nec tamen est salmo
ꝛ est longus ꝛ non grossus. Et capitur in magnis fluuiis ꝛ permittit se
fricare in aqua: ꝛ sic capitur: ꝛ ex eo fiunt pastilla cum spēbus: ꝛ est piscis
valde preciosus: gallice trutes. Circa electionem vero piscium sciendū
est primo ꝙ pisces respectu carnium: ceteris paribus: minoris sunt nu-
trimenti: ꝛ facilis digestionis ꝛ nutrimentum eorum est plurium super
fluitatum: ꝛ fleumaticum ꝛ frigidum ꝛ humidum: ꝛ minus mansiuum:
ꝛ sunt ad digerendum duri ꝛ longam faciunt moram in stomacho. Et
quia i eorum digestione laborat stomachus: ꝛ interdum corrumpuntur
in stomacho ꝛ qualitatem quandam suscipiūt putredinalem: sitim ge-
nerant. Et vt sit ad vnum dicere: carnium laudabilium nutrimentum
melius est nutrimento piscium. Secundo sciendum est ꝙ pisces mari-
ni sunt meliores i regimine sanitatis ceteris paribus: piscibus aque dul
cis: eorum enim nutrimentum est minus superfluum ꝛ nature carnium
magis propinquum. Sed quia ceteris paribus: pisces marini sunt duri
oris carnis piscibus aque dulcis: iō sūt difficilioris digestionis ꝛ resolu
tionis ꝛ pluris nutrimenti ꝛ purioris. Uerum est tamen ꝙ in egris ma-
gis conferunt pisces aque dulcis: propter debilitatem digestiue eorum
Tertio sciendum ꝙ in piscibus tam marinis quam aque dulcis eligen-
di sūnt quorum caro est alba non uiscosa: sed frāgil non multum gros-
sa: sed subtilis: non grauis odoris: sed suauis: nec cito putrefactionis:
sed sufficientis durationis. non mali coloris sed boni: ꝛ quorum habita
tio non est in lacubus stagnis nec in locis sordidis: nec in aquis haben-

tibus malas herbas Et eligendi ſunt non valde iuueneſ nec valde ma
gni: ⁊ qui ſunt velocis motuſ ⁊ pauce viſcoſitatiſ. Et ſi ſint piſces mari
ni eligendi ſunt qui capti fuerunt in fluminibus multum diſtantibus a
mari ⁊ hoc ceteris conditionibus bonis ſuppoſitis. Item ſuppoſitis
predictis conditionibus quanto piſces ſunt ſquamoſiores : tanto ſunt
meliores. Et ſimiliter ītelligitur de ſpinis: quia ſpine multe ⁊ ſqua-
me ſeruant puritatem ſubſtantie piſcis. Item inter piſces marinos me-
liores ⁊ puriores ſunt qui capti ⁊ nutriti ſunt in mari profundiori ⁊ ma-
gis agitato: ad quod eſt curſus plurium fluuiorum. Et ergo capti in
mari ſeptemtrionali quod magis eſt agitatum ⁊ magis tempeſtuoſum
⁊ velocioriſ fluxuſ ⁊ influxus meliores ſunt captis in mari mortuo vel
meridionali. Et ſimiliter intelligendum eſt de piſcibus dulcis aque nā
ceteris paribus quanto aqua eſt profundior ⁊ mobilior tanto piſcis ī ea
nutritus eſt melior. Et de his ſufficienter eligi poteſt qui piſces ſunt
vituperabiles ⁊ qui laudabileſ: ſunt : piſceſ enim beſtialeſ ſicut porcus
carniſ marinus: delphin. morua. nō multū cōpetūt in ſanitatiſ regimi-
ne. Sunt enim difficiliſ digeſtioniſ ⁊ groſſi humoriſ ⁊ multe ſuperflui
tatiſ: nec in carnibuſ predictorum piſcium apparent conditioneſ ſuperi
uſ numerate: puta: albedo ſubtilitaſ ⁊c. Et ſi hoſ piſceſ ⁊ conſimileſ co
medi contingat non ſtatim ſunt coquendi ⁊ comedendi poſtquā capti
ſunt: ſed obſeruandi ſunt per aliquoſ dieſ quouſqꝫ eorum carneſ mol-
leſcant ⁊ tremiſcant ſine ſubſtantie corruptione. Et etiam predicti pi
ſceſ melioreſ ſunt ſemiſalſi quam recenteſ aut perfecte ſalſi. Inter ali-
os autem piſceſ marinoſ conſideratiſ conditionibus ſupradictis lauda
biliores videntur rogetus ⁊ gornatus ſiue gornus. Nam eorum caro ⁊
ſubſtantia eſt puriſſima. Et poſt hoc plagicia ⁊ ſola. ſed horum caro ē
magis viſcoſa ⁊ nimis frangibilis ⁊ minuſ alba ⁊ magiſ groſſa ⁊ minus
ſubtilis: nec horum ſapor aut odor ē ita delectabilis: ⁊ forte piſcis mer-
lengendus eſt laudabilior poſt rogetum. Non eſt enim tante groſſiciei
⁊ viſcoſitatis ſicut plagicia ⁊ ſola: ⁊ eius ſubſtantia eſt ſatis frangibilis
ſed conſideratis ſapore ⁊ odore cum colore ⁊ ſubſtantie puritate ⁊ mol-
litate deficit in bonitate a rogeto ⁊ gornato : ⁊ ſimiliter intelligatur de
allece. Et morua iuuenis ſatis appropinquat predictis in bonitate con-
ſideratis predictis conditionibus: eſt tamen groſſior ⁊ viſcoſior predi
ctis piſcibus. ſalmones autem ⁊ turboti ⁊ maquerelli multum deficiūt
in bonitate. ſunt enim multum groſſiores ⁊ viſcoſiores ⁊ ad digerendū
difficiliores ⁊ magis ſuperfluitate pleni. vnde competunt niſi exercitan
tibus fortibus iuuenibus cum quibuſdam ſalſis eorum viſcoſitati groſ

siciei ⁊ frigiditati repugnantibus: Inter pisces autem dulcis aque consi deratis predictis conditionibus: parca ⁊ lucius mediocris: primum gradum bonitatis obtinent supposito ꝙ sint pingues: deinde vendosia: ⁊ deinde lopia. et quãuis carpa sit squamosior predictis: tamen non habet carnem adeo albam ⁊ frangibilem ⁊ subtilem sicut lucius ⁊ parca: ⁊ sepius reperitur in stagnis. et vniuersaliter ceteris paribus meliores sunt pisces dulcis aque qui capiuntur in aqua petrosa currente versus septentrionem profunda: multe agitationis: ad quaꝫ non confluunt sordicies ciuitatum: in qua etiam non sunt herbe male. Cancri autem fluuiales ⁊ marini multi sunt nutrimenti: ⁊ non facile in stomacho corrũpuntur: verum sunt difficilis digestionis. sciendum est insuper ꝙ pisces recentes corpus humectant ⁊ lac ⁊ sperma multiplicant ⁊ multuꝫ competunt colericis. et non sunt comedendi pisces post forte exercitium vel fortem laborem: quia tunc de facili in stomacho corrumpuntur. et caueant ab vsu pisciũ hñtes stomachũ debilẽ vel malis humoribus plenũ. Amplius sciendum ꝙ pisces grossi semisalsi meliores sunt ꝙ̃ recentes pisces. et saliti multi temporis non sunt boni. Item non sunt comedendi pisces ⁊ carnes simul: nec pisces ⁊ lacticinia: nec sunt cõedendi pisces post alios cibos. Itẽ pisces laudabiles paꝝ saliti. ⁊ in pauca quantitate sumpti reuocant appetitum ⁊ ipsuꝫ corroborant si quis habuerit appetitum ad eos.

Uocibus anguille praue sunt si cõedãtur.
Qui phisicã nõ ignorãt hec testificantur
Caseus ãguilla nimis obsunt si cõedãtur
Ni tu sepe bibas ⁊ rebibendo bibas

Hic auctor subdit qđ anguilla est piscis insanus maxime nocẽs vocibus: ⁊ hoc probat sermõe medicorum ⁊ naturalem philosophiam studentium. et ratio est: quia anguilla est piscis limosus viscosus ⁊ maxime opilatiuus: ⁊ multum deficit a conditionibus boni piscis prius narratis in parte precedenti. et qđ dictum est de anguilla etiam intelligendum est de lampreda: licet lamprede parue laudabiliores sunt anguillis ⁊ minus periculose cum nõ sint tante viscositatis ⁊ grossiciei sicut anguille: vt patet ad sensum. Unde salua reuerentia vtentium isti pisces sunt valde periculosi quãuis ori sunt saporosi. Horum enim piscium in aqua similis est generatio generationi serpentum in terra: vnde multũ dubitandum est: qđ non sint venenosi: vnde eorum capita ⁊ cauda i quibus venenum consueuit esse: ⁊ similiter interior spina: nullo modo sunt

edenda. bonum est etiam propter earum viscositatem quod submergā tur in vino optimo vive ⁊ dimittantur ibi quousqꝫ mortue sint: ⁊ deinde preparentur cum galentina optimarum specierum secundū qđ coci magnorum dominorum facere consueuerunt. bonum est tamen qđ obuliā tur primo duabus ebulitionibus in vino ⁊ aqua: ⁊ illa abiecta decoquā tur ad perfectionem: ⁊ fiat gallentina vel pastillatura vel assatura cum salsamento appropriato: vicꝫ cum salsa viridi cum fortibus speciebus ⁊ vino in hyeme: ⁊ cum debilibus speciebus ⁊ agresta ⁊ aceto in estate. Cōmodosius tamen est maneriem huiusmodi piscium dimittere. De inde subdit textus: quod caseus ⁊ anguilla multuꝫ nocent si edantur: ⁊ istud intelligendum est: si in magna quantitate sumantur: quoruꝫ cause dicte sunt de caseo ibi. persica poma. et de anguilla nūc dicta. est causa. postea dicit textus qđ si ista sumantur cum frequenti potatione vini malicia eorum corrigitur. et istud non debet intelligi de vino subtili ⁊ penetratiuo nec de vino qđ datur via potus conductiui quia tale nō dꝫ dari super cibum generatiuum mali humoris quando comeditur: nec ante ipsum nec postquā fuerit digestus vt vult auicen. in. i. c. de regimine aque ⁊ vini: quia tale vinum magnum nocumentum induceret: penetrare enim faceret humorem malum ex hoc cibo genituꝫ vsqꝫ ad extrema corporis qui forte non sufficeret penetrare sine vini auxilio ⁊ conductu: sed intelligendum est istud de vino forti non multum penetratiuo: sepe ⁊ in parua quantitate dato gratia permixtionis ciborum. Tale. n. corrigit maliciam ciborum confortat digestioneꝫ ⁊ digerit fleumaticos humores ⁊ frigidos: quare iuuat ad digestionem casei ⁊ anguille: que male digestionis sunt.

Inter prandēdū sit sepe parūqꝫ bibēduꝫ
Si sumas ouuꝫ: molle sit atqꝫ nouum.

Hic auctor tangit duo documenta: quorum primum est: qđ comedens in prādio vel cena dꝫ vicissiꝫ comedere ⁊ bibere multiplicando vices bibitionis: sed pro qualibet vice paruꝫ potus sumere. et facere non dꝫ quēadmodum bruta: que totum cibum capiunt: ⁊ postea bibunt: quia si potus melius cibo permiscetur ⁊ cibus exinde redditur remollitus ⁊ digestionis capacior. et circa istud est sciendum quod triplex est potus scilicet permixtiuus delatiuus: ⁊ sitis sedatiuus. Istud autem quod dictum est: intelligendum est de potu per mixtione ciborum: iste enim potus dꝫ vicissim recipi cum cibo. et saluo meliori iudicio non debet iste potus differri vsqꝫ ad finem comestionis

nec debet expectari sitis. Et iste potus maxime competit quando sumuntur cibaria actualiter sicca vel virtualiter: sicut patet in laborantibus comedentibus panem siccum. Sed potus sitis sedatiuus regulariter et in hominibus bene dispositis debet differri vsque ad finem comestionis tunc enim est vera sitis propter estuationem cibi calidi et sicci. Non enim multum rationabile est quod simul vrgeat sitis et fames: quia sunt appetitus contrariorum. Et debet iste potus dari secundum plus et minus secundum quod maior vel minor est sitis. Potus vero delatiuus maxime competit completa prima digestione regulariter: et parum ante horam suscipiendi alium cibum sequentem. Et talis potus specialiter competit quando cibaria primitus sumpta fuerit grossa in substantia. nec debet expectari sitis ad talem potum suscipiendum. nam talis potus preparat stomachum ad suscipiendum cibum sequentem et iuuat transitum cibi ad epar a stomacho: nec debet talis potus esse magne quantitatis vt cito possit digeri. Ante enim eius digestionem non transit ad epar. Et istud verum est nisi talis potus delatiuus fuerit aqua. in qua non oportet expectare digestionem ante penetrationem eius ad epar. Regulariter autem potus conueniens delatiuus aut etiam permixtiuus non debet esse aqua: sed vinum vel aliquid proportionabile vino. puta ceruisia vel cerasiarum vel pomerium vel mellicratum vel aliquod simile quibus omnibus vinum est melius. Sciendum secundo quod quanto cibus est grossior et siccior et frigidior: tanto potus permixtus et delatiuus debet esse maior: et econuerso quanto cibus est calidior subtilior et humidior: tanto potus delatiuus et permixtiuus debet esse minor. Et quanto cibus est grossior et frigidior et digestioni inobedientior. tanto vinum permixtiuum vel delatiuum debet esse subtilius et fortius. Et quanto cibus est subtilior calidior et digestibilior: potus debet esse debilior: vel vinum debilius. Unde fortius vinum bibendum est tam cum carnibus bouinis quam pullinis: et et fortius bibendum est cum piscibus quam carnibus regulariter. Secundum documentum est quod sumens ouum debet ipsum sumere quando est molle et nouum: cuius causa dicta est supra.

Hic ponitur vnum notabile de pisis: et est quod pisa aliquo modo laudantur: et aliquo modo vituperantur. Laudantur enim quando coeduntur ablatis corticibus. Vituperantur vero quando coeduntur cum corticibus et pellibus: quia tunc sunt inflatiua. Et ergo non est artificiale ea comedere simul cum cortice quia medullarum et corticum nature discordant. Alterum enim la

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atque nociua.

borat vt soluat ꝛ exat: alterum obuiat ut constringat: ut dicit ysaac i dietis uniuersalibus: quare in corpore fit motus agitatiuus inducens torturam ꝛ inflationē. Et istud nedum veritatē habet de pisis: veꝝ ēt de oibus leguminibus: sicut fabis faceolis: lentulis ꝛ similibus. Et specialiter de habentibus multū corticē sicut fabe ꝛ cicera nigra: Cortex etiā ī oibus est peioris nutrimenti quam medulla. Et circa istud ē sciendū ꝙ est vna maneries pisoꝝ alboꝝ rotundoꝝ habentiū corticē exteriorē valde paucū ꝛ subtilē: ꝛ ista pisa securius possunt cōedi cū cortice ꝙ alia: ꝙ nis melius sit ꝙ depurētur a cortice. Et quia dictū precedens veritatez hꝫ de oibus leguminibus: Sciendum est ꝙ legumina recentia minus habent de cortice: ꝛ in eis minor diuersitas est inter corticem ꝛ medullam ꝛ facilius digeruntur. Et ideo dicunt aliqui ꝙ magis cōpetunt corporibus sanis: sed non est ita quia legumina recentia sunt plurimarum superfluitatum ꝛ corruptibilioris substantie: quare minus conueniunt corporibus sanis. Et ideo pro veritate tenendum est ꝙ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora quam recētia non depilata: sed viridia sunt saniora siccis non depilatis. Sciendum vlterius ꝙ qr omnium leguminum substantia est inflatiua ꝛ difficilis digestionis ꝛ eoruꝫ nutrimentum malum non competit in regimine sanitatis: sed brodiuꝫ siue decoctio ipsorum conueniens est: quia eorum decoctio ventris ē subductiua .i. laxatiua. vrine prouocatiua: ꝛ venarum deopilatiua: vnde satis conuenit temporibus in quibus homines vtuntur cibis grossis ꝛ opilatiuis: puta tempore ieiuniorum: In isto enim brodio siue in ista decoctione conueniēter facta non sunt nocumenta que sunt in substantia: vnde in ea non est inflatio: nec difficultas nutritionis ꝛ digestiōis: nec malicia nutrimenti. Fit autem ista decoctio per istum modum. In sero ei ponuntur cicera vel pisa in aqua feruenti ꝛ in eadem lōgo tempore manibus ꝯfricantur. deinde predicta aqua tota nocte tpetur ꝛ in eadem sequenti nocte buliant duabus vel tribus bulitionibus: ꝛ postea coletur ꝛ colatur a reseruetur: ꝛ appropinquante hora refectionis ꝑparetur cuꝫ cynnamomo ꝛ croco ꝛ aliꝗtulū vinum addatur: ꝛ deinde unico feruore buliat ꝛ spumetur in principio refectionis. Et brodiū seu purenta cicerū ꝛ pisoꝝ rotūdoꝝ alboꝝ ē melius ꝛ ꝯueniētius ꝛ nature amicabilius: ꝛ similiter eoꝝ substātia.

Lac ethicis sanū caprinū post camelinum.
Ac nutritiuum plus oibus est asininum.
Plus nutritiuū vaccinum sic ꝛ ouinum
Si febriat caput ꝛ doleat nō ē bene sanū

Hic ponūtur quedaꝫ documenta circa electionem lactis: primum est ꝙ lac caprinum est sanum ethicis.

i. consumptis ꝛ maceratis vel habentibus febrem ethicam. Et istud vult aui. ii. can. c. de lacte dicēs. Lac caprinum ꝛ lac asininum sunt bona ethice. Et idem vult. iiii. trac. iii. c. de rememoratione medicinarū humectantium ethicos. Et ratio etiam ē: quia lac caprinum est tempatum secundum aui. ii. cano. c. de lacte ꝛ etiam multi nutrimenti: vt vult hic textus. Et post istud lac valet camelinum. Istud enim subtilem est multe aquositatis ꝛ humiditatis: quare potest humectare eos: verum ē tamen ꝙ istud lac propter suam nimiam humiditatem parum nutrit: quare minus eis conuenit quam caprinum: istud tamen lac camelarum ꝛ maxime nouiter fetarum confert ydropisi valde ꝛ patientibus dolorē in epate. ꝛ renouat epar secundum aui. ii. can. c. de lacte: secundum documentum est ꝙ lac asininum plus ceteris lactibus ethicis conuenit. Et istud verum est compando lac asininum ad lac aliorum brutorum. qꝛ lac asine declinat ad frigiditatem ꝛ humiditatem. ꝛ est subtilius ꝛ citius penetrans ꝛ tardius coagulabile quam lac aliorum brutorum secundū Gali. vii. de ingenio. c. vii. Et istud idem vult Auicen. in. iiii. loco pre alle. dicens. Et non est lac post lac mulieris sicut lac asine. Et prius dicit. Et proprie lac asine eradicat ethicam si fuerit ei eradicatio. Cōparando tamen lac asine ad lac mulieris minus conuenit. Lac enim mulieris sugendo sumptum ꝯuenientius est omnibus: vt vult aui. in. iiii. loco preallega. Et ratio est: quia lac humanum siue muliebre subtilius est frigidius ꝛ humidius: ꝛ nature humane magis simile: velocius penetrans: citius digestū ꝛ magis nutriens. Et debet istud lac dari ethicis quantum possibile est mulieri magis prope lectum infirmi ꝛ ei protinus sine mora administrari ne ab aere corrumpatur. Et circa istud sciendum est ꝙ non semper ꝯuenit ethicis lac mulieris aut asine: immo in aliquibus casibus lac acetosum siue ebutiratum est vtilius ethicis quam lac mulieris aut asine. Quorum primus est quando cum ethica est solutio ventris. Secundus est quando est suspitio de coagulatione lactis i stomacho vel de ardore vehementis febris: vel quia stomachus de se est colericus vt lac in coleram conuertat. Tertius est quando cum ethica compilatur putrida precipue quando in interioribus non fuerint multe opilationes. Nam lac acetosum restringit ventrem: ꝛ non faciliter colerizatur: quia priuatum est butirositate: per quam faciliter lac inflammatur. nec in putrida febre: quia cito putrefit propter eandem causam quartus est si stomachus fuerit sordidus: tunc enim lac in eo facile corrumpitur: quintus si ethicus abominetur lac dulce ꝛ integrum: ꝛ non acetosum siue ebutiratum. Tertium documentum est ꝙ lac vaccinum

⁊ ouinum sunt magis nutritiua: quia pinguiora ⁊ grossiora sunt aliis: vt dicit Auicen. ii. can. c. de lacte. Et ibidem de lacte vaccino dicit lac omnis animalis cuius pregnatio prolixior est pregnatione mulieris est malum: qua propter proportionabile est illud quod proximum est sicut vaccinum. Ra. vero in alman. c. de lacte dicit. Vaccinum enim lac omni lacte cuiusqꝫ animalis alterius grossius iudicatur: quod etiam omnibus sui corporibus pinguedinem adipisci volentibus ꝯuenientius existit: quartum documentum est ꝙ lac nocet habenti febrem ⁊ dolorem capitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica poma pira.

Lenit ⁊ hūectat soluit sine febre butiruꝫ

Hic autor ponit proprietates butiri quas ipsum inducit in corpore humano.

Prima est ꝙ butirum lenit ventreꝫ siue mollificat atqꝫ lubrificat: hāc proprietatem facit sua vnctuositate. Secunda proprietas est ꝙ butiruꝫ est humectatiuum: quia ex melioribus partibus lactis compositum est ⁊ ita sibi conuenit humectare sicut ⁊ ipsi lacti a quo extrahitur. Tertia ē ꝙ soluit ventrem. i. est prouocatiuum secessus: ⁊ hoc lac facit: quia lubricitatem inducit in testinis. Et istas proprietates eius etiam pōit aui. ii. can. c. de butiro. Et inducit butirum istas tres proprietates in corpe non febricitante. Nociuum tamen est corpori febricitanti: quia butirū sola vnctuositate de facili inflammatur: ⁊ in febricitante calorem augmentat. Circa istud sciendum ꝙ licet butirum inducat predictas proprietates ratione tamen sue nimie humiditatis ⁊ vnctuositatis non competit via cibi specialiter in quantitate notabili. Primo enim si quis eo vtatur in quantitate notabili abominationem inducit ⁊ facit cibum supernatare in orificio stomachi: ⁊ ventrem plus debito laxat ⁊ vomituꝫ inducit. Nullo ergo modo butirum est comedendum uia cibi in quantitate notabili: ⁊ specialiter non comedatur post alios cibos: sed ad cōdimētum cibariorum satis conuenit.

Incidit atqꝫ lauat penetrat mūdat quoqꝫ serū.

Hic ponūtur quattuor proprietates seri. i. aque lactis: q̄rum prima est ꝙ serum est incisiuum siue subtiliatiuum. Secunda est ꝙ est lauatiuum. i. abstersiuum. Tertia est ꝙ est penetratiuum: ⁊ ista sequitur ex prima: quarta est ꝙ serum est mundificatiuum. i. solutiuuꝫ siue purgatiuum. Et tres istarum proprietatum narrat Auicen. ii. can. c. de lacte: dicens ꝙ aqua eius. s. lactis est subtiliatiua lauatiua ⁊

solutiua ꝛ in ipsa non est mordicatio. Ra. vero in alman. dicit ꝙ serum
coleram rubeam expellit: scabici quoqꝫ atqꝫ pustulis. nec non eis pu=
stulis que in facie nascuntur. hycteritie etiam: atqꝫ ei cui fortis vini po=
tus nocuit. auxiliū prebet.

Caseus ē frigidus stipās grossus quoqꝫ durus
Caseus ꝛ panis bonus ē cibus hic bene sanis
Si nō sunt sani tunc hunc non iungito pani.

In hoc tex. auctor duo
facit. Prio ponit quat
tuor proprietates casei. quo=
ruꝫ prima est ꝙ caseus ē
frigidus. i. frigide nature ꝛ istud intelligendum est de caseo recēti: qui
est frigidus ꝛ humidus: ꝛ non de veteri qui est calidus ꝛ siccus. vt vult
Aui. ii. can. c. de caseo. Uel pōt intelligi de caseo qui fit ex sola coagula
tione lactis absqꝫ alicuius alterius rei commixtione. Reperitur enī ca
seus calide nature calefaciens stomachum ac linguam mordicans ex cō
mixtione rerum sibi admixtarum: sicut est aliquis caseus viridis qui si
in magna quantitate sumatur multuꝫ calefacit corpus. Secunda ꝓprie
tas ē ꝙ caseus ē stipans. i. constipatiuus siue durum ventrem efficiens
Et istud maxime habet veritatem de veteri ꝛ multum coagulum ha=
bente. Tertia est ꝙ caseus ē grossus. i. grossi humoris generatiuus: qđ
veritateꝫ habet de omni caseo: q2 omnis caseus ex grossiori ꝛ terrestri
ori parte lactis fit. Quarta ē ꝙ caseus ē durus. i. duriciem ventris effici
ens. Et ista potest eē eadem cum secunda. Deinde dicit tertius ꝙ case
us ꝗuis solus sumptus sit insanus: ex quo male digestionis ē. vt predi
ctuꝫ ē: tamen si in modica quantitate misceatur pani: cum ipso pane di
gestibilis fit. alias non: ꝛ istud veritatem habet in corpore sano. in egro
aūt non. Et de caseo prius dictum est ibi. Nutrit ꝛ impinguat.

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sꝫ tamen ignorant cur nocumenta feraꝫ
Languenti stomacho caseus addit opeꝫ.
Si post sumatur terminat ille dapes
Qui phisicā non ignorāt hec testificātur

In hoc passu auctor fin=
git personam loquentem
in spē casei contradicentes
vsum casei esse insanū. Et
dicit loquens in persona ca
sei. Ignari medici. i. medi=
cinā ignorantes dicunt me
caseum esse nociuuꝫ supple vniuersaliter ignorant cām cur nature hūa
ne nocere dicor. Et post hoc tangit auctor duas vtilitates sumptionis ca
sei. Prima utilitas est ꝙ caseus confert egrotanti stomacho. Et cir=
ca istud ē notandum ꝙ si omnis caseus confert opem omni stomacho
languentim: sed in certis casibus omnis caseus nocet. s. stomacho ra=
re texture: ꝛ omni stomacho debilitato ex longa egritudine. sed caseus

recens ꝛ nocuꝰ non multe viſcoſitatis opem confert ſtomacho calido: quia teſte Ra. in alman. aduſtionem ꝛ caliditatem eius reprimit ꝛ ſto macho etiam ſicco confert propter eius humiditatem. Et talibus ſtõa chis multum nocet caſeus antiquus ſiue multum acutus vel multum coagulũ habens. Sed ſtomacho habenti multa fleumata eius pellicu lis adherentiam multum confert caſeus antiquus vel multuꝫ coaguli habens: quia talis ſui acuitate fleuma incidit ꝛ abſtergit. Sed tali ſtõa cho maxie nocet caſeus recẽſ ꝛ molis Et ſic pꝫ ꝙ in aliquo caſu caſeuſ ſemper nocet ꝛ in aliquo nõ: ꝛ ꝙ aliquando caſeus recens prodeſt ꝛ ali quãdo vetus: ſecũda vtilitas eſt qđ caſeus ſumptus poſt cibũ terminat ipſum: quia facit cibum deſcendere ad illum locũ in quo viget digeſtio ſcꝫ ad fundũ ſtomachi. Et iſtud totum ſciũt qui veram ſententiam me dicine habent. Et de caſeo acuto dicit ra. in almã. Ueruntamen cum poſt comeſtionẽ pua ex eo guſtatur quantitas os ſtõachi corroborat: ſa cietatem quoqꝫ nimiam atqꝫ faſtidium que ex dulcibus ꝛ vnctuoſis nu trientibus in ore ſtomachi proueniunt aufert.

Inter prãdẽdũ ſit ſepe parũqꝫ bibẽduꝫ
Ut minuſ egrotes nõ inter fercula potes

Hic ponit duo documẽta: quorum primũ ẽ ꝙ prandẽ do .i. comedẽdo aliquis de bet viciſſim poſt ſumptum parum ꝛ ſepe bibere: ita ꝙ nõ debet primo totum cibũ ſumere ꝛ poſtea potum. Et iſtum verſum primum aliqui non habent: qꝛ reuera idẽ ver ſus in forma prius expoſitus eſt. Secũdũ documẽtũ ẽ quod inter duas comeſtionis ſicut inter prandium ꝛ cenã debemus pro poſſe potum eui tare: ꝛ hoc ſi cibus ſumptus in ſtõacho nondũ fuerit digeſtus: niſi ma gna neceſſitas aſſit: qꝛ talis potus ſumptus ipedit ꝛ interrũpit digeſtio nẽ cibi primo ſumpti: cibũ facit indigeſtũ de ſtõacho deſcendere: atqꝫ appetitum deuicit circa cibum in cena ſumendum ꝛ corpus grauat: ꝛ ad diſpoſitionẽ i qua hõ neqꝫ ſanus neqꝫ eger ẽ inclinat ſiue ad diſpoſitio nem preuenientem febrem.

Utvites penam de potibus incipe cenaꝫ

Hic autor innuit quod ce na debet incipi a potu. Et aliqui exponunt metrũ iſtud. Si tu visvitare penã .i. infirmitatẽ: prius potes in principio cene antequam comedas: ſed iſta expoſitio non valet qꝛ ſecundũ medicos regularius eſt a cibo cenã incipere quã a potu. Et quãuis iſte liber directus ſit anglicis: ipſi tamen hanc ſententiã nõ ob ſeruant: quia regulariter quacumqꝫ hora dici potuꝫ ſumunt preponũt morſum panis: ideo aliter poteſt exponi verſus iſte accipiendo potum

pro cibo liq̄do ⁊ facile digestibili: sicut accepit ypo. potū. ii. pti. amphorismorum. ibi: facile ē repleri potu quā cibo: ita quod sensus isti⁹ vsus sit ꝙ meli⁹ ē cenaz incipere a potu. i. cibo liquido ⁊ facile digestibili: Cuius ratio est q2 si cibus liquidus ⁊ facile digestibil' p⁹ sumatur cū in nocte superueniē te fortificetur calor digestiuus cibus liquidus ⁊ facile digestibilis lōgo tp̄e erit digestus ante grossuz ⁊ difficulter digestibilem: et cū nō poterit habere exitū pp cibū grossuz nōdū digestū nim is aduretur: vel si exe at grossuz secū rapiet cibū nōdū digestū plene. Melius ē ergo vt iste ci bus liquidus ⁊ facile digestibil' pri⁹ sumatur vt tp̄e quo digest⁹ sit exitū habeat nullo repugnante.

Singula post oua: pocula sume noua
P⁹ pisces nux sit: p⁹ carnes caseus assit
Unica nux p̄dest: nocz altera: tertia mors ē

Hic auctor ponit aliqua documēta: primū ē p⁹ sumptionē cuiuslibet oui recētis suppe ⁊ mollis debemus sumere potū: maxime haustū vini: cuius cā pōt esse: q2 ouū recēs ⁊ molle est optimi nutrimenti ⁊ facilis digestiōis: ⁊ est de his que i modica quā titate multū nutriunt: ⁊ p̄cipue eius vitellus: vt dictū pri⁹ ibi. oua recen tia: sic ergo vinum quod est amicū nature facit ꝙ ouū auidi⁹ ad mēbra trahitur ⁊ ad eius penetratiōz iuuat: et cā alia ēt pōt esse: q2 ouuz tarde per mery descēdit: potus ergo vel vinuz iuuat eius descensuz: secundū documentū ē p⁹ comestionē piscīū debem⁹ sumere nuces loco casei: q2 nux sua siccitate īpedit generatiōz fleumatis quod generari solet ex pi scibus: ⁊ hinc ē ꝙ in quadragesima vltimo dantur nuces. Tertiū docu mentū est quod p⁹ cōestionē carnū debemus sumere caseuz ⁊ nō nuces q2 nuces nimiū exsiccarent ⁊ caseus nō: s3 facit cibū descēdere ad fundū stomachi quo viget digestio: et istud est ve℞ de caseo mediocri inter ve terē ⁊ nouū. Deinde subdit textus in vltimo vsu quod vnica nux. s. nux muscata prodest nature humane ⁊ proficua ē: q2 bonū odorē oris efficit visuz ꝯfortat: ⁊ silr̄ epar: splenē ⁊ stōachū: ⁊ maxime os eius: ꝭm aui. ii. cano. c. de nuce muscata: sed altera. s. nux auellana vel cōmunis nocet. Auellana quidem quoniam inflatiua est ⁊ generatiua ventositatum in ventre inferiori ⁊ facit 3oda ⁊ tarde est digestionis ⁊ excitat vomitum: vt h3 auicen. ii. cano. c. de ea. nux vero communis: q2 etiam facit 3oda ⁊ difficilis est digestionis ⁊ mala stomacho ⁊ hoc calido propter eius ca liditatem: sed tertia nux scilicet nux baliste est mors: idest mortem infe rens: quia per balistā homines interficiūtur. Uel pōt istud intelligi de nuce mechel que secundum auicen. ii. cano. est venenum stupefactiuum quare mortifera est.

Adde potum piro: nux est medicina veneno,

In hoc primo

Fert pira nostra pirus: sine vino sunt pira virus
Si pira sunt virus: sit maledicta pirus.
Si coquas antidotū pira sunt: sed cruda venenum.
Cruda grauāt stomachū releuāt pira cocta grauatum
Post pira da potum: post pomum vade secatum.

Usu auctor dat vnū documentū dicēs ꝙ nos debem⁹ p⁹ esū piroꝝ sumere potū. s. vinum: cui⁹ cā sufficiēter dicta ē pri⁹: qꝛ pira sunt generatīa vētositatis ⁊ de proprietate colicā inducētia ⁊ sanguinē aquositate replētia: ⁊ ergo cū eis dꝫ potari vinū: ⁊ maxime forte ⁊ calidū quod ē ventositatū carminatiuū ⁊ aquositatū ꝯsumptiuū quas inducūt pira. secundo dicit textus ꝙ nux ē medicia venēo. i. remediū ꝯtra venenū: vt prius dictū ē ibi. alea nux ru. Deinde in secūdo ⁊ tertio vsibus inuit ꝙ pira sumpta sine vino sunt venena. i. nature recētia pp cām dictā in primo versu. Uerꝫ ē tamē ꝙ pira nō sunt virus. i. venenū simplr: qꝛ si sic cōestio coꝝ mortē induceret: ⁊ pirus ea portās eēt maledicta. Deinde in quarto vsu auctor inuit ꝙ pira cruda sunt venenū. i. nocumētū inferētia: qꝛ faciūt ebulitiōꝫ humoꝝ: colicā fleumata ⁊ scabiē: si tamē ipsa coquātur sunt anthidotū. i. medicina mō quo dictū ē supra cum vino ⁊ maxime etiā p⁹ alios cibos sumpta: qꝛ sic iuuāt ad expulsionē fecū. Deīde ī quinto vsu dicit ꝙ pira cruda granāt stomachū: qꝛ ipsum impediūt a digestiōe ⁊ inflatiua sunt: sꝫ pira cocta releuant stōachum grauatum: ⁊ disponunt ipsum ad suam naturalitatem. Et in vltimo versu subdit duo. primum est ꝙ nos debemus post pirum sumere potum propter causam prius dictam: secundum est ꝙ post esum pomi debemus ire secatum: idest ad secessum: et secunduꝫ auicen. ii. cano. c. de pomis: poma dulcia ⁊ acetosa quando in stomacho inueniunt humorem grossum quandoqꝫ deponunt ipsum in egestione. Ratio tamen textus potest esse: quia poma multum inflatiua sunt ventositatem generantia: que in secessu emittetur.

Cerasa si cōedas tibi ꝯfert grādia dona
Expurgāt stomachū: nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritqꝫ bonus

Hic ponūtur tria cōmoda ex esu ceraso ꝝ proueniētia. primuū ē ꝙ cerasa expurgāt stōachū: et istud secūdū quosdā verꝫ ē qū sil' cū eis nuclei terūtur: qꝛ sil' hūt q̄ndā vi abstersiuā ac mūdificatiuā: secūdū ē ꝙ nucle⁹ ceraso ꝝ. i. arillus hꝫ vtutē frāgēdi lapidē renū vl' vesice si siccus sumatur vel ex eo fiat lac. Tertiū ē ꝙ caro ceraso ꝝ ē generatiua optimi sanguis ⁊ ꝯfortans ac impinguans: ⁊ istud experimentū cōprobātur: qꝛ videm⁹ passeres qui sunt aues multum cōedentes cerasa ꝙ tempore ceraso ꝝ habent epata multum maiora quā alio tpe: signum igitur ē: ꝙ magnū

cant epar ꝛ confortant. circa illud est notandum quod duplicia sunt ce rasa. s. grossa ꝛ parua. Grossa autem adhuc duplicia. s. dulcia ꝛ pōtica. Omnia dulcia ꝛ parua sunt insana de facili corruptibilia ac in corpori bus facientia vermes. grossa pontica dicūtur cina: ꝛ illa sunt adhuc du plicia: quedam sunt rubea ꝛ mollis carnis: ꝛ talia debent recētia come di ꝛ in principio mense: ꝛ habent vim abstersiuam stomachi atqꝫ appe titum incitandi: alia sunt cina nigra ꝛ grossa satis dure carnis ꝛ inter ce tera maxime pontica: ꝛ ista debent cōedi in fine prandii siue cene: cuius causa est: qꝛ ista sua ponticitatē quando in fine mēse sumuntur claudūt orificium stomachi: quo clauso digestio melior ac velocior fit.

Infrigidāt laxāt mltuꝫ prosūt tibi pruna

Hic ponuntur due vtili tates prouenientes ex esu pru noꝝ. prima est quod pruna infrigidant corpus: ꝛ ideo portegalenses in calida regione existentes in decoctione suarum carnium semper cōmiscent pruna: ꝛ maxime dama scena. secunda est quod pruna laxant ventrem: ꝛ hoc est propter eorum humiditatem ꝛ viscositatem secundum galie. ii. alimen. Et istud est ve rum de prunis maturis. In crudis enim que non sunt matura est stipti citas ꝛ coꝝ nutrimentū est paucū: vt dicit auicē. ii. can. c. de eis. Et ista secunda vtilitas lꝫ etiā multuꝫ ꝯueniat prunis damascenis sicut est pri ma: maxime tamen ꝯuenit prunis armenis. i. deportatis ex terra arme nia: qꝛ meliora sūt oibus ꝛ vehemētius soluētia secundū aui. loco ꝑalle. et pro maiori declaratiōe istaꝝ vtilitatū sciendū ē quod pruna matura sunt vsu ꝛ nō imatura: pruna aūt magis nature ꝯuenientia sunt illa que sunt figure oblonge habentia carneꝫ paucā ꝛ durā aliqualē siccitatē de clinantia ꝛ corticē exteriorē tenuē: ꝛ debēt esse in sapore nō vere dulce dinis: sꝫ dꝫ esse coꝝ dulcedo attinēs alicui acredini: ꝛ hmōi sunt pruna damascēa: talia. n. pruna infrigidant vt dictū ē: sunt aūt multe alie ma neries prunoꝝ quoꝝ vlus nō est approbādus: sunt ēt quedā prunella sil uestria parua que crescūt ī siluis ꝛ nō sunt laxatiua: sꝫ vētris restrictina ꝛ ex is aqua que vētris restrictōꝫ facit: debēt aūt pruna que sumūtur ꝓpter vētris laxatiōꝫ primo poni in aqua frigida: tūc eni perfectius infrigidāt ꝛ humectant: ꝛ colerā quā inueniunt lubricando soluunt: ꝛ sic stōachus melius disponitur ad cibum recipiendum: et est diligenter notandum quod pruna humida recentia sunt magis alteratiua quāuis sint peioris nutrimenti ꝛ pluriū superfluitatū: sed ꝑuna sicca magis ꝯfortant: ꝛ me lius nutrimentum dant corpori: et sicut dictum est de prunis sic suo mo do intelligatur de cerasis: veꝝ tamen est quod cerasorum humiditas ē subtilior ꝛ minus viscosa: vnde minus nutriunt quā pruna.

Persica·cuȝ musto vobis datur ordie iusto
Sumere sic ē mos nucib⁹ sociado racemos
passula non splen: tussi valet: est bona ren

In hoc passu tria poni tur documenta. primum est ꝙ mustum est biben dum cū persiccis: vel per sica comedenda sunt cum musto. Causa prime partis est quia mustum est calefactiuum ꝛ ebulitionem faciens in corpore nostro: hanc autem ebulitionem ꝛ calefactionem prohibent persica sua frigiditate: causa secunde partis est: quia persica sūt multum frigida ꝛ corpus multum i fridantia: ergo super omnia debet bibi illud vinū quod plus calefacit. illud autem est mustum quod scitur experientia. et de ordine co meden di persica multi ꝛ alius dictum est prius ibi, persicca poma pira. secun dum documentum est quod racemi debent comedi quando comedun tur nuces ꝛ maxime antiqui ꝛ sicce: recentes enim nuces sane sūt per se sed antique sicce nimium, exsiccant: ꝛ propter eoruȝ vnctuositateȝ de fa cili inflammationem in corpore inducunt: quare cū eis comedi debent racemi qui resistunt inflammationi ꝛ exsiccationi cum hūectent: ꝛ de nu cibus ample dictum est ibi: allea nux ruta: tertium documētū quod pas sula. i. vua passa nocet spleni: quia inducit opilationem eius sed vua pas sa vtilis est renibus: quia ex quo ipsa est vrine prouocatiua: ipsa est laua tiua renū. ex multa enim aquositate ad renes ducta ipsi renes mundifi cātur: ꝛ de vuis passis siue passulis ēt dictū ē supra ibi: nutrit ꝛ ipinguat.

Scrofa tumor glādens fic⁹ cathaplasmate cedit.
Junge papauer ei confracta foris tenet ossa.

Hic ponūtur due vtilitates proueniētes ex emplastratione ficuum. prima est quod ficus decocte i aliquo liquore: vicȝ in aqua: ꝛ tunc supposite cuȝ humiditate curāt istas tres egritudies. s. scrofolas glādes ꝛ tūores: per scrofulas intelliguntur inflationes sub mento circa collū ꝛ dicitur scro fula a sgroffa: quod ideȝ est quod sus siue porca: vel qꝛ ista egritudo mľ tum accidit porcis propter gulositatē eoꝝ: vľ qꝛ eius figura secundū plu rimum assimilatur porcis vt vult aui. in. iiii. trac. ii. c. de scrofulis: p glā dens vero intelligūtur apostemata que cōiter solent accidere sub ascel lis ꝛ in inguibus. et per tumorem possunt intelligi inflationes in quali bet parte corporis: Unde per istis apostematibus curandis ꝛ maxime maturādis debet decoqui ficus in aqua ꝛ ipsi aque debet cōmisceri mo dicum aceti vt acetum iuuet penetratiōȝ vtutis ficus: ꝛ decoctiōe facta debent teri in mortario: ꝛ deinde misceri cū modica aqua cuȝ qua buli te sunt: Unde cathaplasma proprie est medicia facta ex aliqua re ꝛ sue

co eius iuxta illud metz tūc cataplasma facis cū succū pōis ⁊ herbam. Secūda vtilitas ē ꝙ ficus cū papauere cataplasmate retinēt ossa fracta: ⁊ debent decoqui insil' cum aqua absq3 appositione aceti: ⁊ debent sil' teri: ⁊ addi eis aq̄ decoctiōis eaz ⁊tūc suppōi: ⁊ cā isti⁹ pōt eē q2 papauer ē stupefactiuū: ⁊ p illud tollitur dolor qui accidere solz i fractōe ossiū: ⁊ prouocat somnū: sic⁹ silr facit moueri hūiditates ad exteriora: quib⁹ hu miditatibus ad ossa motis: ossa possūt retiere ad nascentiā: nūꝙ tamē ꝟe ꝯtinuari. Aliqui tamen text⁹ habēt loco tenet trahit: ⁊ tūc sensus ē me lior: Unde papauer ē triplex. s. albū nigz ⁊ rubeū: rubeū āt ē siluestre ⁊ venenosum ⁊ crescit in bladis ⁊ iuuenes solent terere flores ⁊ facere in caustum ex ipsis floribus.

Hic ponūtur due opa tiones ficuū: prima ē ꝙ | Pediculos venerēq3 facit s3 cuilib3 obstat.

ex comestiōe ficuū sequitur multitudo pediculoz i corporibus hūanis: ⁊ istud maxime ꝟitatē h3 de ficub⁹ siccis: vt dicit aui. ii. can. c. de ficub⁹. Et cā secūdū eū ibi: ē propter maliciā ⁊ corruptionē hūoris generati ex eis: ⁊ alia cā ēt pōt eē: q2 ficus prouocāt mltū sudorē: ex quo sequitur ge neratio pediculoz: secūda opatio ē ꝙ fic⁹ icitāt appetitū coeūdi: q2 gene rātvētositatē q̄ iuuat ad erectionē ꝟge: ⁊ similiter sūt mltaz super fluita tu3 ⁊ sperma augmentantes.

Hic ponūtur due vtili tates esculoz: primū est ꝙ multiplicāt mictū siue | Multiplicāt mictū vētrē dāt escula strictum | Escula dura bona sed mollia sunt meliora.

vrinā: cui⁹ cā pōt eē: q2 idurāt feces: ⁊ sic aquositas fecū est cā mltitudis vrie. Uel pōt sumi cā silis illi que sumitur ex illo āphorismo. Urina no cturna mltū facta: modicū secessu3 sercat i die: ⁊ econuerso: qui multas habuit cameras nocturnas de mane h3 paucā vrinā cui⁹ cā ē: q2 si mul ta fiat digestio mltū de hūiditate que trāsire deberet ad vesicā sil' cū ea exit: ⁊ si vrina fiat mlta: mltū de hūiditatib⁹ que trāsire deberēt cū ege stiōe ⁊ cā magnificare cū vria euacuātur: secūda vtilitas ē ꝙ escula ꝯstipā tur vētrē: ⁊ istud accidit pp eoz pōticitatem ⁊ stipticitatem: ex quo infert text⁹ ꝙ escula dura sūt bōa: ⁊ hoc q2 ꝯstrigūt vētrē: ⁊ ergo pro sūt vētri ni miu3 laxato: s3 mollia escula sunt meliora duris: quia nutriūt ⁊ minus ventrē ꝯstipant: ⁊ circa istud ē sciendū quod escula minus cōpetūt nutri mento: quā poma pira persica sic⁹ ⁊ silia: quod satis ostendit austeritas saporis eoz ⁊ duricies substantie eoz postquā in arbore maturata sunt ⁊ ergo ex his parū d3 cōedi: ⁊ magis recipi debent via medicine quam cibi: ⁊ q2 ꝟtus eoz ē stiptica valde satis ꝯpetunt in fluxu vētris: ⁊ q2 escu la in arbore non mollescunt mollicie sufficientem ad esu3: ideo āteq̄

cõcedãtur remolliãtur:⁊tũc sũt magis delectabilia gustui ⁊ minꝰ stiptica

Prouocat vrinam mustũ cito soluit ⁊ inflat.

Hic ponũtur proprietates tres musti:quaꝝ prĩa ẽ quod mustũ prouocat vrinã cuiꝰ cã ẽ:qꝛ i musto sunt partes terrestres nitrose mordicãtes vesicam cũ ad eã venũt:⁊ propter eaꝝ mordicationẽ vesica citiꝰ mitutur eas expel lere ⁊ ipsuȝ mustũ:⁊ ista proprietas itelligẽda de mustis habẽtibꝰ feces mordicãtes sicut musta plurima renẽsia:qꝛ musta habẽtia feces grossas non mordicãtes ȝ magis opilãtes ipediunt vrinã sicut priꝰ dictuȝ ẽ ibi ĩpedit vrinã:secunda est quod mustũ cito soluit vel laxat vẽtreȝ propter eãdem causam dictam in prima proprietate:tertia est quod est inflatiuũ propter ebulitionẽ quã facit i corpore ex qua prouenium ventositates. ⁊ cause istaꝝ duarum proprietatuȝ dicte sunt prius ibi:impedit vrinaȝ.

Grossos humores nutrit ceruisia:vires.
prestat:⁊ augmẽtat carnem:generatqȝ cruorẽ
prouocat vrinã:vẽtrem quoqȝ mollit ⁊ inflat
Infrigidat modicũ:sed plus desiccat acetuȝ
Infrigidat macerat.melã.dat spma miorat
Siccos infestat neruos.⁊ impingua siccat

In hoc textu auctor duo facit:prĩo põit octo proprietates ceruisie: quaꝝ prĩa ẽ quod ceruisia facit i corpore nostro grossos hũores: ⁊ istud maxĩe hȝ vitatẽ respectu vini:⁊ diuersificatur cer uisia i generãdo grossos humores ex pte suoꝝ ꝯponentiuȝ:nã ceruisia ex grossiori substãtia grossiores hũores generat:⁊ ex minꝰ grossa minꝰ grossos:secunda ẽ ꝙ ceruisia augmentat vires:⁊ istud est itelligẽdu de ceruisia ex optis granis ꝯposita:q̃ plurĩe decoctõis est:cuiusmõi est cer uisia ostiensis:ista enim mltuȝ nutritia est ⁊ ergo vires augmentat:ter- tia est ꝙ augmentat carnẽ:⁊ istud prouenit pp mltam eius nutritionẽ. Quarta est ꝙ multiplicat sanguineȝ eadeȝ de cã:⁊ iste tres vltime ꝓp̃ etates habent veritatẽ de ceruicsia antiqua mltum decocta ⁊ de optis granis ꝯposita. Quinta est ꝙ prouocat vrinã:sexta est ꝙ laxat ventreȝ ⁊ iste due proprietates maxĩe habent veritatẽ de ceruisia clara mltum lupulenta.i.in qua plurimũ lupuli ipõitur:cuiusmõi est ceruisia hãbur- gensis que prouocat vrinã ⁊ laxat pp lupulum:ipsa tamen nõ valet de bilia cerebra habẽtibꝰ:qꝛ tales de facili inebriãtur pp multitudineȝ lu puli: septia ẽ ꝙ iflat ventreȝ:⁊ istud hȝ vitateȝ de ceruisia modica deco ctõe cocta:cuiusmõi est coyta holãdie q̃ maxĩe iflat ⁊opilat:⁊ propterea plurimum impinguat. Octaua est ꝙ ceruisia modicum infrigidat:cu iusmodi est ceruisia holandie brabancie hannonie ⁊ flandrie:⁊ illa qua

cõis hõ vtitur:et ista proprietas maxime vitatez hz respectu vini: et circa istud est sciendũ quod ceruisia põt fieri ex auena ꝛ ordeo ꝛ ex frumento.et secũdũ quod fit ex alio ꝛ alio grano ẽ alteriꝰ ꝛ alterius ꝯplexiõis: que.n.fit ex ordeo plus attinet frigiditati:qꝛ ordeũ ẽ frigidũ. Que aũt fit ex ordeo ꝛ auena minus opilat ꝛ minus generat vẽtositates ꝛ minus nutrit:et que fit ex frumẽto plus attinet caliditati ꝛ magis nutrit: ꝛ magis opilat:et quãto ceruisia est grossior:tãto est deterior:et quãto subtilior tãto melior:et vlteriꝰ est sciendũ quod pessima ceruisia est q̃ fit ex rebus inebriãtibus:puta ex grano quod noiatur loliũ:.ꝛ qꝛ ista maxie dolorem capitis generat ꝛ neruos ledit:deinde ponit textus quinqz ꝓprietates aceti:quaꝝ prima est quod acetũ exsiccat:dicit.n.aui.de eo.ii.can. quod est fortis exsiccatiõis:et propterea medici precipiũt tpe pestis vti aceto cũ cibo ꝛ silr̃ cũ potu:dicit.n.aui.in.i.in.c.viii.doc.v.aceto ꝓterea in cibo ꝛ potu vti in pestilentia est nocumenti ipsius securatio. secũda ẽ quod acetũ.infrigidat proprietate que in eo ẽ.tertia est quod macerat.i. facit hoiem macrũ:ꝛ rõ est qꝛ exsiccat: ꝛ istud maxie veꝝ ẽ de aceto i ieiuno stõacho sumpto:vt vult aui.in.i.doc.iiii.c.v.de extenuatiõe crassi. Veꝝ ẽ tamẽ quod assiduꝰ vsus aceti:maxime in ieiuno:multa inducit i cõmoda:visuz debilitat:pectus offendit:tussiz cõmouet:stõachũ ꝛ epar ledit:neruos ꝛ iuncturas vehemẽter opprimit:has arteticis doloribꝰ: tremoribus:ꝛ paralixibꝰ vexans. Quarta ẽ quod acetuz generat melãcoliam eo quod humores infrigidat ꝛ exiccat. Quinto est quod acetuz minorat spma:propterea qꝛ exsiccat:ĩfrigidat:ꝛ macerat:et istas proprietates aceti ponit rasi.in almã. dicens.acetum frigidũ est ꝛ siccũ:ꝛ quod maciem efficit ꝛ vires destruit: sperma quoqz minuit ꝛ colerã corroborat nigram:rubeam vero coleram ꝛ sanguinẽ debilitat:ciboſqz quibus admiscetur subtiliat:deinde in vltimo vsu auctor subdit tria.primũ est quod acetum nocet.macris ꝛ ratio est: qꝛ acetum exsiccat ꝛ sic addit in macredine:simile.n.additum suo simili facit ipsum furere: ꝛ etiam omnis complexio lapsa per ꝯtrariuz medicatur:ꝛ per simile deterioratur: secundum est quod acetum nocet neruis:vt dicit auicẽ.ii.cano.c.de eo. tertium est quod acetum macerat:vt dictum est.

Rapa iuuat stõachũ:nouit producere ventũ
Prouocat vrinã: faciet quoqz dẽte ruinaz
Si male cocta datur hinc torso tũc gñatur

In hoc passu ponũtur primo tres vtilitates rape tꝑate cocte:ꝛ vnũ eius nocumentũ.pria vtilitas est ꝙ rapa iuuat stõachuz qꝛ bene digeritur a stõacho:nec ipse ea grauatur:secũda est ꝙ rapa est pro

uocatiua venti: quod pz experimento: tertia est ꝙ rapa est prouocatiua vrine: preter tamen istas proprietates vult auer. quod magnā hz propietatē in ꝯfortando visum: nocumentum vero raparuz est ꝙ assiduatio raparum nocet dentibus: in vltimo autem versu subditur quod rapa male cocta tortiones facit in corpore qꝛ multiplicat vētositates: iuxta illud ventū sepe rapis si tu vis vincere rapis. et est sciendū quod caude rapaꝝ fortiter ventrē laxant: pro maiori noticia sciendum est quod rape inter radices magis ꝯueniunt ad corporis nutritiōz: quod satis ostēditur ex amicabilitate sui saporis: hec. n. ꝯplexio est oībus eduliis quod amara ꝛ pungitiua minꝰ alimētū dant corpori: ꝛ dulcia magis: qꝛ ergo rape radicibus aliis sunt dulciores ꝛ minus pūgitiue: magis ꝯpetunt via cibi: sed generāt sanguinem grossuz ꝛ melancolicum si digestiua sit debilis: et bonū est quod depurentur a prima aqua: ꝛ nullo modo debent comedi crude ꝛ incitant ad coitum: ꝛ vias mundificant vrinales.

Egeritur tardē cor: digeritur quoqz dure
Sīlr stōachus melior sit in extremitates
Reddit lingua bonū nutrimētū medicīe
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebruz gallinaꝝ reliquorū

In isto passu notātur quiqz: primū ē quod cor aīaliū comestum tarde digeritur ꝛ tarde etiā egeritur: et rō est: qꝛ caro cordis est caro melācolica que difficulter digeritur ꝛ tarde descendit: et nō ē caro bōa secundū aui. ii. can. c. de carne: ꝛ nō multū nutrit vt dicit ra. in almā. secūdū est quod stomachus sīlr est male digestōis ꝛ tarde descensiōis: cuius rō est: qꝛ stōachus est membꝝ neruosūz cartilaginosuz: quare difficile digeritur: et ergo etiā nō generat bonū sanguinem: deinde subdit textus ꝙ stōachus in eiꝰ extremitatibus .s. quo ad eius fundū ꝛ orificium melius digeritur: cuius rō est: qꝛ in illis partibꝰ magis carnosus est ꝛ magis pinguis: tertium est ꝙ lingua est bōi nutrimenti: ꝛ hoc quo ad eius radicem: vt vult aui. ii. can. c. de carne: et rō est: qꝛ est facilis digestiōis ꝛ carnosa: et inter reliquas linguas porcelli: que ablata eius pelle equiparatur carni apri: vt sciunt scindentes ante principes: Lingua tamen bouis nō est multum sana propter eius nimiā hūiditatem: leccatores tamen linguis vti volentes ante eaꝝ assatiōz iponūt gariofilos: quibus hūiditas linguaꝝ minuitur: ꝛ sic aptiores sunt esui: quartuz est quod pulmo facile digeritur ꝛ facile egeritur: et istud est propter eiꝰ raritatem ꝛ molliciem: Uerꝝ est tamen ꝙ eius nutrimentuz nō est ꝯueniens nature humane qꝛ paruū est ꝛ fleumaticū: vt dicit aui. ii. can. c. de eo: et circa istud est sciendum quod pulmo arietis quāuis nō sit bonus

ribus: est tamen bona medicina: q2 sanat excoriationem calcanei ex cal ciamento: si ponatur super ipsaz calidus: vt dicit aui. loco prealle. Qui tũ est quod cerebꝝ galline inter oĩa cerebra est meliuſ: de quo dicit aui. ii. can. quod prohibet fluxum sanguis narium: dꝫ tamen cũ sale aut cuꝫ speciebus cõedi: q2 de se vomitum prouocat: et circa istud sciendũ est ꝙ de cerebro pulloꝝ dicũt medici ꝙ augmentat memoriã: cerebra vo por coꝝ nature nõ sunt ꝯueniẽtia: sed cerebꝝ ouis leporis vel cuniculi cum sale vel speciebus comedi potest: ⁊ de cerebro amplius dictuꝫ est ibi. nutrit ⁊ impinguat.

Hic ponitur vnũ documẽtũ: ⁊ ẽ ꝙ semẽ feniculi: quod dicitur maratꝝ: expellit vẽtositates aut eas dissoluit. Et rõ est q2 est calidũ ⁊ siccũ ⁊ carminatiuũ. Et circa istud est sciẽdum ꝙ a cõibus quattuor tãguntur vtilitates prouenientes ex esu maratri siue seminis feniculi. prima est ꝙ ꝯfert febribus: secunda est ꝙ pellit venenũ: tertia est ꝙ mũdificat stõachũ: quarta est quod acuit visuꝫ. Et de isto solent dari isti vsus cões: bis duo dant maratꝝ febres fugat atqꝫ venenũ. Et purgant stõachi lumẽ quoqꝫ reddit acutum: et istas quattuor vtilitates tangit ẽt Aui. ii. can. loquẽs de feniculo. Et circa quartã vtilitatẽ nota quod aui. loco preal. de semine feniculi dicit. Democritus existimauit quod venenosi vmes pascũt feniculi recẽtis semen vt eoꝝ visus ꝯfortetur: vt vipere ⁊ serpentes fricãt oculos suos cũ egrediũtur de cauernis suis pꝰ hyemẽ sup ipꝫ vt illuminentur oculi eoꝝ: sciẽdum vlterius quod feniculus tarde digeritur male nutrit ⁊ paꝝ: ⁊ ergo nõ ꝯpetit via cibi: sed magis via medicine: nõ igitur vtendũ est eo in regie sanitatis: nisi ad correctionẽ malicie quorũdã alioꝝ ciboꝝ: sicut interdũ cũ lactuca cõeditus petrosilinũ ad resistendũ frigiditati ⁊ hũiditati lactuce: sic etiã cũ cucurbitis põt decoqui feniculus: ⁊ similiter cum rapis ad corrigendum maliciam earum.

Semẽ feniculi fugat ⁊ spiracula culi

Hic ponũtur due vtilitates anisi: quaꝝ pria ẽ quod anisuꝫ ꝯfortat visuꝫ: secũda est quod anisuꝫ ꝯfortat stõachum: cuius cã est: q2 anisuꝫ mũdat stõachũ a fleumatibꝰ: ⁊ ipꝫ calefacit ⁊ propterea ẽt ꝯfert visui: q2 nihil ẽ quod visui magis noceat quã inmundicia stõachi: q2 a stomacho imũdo eleuãtur fumi inmundi qui oculis nocẽt perturbãdo spũs visiuos: ⁊ ista duo iuuamẽta facit anisiũ dulce: Et preter istas vtilitates aui. ii. can. c. de aniso plures alias vtilitates anisi põit. vult. n. ibi quod anisuꝫ ẽ aperitiuũ: doloꝝ sedatiuũ: ẽ vẽtositatũ re

Emẽdat visuꝫ stomachũ ꝯfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

solutiuũ:sedatiuũ sitis:cãne ex humiditatibus salsis aperitiuũ ꝛ opilationũ epatis ꝛ splenis generataꝝ ex humiditatibꝰ:ꝛ silr renũ vesice ꝛ matricis:prouocatiuũ vrine ꝛ mẽstruorũ:ꝛ mũdat matricẽ a fluxu hũidita tũ albaꝝ ꝛ est motiuũ coitus.

Si cruor emanat spodiũ sũptũ cito sanat

Hic ponitur vnũ iuuamẽ tũ spodii:et est quod spodiũ sumptũ sanat fluxũ sanguis:cuiꝰ cã pot eẽ: qꝛ spodiũ hꝫ virtutẽ propriã ꝯfortãdi epar:ꝛ sic fortificato epate quod.ẽ fons ꝛ origo sanguis sanguis ab eo meliꝰ retinetur:et dicit aui.ii.can.c.de spodio:quod spodiuꝫ ẽ ra dices cãnaꝝ aduste. Dicitur.n.quo ipse adurũtur propter fricatõꝫ suaꝝ extremitatũ cum ventus eas pflat: Simõ tñ ianuẽsis dicit quod spodiũ est res cuius origo nos latet:res tamẽ adusta videtur ꝛ diuisiões cãnaꝝ adustaꝝ:et nedũ spodium ꝯfert in nimio fluxu sanguis:imo ẽt in nimio fluxu ventris ꝛ vomitu:vt dicit ra.in alman.et ꝯfert etiam in febribus acutis:ꝯfortat cor ꝛ tremori eius:ꝛ sincopi facte ex effusiõe colere ad stomachum auxiliatur:vt vult aui.loco prealle.et est sciendum circa predicta quod sicut spodium hꝫ respectum ad epar ꝛ proprietatẽ ꝯfortãdi ipsuꝫ:ita sunt aliq̃ medicine que habẽt similẽ aspectuꝫ ꝛ similẽ proprietatẽ ꝯfortandi aliqua alia mẽbra spẽalia:sicut macis cor:muscus cerebrũ liquiritia pulmonẽ:capperes splenẽ:ꝛ galãga stõachũ:vt pꝫ in his vsibꝰ Gaudet epar spodio:mace cor cerebrum quoqꝫ musco: pulmo liquiricia:splen.cap.stomachusqꝫ galanga.

Vas condimenti preponi debet edenti
Sal virus refugat:ꝛ nõ sapidũqꝫ saporat
Nã sapit esca male que datur absqꝫ sale
Vrunt p salsa visuꝫ:spermaqꝫ minorant
Et generãt scabieꝫ prurituꝫ siue vigoreꝫ

In hoc textu tria fiunt: primo ponitur vnũ documẽtum generale quod obserua apud oẽs: ꝛ est quod vas cõdimenti: scilicet salis quod cõmuni noie salinuꝫ dicitur dꝫ prepõi i mensa ipsi edẽti iuxta illud cõmune metrum:sal primo poni dꝫ primoqꝫ reponi. Omnis mensa male ponitur absqꝫ sale:secundo tanguntur duo iuuamenta salis. primum est quod sal resistit veneno: cuius duplex potest esse causa: Vna est:quia sal exsiccatiuum est: ꝛ sic sua siccitate exsiccat humiditates ex quibus potest sequi corruptio. Alia causa est: quia sal exsiccat ꝛ comprimit humiditates a corpore extrahendo: Et sic claudit poros ꝛ per ꝯsequens prohibet penetrationem veneni que fieri deberet per poros: secundum iuuamentum salis est quod sal inducit saporem in ciba

riis:nā comuniter videmus ad sensuz quod nulla cibaria sapiūt sine cō
mixtiōe salis. vt dicit tertius versus: Tertio ponūtur quatuor nocumē
ta salis siue ci- ariorum valde salsorum: primum est quod cibaria val-
de salsa vrunt visum .i. deperdunt visum vel nocent visui: cuius cā pōt
esse duplex: prima est quia res nimiū salse inducunt nimiā siccitatem.
que est contraria oculis: qui sunt instrumenta visus: cū oculi sint de na
tura aqua: vt dicitur in de sensum et sensato: secunda causa est: qr cibaria
multum salsa sunt pruritiua et mordicatiua: modo vt superius dictū est
a cibariis mordicatis in stomacho existentibus eleuantur fumi mordi
catiui: qui sui mordicatione oculis nocent ac ipsos multum rubificant.
et ergo videmus quod bulientes sal rubeos cōmuniter habent oculos
Secundum nocumentum est q cibaria multum salsa minorāt sperma
et ratio est: quia cibaria multuz salsa multum exsiccant omnes humidi
tates corporis quare etiam sperma exsiccatur et sic minoratur: tertium
nocumentum est quod generant scabiem : cuius ratio ē quia sal gene-
rat humorez acutum mordicatiuum adustū qui etiam est causa scabiei.
Quartum nocumentū q augēt pruritū. Et ratio ē quia generant hūo
rē mordicatiuum et pruritiuum: et ista quattuor nocumenta commemo
rat ra. in alman: de sale dicens: corum preterea sanguinē qui multaz ex
eo sumpserint quantitatem adurit: visum quoqz debilitat atqz minuit
sperma. et generat pruritum et scabiē: et preter ista nocumenta persalsa.
i. multū salsa inducunt serpigines et impetigines: morpheaz: lepram i
dispositis: et vias vrine excoriant cum diu continuantur. Moderate ta
men salsa fastidium auferunt appetitum excitāt atqz acuunt.

In hoc textu ponuntur qualitates cuiuslibet sapo ris: et primo dicitur quod isti tres sapores .s. salsus. amarus: et acut⁹ calefaciūt

> Hi feruore vigēt tres: salsus amar⁹: acut⁹
> Alget acetosus sic stipans ponticus atqz.
> Unct⁹ et insipidus dulcis dāt tēperamētū.

corp⁹ sumētis ipsos: secūdo dicitur q isti tres sapores .s. acetos⁹: stiptic⁹
et pōtic⁹ īfrigidāt: tertio dicitur q isti tres sapores .s. vnctuos⁹ insipid⁹ et
dulcis sūt tpati: nec īducūt i corpe caliditatē aut frigiditatē: et pro ītelle
ctu āpliori sciēdū ē q bm aui. ii. can. trac. i. c. iii. octo sūt veri sapores q se
quūtur īsipidū: et sunt dulcedo: amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas
pōticitas: stipticitas: et vnctositas: enumerādo tñ īsipiditatē pro sapore
sicut textus facit hoc: tūc sūt nouē sapores et capitur hic sapor pro oī eo
q gustu iudicatur et īter istos sapores tres sūt calidi vt dic hic text⁹. s. sal
sus amar⁹ et acut⁹: et secūdū aui. loco palle. acutū ē calidus: deinde ama

rum: ⁊ deinde salsum: quoniam acutum est fortius ad resoluendum in
cidendum ⁊ abstergendũ quam amarꝫ: ⁊ inde salsum est sicut amarum
confractum cũ hũiditate frigida. Et tres de istis saporibus sunt frigidi
scꝫ acetosus stipans. i. stipticus ⁊ ponticus. ponticus tamen ceteris fri-
gidior deinde stipticus: ⁊ postea acetosus ⁊ propter istud in oĩbus fructi
bus qui dulcescunt prius est ponticitas vehemẽtis infrigidatiõis dein
de postquã per calorẽ solis digestiuũ aliquo mõ digesti sunt fructus ap
paret in eis stipticitas: ⁊ deinde declinant ad acetositatem sicut agresta
⁊ postea dulcescunt: et licet acetosum sit minus frigidũ quã stipticum:
tamen propter sui subtilitatem ⁊ penetrationẽ in pluribus est maioris
infrigidationis. et secundum auic. loco preallega. ponticũ ⁊ stipticuꝫ sũt
in sapore propinqua: sed stipticũ non contrahit linguã nisi quo ad super
ficiem apparẽtem: sed põticum contrahit ⁊ exasperat quod apparet in
lingua. s. superficiẽ: ⁊ occultum. s. interiora eius: et tres de istis saporibꝰ
sunt tẽperati. i. non excedentis caliditatis vel frigiditatis: sicut dulcis:
vnctuosus: ⁊ insipidus. Licet enim dulce sit calidũ: tamen in eo non ap
paret fortitudo caliditatis: sicut dicit Ra. in alman. Et est sciendũ vlte
rius quod vnicuiqꝫ sapore proprie debentur operationes: vt volũt aui.
⁊ ra. locis preallega. Operationes eni dulcis secũdũ aui. sunt digestio
⁊ lenificatio ⁊ multiplicatio nutrimenti: ⁊ natura diligit ipsum: ⁊ virtꝰ
attractiua attrahitur ipsum. et secundum ras. dulce est generatiuũ mul
te colere rubee ⁊ opilationũ in epate ⁊ splene ⁊ flegmõis precipue si pre
dicta membra ad hoc fuerint apparata. et ventris fluxus ex ipso sequi
tur ⁊ mollificat stõachuꝫ ⁊ ꝯfert pectori ⁊ pulmoni: corpus impinguat ⁊
augmẽtũ spermatis tribuit: operatiões vero amari secũdũ aui. sunt ab
stersio ⁊ exasperatio. et secundum ras. amarum calefacit ⁊ desiccat forti
ter: cito sanguinem ad adustionẽ ⁊ maliciã perducit: coleram quoqꝫ ru
beam ⁊ sanguinẽ augmentat: operatio vero pontici secundũ aui. est con
tractio si ponticitas sit debilis: aut expressio si sit fortis ⁊ secundũ ra. põ
ticũ corpus infrigidat ⁊ desiccat carnis ⁊ sanguinis minorationẽ facit: si
multotiens aliquis eo vtatur: stõachũ quoqꝫ confortat ⁊ frequenter vẽ
trẽ cõstringit: ⁊ sanguinẽ generat melancolicũ: operationes vero stiptici
secundũ aui. sunt ꝯtractio: inspissatio: induratio ⁊ retentio. Et secundũ
ra. operatiões eius sunt sicut põtici lꝫ debiliores: qꝛ ipse videtur ꝯprehẽ
dere stipticuꝫ sub pontico: quia de stiptico nihil dicit expresse: operatio
nes vero vnctuositatis secũdũ aui. sunt lenificatio lubrificatio ⁊ coctio.
i. digestio parua. et secundum ras. vnctuosum stomachum mollificat ⁊
ventris facit fluxum: ⁊ facietatem antequam homo sibi quantitatem si
bi necessariam assumat adducit: ⁊ calefacit maxime tamen febricitan

tes ⁊ habētes epar ⁊ stomachum calidum: Corpus etiam humectat ⁊ lenit: fleuma vero auget: ⁊ cognitionem ebetem reddit: ⁊ auget somnū. Operationes vero acuti sunt resolutio icisio ⁊ putrefactio fm aui. ⁊ fm ablutio fra. acutū calorē auget ⁊ corpus cito iflammat ⁊ sanguinē adurit ⁊ ipsum prius i coleram rubeam mutat: ⁊ postea i nigrā: operatiōes salsi secundum Aui. sunt abstersio exsiccatio ⁊ prohibitio putrefactionis: et secundum ra. dicte sunt in textu immediecte precedenti: operationes vero acetose sunt secundum aui. infrigidatio ⁊ incisio: ⁊ secūdū ra. acetosum colerā rubeā ⁊ sanguinem reprimit ⁊ ventrem stringit si stōach⁹ ⁊ intestina munda fuerint. Si āt fleumatis i eis fuerit multitudo vētris facit fluxū ⁊ corpus infrigidat: virtutē quoqz digestiuaz debilitat ⁊ proprie in epate. Neruis vero ⁊ neruosis membris nocumētū affert ⁊ corpus desiccat: virtutem āt appetitiuam excitat: De operationibus vero insipidi dicit ra. ꝙ aliquod est insipidū quod magis nutrit. s. quod equalitati magis vicinum est: aliud est quod tēperate calefacit: ⁊ aliud quod temperate infrigidat: ⁊ si cuz ipso fuerit multa hūiditas humectabit: si vero siccū fuerit desiccabit.

Hic ponuntur quattuor iuuamenta vipe: primum ē ꝙ vipa mūdat dētes. Cui⁹

bis duo vipa fac: mūdat dētes: dat acutuz
Visū: ꝙ min⁹ ē implet: minuit ꝙ abūdat

causa est: quia propter panem diutius inherentem dentibus ꝙ̄ vinum soluz sine pane: limositas illa dentibus adherēs a qua dētes luridicū tur: a vino melius consumitur ⁊ abstergitur: secundum est quod acuit visum quia prohibet malos fumos ad cerebrum ascēdere qui offuscarēt spiritus visiuos per eorum immixtionem: et istud facit ex eo: quia digerit materias malas in stomacho existentes. Tertium est quod min⁹ digestum facit digeri: quia facit clausionem orificii stomachi ⁊ cōfortat digestionem. Quartum est quod superflue digestum ad medium reducitur: ⁊ totum istud maxime veritatem habet de vipa panis cum vino: dummodo panis primo assatus sit: aut supra prunas exsiccatus:

Hic ponuntur aliqua documēta: quorū primū ē quod oibus bonuz est seruare dietam consuetā: et per dietam intelligitur admistratio

Omnibus assuetam iubeo seruare dietā.
Approbo sic esse: nisi sit mutare necesse.
Est ypocras testis: quoniā sequitur mala pestis.
Fortior est metha medicine certa dieta.
Quam si non curas: fatue regis ⁊ male curas.

cibi ⁊ potus: ⁊ ratio h⁹ documenti est: qꝛ transgressio a consuetudine no

cet nocumēto magno: consuetudo enim est altera natura: sicut igitur na turam custodire oportet: sic ꝛ cōsuetudinem: ꝛ specialiter si consuetudo fuerit laudabilis. Et sicut oportet seruare consuetā administrationem cibi ꝛ potus: ita etiam oportet seruare consuetudinē i aliis rebus nō na turalibus propter eandē rationē. Unde si aliquis fuerit cōsuetus mul tū laborare: ꝛ velit hanc consuetudinē omittere ꝛ in ocio viuere vel mul to minus laborare vel aliam speciē laboris assumere ꝛ aliud tēpus vel alium modum proculdubio multum ex hoc debilitatur. Et similiter i telligitur in cibis ꝛ potib⁹ somno ꝛ vigiliis ꝛ euacuatiōibus ꝛ anime ac cidentibus. In omnibus enim multum obseruanda est cōsuetudo si sit laudabilis vel parum laudabilis vel indifferens in bonitate ꝛ malicia respectu huius ad quod debet fieri permutatio. Et circa istud sciendū est quod assueti exercitare vel labore quibusdam laborib⁹ cōsuetis: da to quod tales sint debiles vel senes minus leduntur et fortius laborāt quam si essent iuuenes incōsueti: et istud vult ypo. ii. ampho. dicens. assueti assuetos ferre labores: ꝛ si fuerint imbecilles aut senes in consue tis fortibus ꝛ iuuenibus facilius ferunt. Et ratio est: quia isti habēt ma iorem inclinationem ꝛ consuetudinem ad istos labores: nam consuetu do prius habita leuior est vt dicitur in cōmento predicti amphorismi. Et ista ē causa quare videmus homines debiles: vt senes qui ex consu etudine aliquando exercēt opus mechanicum facere aliqua que facere non possent eius fortiores ꝛ iuniores: aut minus ab eis leduntur: sicut videmus molitorē debilem facilius saccū eleuare quā eo fortiorē: ꝛ fa brum antiquum minus ledi malleatione quam iuuenē fortem non cō suetum. Secundum documentum est quod mala pestis .i. magnū no cumētum sequitur ex permutatione diete consuete: vt vult ypo. nisi fue rit necesse eam permutare. Est autem necessarium eā permutare: pri mo quādo ē illaudabilis: sic quod ex ea perueniretur ad pessimas egri tudines: sicut ꝯsuetudo comedēdi malos cibos i fine ex necessitate per ducētes ad malas egritudies: Talē enim ꝯsuetudinē ꝛ similes necesse ē corrigere ꝛ permutare vel totaliter vel saltē īfra termīos latitudīs ea rū sꝫ hoc dꝫ fieri paulatim ꝛ secūdū quendā ordinē: nā oīs subita muta tio vehemēter nocet: ꝛ specialiter a cōsueto ad icōsuetū: secūdo necesse ē eā ꝑmutare: vt aliquis minus ledatur ex incōsueta si postea ad eā se trāstulerit: si ei quis ad oēꝫ dictā se assuescat: minus ab oī ledetur cū se ad eā trāstulerit. Et istud ēt intelligēdū est i aliis rebus nō naturalib⁹. Et istud ē quod dicit ypo. ii. āphorismoꝝ. Ex multo tpe ꝯsueta: ꝛ si fue rint deteriora: inconsuetis minus molestare ꝯsueuerunt: oportet igitur

ad non consueta transmutare: et circa istud est sciendum quod quisque debet sibi cauere ne vnius rei quantumcunque bona sit sibi consuetudinem faciat quam ipsum seruare sit necessarium. Uerbi gratia: siquis vno cibo consueto semper vtatur: vel aliquo potu: vel totaliter ab eis abstineat: vel dormire vel moueri vel coire totaliter assuescat: ad hoc grauiter astringitur: maximum enim incurret nocumentum si interdum ab eisdem oportet abstinere: sic igitur quodlibet corpus se disponere debet vt calorem et frigus pati possit et ad motiones et ad qualibet nutrientia aptus reddatur: et vt somni et vigiliarum horas: mansiones: et domos lectos et indumenta sine lesione permutare possit. Quod quidem poterit fieri si consuetudo non obseruetur ad vnguem: sed interdum ad inconsueta transeamus: Oportet igitur ad inconsueta aliquando permutare: et istud vult rasis .iiii. almansoris c. de conseruatione consuetudinum. Tertium documentum est quod fortior et potior methodus in medicando egrum est administrare dietam certam: quam si medicus non curauerit: et aliam indebitam administrauerit fatue regit egrum et male eum curat: et circa istud est sciendum quod triplex est dieta. scilicet grossa: que est quasi dieta sanorum: et tenuissima: que est nihil dare vel quasi: et media: que absolute tenuis dicitur: et ista diuiditur in dietam tenuem declinantem ad latus grosse: sicut aqua carnis oua sorbilia: et pulli parui: et declinantem ad tenuissimam: sicut aqua ordei: mellicratum: et vinum granatorum: et mediam que certa nominatur: vt ptisana non colata: et extremitates pullorum: et ista dieta certa in pluribus conuenit egritudinibus: non tamen in omnibus: non enim conuenit in egritudinibus longis: quia in talibus oportet virtutem longo tempore esse antequam perueniat ad victoriam: et virtus cum dieta certo tempore non posset perdurare sine magna debilitate: oportet ergo in tali egritudine cibum ingrossare: similiter non conuenit in acutissimis egritudinibus. scilicet in illis que terminantur in quarto die vel ante: quia in talibus conuenit dieta tenuissima: vt vult ypo. i. amphorismorum. ibi. ad vltimas egritudines vltime curationes ad perfectionem sunt potentes.

In isto tex. ponuntur sex a medico consideranda in administratione diete: primum est

Quale quid et quando: quantum quotiens vbi dando
Ista notare cibo debet medicus dietando

quale. i. cuius qualitatis debet esse cibus: quia in egritudine calida debemus egrum dietare frigido cibo: et in frigida calido: in humida sicco: in sicca humido. Ueruntamen quia naturalis complexio dieta sibi similiter conseruari debet: vt vult Galie. in tegni: ibi: calidiora calidioribus indigent adiutoriis: frigidiora frigidioribus etc. secundum est quid. i. cuius substan

tie dz esse cibus: qz athlete et rustici fortibus exercitiis suppositi deben dictari cibo grosso: qz in eis vis digestiua est fortis: et sic non debent vti cibis subtilibus: vt pullis: caponibus: carnibus vitulinis seu edinis: qz iste carnes in eis adurerentur: aut nimis cito digererentur: quare necesse eet eis sepe cōcedere: nobiles vero et in ocio viuentes debent vti dieta subtilis substantie: qz in eis virtus digestiua est debilis: non potens in grossos cibo: cuiusmodi sunt carnes porcine salse et bouine: pisces sole exsiccati: similiter in egris: egrotantes egritudinibus acutis debent vti subtiliori dieta quā egrotātes egritudinibus cronicis. idest longis sicut quartanis. Tertium est quando. idest quo tempore dieta dz dari: qz in sanis maxime dz attendi cōsuetudo. Unde in estate homines surgentes et ɔsueti bis solum in die comedere debent comedere hora decima vel modicum ante et non expectare medium diei propter nimium diei calorem. similiter debent cenare hora sexta vel modicū post: in hyeme vero debent prandere hora. xi. vel. xii. propter longitudinem somni: et deinde cenare hora. vii. vel modicum post: et maxime seruanda est consuetudo: in egris vero etiam ɔsiderandum est tempus: qz in febribus in paroxismo vel statim ante paroxismum vel statim post: nō est danda dieta: qz si statim ante paroxismum vel in paroxismo detur: natura diuertitur a digestione materie febris: per hoc quod dz digestioni cibi eē intenta: et non dz dari statim post paroxismum: qz virtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo immediate precedenti: dz igitur dari dieta ante paroxismum tanto tempore quod possit digeri ante aduentum paroxismi: vel dz dari aliquo tempore post paroxismum: et hoc est verum nisi timeatur magna debilitas v̄tutis: tūc. n. dādus ē cibus quocūqz tpe: accidētib⁹. n. v̄tutem dissoluētib⁹ cibus illico dādus ē: vt vult galie. in cō. illi⁹ amphorisini. i. pti. ɔtemplari āt oz. Quartū ē quātū. i. quātitas cibi sumēdi: qz vt dictū est pri⁹: quātitas cibi estate cōcedendi pro q̄libz vice dz esse pauca: qz calor naturalis tūc debilis est propter nimias resolutiōes: in hyeme v̄o cibus vna vice sumendus dz esse multus: qz v̄tus digestiua tūc fortis ē cū calor naturalis sit vnitus propter frig⁹ circūstās vt dictū est pri⁹: ibi. Tpibus veris. Quintū est quotiēs. i. quotiēs i die sit cibus dādus: qz in estate dz sepi⁹ dari q̄ in hyeme: autūno vel vere licet modicū pro qualibet vice: vt ēt pri⁹ dictū est: silr v̄tute digestiua existente debili sepe et modicū de cibo est dandū. v̄tute vero existente forti: pōt multum dari: et paucis vicibus. sextum est vbi: idest in quo loco: qz cibus non est sumendus in loco frigido multum: nec multum calido sed magis in loco temperato.

In hoc textu auctor dicit tria. primū est quod ius caulis: idest aqua et maxime prime ebulitionis caulium si buliantur: soluit ventrem: cuius causa est: qr in foliis et partibus exterioribus caulium est virtus quedā nitrosa abstersiua debiliter inherens: et facile separabilis per modicam decoctōnem siue ebulitionem que sparsa per aquā ipsam laxatiuam reddit: et hinc etiam est quod prima aqua decoctionis cauliū magis laxat quā secūda qr ista virtus nitrosa abstersiua per primā decoctionem plurimum separatur. secundum quod dicit est: quod substantia caulium: et hoc post decoctionem eorum stringit ventrem: et causa est: qr omnis virtus qua laxaret: per decoctionem ab ea ablata est: et manet substantia terrea sicca que ventrem stringit. tertium quod dicit est: quod vtraqz simul sumpta: scz aqua dectionis caulium et substantia eorum laxant ventrem: et ratio est: qr virtus abstersiua et nitrosa in aqua manet: gratia cuius totū laxat. pro maiori noticia sciendū est primo: quod caules generāt humorem melancolicū et somnia mala: mali sunt stomacho: parum nutriunt: visum obtenebrant: somnum inducunt menstrua et vrinam prouocant: vt partim auicen. ii. canone. et partim a Ra. iii. almanso. colligitur. secūdo sciendum qꝫ cōestio caulis siue decoctiōis siue seminis eius prohibz et retardat ebrietatez: vt videtur innuere Aristo. iii. pti. probleuma. querens: propter quid caulis soluit crapulā. Et idem volunt Ra. et auicē. locis preallegatis: cuius causa potest esse ista fm aliquos: qr propter comestionē caulis eleuantur fumi valde grossi ingrossantes fumositates vini: que ingrossate impediuntur penetrare ad cerebrum propter eorū grossitudinem. philo. vero probleumate predicto aliā dat causam: istā scilicet quia quod trahit humidum vinosum ad se ac a corpore repellit et corpus infrigidat: curat crapulam: sed caulis est huiusmodi: ergo curat crapulam. Quod autem caulis sit huiusmodi probat: qr per succum caulis qui est diureticus trahuntur humiditates vinose indigeste a toto corpore: et in vesicam deferuntur: et per substantiam eius frigidā stipticam et terream in stomacho relictam non potentem penetrare infrigidat totum corpus: Et per consequens curat crapulam hoc modo quoniam superfluitates subtiles que non poterāt deorsum tendere propter caliditatem vini mouentem eas ad superiora: vt ad cerebrum feruntur represse deorsum et virtute succi trahuntur ad vesicam. Est enī diureticus et menstruorum prouocatiuus: vt dictum est.

Ius caulis soluit: cuius substātia stringit
Utraqz qñ datur venter laxare paratur

Hic ponuntur tres pro-

Dixerūt maluam veteres qr molliat aluū

Malue radices rase dedere feces.
Vuluam mouerunt τ fluxum sepe dederunt.

prietates siue effectus malue: quorum prim⁹ est quod malua molli ficat ventrem: quia est vnum de remollitiuis. Sunt enim quattuor remollitiua: scilicet malua: bismalua: branca vrsina: τ mercurialis: ex quibus communiter fit clistere lenitiuum τ mollificatiuum quod valet ad fecum induratarum eductionem. Et est duplex malua: quedam enim est habens sanguineos flores: τ alia habens albos flores: Et in ista est maior proprietas mollificandi quam in prima. Secundus effectus est quod radices malue abrase educunt feces: τ hoc est quando ex ipsis fiunt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. tertius effectus malue est quod facit fluxum menstrui in mulieribus: τ hoc est propter nimiam eius humectationem τ lubrificationem: qua vene matricis facilius a sanguine acuto funduntur. Et dicit platearius quod certo experimento menstrua prouocat.

Mentitur menta si sit depellere lenta
Vētris lūbricos stōachi vermesq̄ʒ nociuos

Hic auctor pōit vnū documētū de mēta dicens: ꝙ mēta si dʒ denoīari hoc nomine mēta si nō hēat vix ſtatiʒ auferēdi vīmes ventris τ stōachi. Menta.n.magne τ fortis ē aromaticitatis τ magne amaritudīs: τ iō quēadmodū absinthiū vīmes īterficit sic τ mēta. Et dʒ dari decoctio e⁹ sicut τ absinthii τ ī subia. aduertēdū tamē q2 multum calida ē τ sicca sanguinē adurens nō ꝯpetit via cibi in regie sanitatis: bene tamē ꝯuenit via medicīe: q2 stōachū ꝯfortat τ ipm calefacit τ sedat singultū τ digerit: τ prohibʒ vomitū fleumaticuʒ τ sanguineū: τ ad coituʒ incitat propter inflatiōeʒ que est in ipsa τ humiditatē ortolanā: τ prohibʒ sputū sanguis τ ꝯfert ad morsuʒ canis rabiosi: τ ē ꝓpria ad illud: τ si frustra ipsius ī lacte dimittūtur nō caseatur: vt colligitur ex aui.ii.can.c.de mēta.

Cur moritur hō cui saluia crescit in orto
Cōtra vim mortis nō ē medicamē ī ortis
Saluia ꝯfortat neruos manuūq̄ʒ trēoreʒ
Tollit: τ eius ope febris acuta fugit
Saluia castoreū lauendula premula vis
Nastur. athanasia sanāt paralitica mēbra
Saluia saluatrix nature consiliatrix

In hoc textu auctor principaliter tria facit. Primo innuit magnam vtilitatem saluie querens per modum dubii: Cur homo moriatur in cuius orto crescit saluia: ad hoc rīdetur ī secūdo vsu sic ꝙ nulla est medicina crescens in ortis que prohibeat mortem quāuis in ortis bene crescat medicina prohibens putrefactionē corporis τ humiditatem naturaleʒ de

fendens ne cito dissoluatur: ꝛ istud innuit aui. in. i. c. singulari dicens: ꝛ ars quidem sanitatem custodiens non est ars que a morte securos nos faciat neqꝫ corpus ab extrinsecis nocumentis muniat neqꝫ vnumquod qꝫ corpus ad vltimã vite longitudinem perducat que est ſm hominez absolute: sed de duabus rebꝰ securitatem prebet putrefactionis penitꝰ prohibitiõe ꝛ defensiõe humiditatis: ne cito dissoluatur: secundo põit tres effectus saluie: quoꝝ primꝰ est ꝙ saluia ꝯfortat neruos: qꝛ exsiccat humiditates quibꝰ ĩpediuntur ꝛ relaxãtur nerui: secundus est ꝙ remouet tremorez manuuꝫ: cuius cã est qꝛ ꝯfortat neruos vt dictuꝫ est. Jam omne ꝯfortãs neruoꝝ tremorez remouet: cuꝫ tremor causetur ex debilitate neruoꝝ: ꝛ propterea senes aliqui ꝛ vetule specialr̃ ĩponunt potui: siue cibo eoꝝ folia saluie. Tertius est quod remouet febrez acutã. i. ĩpedit cã ne ꝯtingat. cuius cã põt esse: qꝛ exsiccãdo humores ĩpedit eoꝝ putrefactionez: ad quã posset sequi febris acuta. Et pro maiori notitia sciendũ est ꝙ saluia est calida: ꝛ sicca: ꝛ ideo non multũ cõpetit per se via cibi: quia tamen ipsa saluia multũ confortat neruos. homines in sanitate multum utuntur saluia dupliciter: primo quidez componendo ex ea vinum saluiatũ quo vino homines in latitudine sanitatis vtuntur. specialiter in principio mẽse: ꝛ competit hmõi vinum paraliticis ꝛ epilenticis moderate sumptum: ꝛ precedenti purgatione antecedentis medecine: secundo vtuntur saluia in salsis: nam excitat appetitũ ꝛ specialiter cum stomachus fuerit repletus malis humoribus crudis ꝛ indigestis: ꝛ est duplex saluia. s. domestica: ꝛ hꝫ lata ꝛ folia magna. Alia est que vulgariter nobilis dicitur: ꝛ habet minora ꝛstrictiora folia: ꝛ apud medicos dicitur lilifagus. Tertio enumerat auctor sex res medicinales valentes in curatione paralisis: ꝛ dicitur quod saluia castoreum lauendula premula velis nasturcium: ꝛ athanasia curant ꝛ sanant mẽbra peralitica. i. peralisi tacta siue debiltata. De saluia aũt causa pꝫ ex dictis: qꝛ vt dictum est: saluia confortat neruos: qui in paralisi debilitati sunt et etiam quia saluia calida ẽ ꝛ sicca consumit materiam fleumaticã imbibitã neruis ex qua fit paralisis. De castore pꝫ: quia castoreũ est maxte, confortatiuũ calefactiuũ ꝛ exsiccatiuũ neruoꝝ: Dicit eñi aui. ii. can. c. de eo quod subtilius ꝛ fortius oĩ quod calefacit ꝛ exsiccat: ꝛ postea dicit ꝙ ꝯfert neruis ꝛ calefacit ꝛ confert tremori ꝛ spasmo humido ꝛ stupori ꝛ paralisi: ꝛ postea adhuc subdit quod non est aliquid magis iuuatiuum ventositatũ aure quã ipsũ cũ ex castorio accipitur quãtũ ẽ lensvna ꝛ dissoluitur in oleo nardino ꝛ distillatur in cã: plures alios effectus hꝫ castoreũ: quos aui. narrat loco preallc. ꝛ est castoreũ testiculꝰ cuiusdã aĩalis marini: ꝙ

dicitur castor: Et oleũ de castore etiã multũ valet in paralisi sicut castoreum post euacuationẽ materie: quia tunc illam materiam que residua est consumit ⁊ neruos confortat: de lauendula etiã pꝫ quia sua aromaticitate confortat neruos: ⁊ sua calefactione consumit materiam paralisis de premula veris etiã pꝫ: quia sua aromaticitate ⁊ calefactione confortat neruos: ⁊ dicitur premula veris qꝛ ẽ de primis aromaticis i vere crescentibus: de nasturcio patet: quia nasturcium est calidum ⁊ siccũ subtiliatiuũ ⁊ incisiuũ ⁊ resolutiuũ: quare aufert materiaꝫ paralisis: ⁊ dicit aui. ii. can. c. de eo quod confert oĩ mollificationi neruorũ: qꝛ calefacit ⁊ educit fleumata ⁊ mundificat neruos a fleumate: ⁊ ideo consulũt medici vt nasturcũ in quadragessima edatur propterea qꝛ cibi quadragesimales sunt fleumatici: ⁊ est nasturcium herba cõmunis crescens in locis frigidissimis. s. in locis petrosis ⁊ aquosis vbi sunt multi fontes: de athanasia vero que alio nomine dicitur tanacetũ: teutonice tentevel reynuaẽ: patet: quia ista herba habet virtutẽ purgandi fleumate ⁊ sua caliditate exsiccat: neruos: ⁊ hꝫ virtutem purgandi vermes ⁊ materiam ex qua generantur: ⁊ ideo gallici communiter in diebus paschalibus vtuntur athanasia frixa cum ouis ad purgandum fleumata ex piscibus in quadragesima generata ex quibus facile generantur vermes in dispositis: ⁊ in fine textus autor subdit quod saluia dicitur quasi saluatrix nature.

Nobilis est ruta: quia lumĩa reddit acuta
Auxilio rute vir quippe videbis acute.
Ruta viris coitũ minuit: mulierib⁹ auget
Ruta facit castũ: dat lumen. ⁊ ingerit astũ
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

Hic ponit autor quattuor effectus rute: primus est ꝙ acuit visum ⁊ proprie succ⁹ eius vt dicit aui. ii. can. c. de ea: ⁊ prius dictum est ibi: allea nux ru. secunda est ꝙ ruta minuit desideriuꝫ coeũdi viris sed in mulieribus auget: cuius cã põt esse ista: quia ruta sua caliditate ⁊ exsiccatione sperma in viris minorat: quod subtile ẽ ⁊ acrcũ: sꝫ in mulieribus subtiliat ⁊ calefacit: quia in eis sperma est aquosum ⁊ frigidum: ⁊ ergo eas magis ad coitum incitat propter subtiliationem ⁊ caliditatem spermatis ex ruta: tertius effect⁹ eius est ꝙ ruta facit astuciã. i. facilem apprehẽsionem ⁊ inuentionẽ alicui⁹ medii in causa subtili: qꝛ propter calefactionem ⁊ exsiccationem subtiliat spiritus: ⁊ sic ingeniuꝫ clarificat: quartus effectus ẽ ꝙ decoctio rute effugat pulices: ⁊ hoc si ex ea irroretur domus: quia interficit eas secundum ꝙ cõmuniter dicunt medici ⁊ secunduꝫ aui. in. iiii. trac. iii. c. de effugatione pulicum: quando aspergitur domus cum infusione coloquintide saliunt pulices ⁊ fugi-

nnt: similiter ex decoctione rubi. Et postea subdit aui. ꝛ dixerūt quidā quādo ponitur sanguis hirci in fouea in domo aggregatur pulices apd eum deinde moriuntur: ꝛ similiter aggregantur super lignum linitum ex adipe ericij: ꝛ fugiunt ex odore caulis ꝛ foliorum oleandri. Et secū dum aliquos nihil magis deiectiuuz est pulicum ꝙ res fortis odoris: ꝛ ergo ruta valet: menta: mētastrꝫ: lupul⁹: ꝛ sup oīa feces vel vrina eque. Item domus irrorota ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tamen eaꝝ nihil melius ē quā impositio pauci bōbicis in lecto: quia in illo aggregantur.

Hic loquitur autor de cepis: ꝛ dicit quinqꝫ: primū est quod medici dissentiunt nature ceparuz que aliquibus videtur ꝙ cepe bone sunt fleumaticis: aliqui vero quod eis

De cepis medici non consentire videntur.
Colericis nō esse bonas dicit galienus
Fleumaticis vero multū docet esse salubres
Presertim stōacho pulcrūqꝫ creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sepe fricās poteris capitis repare decorem

non valent: sicut forsan Ra. vult: quia dicit eas. iii. almā. generare hūores superfluos in stōacho ꝛ fleumaticos secundū ē quod ga. dicit cepas multum obesse colericis: cuius causa est: qꝛ vt dicit aui. ii. can. c. de cepe. cepe est calidum in tertio: ꝛ ergo nocet calidis: vt sunt colerici: tertium est quod cepe multum valent fleumaticis: quia sunt calide incisiue subtiliatiue absterſiue ꝛ aperitiue: quare fleumaticos humores ꝛ viscosos in fleumaticis multiplicatos digerunt: incidunt subtiliant ꝛ abstergunt. Quartum est quod cepe valent stomacho: qꝛ mundificant ipsum a fleumatibus ꝛ ipsum calefaciunt. Et ergo dicit aui. loco preallе. quod istud quod ex cepe comeditur propter suā caliditatē confortat stomachuz de bilē: ꝛ ꝓpter istud ēt decorāt colorē facici: qꝛ nō est possibile colorē faciei esse viuidum stōacho existente multuz fleumatico aut repleto malis humoribus crudis ꝛ fleumaticis. Quintum ē quod loca depilata. i. loca pilis priuata: pilos siue crines recuperant si conterātur cepe cocte ꝛ ex eis fricentur loca depilata: ꝛ istud verum ē quādo depilatio accidit propter opilationem pororū ꝛ corruptionem materie sub cute: quia cepe aperiunt poros ꝛ resoluunt materiam malam que sub cute est ꝛ bonā ad locum attrahunt. Et ergo fricatio cum cepis valet ad alopiciam multuz: vt vult aui. ii. can. c. alle. ꝛ. vii. iiii. c. de cura alopicie: Et propter istud infert textus quod capitis decor poterit repari per istam fricationem cuz cepis: quia capitis decor pili sunt: pro maiori noticia effectuuz ceparum sciendum est quod cepe excitant coitum: appetituz prouocant: faciē ru=

bificant: cum melle verrucas eradicant: sitim faciunt: intellectui nocēt: quia humorem malum grossum generant saliuam multiplicant: ⁊ succꝰ earum confert aque descendenti in oculum: ⁊ abstergit visum: sicut colligitur ex aui.ii.can.c.alle. Sciendum vlterius quod cepe trite cuꝫ melle ⁊ aceto conferunt morsui canis rabidi: ⁊ ergo quidam superaddunt textui precedenti istos duos versus: appositas perhibent morsus curare caninos: si trite cum melle prius fuerint ⁊ aceto. Et de isto etiam ꝑus dictum est ibi: allea nux ruta.

Est modicuꝫ granū siccū calidumqꝫ sinapis
Dat lacrias purgatqꝫ caput: tollitqꝫ venenū

Hic autor duo facit: primo ponit complexioneꝫ ipsius grani sinapis dicens quod granum sinapis est modicum granum calidum ⁊ siccum: quod verum est: quia est calidum ⁊ siccum vsqꝫ ad quartum gradū secundū aui.ii.c.can. de sinapi Secundo ponit tres proprietates siue effectus grani sinapis: primus effectus est quod cōmouet lachrymas cuius causa est: quia sua caliditate nimia subtiliat ⁊ dissoluit humiditates cerebri: ex quibus tunc propter eaꝝ fluxum proueniunt lachryme. Secundus effectus semis sinapis est: ꝙ expurgat caput.i.cerebrum mundificando ⁊ abstergendo hūiditates fleumaticas a capite: expurgat etiam caput naribus impositum prouocando sternutationē sua mordicatione: ⁊ ideo imponitur naribus appopleticoꝝ: per sternutationem āt expelluntur nocumenta cerebri: ⁊ similiter semen sinapis sua caliditate subtilat fleumata: ⁊ dissoluit illa que opilant meatus cerebri ex quorum opilatione sequitur appoplexia: ⁊ sic relinquitur ꝙ semen sinapis est valde incisiuum fleumatis ⁊ ꝯsumptiuuꝫ ⁊ mondificatiuum: tertius effectus est tollit venenū: et istud concordat cum dicto auicen. loco preal. scꝫ quod fugiunt ex fumo eius vermes venenosi.

Crapula discutitur capitis dolor atqꝫ grauedo
Purpuream dicunt violam curare caducos.

Hic ponuntur tres proprietates siue effectus viole: Primus effectus est quod viola hꝫ ꝓprietatē sedādi ebrietatē: cuiꝰ cā pōt eē: qꝛ viola odorē hꝫ tpatuꝫ atꝫ suauē: ⁊ tal' maxie ē ꝯfortatiuꝰ cerebri: forte ei cerebrū nō patitur cito ebrietatē: sꝫ debile: ⁊ ēt viola ē frigida q̄re cerebrū ifrigidat: ⁊ sic ineptificat ipꝫ ad recipiēdū fumū calidū: secūdꝰ effectus eius est quod viola est sedatiua doloris capitis atqꝫ grauedinis: ⁊ istud est verum de dolore capitis ex calida causa: vt vult auicen.ii.can.c. de viola: ⁊ similiter

Ra.iii.almã.ꝛ Me. Et rõ est:qꝛ viola est frigida: ꝛ sic repugnat cause calide. Terti⁹ ē ꝙ viola dicitur curare caducos inde ē:epilēticos: et dicitur notāter in textu:dicūt:qꝛ cōmunes auctores nō atribuūt istū effectum viole:et ergo si iste effectus cōueniat viole:cā eius pōt esse : qꝛ ꝓꝓ aromaticitatē viole cerebrū ꝯfortatur:quo existente forti a modicis nocumentis nō leditur:ꝛ per ꝯsequēs ēt nō incurrit epilensiā: que dicitur parua appoplexia ex opilatiōe neruoꝝ sensatiuorum constringens.

Hic ponuntur septē effectus vrtice. Quoꝝ primus est ꝙ vrtica dat egris somnū:qꝛ ē subtiliatiua ꝛ icisiua ꝛ abstersiua fleumatis ꝛ grossioꝝ humoꝝ natnrā grauātiū ꝛ somnū impedientiū. Secūdus effectus eius ē:quod tollit vomitū ꝛ vsum vomitus:et rō est: qꝛ vomitus ꝛ nausea multū accidunt ex humore viscoso:cuius vrtica est incisiua. Tertius est quod vrtica sedat tussim antiqua ꝛ maxime mel in quo tpata fuerint semina vrtice:qꝛ vrtica de pectore fleuma expellit viscosum:ſm ra.iii.alman.et silr eius semia cū maxime sint incisiua abstersiua ꝛ subtiliatiua : et dicit aui.ii.cā.c.de vrtica:quod cū bibitur cum aqua ordei mūdificat pectus ꝛ quando decoquūtur folia eius in aqua ordei educit humores grossos qui sunt i pectore:sed eius semen est fortius. Quartus est:quod ꝯuenit colicis.i.colicam patientibus:qꝛ vrtica est incisiua subtiliatiua resolutiua ꝛ abstersiua humiditatis fleumatice aut ventositatis grosse: ex quibus prouenit colica plurimum:ꝛ est colica egritudo dolorosa in intestino dicto colō: sicut iliaca egritudo dolorosa i intestino dicto yliō. Quītus est:quod vrtica pellit frigus pulmonis:ꝛ hoc propter sui caliditatē. sextus est quod vrtica est sedatiua tumoris ventris:qꝛ resolutiua est ventositatis ex qua vt plurimum fit tumor ventris. septimus est quod vrtita subuenit doloribus articuloꝝ:idest iuncturarum:sicut artetice sciatice ꝛ podagre. Et hoc veruꝫ est quando proueniūt a materia frigida fleumatica grossa:cuius causa est : qꝛ vrtica est calefactiua incisiua subtiliatiua materie fleumatice grosse:et propter istos effectus ſm aui.ii.cano.c.de vrtica excitat coitū proprie semē eius cū vino:ꝛ aperit orificiū matricis:ꝛ soluēdo educit fleuma ꝛ humorē crudū sua abstersiōe ꝛ nō cū ṽtute solutiua q̄ sit in ipsa. Ne tamē aliquis in gutture ex vrtica aut eius semie ledatur bonū ē ꝙ p⁹ ei⁹ sumptōꝫ bibatur aliq̄d de oleo rosaceo: et ē vrtica calida in principio tertij gradus ꝛ sicca in secūdo:secūduꝫ aui. loco prealle.

De vrtica

Egris dat sōnū. vōitū quoqꝫ tollit adv suꝫ
Cōpessit tussiꝫ veterem:colicisqꝫ medetur
Pellit pulmōis frigus vētrisqꝫ tumorē
Oibus ꝛ morbis subueniet articulorum

Ysopus ē herba purgās a pectore fleuma
Ad pulmōis op⁹ cū melle coq̄tur ysopus
Vultibus eximiū fertur reparare colorez

Hic ponūtur effectus yso pi. Quorum primus est ꝙ ysop⁹ purgat fleuma a pectore: Cuius cā est: qꝛ ysopus est herba calida ꝛ sicca in tertio: multum abstersiua dissolutiua ꝛ cōsumptiua humiditatis fleumatice ꝛ hʒ respectum singularem super ptes pectoris ꝛ preterea ysop⁹ proprijssime dicitur purgare fleuma a pectore. Secundus effect⁹ ē ꝙ etiam valet ad purgandum pulmonē a fleumate: eadē de cā. Et proprie si coquatur cuʒ melle: qꝛ mel ēt abstersiuū ꝛ abstersione mellis augmentatur abstersio ysopi ꝛ istud idē vult auicē. ii. can. c. de ysopo. dicens ꝙ ysopus confert pectori ꝛ pulmoni patientibus adisnia in tussi antiqua: ꝛ eius decoctio cū ficubus ꝛ melle silr. tertius effectus ē quod facit bonū colorem faciei: ꝛ istud etiam vult aui. loo preallega. dicens quod eius potus efficit colorē bonū. Et propter istos effectus soluendo educit fleuma ꝛ vermes: vt vult aui. ibidem: ꝛ secundum platearium vinum decoctionis eius matricem mundificat a superfluis humoribus ꝛ abstergit.

De cerifolio

Sppositū cancris tritū cū melle medetur
Cum vino potū poterit separare dolorez
Sepe solet vomitū ventrēqʒ tenere solutū

Hic ponūtur tres effect⁹ cerifolij. Primus ē quod cerifolium tritum cū melle ꝛ suppositū cācro curat ipsuʒ: ꝛ istud idē dicit pla. c. de cerifolio: ꝛ est cancer apostema mellancolicum corrodens partes corporis taʒ carnosas quā neruosas: ꝛ dicitur cancer quia procedere videtur vt cancri: secundus effectus est quod cerifolium bibitum cum vino abscindit dolorem ventris: cuius causa est: qꝛ ventris inflationeʒ de grossa ventositate ex qua prouenit: dolorem mitigat: cum stomachi vēsitatem ꝛ omnium viscerum soluit ꝛ opilationem aperit: ꝛ ad hoc etiaʒ coadiuuat vinum. Tertius effectus est ꝙ cerifolinm cedat vomitum ꝛ fluxum ventrris: cuius causa est: quia cum cerifolium calidum est in tertio gradu ꝛ siccum in secundo materiam illam digerit ꝛ exsicat: ex qua prouenit vomitus ꝛ istud maxime verum est quando vomitus aut solutio ventris prouenniunt a materia frigida fleumatica: ꝛ preter istos effectus prouocat vrinam ꝛ menstrua ꝛ soluit dolorem lateris: renuʒ. ꝛ vesice: ꝛ precipue datum cum mellicrato.

Enula campana reddit precordia sana
Cum succo rute si succus sumitur huius

Hic ponūtur duo effectus enule campane. Quorum primus est quod enula cam-

pana confortat precordia. Affirmant ruptis nil esse salubrius istis
i.orificium stomachi: quod

proprie precordium dicitur siue membra spiritualia:idest mẽbra anhelitus:que vicina sunt cordi:ꝛ specialiter radix eius. Quod autem confortet orificium stomachi patet:quia cum radix enule sit odorifera confortat membra neruosa:orificium autez stomachi membruz neruosuz est. Quod autem confortet membra spiritualia pz qꝛ vinum factuz ex enula quod vocatur vinum enulatum mundificat pectus ꝛ pulmonez. vt vult Aui.ii.can.c.de enula:et enula etiam ꝺm ipsum ibidem deglutita cum melle adiuuat ad expuendum:et est ex eis que letificant ꝛ confortant cor.secũdus effectus est quod succus enule cum succo rute maxime valet ruptis : idest patientibus rupturam siue descensum intestinorum ad bursam testiculorum:ꝛ hoc maxime quando ruptura est propter ventositatem:qꝛ illa dissoluunt succus rute ꝛ enule: et preter istos effectus enula bona ẽ stomacho malis humoribus repleto ꝛ aperit opilationes epatis ꝛ splenis:vt vult ra.iiii.alman.et confert omnibus lesionibus ꝛ doloribus frigidis ꝛ cõmotionibus ventositatum ꝛ inflatiõis: secundũ auicẽ.loco prealle.

De pulegio.

Cũ vino coleraz nigram potata repellit
Sic dicũt veterẽ sumptũ curare podagrã

Hic ponuntur duo effetus pulegii. Quoꝝ primus est quod pulegium ꝛ principaliter aqua eius sumpta cum vino purgat coleram nigram. secundus est quod pulegium hꝫ proprietatem curandi podagram veterẽ:ex quo hꝫ proprietatem liquefaciendi ꝛ dissoluendi fleuma ex quo podagra sepius generari solet.et circa istud est notandum quod vt dicit. Pla.pulegium est calidum ꝛ siccum in tertio gradu:subtilem habet substantiã virtutem habet ꝯfortatiuam ex aromaticitate:aperitiuam ex substantia ꝛ qualitatem:attractiuam ex ignea substantia vel natura consumptiuam ex calore ꝛ siccitate.et solum vinum decoctiõis eius valet ꝯtra dolorem stomachi ꝛ intestinorum ex frigiditate vel ventositate.

De nasturcio.

Illius succo crines retinere fluentes.
Allitus asseritur dentisqꝫ curare dolorẽ
Et squamas succ⁹ sanat cũ melle punct⁹

¶ Hic ponuntur tres effectus nasturcij. Quoruz primus est quod nasturciuz hꝫ proprietatem retinendi crines defluentes: ꝛ hoc si caput vngatur cum succo eius:vel si aqua vel succus eius bibatur ꝛ hunc effectum tangit auicen.ii.can.ca.de nasturcio dicens. Retinet capillos

capitis cadentes bibitum ꝛ linitum. secundus eius effectus est quod cu rat dolorem dentium: ꝛ hoc maxime ex causa frigida: quia nasturcium est incisiuum resolutiuum ꝛ calefactiuum: vt patuit prius ibi. cur moritur homo. Tertius effectus eius quod succus eius habet proprietatē curandi squamas pelli adherentes: quando sumitur cū melle: ꝛ ex eo linitur locus: ꝛ causa est quia tales squame generantur ex fleumate sal so. Nasturcium autem: vt predictum est: omne fleuma purgat: et ergo per intus sumptum prohibet causam squamarum: ꝛ ab exterius linitum sua abstersione eas abstergit: ꝛ maxime cum melle: quia hoc etiā abstersiuum est: ꝛ sic iuuat abstersionem nasturcij: ꝛ preter istos effectus nasturcium exsiccat putredinem vacuitatis ventris: mundificat pulmo nem: ꝛ confert asmati: ꝛ in medicinis asmatis ponitur propter illud quod est in ipso de incisione ꝛ subtiliatione: calefacit stomachū ꝛ epar ꝛ confert grossiciei splenis: ꝛ proprie quando ex eo fit emplastrum cum melle ꝛ facit euomere coleram: ꝛ educit eam solutione: augmentum ef ficit in coitu: ꝛ soluendo educit vermes: ꝛ prouocat menstrua vt vult auicen. ii. cano. loco prealle.

De celidonia

Cecatis pullis hac lumina mater yrondo
Plinius vt scribit: quāuis sint eruta reddit.

Hic ponitur vnum notabile de celidonia. et est quod quando pul li yrundinis excecati fuerit tunc mater affert celidoniā ꝛ cum ea fricat oculos pulli excecati: ꝛ sic visus restituitur: et per hoc dat innuere auctor quod celidonia maxime confortat visum: et istud etiam manifeste patet: quia in medicinis valentibus contra debilitatem visus cōmuniter ponitur. et est celidonia herba nota glaucū habens succū: causa aūt quare ipsi yrundini data est virtus cognoscendi celidoniam plus quā alijs auibus pōt esse ista: quia pulli yrundinis sepius cecitatē patiuntur quam pulli aliarum auium: quia feces yrundinum habent vim exceca tiuam oculorum ꝛ sepius paciuntur a fecibus matrum. et est sciendum quod secundum Platea. celidonia est calida ꝛ sicca in tertio gradu. Et ex qualitatibus suis ꝛ substantia habet virtutem dissoluendi consumendi ꝛ attrahendi. Et radices eius trite ꝛ in vino decocte valent ad purgandum caput ꝛ vuluam ab humore frigido ꝛ humido: si patiēs fumum per eos recipiat ꝛ postea vinum gargarizet.

De salice.

Auribus infusus vermes succus necat ei⁹
Cortex verucas in aceto cocta resoluit.
Pomoꝝ succus flos partus destruit ei⁹

Hic autoꝛ tria dicit de sa lice: pꝛimuꝫ ē succus salicis auri infus interficit vermes auris: ꝛ istud pōt cōuenire propter stipticitatē ꝛ exsicationē ei⁹ ꝛ est h̄ sciēdū ꝙ secundū aui.ii.can. c.de salice: non est aliud magis vtilissimū quā succ⁹ folioꝝ ei⁹ in cura sa niei que currit ex aure: secundū ē ꝙ cortex salicis .i. extrema ps ei⁹ ī ace to decocta resoluit verrucas: aui. vero loco pꝛeallega. dicit ꝙ eius cinis eradicat verrucas linitus cum acceto: ꝛ istud est pp vehementē exsicca tionē cineris ei⁹: pꝛo deletiōe tamē v̄rucaꝝ: nō est aliquid magis abscin dēs verrucas quā fricatio poꝛtulace super v̄rucas: ꝛ facit hoc poꝛtulaca sui pꝛopꝛietate ꝛ nō qualitate secūdū aui.ii.can.c.de poꝛtulaca. Tertiuꝫ ē ꝙ flos salicis, ꝛ succ⁹ pomoꝝ .i. fructuū ei⁹ nocēt partui: qꝛ pp stipticita tē ꝛ exsiccatōꝫ coꝝ reddūt ptū difficilē.

Con foꝛtare crocus dicatur letificando.
Mēbꝛaqꝫ defecta ꝯfoꝛtat epar reparādo

Hic ponūtur aliqua iuua menta croci: quoꝝ pꝛimū ē ꝙ croc⁹ ꝯfoꝛtat coꝛp⁹ hūa nū letificādo: ꝛ circa istud ē sciēdū ꝙ croc⁹ tantā pꝛopꝛietatē hꝫ letificā di ꝙ dat⁹ ī maioꝛi q̄titate ꝙ debeat īterficit letificādo siue ridēdo. Un de dicit aui.ii.can.c.de croco. Tres aurei de ipso interficiūt letificādo: ꝛ est aureū pōdus dragma vn⁹ ꝛ semis: secūdū ē ꝙ crocus ꝯfoꝛtat mē bꝛa defecta ꝛ pꝛincipaliter coꝛ: Cōfoꝛtat ēt stōachū pp suā stipticitatē ꝛ calitatē: et eādē causaꝫ ēt reparat epar: ꝛ maxie pp stipticitatē: q̄ nō pmi tit dissolui ep: nimius tn̄ vsus ei⁹ īducit nauscā ꝛ deijcit appetitū: ꝛ istud īnuit aui.lo.p̄al. dicēs: ipse facit nauscā ꝛ deijcit appetitū: pꝛopterea ꝙ appositus est acetositati que ē in stōacho ex qua ē appetit⁹: ꝛ pꝛeter istos effect⁹ ē faciens somnū ꝛ obtenebꝛās sensus ꝛ cū bibitur ī vino inebꝛi at abstergit visum: ꝛ pꝛohibꝫ fluxū ad ipsuꝫ: facit ālelitū facilē: ꝛ confoꝛ tat instrumenta anhelit⁹: excitat coitū: ꝛ pꝛouocat vrinā: vt vult aui.lo co pꝛeallega.

De poꝛro

Reddit fecundas permāsuꝫ sepe puellas
Isto stillantem poteris retinere cruoꝛem

Hic ponūtur duo iuuamē ta poꝛri: pꝛimum est ꝙ poꝛ rum permansuꝫ .i. per cōe stionē ei⁹: reddit puellas sepe fecundas. Cuius ratio pōt esse: qꝛ secūdū aui.ii.can.c.de poꝛro: confert coartationi matricis ꝛ duricici que est in ipsa: que possunt esse impedimenta conceptionis: secundū ē ꝙ poꝛrū ab scindit fluxū sanguis nariuꝫ idem vult aui.loco.pꝛeallega. ꝛ plures alii effectus eius dicti sunt pꝛius ibi allea nux ru.

Quod piper est nigrū nō ē dissoluere pigrū
Fleumata purgabit digestiuāqȝ iuuabit.
Leucopip stōacho prodest tussiqȝ dolori
Utile preueniet motuȝ febrisqȝ rigorem.

Hic ponuntur mlta iuuamenta piperis: ⁊ prio tria piperis nigri: quorū pmum est ꝙ per piper nigrum nō est pigrum in dissoluendo i. resoluendo propter fortē ei⁹ caliditatē ⁊ siccitatem: est enim calidum ⁊ siccum i quarto: secundum est ꝙ purgat fleumata: qȝ attrahit ex īterio ri corpore fleuma ⁊ ipsuȝ cōsumit: silr̄ fleuma in pectore ⁊ stōacho inuis catum remouet: ipsum calefaciendo subtiliando ⁊ dissoluendo: tertium est, quod est iuuamentum digestiue: ⁊ istud ptȝ per aui. ii. can. c. de pipe re: dicentē quod piper est digestiuum faciens appetitum: ⁊ istud maxie intelligendum de pipere longo: quod est magis conueniens digestioni crudorū hūoruȝ quā albū vel nigrū: vt testatur Gali. iiii. de regimine sa nitatis. c. vii. secundo ponit. v. iuuamenta leuocopiperis. i. piperis albi quorum primū ē quod piper albū cōfortat stōachuȝ ⁊ istud pȝ per gali. loco preallega. dicentem quod ē confortās stomachum super alia duo pipera: ⁊ idē vult aui. ii. can. c. de pipere dicens: ⁊ albū magis conueniēs est stomacho ⁊ vehementius confortat: secundū est quod piper confert tussi maxime ex materia frigida fleumatica: qȝ illam calefacit dissoluit ⁊ incidit: ⁊ istud vult aui. loco preallega. dicens quod quando administra tur piper in electuariis est conueniens tussi ⁊ doloribus pectoris: tertiū est piper album conuenit dolori ⁊ potest istud intelligi de doloribus pe ctoris sicut ex aui. allegatum ē vel de dolore ventoso. tali enim conuenit omne piper quia omne piper sui ventosite carminatiuū est ventositatū ⁊ sic educit ventositates: aui. vero loco preallega. dicit piper album ⁊ si militer longum conuenire in dolore ventris pungitiuo si bibatur cum melle ⁊ foliis lauri recentibus: quartum est quod vtiliter pōt preuenire motum febris. i. accessionē siue paroxismū febris ⁊ hoc febris frigide: qȝ in tali piper aliquo mō materiā calefacit ⁊ digerit: quintū est piper album valet in rigore febriuȝ cuius cā est: qȝ piper sua caliditate confor tat neruos ⁊ materiam sparsam super eos consumit: ⁊ aui. dicit quod fri cādo fit inunctio ex ipso cum vnguento ⁊ confert rigori: ⁊ ista iuuamēta quinqȝ ēt possunt conuenire aliis generib⁹ piperū: vt ex aui loco preal leg. pȝ ⁊ preter istos effectus piper calefacit neruos ⁊ lacertos adeo quod in hoc non est aliud ei par: mundificat pul' monē prouocat vrinā, paucū de ipso: sed multum de ipso soluit ventrem vt colligitur ex aui. loco preal. ⁊ circa istud sciendum est quod triplex est piper scȝ piper album. quod dicitur leucopiper: piper longum quod dicitur macroper. ⁊ piper nigrū

quod dicitur melanopiper: albũ dicitur quod est viride multum humidum: et quãdo illud est desiccatuz aliquãtulũ ita quod apparet quedaz discontinuatio inter eius partes non tamen sit perfecte maturatum dicitur piper lõgũ: sz quãdo est perfecte maturatũ tũc dicitur piper nigrũ.

Hic tangũtur tria grauedinẽ auditus inducentia: primum est imediatus somnus post cibum sumptũ: et hoc usqz ad repletionẽ: cuius cã põt eẽ ista: qz somnus imediate post cibũ sumptum facit indigestionẽ ciboz: cibi aũt indigesti grossos ac indigestos fumos pcreãt: qui sua grossicie meatus auditus opilant: et ẽt spiritus auditionis ingrossant et perturbant. secunduz est nimius motus post cibũ sumptũ: qz talis ẽt impedit digestionem et clausionẽ debitaz orificii stomachi. Aliqui tamen textus loco nimis habent minus: et tunc sensus est q nullus motus post cibũ sumptũ etiã grauat auditum. cuius rõ ẽ: quia tunc orificium stomachi non ita facile clauditur sicut per paucã deãbulationẽ: qua cibi descendũt ad fũduz stõachi: iã stomacho nõ existente clauso fumi multi ascendunt ad caput grauantes audituz: tertiũ est ebrietas: quia ex ebrietate procreantur fumi multi et vapores qui ascendunt ad caput et ad organũ audit9: spiritũ eius pturbantes et auditum grauantes: et non solũ ebrietas inducit nocumẽtũ auditui: sed ẽt visui: et omnibus sensibus propter eãdem cãz: vt ẽt prius dictum est aui. vero. iiii. in. c. ii. de cõseruatiõe sanitatis auris ẽt dat tria nocentia auribus: et dicit. et ex eis quidẽ que nocent auri et reliquis sensibus sunt fastidiuz et repletio et proprie somnus sup repletionẽ: et est sciendũ q aliq textus adhuc habent istum vsuz ptinẽtez adhuc alia inducẽtia grauedinẽ auditus: et est iste: balnea sol vomitus affert repletio clamor: qz ista iducunt ẽt grauedinẽ auditus: maxie tamen tinnitũ: qz dicit aui. iiii. in. c. de cura tinnitus oportet vt oẽs iste vitent solẽ et balneũ laboriosuz et vomitũ et clamorem et repletionem.

> Et mox post escaz dormire nimisqz moueri
> Ista grauare solent auditus ebrietasqz

Hic tanguntur septẽ iducẽtia tinnitum in aure. i. sonũ quẽ hõ videtur audire exterius. Quorum primum est metus: et secundum alios motus: causa est de metu: quia in metu spiritus et humores mouentur ad interiora scilicet versus cor subito: ex quo motu facile motus generatur ventositas: que penetrando ad organum auditus tinnuitum causat. De motu etiam patet: quia ex motu corporali etiam commouentur humores et spiritus ex qua commotione etiam generatur ventositas facile que ve

> Metus: lõga fames: vomitus: pcussio: casus
> Ebrietas: frigus tinnitũ causat in aure.

niens ad aures tinitum causat: q2 tinnitus causatur propter aliquã com
motionẽ vaporis aut ventositatis circa organũ auditus cõmouentium
aerem connaturalem in organo auditus existentem: secundum est lon
ga fames: ꝛ rationem subiũgit aui.iiii.in.c.ix.dicẽs: ꝛ illud est pp agita
tionem cadentẽ in humoribus sparsis in corpore quiescentibus in ipso
ꝛcum non inuenit natura cibum aliquẽ conuertitur ad eos: ꝛ resoluit ip
sos ꝛ mouet eos. Tertium est vomitus quia in vomitu qui ẽ mot⁹ labo
riosus mouentur maxie hũores ad caput: in signũ cuius oculos ꝛ faciez
videmus fieri rubeos: ꝛ visus fieri nocumentum: ꝛ sic etiã facile mouen
tur in vomitu vapores ꝛ vẽtositates ad organum auditus: quartũ ẽ per
cussio spc in capite ꝛ maxime in aure: cuius causa est: q2 ex tali etiam ac
cidit vehemens cõmotio aeris cõnaturalis in organo auditus existẽtis
q2 natura aliquo mẽbro leso immediate mittit ad ipsuz spiritũ ꝛ sangui
nẽ qui sunt instrumenta nature: ex quibus tunc accidit in aure cõmotio.
Quintũ est casus: ꝛ maxie supra caput: propter eãdez cãz que dicta est
de percussiõe: ꝛ ẽt ex casu quocũqz vehemẽs fit cõmotio hũoruz i cor
pore: sextũ est ebrietas: cuius cã ẽ: quia in ebrietate caput repletur fumis
ꝛ vaporibus: ex quibus ad organũ auditus vehentibus facile cõmoue
tur aer ꝯnaturalis in organo audit⁹ existẽs: septimum ẽ frigus: ex forti
enim frigore debilitatur organũ: quare ex leui cã facile patitur vel ꝯtin
git tinnitus ex forti frigore: quia forte frigus causat vẽtositates. Et non
soluz ex istis causis ꝯtingit tinnitus aurium: imo ex pluribus aliis sicut
ex ventositate in capite generata ꝛ in ipso mota: aut ex sonitu saniei que
generatur fortasse in ipsa: ꝛ ex feruore puris in partibus eius aut ex mo
tu vẽtositatis accidentis multotiens in meatibus eius: sicut fit i febrib⁹
aut ex repletione superflua in corpe ꝛ prope in capite: aut ex materia vis
cosa resoluta in paucam ventositatem: aut ex medicinis quarum propri
etas est vt retineãt humores ꝛ ventositates in tẽporib⁹ cerebri: vt colli
gitur ab auicen. loco preallc.

Balnea vina venus vent⁹ piper allea fum⁹
Porri cuz cepis lens fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ict⁹ acumina puluis
Ista nocent oculis sed vigilare magis.

Hic ponuntur .xxi. res nociue oculis. prima est balneum siue humidum siue siccum quod stupha dicitur: primo quia calefacit eos calefactiõe multa: ꝛ sic ledit eorũ complexionem: cum naturaliter sint frigidi de natura aque. secundo quia exsiccat ꝛ resoluit humiditates subtiles oculorum: quibus spiritus visiui qui sunt ignei habent refocillari ꝛ temperari.

Et propter istud plures reperiuntur ceci supra renum: in quibus cõitas vtitur stuphis ꝛ balneis: quemadmodũ etiã plures reperiuntur lepro si in holandia quam in aliqua alia regione: propter indebituȝ regimẽ: secunda res est vinum: ꝛ hoc immoderate sumptũ: tale. n: debilitat ocu los ꝛ visum: qꝛ caput replet fumis ꝛ vaporibus: ꝛ ergo etiam hebetat omnes sensus. tertia res est venus. i. nimius vsus coitus: qui ab omni bus medicis fertur debilitare multum visum. et aristo. iiii. problem. pti. iii. assignat causam istam d cens: qꝛ. s. per coitum aufertur quod oportu num est oculis. Oȝ. n. humidum aqueum subtile eis inesse: in quo visi biles spiritus fulciantur: nam oculus naturaliter est talis. s. humidus. vnde de sensu ꝛ sensato: ꝛ. v. de gene. animali. dicitur: oculuȝ esse de na tura aque: sed euulsis humidis ꝛ euacuatis prouenit superiora desicca ri propter quod oculi a sui recedunt natura qui humiditate vigebãt: et merito oculi vigent humiditate: qꝛ per spiritus igneos qui sunt in mul to motu euanescerent nisi humido sustentarentur: et ex isto manifestuȝ est ꝙ coitus exsiccat partes superiores subtrahẽdo humidum ad quod sequitur lesio acuitatis visus. Quarta res est ventus: ꝛ maxie meridio nalis: de quo dicit. ypo. iii. amphorismorum amphorismo illo: austrini flatus. quod est caliginosus. i. caliginem ꝛ obscuritatem in oculis indu cens: quod prouenit qꝛ talis ventus caput replet humiditatibus hebe tantibus sensus ꝛ spiritus obfuscantibus. quinta res e piper: quod pro uenit propter sui acuitatem qua generat fumos oculos mordicantes: sexta est allea que etiam nocent visui propter eorum acuitatem ꝛ vapo rositatem: vt etiam prius dictum est ibi: allea nux ru. septima est fumus qui etiam nocet oculis propter sui mordicationẽ ꝛ exsiccationeȝ. Octa ua est porri: qꝛ ex esu ipsorum generantur fumi grossi melancolici: qui bus visus obumbratur: vt etiam prius dictuȝ est ibi: allea nux ru. nona est cepe: quarum comestio nocet oculis propter earum acuitatem: De cima est lens: de quo dicit auicen. ii. can. c. de lente: quod illius qui plu rimum eius comestiõe vtitur visus obtenebratur propter vehementiã exsiccatiõis eiꝰ. Undecima res ẽ fletus nimius qui debilitat oculos ex eo quod inducit debilitatem retentiue oculorũ. duodecima est faba cu ius vsus generat fumum grossum melancolicum obtenebrantem spũs visiuos sicut porrum: et ergo etiam comestio fabaruȝ inducit somnia ter ribilia. decimatertia est sinapis: cuius vsus inducit debilitatẽ visus pro pter eius acuitatem. decimaquarta est aspicere solem. ꝛ hoc est propter eius vehementem nitorem ꝛ splendorem quibus destruitur visus: vt pȝ ad experientiam: ꝛ hoc ideo: qꝛ vehemens sensibile nõ proportiona

tum sensui sicut radii solares corrūpūt sensuz: decia quinta ē coit⁹ ⁊ maxie post nimiā repletionē: vel magis post nimiā vacuitatē ⁊ inanitionē: ⁊ de ista dictū ē: decia sexta ē ignis: cui⁹ īspect⁹ causat siccitatē vehemētē i oculis: ⁊ sic leditvisuz: ⁊ ēt ledit pp claritatē ei⁹: ⁊ ergo cōiter videmus fabros ⁊ illos qui ꝯtinue corā igne opātur rubeos aut debiles habere oculos: decimaseptia nimi⁹ labor: q͞z talis ētvehementer exsiccat: decioctaua ē pcussio ꝯtra oculos q̄ ledit oculos ⁊ visuz q͞z facit sāguinē fluere ſpūz visiuū pturbātē: ⁊ aliqñ apostēa generātez: decianona est nimi⁹ vsus rez acutaꝝ vicz vti diuersis salsamētis acutis: ⁊ hoc propter acuitatū fumoꝝ ex ipsis generatoꝝ: Uicessia ē puluis siue ābulare i locis pulueruletis in q̄bus de facili puluis ad oclos puenit ⁊ visuz obfuscat. Uicessiaprīa: ⁊ inter ceteras magis ledēs oculos ⁊ visuz: ē nimium vigilare: q͞z vigilie nimie nimiā siccitatē in ocul' inducunt. Et in generali oīs repletio nocet oculis. simlr oē q̄ exsiccat naturā. ⁊ oē q̄ turbat sanguinē ex reb⁹ salsis acutis ⁊ aliis: ⁊ oīs ebrietas. Uomit⁹ vō ꝯfert ei inq̄tū purgat stōachū ⁊ nocet ei inq̄tū mouet materias cerebri expellendo eas ad ipsuz: Et ergo si fuerit vomi⁹ necessari⁹ dz fieri post cibū cū facilitate: Et silr somn⁹ supflu⁹ nocet visui: ⁊ somn⁹ stati post repletionē: ⁊ mltitudo fleubotomie: ⁊ proprie cū vētosis ꝯtinuis: ⁊ istud colligitur ex Aui. in. iii. trac. iiii. c. de rememoratiōe rez visui nocentiū: vbi ēt aui. plures ex causis intextu narratis exprimit.

Feniculis, verbena rosa celidonia ruta
Ex istis fit aqua, que lumina redit acuta.

Hic tāgūtur quiqz res medicinales: quarum aqua cōfert visui: prima est feniculis: cui⁹ succ⁹ in oculo positus accuit visum fm Ra. iii. alman. Secūda ē verbena cui⁹ aqua a cōib⁹ medicis pōitur i receptis pōnctib⁹ cōtra debilitatēvisus. Tertia ē rosa: cui⁹ aqua ꝯfortādo ſpūz animalē potest ꝯfortare visuz: quarta ē celidonia: ⁊ ē herba habēs succū citrinuz: ⁊ dicitur celidonia quasi celica dona donans: quinta est ruta: ⁊ est herbacōmunis: ⁊ aque istarum duarum herbarum silr valēt: vt ex cōmuni b⁹autoribus medicine patet: ⁊ de pluribus istarum herbaꝝ prius in diuersis passibus dictū estāplius.

Sic dentes serua porrorum collige grana.
Ne careas iure cum iusquiamo simul vre.
Sicqz p ēbotū fumū cape dente remotū.

Hic ponūtur alique medicie valentes ad dolorē dentiū: ⁊ dicit text⁹ quod semina porrouz ⁊ iusquiami⁹ simul vsta valent in dolore dentiū: ⁊ debēt sic administrari: succus iusquiami cū semi

nibus porrorum vz simul cōburi ⁊ fumus istoꝝ per embotuz recipi in il
la parte in qua est dolor dentis: Jusquiamo enim est vtus stupefaciēdi:
⁊ sic ex stupore dolor non percipitur: ⁊ in fumo seminis porris ē virus i-
terficiendi ⁊ eijciendi vermes qui aliquādo in cōcauitatibus dentiū exi
stentes intolerabilem faciunt dolorem: ⁊ istud dicit aui.ii.can.c.de por-
ro: ⁊ ē porrū herba nota: ⁊ iusquiamus est herba stupefactiua habēs lon
ga folia pingiua ⁊ fetida.

Nux oleū frig⁹ capitis āguillaqz potus.
Ac pomū crudū faciunt hoīez fore raucū.

Hic ponūtur sex cause raucedinis vocis: quarū prima est nux.i.comestio nucū: qr nuces multum exsiccāt: ⁊ ergo vocē exasperāt ⁊ faciūt eā silēz vocib⁹ gruū: secūda ē oleū: cui⁹ vsus pōt iducere raucedinē: qr ptes ei⁹ alique viscose adherēt ipsi cāne pulmōis faciētes raucedinē: secūdo potest iducere raucedinē in corporib⁹ colericis: qr oleū i talib⁹ cito iflāmatur: ⁊ sic inducit ex tali calefactiōe exasperatōz ⁊ raucedinē: pria tamen cā videtur melior: tertia ē frig⁹ capitis: cui⁹ cā ē: qr ex frigore capitis fit ꝯpressio cerebri: ex cui⁹ ꝯpressiōe fluū: hūores deorsuz vsus guttur ⁊ cānā pulmōis iducētes raucedinē pp nimiā hūectatōz cāne quarta ē anguilla siue cōestio āguille: qr ex esu eius fleumata viscosa mltiplicātur que venientia ad cānā pulmōis illic adherēt inducētes raucedie3. Quita est potus nimi⁹: ⁊ maxie quādo itur dormituz: cui⁹ cā est qr ex tali cāna pulmōis etiā mltuz hūectatur: iā vehemens hūectatō cāne pulmōis potissia est cā raucedis vocis secundū oēs medicos: Sexta est pomuz cruduz: qr in ꝑtuz cruduz mltiplicat fleumata: ⁊ si sit cuz hoc imatuꝝ stipticum siue pōticum guttur exasperat.

Jeiuna vigila caleas dape valde labora
Inspira calidūz modicuz bibe cōpric flatuz
Hec bene tu serua si vis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicatur reuma catarr⁹
Ad fauces brancus ad nares esto corisa.

Hic tāguntur septez quibus curatur reūa: Primuz est abstinentia siue ieiunium: qr per hoc materia reumatis diminuitur: qr abstinētia exsiccat ⁊ materia melius maturatur ⁊ consumitur: quia natura non habens materiā cibalem in quam agat agit in materiam reumatis ⁊ cōsumit eā ⁊ caput minus repletur: ⁊ ergo dicit aui.v.in. trac.i.c. xiii. ⁊ oz quidem ne patiens catarꝝ ⁊ corisaz repleat ventrem cibis quare repleatur caput eius. secundum est vigilia: quia illa etiam est exsiccatiua cerebri ⁊ prohibitiua ascensus mltoꝝ vaporuz ad caput: tertium est cibi calidi qui etiaz iuuāt in reumate cum est ex materia frigida quia per illos etiam tunc digeri

tur materia frigida:quartum est multuz laborare:qꝛ per hoc etiam consumitur materia reumatis:quia laboꝛ nil'tus exficcat superfluitates coꝛporis:ꝛ loco istius dictiõis valde:quidã textus habent veste: ꝛ tunc sensus est quod in cura reumatis etiã valet calere vestibus:ꝛ hoc etiaz verum est maxie:tamen quando materia reumatis est frigida:quintuz est inspiratio aeris calidi:ꝛ hoc maxie in catarro ex materia frigida:qꝛ per aerez inspiratum calidũz tunc calefacit materia ꝛ maturatur:sextuz est modicum bibere ꝛ pati situm:quia per hoc etiã materia reumatis cõsumitur cum sitis siue modica bibitio exficcet:ꝛ etiã per modicaz bibitionem nõ repletur sicut per multum potuz:septimuz est cõpmere flatuz. i.retinere ãhelituz: istud enim valde bonuz est in catarro maxie a cã frigida:qꝛ per istã retentionez anhelitus calefaciunt pectoꝛalia:ꝛ sic melius digeritur materia frigida fleumatica faciens catarruz:ꝛplurima istoruz ꝛ alia tangit aui.lo.pal.dicens ꝙ oꝫ vt assiduet calefactionem capitis ꝛ elõgationez eius a frigo ꝛe:ꝛ minuat ipsuz a septentriõe:ꝛ ꝓpie pꝰ austꝛ:auster eni replet ꝛ rari ficat ꝛ septentrio ꝯstringit ꝛ exprimit ꝛ minorat potuz aque ꝯgelate . neqꝫ doꝛmiat i die ꝛ siciat ꝛ famen patiatur ꝛ vigilet quantum potest quoniã sunt initiuz cure:rasis vero.ix. alman. vult ꝙ patiens reuma dꝫ cauere ne iaceat supinꝰ:ꝛ ratio est:ne per illuz decubitum materia fluat ad partez posterioꝛez:ꝛ cuz pars posterioꝛ nõ hꝫ manifestos meatus per quos materia fluat timeatur nefluat ad neruos ꝛ faciat spasmuz vel paralisim:ꝛ silr dꝫ abstinere oĩno a vino:qꝛ vinuz est vapoꝛosuz:ꝛ cum multum calidum sit dissoluit materiã ꝛ auget reuma:ꝛ silr nõ dꝫ stare ad solez aut ad ignez:qꝛ sol aut ignis dissoluendo materiã augent reuma:deinde textus in duobus vltimis versibus ponit differentiam inter ista tria nomina.s.catarrus:bꝛancus:ꝛcoꝛriza. ꝛ stat differentia in hoc quod est fluere materiam ad aliam partem:unde reuma est nomen cõmune ad omnem fluxum materie de vno membꝛo ad aliud. Et ergo dicitur reuma quasi ruens materia: in communi tamen vsu capitur soluz pꝛo nomine cõmuni ad omnez fluxuz materie a capite ꝛ continet sub se istas tres species.s.catarrum bꝛancum ꝛ corisam:vnde si illa materia fluat ad pectus vel membꝛa vicina dicitur catarrus :si vero ad fauces bꝛancus:sed si fluat ad nares dicitur coꝛiza.

Auri pigmentuz sulphur miscere meměto
His decet apponi calcem commisce saponi
Quattuoꝛ hec misce cõmixtis q̃ttuoꝛ istis
fistula curatur quater ex his si repleatur

In hoc textu põit auc. medicinam curatiuã fistule dicens ꝙ emplastrum factũ ex auripigmento sulphure calce ꝛ sapõe simul

mixtis curat fistulā:cuius ˈcā est:q2 iriſtis est v̄tus exsiccatiua ꝛ mūdificatiua que intentiōes necessario requirūtur i curatiōe fistu le. de auripigmento dicit platea. quod est calidū ꝛ siccū i quarto gradu dissoluit attrahit ꝯsumit ꝛ mūdificat:et sulphur ꝛ sapo ſm eum etiā calida sunt ꝛ sicca:sulphur tamen vehementius:q2 est calidum ꝛ siccum in quarto. sapo vero nō. de calce dicit auicēna quod calx abluta ē exsiccatiua sine mordicatiōe ꝛ ꝯsolidat:notādū circa istud quod fistula est vulnus assidue ꝛ piodice fluens. i. secundū diuersa tempora vel secūdum diuersas lunationes. auripigmentū v̄o est illud quo vtūtur sculptores:quo faciūt adherere es siue metallum lapidibus. sapo vero .i. smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauant ꝛ mundant vestes. alia vocabula nota sunt.

Ossibus ex' denis bis cētenisq3 nouenis
Cōstat hō denis bis dētibꝰ et duodenis
Ex tricētenis decies sex quinqueq3 venis

In hoc textu auctor ponit numer. ossiū dentiū ꝛ venaꝝ humani corporis:et dicit primo quod homo ꝯstat ex ducentis ꝛ nouemdeciꝫ ossibus. secūdū tamen solēnes medicine doctores vt ypo. Gal. Ra. auer. ꝛ auicen. hossa hoīs sunt ducenta ꝛ quadragintaocto:licet in particulari enumeratiōe ossiū discōueniāt:ꝛ istud vult ille cōmunis versus: Ossa ducētena sūt atq3 quater duodēa:secūdo dicit quod hō dꝫ habere triginta duos dentes:et istud itelligendū ē cōmuniter ꝛ vt plurimū i hoībus perfectis:aliquādo enī ꝯtingit aliquos hoīes nō habere dentes quattuor extremos qui sunt post molares:et i talibꝰ dentes sunt vigintiocto tantū:et aliqui carent his dentibus vltimis i puericia tātū:alij i pueritia ꝛ i iuuentute ita quod nō eis nascūtur donec sint senes:alij tota vita:circa istud sciendū est quod secundū aui. in. i. doc. v. sum. c. de anathomia dentiū: Inter oēs dentes duo vocātur duales:et sunt duo dentes anteriores:ꝛ duo quadrupli iuncti dualibꝰ a dextris ꝛ sinistris ꝛ tā duales quā quadrupli sunt duo in superiori mādibula ꝛ duo in inferiori:et sūt oēs ordinati ad incidendū:ꝛ ideo a quibusdā incisores vocantur ꝛ specialiter duales:et post istos dentes sunt duo dentes qui vocantur canini superius ꝛ duo inferius immediate cōiuncti quadruplis:ꝛ officium eorum est frangere dura:et post illos sunt quattuor dentes molares a dextris ꝛ a sinistris quattuor tam in superiori quā in inferiori mandibula:et post istos i aliquibus est dens vnus sensus tam a dextris quā a sinistris:ꝛ tam in inferiori quā superiori mādibula:in aliquibus vero non:et sunt isti dentes molares ꝛ dentes sensus omnes ordinati ad molendum ꝛ summa totius numeri dentiuꝫ est

trigintaduo:vel.xxviij.in non habentibus dentes sensus:scz quattuor duales:quattuor quadrupli:et quattuor canini:sexdeci molares:et quattuor dentes sensus:tertio dicit quod homo habet,tricentas et septuagintaquinqz venas,vt,posset patere enumeranti eas.

Quattuor hũores i hũano corpore ɔstāt
Sanguis cuz colera fleuma melancolia
terra melā.aq̄ fleg.et aer sāguis cole.ignis

In hoc tex.enumerat primo auctor hũores qui sunt necessarij ad ɔstitutionē humani corpis: et dicit ꝙ quattuor sūt humores in humano corpe.s.sanguis:fleuma:colera:et melācolia:secūdo ostēdit naturā et ɔplexionem cuiusqz humoris per hoc quod ɔpat vnūquēqz vni elemētoꝝ:et vult quod melancolia est frigida et sicca:et sic ɔparatur terre que similis nature est.fleuma est frigidū et humidū:et sic ɔparatur aque:sanguis est calidus et humidus:et sic ɔparatur aeri.sed colera ē calida et sicca:et sic ɔparatur igni.et iste sensus etiam pz in his vsibus. humidus ē sanguis:calet.est vis aeris illi.Alget humet fleūa:illi vis fit aquosa.sicca calet colera:sic igni fit similata.Melancolia friget sicca quasi terra. et pro maiori intellectu sciendū est quod secunduz aui.in.i.doc.iiij.c.i. quattuor sunt humores,in corpore hoīs.s.sanguis:fleūa:colera:et melācolia:vt dictum est.Inter quos sanguis est melior.primo:qr ē materia spirituum:in quibus vita ɔsistit:et omnis operatio vegetatiua vitalis et animalis:secūdo qr ɔformis est cū principijs vite.Est eni calidus et humidus temperate:tertio qr plꝰ nutrit et restaurat deperditū ceteris humoribus.Et vt ad vnum sit dicere.est thesaurus nature:ex cuius perditione sequitur mors statim:deinde sequitur fleuma in bonitate. prio qr aptum est vt tempore necessitatis fiat sanguis:et ideo nō hz propriuz receptaculum:sed incedit cum sanguine.secundo qr vicinus est radicali humido:quod est velut basis vite:deinde sequitur colera: qr participat cum naturali calore quādiu mensuram seruat:deinde est melancolia velut fex et sordicies elongata a principijs vite:inimica leticie et liberalitati et cōnata senio et morti.secundo sciendum pro diuisione et diffinitione humoꝝ quod sanguinis due sunt species:scz naturalis et innaturalis:naturalis est cuius color est rubeus:scz venalis rubeus obscurus: et arterialis rubeus clarus malo carens odore:et est valde dulcis:et hoc per respectum ad alios humores.Innaturalis est duplex. Nam quidam est innaturalis:qualitate scz qui est mutatus a complexione bona in se sine alterius humoris cōmixtiōe:alius est innaturalis propter humorem malum ei admixtum peccantem qualitate substantia vel quā-

titate vel in proportione alterius al alteꝝ:ꝛ iste est duplex: nā quidā est non naturalis ex permixtione mali hūoris qui ab extra sibi superuenit alius est nō naturalis ex permixtione mali humoris generati i ipsomet sanguie:quādo pars sanguis putrefacta ē:sicut ꝛ eiꝰ subtile cōuersuꝫ est in colerā:ꝛ grossuꝫ in melācoliam:vel illa colera vel illa melācolia vel vtraqꝫ mansit in illo sanguie:Et iste sanguis nō naturalis ex admixtio ne mali humoris multipliciter diuersificatur a naturali:primo in substā tia:qꝛ grossioꝛ ꝛ turbidioꝛ ē cū sibi miscetur melancolia:vl' subtilioꝛ cuꝫ sibi miscetur colera citrina vel aquositas:secundo in coloꝛe:qꝛ est decli nas ad albedinem ex parte fleumatis vel ad nigredinē ex parte melan colie:tertio in odoꝛe:qꝛ fetidioꝛ est ex admixtione putridorū humorum vel omnino odoꝛe caret ex admixtiōe crudorū:quarto in sapoꝛe:qꝛ ver git ad amaritudinē ex admixtiōe colere vel ad acetositatē ex parte me lancolie vel ad in sipiditatē ex parte fleumatis:Fleumatis vero natura lis etiā due sunt spēs.s. naturale ꝛ innaturale:naturale est ꝙ est aptum vt in aliquo tpe fiat sanguis:quoniam est sanguis non bene coctus. Et est quidam modus dulcis fleumaticis ꝙ non valde existit frigiduꝫ : im mo coꝛpoꝛis cōparatione est frigiditatis pauce:sanguis vero ꝯparatiōe ꝛ colere rubee est frigidum:ꝛ est naturaliter album:ꝛ dicitur istud fleu- ma dulce extenso hoc nomine dulce ad oēs sapoꝛes delectantes gustū: quia alio modo istud fleuma naturale non est dulce:cum sit insipidum aquosum ꝛ sapoꝛi aque multum propinquum:ꝛnon fecit natura isti fleu mati propꝛium, receptaculum sicut colere ꝛ melancolie fecit : sed fecit ipsum transire cum sanguine vt tempoꝛe necessitatis vertatur in san- guineꝫ:qꝛ hꝫ similitudinem propinquā sanguini:ꝛ istius fleumatis due sunt necessitates:ꝛ vna vtititas: pꝛima vtilitas est vt sit iuxta membꝛa ad hoc vt operentur in eo coꝛꝑ virtutes ꝛ coquant ꝛ digerant ꝛ nutriāt ex eo cum membꝛa amiserint nutrimentum quod consueuit venire ad ipsa:quod est sanguis bonus pꝛopter retentionē materie sanguis : que quidem retentio a stōacho ꝛ epate fit pꝛopter aliquas causas accidenta les:secunda necessitas est vt misceatur cuꝫ sanguie ꝛ reddat ipsuꝫ aptū ad nutriendum membꝛa fleumaticarū cōplexionum sicut cerebꝛū ꝛ nu chā:in quoꝛū sanguine ea nutrituro notabilē fleumatis partem esse oꝫ. vtilitas vero eius est vt humectet iuncturas ꝛ membꝛa que multū mo- uentur ne desiccentur pꝛopter caloꝛem qui pꝛouenit ex motu ꝛ confrica tione : fleuma vero innaturale potest diuidi pꝛimo ex parte substantie. ꝛ sic quoddā est muscillaginosuꝫ:ꝛ est fleuma secundū sensum diuersuꝫ

in subtilitate ⁊ grossicie in suis partibus ⁊ dicitur muscillaginosuꝫ propter similitudinē quā hꝫ cum muscillaginibus extractis a seminibꝰ aliud est fleuma grossum quod apparet equale in substantia.i.in subtilitate ⁊ grossicie secundum iudicium sensus: sed secundū veritatē diuersuꝫ est in suis partibus: ⁊ dicitur fleuma crudū: ⁊ istud multiplicatur in stōacho ⁊ in intestinis: ⁊ propter ipsius expulsionem a stōacho precepit ypocras fieri vomitū in mense bis: ⁊ ad eius expulsionē ab intestinis statuit natura colerā defluere a cistia fellis ad intestinū ieiunū. ⁊ ꝯsequenter ad alia inferiora: quatenus abstergeret illud fleūa ab orificijs intestinoꝝ ⁊ faceret ipsum descendere cū fecibus: multiplicatur ēt interduꝫ iuenis specialiter in senibus propter diminutionē digestionis ⁊ illic morā trahens paulatim augetur ⁊ ingrossatur: ⁊ cum ab eo tandē grauetur natura: ⁊ non possit ipsum per venas expulsionis ordinarias expellere faciens de possibilibus quod melius est elongat ipsum a corde ⁊ alijs mēbris intrinsecis: ⁊ mittit ad extrema ⁊ specialiter ad tibias: quia sua grauedine naturaliter tendit ad inferiora: ⁊ ista est causa quare tibie senuꝫ inflantur inflatione relinquente foueam post impressionē digiti specialiter circa noctem: ⁊ in pinguibus ⁊ solitis nutriri humidis: aliud ē fleuma valde subtile: ⁊ est fleuma aquosum simile aque aliqualiter inspissate: ⁊ sepe inuenitur in saliuis ⁊ sputis male digerentium ⁊ nimis bibentium ⁊ a cerebro ad nares distillare solet in principio corizarum ⁊ cum per decoccionem ingrossatur conuertitur in fleuma grossum aut muscillaginosum aliud est fleuma valde grossum album vocatum gipseum: ⁊ est fleuma cuius subtile fuit resolutum propter nimiam moram eius in iuncturis ⁊ grossum remansit quasi lapidificatum: Et istud fleuma facit podagram nodosam fere insanabilem. aliud est fleuma vitreuꝫ ⁊ est fleūa spissuꝫ: grossū simile vitro lequefacto i colore: viscositate ⁊ pōdere. Secundo diuiditur fleuma innaturale ex parte saporis: nam quoddaꝫ est fleuma dulce quod fit ex admixtione sanguinis cum fleumate: ⁊ sub isto etiam continetur fleuma vnctuosum quod fit ex admixtione vnctuositatis sanguinis sicut quoddam fleuma vitreum: Aliud est fleuma salsum factum ex admixtione colere: Et istud est magis mordax siccꝰ ⁊ lenius ceteris speciebus fleumatis: propter coleram quaꝫ suscipit i se q̄ sicca existit lenis ⁊ acuta: ⁊ hoc fleūa sepe reperitur i fleūaticoꝝ stomachis potātiū sepe vina fortia ⁊ vtentiū salsis ⁊ acutis: ⁊ adherēs stōacho cāt interdū sitim clamorosā: ⁊ diu currēs p itestina qn̄qꝫ excoriat ea ⁊ i

ducit dissenteriā: ⁊ in ano frequenter inducit fortē tenasmonem: aliud est fleuma acetosum quod fit quandoqȝ propter melācoliā acetosā sibi admixtā: ⁊ quandoqȝ fit propter ebulitioneȝ que accidit fleumaticis: sicut accidit succis dulcibus fructuum quod primo ebuliunt ⁊ postea acescunt. ⁊ istud fleuma sepius apparet in stōacho male digerentiū ꝙ̄ i aliis partibus Nam ad os stōachi naturaliter profluit melancolia ad desideriū suscitandū: que deorsuȝ cadens qn̄qȝ fleumati mixta reddit ipsum acetosuȝ: ⁊ hoc cognoscitur per ructus acidos ⁊ interdū fleuma tale generatur in stōacho p viā ebulitionis a debili calore ex chilo: aliud ē fleuma ponticū: ꝙ qn̄qȝ cātur pp admixtionē melancolie pōtice: ⁊ istd raro reperitur propter raritatē melācolie pontice: quādo vero causatur propter vehementē infrigidationē eius qua hūiditas ei⁹ ꝯgelatur ⁊ aliqualiter ad terreistratē alteratur: ⁊ nō superuenit ei calor debilis qui faciendo ipsum ebullire conuertat spiritum in acetositatē: neqȝ color fortis qui digerat ipsuȝ ⁊ ꝯuertat ipsuȝ i sanguinē colere vero spēs silr due sunt. s. naturalis ⁊ innaturalis: Colera naturalis est spuma sanguis cui⁹ color est rubeus clarus. i. citrinus in vltimo gradu citrinitatis: sicut capilli safrani: ⁊ est leuis acuta ⁊ quanto magis fuerit calida erit maioris rubedinis Et ista colera postquā generata est in epate diuiditur in duas partes quarū vna transit cū sanguine ad venas ⁊ alia pars transmittitur ad bursam fellis: Pars āt illa colere que transit cum sanguie penetrat cū eo cā necessitatis ⁊ cā vtilitatis: Necessitas ē vt misceatur cuȝ sanguine ad nutriendū mēbra colerica: ⁊ vtilitas est vt subtiliet sanguinem ⁊ faciat ipsum penetrare in venis Pars āt illa que transit in bursaȝ fellis trāsit illic ēt propter necessitatem ⁊ vtilitatem: necessitas ē duplex: quedam ē necessitas corporis totius. s. mundare ipsum a superfluitatibus colericis: alia est respectu burse fell': ⁊ est nutrire ipsā Utilitas ēt duplex ē: vna est abluere intestina a fecib⁹ ⁊ fleumate viscoso adherētes eis: altera est pungere intestina ⁊ musculos ani vt sentiāt quod ē eis nociuū ⁊ emittant egestiōeȝ ⁊ h⁹ rei signum est ꝙ colica sepe accidit propter opilatōȝ factā in foramine ꝙ procedit a bursa fellis vsque ad intestina: colera vero innaturalis duplex est: nā vna est innaturalis propter cāȝ extrinsecā q̄ ei admiscetur. alia est inaturalis pp cāȝ i se: qꝛ substantia eius non est naturalis colera innaturalis propter cāȝ extrinsecā: alia est scita ⁊ famosa: ⁊ est illa cui fleuma admiscetur: ⁊ dicitur famosa siue ēt nota: qꝛ sepissime generari solet: Et ex hac colera sepe fit tertiana nota alia est que est minoris fame: ⁊ est illa cui melancolia est admixta. colera vero famosa vel est citrina: ⁊ generatur ex admixtiōe fleumatis sub

tilis cum colera naturali: vel est vitellina silis vitellis ouoꝝ: ⁊ generatur ex admixtione fleumatis grossi cum colera naturali colera vero minoris fame fit duob⁹ modis: vn⁹ ē q̄ñdo colera i se aduritur: ⁊ fit cinis a quo non sepatur pars subtilis colere: sed cū eo miscetur: ⁊ hec colera est peioꝛ: alius est melancolia colere de foris aduenięs cum ea misceatur: ⁊ hec colera est melioꝛ alia ⁊ est eius coloꝛ rubeus: sꝫ non clarus nec floridus: immo est magis similis sanguini venali: colere vero innaturalis in propria substantia sine alterius humoꝛis cōmixtione: alia est que sepi⁹ generatur in epate: per hoc quod subtile quod est in sanguine aduritur ⁊ transit in colerā ⁊ grossum in melācoliā: alia est que in stōacho magis generatur ex cibis malis non digestis sed coꝛruptis: vel generatur in venis ex humoꝛibus alijs et istius colore due sunt species: nam quedaꝫ est prassina silis coloꝛi prassi nigri que generatur ex vitellina quādo aduritur: nā adustio facit in colera vitellina nigrediēꝫ qua ꝯmixta cum citrinitate generatur coloꝛ viridis: alia est eruginosa silis in coloꝛe eruginieris: ⁊ generatur ex prassina quando prassina tantum aduritur donec siccetur eius humiditas: ⁊ incipiat redire ad albedinē propter suam siccitatē: ⁊ iste due vltie colere male sūt ⁊ venenose: erugīosa tamē maioꝛ ē.

Melācolie vero species silr due sūt. s. naturalis ⁊ innaturalis: naturalis est fex boni sanguinis ⁊ turbulentia ⁊ superfluitas: cui⁹ sapoꝛ ē medius inter dulcedinē ⁊ pōticitatē: ⁊ ista melancolia cum generata est i epate partitur in duas partes: quaꝝ vna penetrat cū sāguie ⁊ manat cū eo ad venas: alia transmititur ad splenē: prima pars penetrat cū sanguine pp necessitatē ⁊ vtilitatē: necessitas ē vt misceatur cū sāguie ad nutriēdū mēbra melācolica frigida ⁊ sicca sicut ossa. Utilitas ē vt fluxibilitatē sāguis nimiā coerceat ⁊ vigoꝛe coꝛpulētiā ei⁹ ꝯdēset donec fiat pars solida mēbroꝝ duoꝝ q̄ dꝫ nutrire: alia ps q̄ sāguis nō idiget vadit ad splenē propter necessitateꝫ ⁊ vtilitatē: necessitas est duplex: vna ē ſm totuꝫ coꝛp⁹. s. ipsuꝫ a superfluitate melācolica mūdare alia est secundū splenē s. ipsum nutrire: vtilitas vero procedit ex ea propter hoc q̄ ipsa profluit ad oꝛificiū stōachi exprimēdo hūiditates quas illic inuenit: sicut mulier mulgendo exprimit digestis lac ab vberibus vacce: Et hec vtilitas est duobus modis: vno mō ipsa mixta ꝯstringit ⁊ inspissat ⁊ cōfoꝛtat oꝛificiū stōachi: secūdo qꝛ facit in oꝛe stōachi ꝯmotōꝫ propter acredinē ei⁹ ⁊ exsiccat famē ⁊ facit desiderium. Melācolia vero innaturalis ē sicut res adusta vel cinis respectu alioꝝ hūoꝝ: ⁊ ei⁹ quattuoꝛ sunt spēs famose lꝫ pl̄es sint nō famose: pͥma ē que est cinis colere ⁊ ē illud q̄ aduritur de colera: ⁊ hoc spēs est amara: secunda ē que ē cinis fleumatis: ⁊ illud

quod fuit adustū ex fleūate: ⁊ si fleuma quod adustuz ē fuerit valde subtile ⁊ aquosuz: tūc melācolia ex eo genita erit salsa in sapore. Si aūt fuerit fleuma grossuz quod aduritur tūc cinis eius aut melācolia ex eo generata tendit ad acetositatē aut ponticitatē: tertia ē que ē cinis sanguis ⁊ illud quod adustum est ex sanguie: ⁊ h melācolia est salsa parꝫ trahēs ad dulcedinē. quarta ē que cinis melācolie naturał: ⁊ si melācolia naturał ex qua fit fuerit subtilis: tūc est multū acetosa: ⁊ cū effunditur super terrā ebulit: ⁊ ei⁹ odor ē acris: ⁊ ab eo fugiūt musce ⁊ aīalia: si vero talis melācolia naturał ex qua fit fuerit grossa: erit minoris acetositatis cum pauca ponticitate.

Natura pingues isti sunt atqꝫ iocantes
Sēper rumores cupiunt audire frequētes
Hos ven⁹ ⁊ bach⁹ delectāt fercula risus
Et facit hos hilares ⁊ dulcia vba loquētes
Oib⁹ hij studijs habiles sūt ⁊ magis apti
Qualibꝫ ex cā nec hos leuiter mouet ira
Larg⁹ amās hilaris ridēs rubeiqꝫ coloris
Cantās carnosus satis audax atꝫ bēign⁹

Hic ponit auc. signa per que cognoscere possumus hoīez sanguinee ꝯplexiōis quorꝫ primū ē ꝙ sanguine⁹ est naturałr pinguis: et non debem⁹ intelligere ꝙ sanguineus sit pinguis pinguedine proprie accepta: qꝛ tale significat semper frigiditatē ꝯplexiōis. vt vult aui. ij. in doc. iij. ca. iij. sed est pinguis pinguedie extēsa ad multam carnositatem: qꝛ ē multuz carnosus. Vult. n. aui. loco preallc. ꝙ multitudo carnis rubee cū decēti firmitate ⁊ nō laxitate eius significat ꝯplexionē calidam ⁊ humidā qualis est sanguinea. et rō est: qꝛ młtitudo carnis rubee attestatur super fortitudine vtutis assimilatiue ⁊ multitudie sanguis que vigent ⁊ inualescunt calido ⁊ humido: teste gał. ij. ꝯplexionuz dicentē. Multitudo aūt carnis multitudine sanguis generatur. Calidum vo perfecte digerens ⁊ assimulās carnis soliditatem operatur. dicit etiam aui. loco preallega. quod oē corp⁹ carnosuz sine multitudie pinguedis ⁊ adipis ē sanguieuz. et idē vult gał. ij. tegni can. illo Humida vo ⁊ calida crassis. secūdū est quod est iocosus. s. proferēs vba alios ad risum prouocātia vel letus ⁊ hoc est propter benignitatem humoris sanguinei prouocātis hoīez ad leticiam ⁊ iocūditatē propter spūs claros ⁊ pfectos ex sanguie generatos tertiū est quod libenter audit fabulatōes iocosas: eadeꝫ de cā: quartum est quod inclinatus est ad luxuriā propter caliditatem ⁊ humiditatem prouocātū ad coitū: quintuz est quod talis libenter bonū vinū potat: sextū est quod libenter comedit bona cibaria: quorꝫ cā potest esse: qꝛ talis appetit similiora ꝯplexiōis cuis que sunt bōa vina ⁊ bona cibaria. septimū est quodꝫ talis de facili ridet: cui⁹ causa est: qꝛ sanguis prouocat

ad risum: octauuz est quod talis ē hylaris.i.hylarem faciem amabilez
ꝛ iocūdum habens propter viuacitatem coloris ꝛ formositatez ꝯplexio
nis ex ꝯplexione sanguis. nonū est quod tal' profert dulcia vba propter
amicabilitatez nature sanguis. decimū est quod tal' est aptus oībus ar-
tibus.i. de facili pōt addiscere quālibet artem propter viuacitatē ꝛ pro
spicacitatē.igenij ei⁹. Undecimū est quod tal' nō facile irascitur: ꝛ istud
prouenit propter humiditatem ebetātez feruorē colere prouocātis ad
iram: deide textus in duobus vltimis versibus rep etit aliqua signa di
cta ꝛ aliqua addit. primum est quod sanguineus est largus nō auarus:
sed liberalis. secundum est quod talis est amans siue amorosus. tertiuz
est quod talis est hylaris: idest habens vultum iocundum. quartum est
quod talis quasi semper videtur ridere: quorum omnium causa est be-
nignitas sanguinis ad ista prouocantis. quintum est quod talis est ru-
bei coloris. vult enim auicen. loco prealleg. quod color cutis rubeus si-
gnificat multitudinem sanguinis: et debet istud intelligi de colore ru-
beo cum quodam splendore ꝛ non de rubeo fusco qualis reperiri solet
in vultibus horum qui libenter ꝛ abunde bibunt fortia vina ꝛ vtuntur
salsis ꝛ speciebus acutis: qꝛ talis significat lepram futuram. sextum est
quod talis libenter cantat vel audit cantare propter letum eius animū.
septimum est quod talis est carnosus propter causam prius dictam: oc-
tauum est quod talis est satis audax propter caliditatez sanguinis que
est causa audacie: nonum est quod talis est benignus propter sanguinei
humoris bonitatem.

Est ꝛ humor colere qui cōpetit impetuosus.
Hoc genus est hoīm cupiēs precellere cūctos
Hi leuiter discūt multū cōedūt cito crescunt
Inde magnanimi sunt largi sūma petentes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiqꝫ coloris

Hic ponit auctor que dam signa p que cognoscere possumus hoiem colerice ꝯplexionis. primuz est quod colericus est impetuosus.i.faciens rē cū impetu: cuius cau-
sa est: qꝛ superfluus calor qui est in coleric o mouet ad impetum: et ergo
etiam vult aui. ij. in doc. iij. c. iij. quod operationes excessiui motus signi
ficant caliditatē. secūdū est quod tal' est cupidus honoris ꝛ appetit esse i
primis sedibus ꝛ precellere cunctos alios: cuius causa est: qꝛ superfluus
calor pronificat animam ad arrogantiam ꝛ temeritatem. Tertium est
quod isti cito discunt: ꝛ hoc propter subtilitatem humoris colerici ꝛ ei⁹
caliditatez. et ergo etiā dicit aui. loco prealle. quod itellectus.i. prōptitu
do ꝛ viuacitas ad intelligentiam significat caliditatem complexionis.

Quartuz est quod isti multuz cõedunt: qꝛ i ipsis fortior est calor digerens ꝛ maior resolutio quã i alijs corporibus: quituz est quod isti cito crescunt. i. perueniunt ad augmentuz: ꝛ hoc propter fortitudiez caloris naturalis i eis qui est cã augmenti: sextuz est quod isti sunt magnanimi. i. nõ potentes tolerare iniurias: ꝛ hoc propter caliditatez i eis: et ergo dicit aui. lo. ṗal. quod paꝝ pati ab vnaqq3 re. i. patientem se reddere ꝑcat caliditatez: septimuz est quod isti sunt largi: ꝛ hoc respectu illoꝝ quibus honores accidere possunt: octauuz est quod isti appetunt summa. i. summas dignitates ꝛ officia propter cãm secundi signi: nonum quod colericus est hirsutus. i. pilosus ꝛ habens multos crines propter caliditatem aperientem poros ꝛ mouentez materiã piloꝝ ad cutez: Et dicitur hirsutus quasi hircos sequens: qꝛ iter oĩa aĩalia bruta hircus hꝫ lõgiores crines. decimũ est ꝙ ipse est fallax. i. deceptorius. Undecimũ est ꝙ ipse ẽ irascẽs. i. de facili irascitur propter caliditatẽ. et ergo dicit aui. lo. ṗal. ꝙ ira frequẽs ꝛ a leui cã significat caliditatẽ: ꝛ hoc est propter facilitatẽ cõmotiõis colere ꝛ ebulitiõis sanguis circa cor. duodecimũ est ꝙ ipse ẽ prodigus: qꝛ largus est in exponẽdo propter honores habendos: decimũtertiũ ẽ ꝙ talis est audax: qꝛ audacia ẽt prouenit ꝑꝑ numiã caliditatẽ ꝛ maxie cordis. decimũquartũ est quod ipse sit astutus. i. cautus. decimũquintuz est ꝙ talis ẽ gracilis. i. nõ grossoꝝ mẽbroꝝ neq3 mlte carnis ꝑꝑ superfluam caliditatẽ vehemẽter resoluẽtẽ. decimũsextũ est ꝙ tal' ẽ siccus. i. macer propter siccitatẽ ꝯplexiõis. decimũseptimũ ẽ ꝙ tal' ẽ crocei coloris. i. citrini ꝛ ergo dicit aui. lo. ṗal. ꝙ color subruffus significat colere dominium.

Hic ponit auc. aliqua signa ꝯplexionis fleumatice: primuz signũ ẽ paucitas virium: fleumatici ei paucitas vires habẽt propter paucitatẽ caloris naturalis a quo oĩs vis hꝫ exordiũ. secũdũ ẽ ꝙ fleũatici sũt lati ꝛ breues: qꝛ in eis est paucus calor natural' nõ sufficiẽs extẽdere corp⁹ i lõgũ: extendit igitur corpus secũdũ latũ. tertium est ꝙ fleũatici sũt pingues, propter coꝝ frigiditatẽ ꝛ hũiditatem: et ergo dicit aui. loco prealle. ꝙ pinguedo vel adeps superflua significat excessuz frigiditatis ꝛ humiditatis ꝛ ꝯplexionem corporum frigidam ꝛ humidam: qꝛ sanguis vnctuositas que est vtriusq3 materia cum resudat a venis ꝛ obuiat membris frigide vel remisse calidis coagulatur ab eorum frigiditate vel remissa caliditate ꝛ fit pingue-

Fleũa vires modicas tribuit: latosq3 breuesq3
Fleũa facit pigues: sanguis reddit mediocres
Ocio nõ studio tradunt: sed corpora somno
Sensus hebes tardus motus pigritia somn⁹
Hic somnolentus piger i sputamĩe multus.
Est huic sensus hebes piguis facit color alb⁹

do:vt vult Gal.ii. ꝯplexionuꝫ.et postea subdit hic textus ꝙ sanguinei sunt mediocres:supple in lõgitudine ⁊ breuitate.quartũ ẽ ꝙ fleumatici magis ad ocia inclinãtur quã ad studia ꝑꝑ frigiditatẽ mouẽtẽ ad ocia ⁊ pigriciã.quintũ ẽ ꝙ multũ dormiũt:⁊ hoc ẽ propter multã humiditatẽ eoꝝ:⁊ ẽt prouenit multus somnus propter frigiditatẽ.vt inuit aui.loco ꝑalle.sextũ ẽ ꝙ fleũati sunt duri igenij:qꝛ sicut viuacitas ĩtellectꝰ ⁊ per spicuitas igenij prouenĩũt propter naturalẽ caliditatẽ:ita ebetudo ĩtelle ctus ⁊ duricies igenij propter ꝯtrariũ.s.frigiditatẽ.septimũ ẽ ꝙ fleũati ci sunt tardi motꝰ:⁊ hoc ẽt propter frigiditatẽ q̃ facit motũ tardũ : sicut caliditas velocẽ. Octauũ ẽ ꝙ sunt pigri.nonũ quod somnꝰ i eis ẽ lõgꝰ. quoꝝ cã eadẽ ẽ cũ predicta.postea ponũtur duo alij v̾sus recolligẽtes si gna predicta cũ quibusdã alijs.primũ ẽ fleũaticus ẽ somnolẽtus.i.iclia tus ad mul̾tũ somnũ.secũdũ ẽ ꝙ ipse ẽ piger.i.tardus ad oẽꝫ operatõꝫ Tertiũ ẽ quod ẽ multi sputi propter hũiditatẽ i eo abundãtẽ multipli catiuã sputi.quartũ ẽ quod tal̾ ẽ obtusus i sensibꝰ: ⁊ nedũ i sensibꝰ imo ẽt i intellectu.quintũ ẽ quod tal̾ est pinguis.sextũ est quod tal̾ est albus in facie. Albedo.n.cutis ⁊ maxime faciei signuꝫ est priuationis sanguis aut paucitatis eius cum frigiditate:vt dicit aui.loco prealle.

Restat adhuc tristis colere lubie nigre.
Que reddit prauos:ꝑtristes pauca loq̃ntes
Hi vigilãt studijs:nec mẽs ẽ dedita sõno
Seruãt ꝑpositũ:sibi nil reputãt fore tutũ
Inuidꝰ ⁊ tristis cupidꝰ dextreqꝫ tanacis
Nõ expis fraudis timidꝰ luteiqꝫ coloris

Hic ponit auctor aliqua signa ꝯplexõis melancolie. primũ est prauitas. melãco lia.n.reddit hoies prauos ⁊ maloꝝ moꝝ quẽadmõꝫ sũt qui seipsos iterficiũt.secũdũ est mľta tristitia:melancolici .n.multũ tristes sũt vt pluri mũ propter spũs melãcolicos turbidos ⁊ tenebrosos sicut hoies leti sũt propter spũuꝫ claritatẽ.tertiũ est taciturnitas:melãcolici.n.tacidi sũt ⁊ paucoꝝ v̾boꝝ propter frigiditatem:sicut nimia garrulitas prouenit pro pter caliditateꝫ.quartũ est quod melãcolici sunt apti studio:qꝛ semꝑ cu piũt esse soli.quintũ est quod tales sunt insomnolenti:nec bene dormi unt propter nimiã siccitatẽ cerebri ⁊ propter fumos melãcolicos ꝯmo uentes i eis sõnia horribilia quibus excitãtur a sõno.sextũ est quod ta les sunt tenacis propositi.i.pertinaces:⁊ cũ aliquid i mente habent diu retinent:⁊ difficulter placabiles sunt:⁊hoc propter siccitatẽ coꝝ que nõ sinit propositũ cito mutari: septimũ est quod melancolici nihil reputãt eis esse tutũ:immo semper timent:⁊ hoc est propter spirituum tenebro sitatem:postea in duobus vltimis versibus ponuntur aliqua ex signis

predictis ⁊ aliqua addūtur: primū est quod melācolicus est inuid⁹: secū dum est quod est tristis: tertiū ē quod est auarus: quartū est quod est tenax: id ē nihil volens exponere ⁊ male soluens: quintū est quod ē fraudulosus simplex: ⁊ propterea hoīes melācolici sunt deuoti: multū legētes: ieiunātes: ⁊ alias mltas abstinētias facientes. sextū est quod ē mltū timidus. septimū est quod est lutei coloris. i. terristris siue fusci coloris. Color eni fusc⁹ ⁊ maxīe si viriditati approximat significat dominiū melācolie ꝭm ra. iii. almā. i prin.

In hoc textu prio ponit colores ꝯsequētes ꝯplexiones: ⁊ dicit quod fleumatic⁹ est albi coloris: sꝫ colericus est ruffi coloris ⁊ sanguine⁹ rubei: ⁊ de melācolico dicit in fine precedentiū vsuuꝫ: ⁊ de istis oībus dictū est pri⁹. secūdo pōit. xiii. signa supabūdātis sanguis: quoꝝ primū est ꝙ facies est rubea propter ascensuꝫ sanguis ad caput ⁊ faciē. secūdū est quod oculi pl⁹ videntur exire solito propter extensiōēꝫ quā facit sanguis mltiplicatus: tertiū est quod gene iflātur propter silꝫ cāꝫ. quartū est quod corpus totū grauatur: qꝛ natura suppeditatur nō sufficiens regere hūores ⁊ sustentare debite corpus: quintū est quod pulsus fit frequens propter caliditatē quā inducit sanguis mltiplicat⁹: sextū est quod pulsus est plen⁹ propter mltitudīeꝫ vapoꝝ calidoꝝ ⁊ hūidoꝝ: septimū est quod pull⁹ est mollis propter hūiditateꝫ nimiā mollificāteꝫ arteriā. octauū est ꝙ dolor fit i frōte: ⁊ hoc propter sanguieꝫ mltiplicatū i rethi mirabili: nonū est quod venter ꝯstipatur. i. dur⁹ fit: nec bene asselāt propter caliditateꝫ nimiā exsiccāteꝫ feces. decimū est quod lingua fit sicca propter silēꝫ cāꝫ: vndecimū est quod sitis est magna propter exsiccatōēꝫ orificij stōachi ex nimia caliditate: duodecimuꝫ est quod fiunt sōnia declinātia ad rubedieꝫ: ⁊ istud vult aui. ij. i doc. iij. c. vij. dicens: et somnia que illud ꝭcāt. s. abundātiā sanguis sunt sicut cuꝫ hō in sōnis res videt rubeas aut sanguineꝫ mltum ex suo corpore exire aut se in sanguie natare: ⁊ similia: decimūtertiuꝫ est quod sputuꝫ est dulce propter sanguinis dulcedineꝫ: notāduꝫ circa istud quod sicut ħ ponuntur signa supabundātis sanguis: ita quidā etiā ponunt signa superabundātie alioruꝫ humoꝝ sub quibusdā vsibus: signa quideꝫ superabundātis colere sub

Hij sūt hūores qui prestāt cuiqꝫ colores
Oibus i rebus ex fleūate fit color albus
Sāguie fit rube⁹: colera rubea quoqꝫ ruff⁹
Si peccet sāguis: facies rubet: extat ocell⁹
Inflātur gene corpus nimiūqꝫ grauatur
Est plsusqꝫ freqns plen⁹ mollis: dolor igēs
Maxime fit frontis ⁊ cōstipatio ventris
Siccaqꝫ lingua sitis ⁊ sōnia plena rubore
Dlcor adest sputi sunt acria dlcia queqꝫ

istis vsibus:accusat colerã dextre dolor aspera ligua. Tinitusvõitusqȝ frequens vigilãtia mlta:multa sitis piguis egestio torsioventris:nausea fit:morsus cordis:lãguescit orexis:pulsus adest gracilis durus veloxqȝ calescens:aret amarescit incendia sõnia fingit.signa vero superabundã tis fleumatis sub istis vsibus:fleuma supergrediens proprias i corpore leges:os facit insipiduȝ fastidia cerebra saliuas:costaꝝ stõachi siml occipi tisqȝ dolores:pulsus adest rarus tardus moll' inanis:precedit fallax fan tasmata sõnus aquosa:signa vo superabundãtis melãcolie sub his ver sibus:humoꝝ pleno duȝ fex i corpore regnat:nigra cutis durus pulsus tenuis ꝛ vrina.sollicitudo timor ꝛ tristia sõnia tps:accrescet rugitus: sa por ꝛ sputamis idẽ. Leuaqȝ precipue tinnit ꝛ sibilat auris.

Den' septen' vix fleu bothõiaȝ petit ãn'
Spũs vberior exit per fleubothomiam
Spiritus ex potu vini mox multiplicatur
Humorũqȝ cibo damnũ lẽte reparatur
Lumia clarificat sincerat fleubothomia
mẽtes ꝛ cerebꝛ calidas facit eẽ medullas
viscera purgabit stõachũ vẽtrẽqȝ coercet
Puros dat sensus dat sõnũ tedia tollit
Auditus vocem vires producit ꝛ auget

In hoc textu auctor loquitur de fleubothõia:ꝛ primo ostendit etateȝ requisitã ad fleubothomiã dicens ꝙ ann' .xvij. vix petit fleubothomiã:et pro isto dicit gal'. xj.de igenio quod pueri nõ debent fleubothõari nisi habeãt.xiiij.ãnos ad minus:et cã est:qꝛ corpora pueroꝝ sũt faciliter resolubilia a calore extraneo:ꝛ ideo debilitãtur multuȝ ex euacuatiõe forti facta per fleubo thomiam. Item qꝛ indigent nutrimento duplici de causa scȝ propter nutrimentum ꝛ augumentum:ideo minutio sanguis nõ competit eis. item qꝛ facile dissoluuntur a calore extraneo sufficit quod ab eis dissol uitur quare non indigent fleubothõia: Et circa istud sciẽduȝ est quod sicut fleubothomia nõ ꝯuenit pueris predictis:sed cauenda est: ita etiã est cauenda in magna etate:scȝ senij:vt vult galie.ix.megategni: qꝛ secundum galie.et Haly.iij.tegni:in conualescentibus ꝛ senibus est paucus sanguis bonus ꝛ multus malus fleubothomia igitur rapiet bonuȝ ꝛ dimittet malum : et innuit auicenna.iiij.in.ca.xx.de fleubothomia: et ideo in talibus nõ competit fleubothomia:secundo ponit nocumentum fleubothomie:et est quod spiritus vberies exeunt per fleubothomiã:cuius ratio potest esse:qꝛ cuȝ multa euacuatiõe sanguis que fit per fleubothomiã necesse est etiã multitudineȝ spirituuȝ euacuari. Tertio tãgit remedia per que spiritus emissi refocillãtur ꝛ iterato mltiplicãtur:

⁊ dicit ꝙ ex potu vini subito regenerãtur spũs: qꝛ oĩuꝫ subito nutrictiuꝫ maxiuꝫ ẽ vinũ: vt priꝰ dictũ ẽ: ⁊ spũs ẽt regenerãtur ⁊ refocillãtur ex cibo: sed hoc sit lẽte ⁊ non subito sicut ex vino: ⁊ cibus qui dꝫ dari. erit digestibilis ⁊ mlti sãguis generatiuꝰ: sicut oua sorbilia: ⁊ silia: ⁊ circa istud sciẽdũ ẽ ꝙ lꝫ cibꝰ regeneret spũs post fleubothomiã: tamen debent cauere patiẽtes a mlto cibo in pria ⁊ secunda die. Unde dicit ysaac i dietis: cibus est eis minuendus ⁊ potꝰ augẽdꝰ. s. respectu cibi: nõ tamẽ respectu sue ꝯsuetudis imo minꝰ debẽt bibere qm ãte fleubothomiam qꝛ ṽtꝰ digestiua debilioꝛ est: quarto põit autoꝛ. xi. iuuamẽta fleubothomie debite facte: primũ ẽ quod tpata fleubothõia ꝯfortat visuꝫ: qꝛ minuẽdo hũoꝛes ẽt minuit effũationẽ ad caput ⁊ replectiõꝫ eius: offuscãtes visũ: secũdũ ẽ ꝙ clarificat: ⁊ sincerat mẽtẽ ⁊ cerebꝝ propter silẽꝫ cãꝫ. tertiũ ẽ ꝙ calefacit medullã: qꝛ minuit supfluitates q̃ ad eã veniẽtes ipsaꝫ ĩfrigidãt. quartũ ẽ ꝙ purgat viscera. i. interioꝛa: qꝛ exonerata natura a sãguie: humores crudos ĩ iterioꝛibꝰ ꝯtẽtos meliꝰ: digerit: quĩtũ ẽ ꝙ fleubothomia restringit võitu ⁊ fluxũ ventris: qꝛ diuertit hũoꝛes ab ĩterioꝛibꝰ ad exterioꝛa: ⁊ istud vult aui. lo p̃al. dicẽs: ãpliꝰ fleubothomia propterea ꝙ ad diuersa trahit: naturã secũdũ plĩmũ retinet: ⁊ istud maxie veꝝ ẽ quãdo fleubothomia fit de venis brachij: nã fleubotomia facta de venis pedũ nõ sic retinet: põt tamen ꝑ accidens ꝯtingere ꝙ ad fleubothomiam sequatur maioꝛ fluxũ ventris: ⁊ hoc duplr: prĩo qꝛ ex fleubothomia factaꝛ tollitur onꝰ nature: tũc ei ṽtꝰ ꝯfortata aliquãdo prouocat alias euacuatiões: secũdo si fluxꝰ ventris fiat ex mlta debilitate ṽtutis ꝯtentiue: tũc ei. qꝛ ex fleubothomia debilitatur ṽtus: magis augebitur fluxꝰ ventris: sextuꝫ est ꝙ fleubothomia facit puros sensus: qꝛ minuit euaporationem ad caput vnde turbãtur sensus: septimum est ꝙ ipsa iuuat somnuꝫ impeditũ: qꝛ per ipsaꝫ euacuantur hũoꝛes plurimi a quibꝰ eleuãtur vapores acuti ⁊ diuersi impedientes somnum: Octauũ est quod ipsa tollit tediaꝫ ⁊ grauitates nimias: qꝛ per ipsam virtus exoneratur a suo grauamine ⁊ ẽt educto per ipsam sanguinem educitur simul melãcolia fex sanguinis que inducit tedia ⁊ grauitates: nonum est quod ipsa ꝯfert auditui: qꝛ per ipsaꝫ diminuuntur vapores ⁊ humores ascendentes ad caput impedientes auditum: decimũ est quod ipsa cõfert voci: qꝛ per ipsã diminuũtur superfluitates ⁊ humiditates que possent peruenire ad pectus vel cannam pulmonis ⁊ impedire vocem. Undecimum est quod ipsa auget vires: quia per ipsam coꝛpus a suo grauamie exoneratur quare virtus augmentatur.

In hoc textu auc. ti ia fa Tres insunt istis maius september aprilis

Et sunt, lunares sunt velut ydra dies.
Prima dies primi postremaq3 posterioꝝ
Nec sāguis minui nec carnib⁹ āseris vti
In sene vel iuuene si vene sanguie plene
Omni mense bene confert incisio vene
Hij sūt tres mēses may⁹ septēber aplis
In quibus eminuas vt longo tpe viuas

facit. pꝛio dicit quod isti tres menses: sc3 mayus septēber apꝛilis sunt mēses lunares ⁊ in eis sunt dies pꝛohibiti a fleubothomia: v3 pꝛima dies maij: ⁊ vltima septēbꝛis ⁊ apꝛilis: et istud cōmunes dicunt: veruntamē est dictū fictum: nec alicuius valoris. imo predicti dies possunt esse ita boni ⁊ electi sicut ⁊ alij: secundum ꝙ diuersa constellatio in eis potest esse. et subdit auctoꝛ ꝙ in talibus diebus null⁹ vesci debent carnibus anseris: quod etiam falsum est ⁊ erroneum ⁊ magis sortilegio attribuendum: ⁊ forte auctoꝛ ⁊ istud habuit a iudeis qui istum ritum obseruant. secundo dicit ꝙ senex senectute ⁊ non a senio ⁊ iuuenis venas plenas habentes sanguine minui possunt omni mense: qꝛ isti non faciliter resolubiles sunt: nec in eis solum paucus est sanguis bonus. imo multus: Tertio dicit ꝙ incisio vene pro regie sanitatis custodiendo d3 fieri in aliquo istoꝝ triū mensium: qui sunt mayus septembꝛis ⁊ apꝛilis: differenter tamen: qꝛ i apꝛili ⁊ maio d3 incidi vena epatis propter multiplicationem sanguis eo tempoꝛe: cum sit tempus vnale: ⁊ in septembꝛi vena splenis propter melancoliam que tunc h3 multiplicari. cum sit tempus autūnale.

Frigida natura frigēs regio: doloꝛ ingens
Post lauacꝛ coitū minoꝛ etas atq3 senilis.
Morbus prolixus repletio potus ⁊ esce
Si fragilis vel subtilis, sensus stōachi sit
Et fastiditi tibi non sunt fleubothomādi

Hic auctoꝛ ponit. xij. que impediunt fleubothomiā3. primum est frigiditas cōplexionis. Cum. n. ꝑ in Gal. in megategni fleubothomia i frigidat tūc augmētaret frigiditatem: causa autem quare fleubothomia infrigidat est: qꝛ secundum ysaac in vrinis: sanguis est fundamētum caloꝛis naturalis. i. illud in quo caloꝛ naturalis seruatur: ⁊ qꝛ fleubothomia sanguinem euacuat: ideo ⁊ caloꝛem naturale3: ⁊ tūc per consequens infrigidat. secundū regio frigida vehementer: sub qua d3 compꝛehendi tempus multum frigidum quod etiam prohibet fleubothomiam: qꝛ in regione ⁊ tempoꝛe multum frigidis: sanguis in frigiditate coꝛpoꝛis includitur. ⁊ ille qui circa extremitates existit a frigiditate condensatur ⁊ ineptus fit ad hoc ꝙ fluat. tertium est intensus doloꝛ: sub quo etiam potest compꝛehendi nimia coꝛpoꝛis inflāmatio: qꝛ si in istis accidentibus fieret fleubothomia sequeretur motus agitatiuus

qui ē ꝯtrarius natu re:cū sit difformis ꝛ maioꝛ ïflāmatio que ēt est natu
ram magis debilitās : ꝛ cā motus agitatiui in doloꝛe intēso ē:qꝛ fit tra-
ctus ad diuersas partes.per fleubothomiam.n.fit tractio ad locū fleu-
bothomatum:ꝛ ex doloꝛe foꝛti fieret tractio ad locū doloꝛis:cā vō ma-
ioꝛis inflāmatiōis est,: qꝛ ex fleubothomia cōmouentur hūoꝛes quare
magis inflāmantur ex motu.et istud veꝝ ē quādo fleubothomia fit par
ua ꝛ artificialis:si tamē fiat vsqꝫ ad sincopiꝫ prodest in pꝛedictis casib⁹:
qꝛ ista cū vincit atractionē doloꝛis nō facit motum agitatiuum:ꝛ silr tol
lit inflāmationē cū nō sint humoꝛes ibi qui cōmoueantur ꝛ calefiant ꝛ
maioꝛem īflāmationem inducūt.et istud voluit gal.in cō. illi⁹ āphoꝛis-
mi.i.pti.āpho.que egerūtur:cū dixit:ꝙ nō ē melioꝛ medicina ī apostēa
te vehemētis īflāmatiōis:ꝛ silr ī febꝛibus ꝛ doloꝛe foꝛti quā fleubotho
mia.Quartū ē balneū ꝛ maxime resolutiuū:tale.n.pꝛohibꝫ fleubotho
miaꝫ:qꝛ tale ēt est euacuatiuū iā natura nō facile tolerat euacuatiōꝫ sup
euacuationē.Quintū est coit⁹ īmediate pꝛecedēs: p⁹ talē.n.nō stati dꝫ
fieri incisio vene:qꝛ ex hoc maxia debilitatio nature sequeretur:cuꝫ per
coitū pꝛius natura debilitata sit.Sextuꝫ est etas maioꝛ vel minoꝛ quā
requiritur ad fleubothomiaꝫ:sicut etas īfantie ꝛ etas senij:pꝛout decla
ratum est pꝛius.et ista īpedimenta tāgit aui.loco pal.dicens:tibi quoqꝫ
cauere debes a minutōe ī ꝯplexiōe vehementis frigiditatis ꝛ in regiōi
bus foꝛtis frigiditatis:ꝛ in hoꝛa foꝛtis doloꝛis:ꝛ p⁹ balneū resolutiuuꝫ
ꝛ p⁹ coitū ꝛ in etate que est minoꝛ.xij.ānis senū quātomagis poteris:ni
si in figura ꝯfisus fueris ꝛ in soliditate musculoꝝ ꝛ venaꝝ āplitudine:ꝛ
eaꝝ repletiōe ꝛ coloꝛis rubedine:ꝛ vlt erius subdit:hos nāqꝫ ex adole-
scentibus ꝛ senibus fleubothomare audebis. Adolescentes tamē secū
duꝫ oꝛdinē ad fleubothomandū paulatī pꝛouehere debes cū pauca mi
nutione.Septimum est moꝛbus pꝛolixus : qꝛ tūc ex tali fleubothomia
natura duplr debilitatur:puta a moꝛbo pꝛolixo ꝛ a minutione. et istud
est veꝝ secūdū aui.loco pꝛeall.nisi sanguis affuerit coꝛruptio qꝛ si sic fleu
bothomia pōt ꝯuenire. octauum est nimia repletio potus. nonuꝫ est ni
mia repletio cibi:sub qua etiā ꝯpꝛehenditur indigestio cibi.et cā hoꝝ ē
qꝛ secundū aui.in.i.attrahētia sunt tria.s.vacuū:calidū:ꝛ tota spēs. Si
ergo vene per fleubothomiam a sanguie euacuarētur cibū indigestū vl
superfluum siue potū superfluum a stomacho vel epate attraherēt qui
indigestus veniens ad membꝛa nō coꝛrigeretur : qꝛ tertia digestio non
coꝛrigit peccatum secunde:nec secūda pꝛime : si peccatum sit magnum
pꝛopter quod in membꝛa nō ꝯuerteretur:sed ibi remanens posset esse
causa egritudinis.decimū est fragilitas.i.debilitas virtutis:fleubotho

mia.n.eſt fortis euacuatio:ſm gal'.ij.amphoriſmoꝝ in cõmento illius.
In quo morbo:ſed virtus debilis nõ põt pati motum fortem.Undeci
muꝫ eſt ſubtilis ſenſatio orificij ſtomachi:quod precordium dicitur: qꝛ
ex fleubothomia in tali ſtatim ſequitur ſincopis.et ſub iſto etiam com=
prehenditur debilitas ſtomachi ⁊ facil' fluxus colere ad orificium eius
inducens ad vomitũ facilẽ colere.Unde in habentib⁹ predicta acciden
tia nõ ꝯuenit fleubothomia.per fleubothomiã.n.humores cõmoti ad
os ſtomachi inducerentur tãquã ad locũ conſuetum:⁊ qꝛ eſt membruꝫ
debile ⁊ impotens illi fluxui reſiſtere:ideo illiſ multa mala per fleubo=
thomiã accidũt.Et hoc eſt vna cã quare quãdoqꝫ aliqui in fleubotho=
mia ſincopant.ſ.qꝛ colera ad ſtomachum fluit que mordicando ſtoma=
chum ex ꝯpaſſione cordis ⁊ ſtomachi ſincopim inducit.duodecimũ eſt
faſtidiũ:ſi.n.ĩ faſtidio fieret fleubothõia cũ vene euacuarẽtur traherent
ad ſe materiã malã faciẽtẽ faſtidiũ.et plĩma iſtoꝝ ſex vltioꝝ accidentiũ
tãgit aui.loco p̃al.⁊ circa iſtud ẽ ſciendũ ꝙ preter predicta accidẽtia ſũt
adhuc aliq̃ alia ẽt ĩpediẽtia fleubothõiaꝫ: quoꝝ primũ ẽ alia euacuatio
vt quãdo eſt flux⁹ mẽſtruoꝝ aut emorroydaꝝ:tũc.n.nõ dꝫ fieri fleubo=
thõia:⁊ hoc ad euacuatiõꝫ:lꝫ ad diuertẽdũ fluxũ ſeu materiã poſſet fie=
ri.ſecũdũ ẽ corporis ſiue ꝯpoſitõis raritaſ:qꝛ a corporib⁹ rariſ mltũ diſ
ſoluitur:⁊ iõ ſufficit iſta reſolutio nec euacuatõe ĩdigent: vt vult gal'.ix.
megetegni.tertiũ ẽ hũoꝝ cruditas ⁊ viſcoſitas: tũc.n.eſt cauenda fleu
bothõia:qꝛ augmentaretur cruditas hũoꝝ:⁊ pp hoc ĩ morbiſ lõgis nõ
eſt facienda fleubothõia:qꝛ cruditas hũoꝝ augmẽtaretur ⁊ v̾tus debili
taretur ⁊ morb⁹ ꝓlõgaretur:⁊ iõ timẽdũ eẽt de caſu v̾tutis.et ꝓpter hoc
vult aui.ꝙ ĩ morbis cronicis facienda eſt farmacia ante fleubothomiã
⁊ nõ fleubothomia'ante facienda:licet vtroqꝫ indigeant patientes:ſed
cruditas humorum poteſt accidere duabuſ de cauſis:vna cauſa eſt pro
pter abundantiam humorum calorem naturalem ſuffocantium qui de
bilitatus ⁊ ſuffocatus humores crudos generat : ⁊ tunc bene competit
fleubothomia.Unde ſecundum Alexandrum.ij.libro ſuo.ca.de ydro
piſi:fleubothomia in principio yporarce competit cuꝫ prouenit ex mul
titudine ſanguinis menſtrualis cum prohibeantur fluere menſtrua;
propter cauſam aliquam:aut ex multitudine ſanguinis emoroydalis:
quia ſicut ignis paruus ſub multa lignorum congerie ſuffocatur : ſimi=
liter eſt de calore innato ſuffocato ſub humorum multitudine.Secun=
da cauſa cruditatis humorũ eſt caloris innati debilitas vt in illis qui
ſunt debilis complexionis ⁊ qui habuerunt longã egritudinem ⁊ ĩ ſeni
bus:⁊ tũc nõ ꝯpetit fleubothõia:qꝛ per hoc augeretur cruditas:qꝛ ſan=

guis in quo calor conseruatur extraheretur: et ita corpus infrigidaretur et hũores magis incrudarentur: dz ergo sanguis dimitti vt hũorum cruditatem digerat: quartum est aeris idebita dispositio et nimia caliditas aut nimia frigiditas: qz per caliditatẽ mltã fortis fit resolutio: et p frigiditatem multa ineptificatio humorum ad fluxum.

In hoc passu autor ponit quinqz que debẽt fieri circa fleubothomiã: aliqua quidẽ ante fleubothomiaz: aliqua i fleubothomia:

Quid debes facere quãdo vis fleubothomari
Uel quãdo minuis fueris vel quãdo minutus.
Unctio siue potus lauachrũ vel facias motus.
Debent non fragili tibi singula mente teneri.

et aliqua post fleubothomiam: primum est vnctio que aliquãdo fit i fleubothomia: sicut vnctio fleubothomi: vt dolor leniatur: aliquando vero post fleubothomiã: vt consolidatio vulneris retardetur ad hoc vt post fleubotomiam hũores relicti in venis aliquam possint habere respirationẽ et fumi aliqui mali exalent: sm̃ ẽ potus et maxie vini qui valet i fleubothõia si sincopis accidat: et ẽt valet post fleubothomiã pro regeneratione nouorum spirituũ et noui sanguis: et isto mõ iã faciunt cões: tertiũ est lauachrũ .i. balneũ qđ valet per duos vł per tres ante: et per duos vł tres post fleubothomiam et non eodem die: ante quidẽ: si quis timeat qđ habeat i se hũores grossos: qz balneũ hũores dissoluit et cõmouet eos: et propter hanc cãz etiã cõpetit ante acceptio sirupi acetosi: et motus vt hũores dissoluãtur et subtilientur: et ergo quãdo dz fieri fleubothomia dz fricari brachiũ: vt hũores existentes in venis propinquis brachio subtilientur et preparentur ad exeundum facilius: post fleubothomiã vero valet vt reliquie hũorꝝ et vaporꝝ derelicta resoluãtur: in die vero fleubothomie non conuenit: qz per balneũ cutis lenis fit qua lenificat percussionẽ factã i fleubothõia fugit: et hoc est piculũ: q̃rtũ ẽ fascia .i. ligatura cũ pãnis lineis q̃ valet pꝰ fleubothomiã imediate ad retinẽdũ fluxũ: et ãte fleubothomiã ad trahẽdũ hũores ad locũ vbi q̃ritur fleubothõia vt ex eo etiã vene igrossentur et meliꝰ videãtur: quintũ ẽ motꝰ siue ãbulatio moderata que potest fieri ante vt hũores dissoluãtur et subtiliẽtur: et post: ad resoluẽdũ reliquias hũorꝝ ex fleubothomia derelictas: Circa predicta sciendũ est qđ cõmunes faciunt se fleubothomare ieiuni: sz quibusdã doctoribus melius videtur et cõuenientius: quod ante fleubothomiã primũ vnuz ouuz sorbeãt molle cuz vno haustu vini circa nonã vel decimã horã ante prandium et statim postea se fleubothomari faciant. Et huius causa ẽ. qz stõacho vacuo natura fortius sanguinẽ retinet ne

deficiat in nutrimento: sz cum cibus qui de se multū nutritiuus est sit ī stōacho cuiusmodi sunt oua sorbilia ⁊ vinum: tunc natura melius sāguine exire permittit.

Exhilarat tristes: irritos placat amentes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

In hoc passu autor ponit tres effectus fleunothōie: prim⁹ est quod fleubothomia exhilarat .i. letificat tristē hoiez: secūd⁹ ē ꝙ fleubōthoia placat iratos: ⁊ cā: vtriusqz est qꝛ ī sanguine qñ multa conmiscetur melancolia fit tristicia: ⁊ quando multa colera: fit ira: cū melācolia sit cā tristicie: ⁊ colera ire iā vterqz istoꝝ duoꝝ hūoꝝ educitur eductiōe sanguis: qꝛ ei ꝯmiscetur terti⁹ est quod prohibet amentes ne insaniant: qꝛ facit hūores fluere ad partes exteriores ⁊ a capite diuertit: pro maiori declaratione sciendū est, quod quinqz sunt cause ꝑꝑ quas dz fieri fleubothōia: quarū prima est directa ⁊ alie quattuor indirecte: prima que ē directa ē vt abundantia sanguinis euacuetur: siue abundet sanguis in qualitate siue quantitate siue vtroqz mō. nā ꝰm aui. lo. preal: duo genera hoim sunt fleubothomāda: quoꝝ vnuz est ille modus hominuz qui iā pati sunt incidere in egritudines: vt qui habent abūdātiā sanguis in quātitate: ⁊ reliquum genus est genus illorum hoim qui iā egritudinē inciderūt propter hūorū siue sanguinis maliciā sz differt fleubothomia ista ⁊ illa: qꝛ ꝑꝑ sanguis abundatiā dz fieri multa fleubothomia: sz si ī qualitate peccet siue sit maliciosus tūc cōpetit fleubothomia pauca: vnde secūdū Gal. ix. megategni. si sāguis sit mal⁹ in corpore dz euacuari paulati: ⁊ ideo peccāt mltū illi qui quando vidēt sanguinē maluz fleubotomāt se quousqz vidēat sanguinez bonuz exire cum forte prius totus sanguis exire ꝙ bonus exiret. sz debet fieri pauca euacuatio: ⁊ tunc secunduz Gal. in casu isto: priusquaz fiat fleubotomia dz dieta bonū sāguinē generās exhiberi vt loco mali sanguinis bon⁹ sāguis generetur. Et postea dz fieri post modicū tēpus fleubothomia pauca: ⁊ sic deinceps: ista fleubothōia ē directa qꝛ fit ꝑ se ad euacuatiōez illius ꝙ per se dz per fleubothomiā euacuari sez ad euacuatiōz plenitudis hūoꝝ siue sanguis: pricipaliter tñ secūdū ꝙ cū eo sunt alij hūores: pria cā idirecta ē magnitudo morbi ⁊ magnitudo apostematis vehementis iflāmatiōs: qꝛ secunduz gal. i cō. illi⁹ āpho. que egerūt ⁊c. Nō ē melior medicina in apostemate vehementis inflāmatiōis ⁊ in febrib⁹ ⁊ dolore forti quā fleubothōia: vt ēt dictuz est ibi frigida natura: secunda cā indirecta est vt attrahatur materia ad partē illā per quā dz euacuari materia: vnde in retentiōe mēstruoꝝ ⁊ emorroydaꝝ dz aperiri sophēa

ƺ gal. ⁊ aui. vt trahatur materia sanguis ad inferi⁹ tertia cā indirecta ē vt hūores trahātur ad locū ꝯtrariū illi loco ad quē fluūt hūores: ⁊ hoc ad diuertēdū materiā a loco ad quē fluūt hūores: vnde in nimio fluxu mēstruoꝝ dꝫ fieri fleubothōia de basilica vt trahatur materia ad ꝯtrariū locū ad quē declinat ⁊ diuertatur a suo fluxu: ⁊ ꝑꝑ hoc in pleuresi sinistre partis: dꝫ fieri fleubothōia in parte dextra vt diuertatur materia ⁊ attrahatur ad locū ꝯtrariū loco ad quē declinat: ⁊ silr̄ si sit in ꝑte dextra dꝫ fieri fleubothōia in ꝑte sinistra: quarta cā indirecta est vt per fleubothomiā vna porcio materie euacuetur ⁊ natura potentior sit supra residuū: ⁊ sic ꝯpetit fleubothōia qn̄ repletio est in corꝑe ne fiat apostēa: qꝛ natura est debilis respectu regis illoꝝ hūorū: iō vna porcio illius materie est euacuanda ne ꝓpter īpotentiā nature ī regendo illā materiā: illa materia fluat ad aliquē locū debilē ī quo aggregetur ⁊ apostēa generet.

Fac plagā largā mediocriter vt cito fum⁹
Exeat: vberius liberiusqꝫ cruor.

In hoc passu autor ponit vnū documētū de quantitate scissure in fleubothomia. Et dicit ꝙ scissura dꝫ esse larga mediocriter vt fumus ⁊ grossus sanguis liberius exeāt: qꝛ qn̄ scissura ē stricta tunc solū subtilis sāguis exit ⁊ grossus remanet. circa istud ē sciendū ꝙ aliqn̄ in fleubothōia dꝫ fieri vuln⁹ magnū ⁊ aliqn̄ ꝑuū: dꝫ āt fieri vuln⁹ magnū tribus de causis: p̄ío qꝛ hūores sunt grossi: ⁊ grossus sāguis est euacuād⁹ vt per illud vuln⁹ magnū sanguis facili⁹ possit exire: ⁊ ergo melancolicis faciēdū ē magnū vuln⁹: scd̄o propter tēporis frigiditatē ꝙ hūores īgrossat: ⁊ ergo in hyeme dꝫ fieri vuln⁹ magnum. Tercio propter abūdātiā hūoꝝ: qꝛ tūc fit melius euacuatio per vulnus magnū ꝙ̄ paruū: ſꝫ vuln⁹ paruū fit cū ē vtus debil. vt de ſpiritib⁹ ⁊ calore min⁹ euacuetur: ⁊ in tēpore calido eadē de cā: ⁊ qn̄ est sāguis subtil.

Sāguine subtracto sex horis est vigilanduꝫ.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruum ledas nō sit tibi plaga profūda:
Sāguine purgat⁹ non carpas protin⁹ escas.

In hoc passu autor tāgit tria ꝯsiderāda circa fleubothōiaꝫ: primū est ꝙ fleubothomatus non dꝫ dormire immediate post fleubothomiā: nisi ad minus trāsiuerint sex hore: ⁊ huius subdit autor cāꝫ ne fumi: qui scꝫ in sōno causātur moti ad caput ledāt cerebꝝ: alie tamē possunt assignari cause: quaꝝ p̄ia ē ne in sōno v̄tat se patiens supra brachiū fleubothomiatuꝫ: ⁊ per hoc ledatur: secūda ē: ne hūores in somno fluāt ad membrū lesuꝫ ī quo ē dolor ꝓpter ictū fleubothomi ⁊ fiat apostēa: vnde gal. ij. āphorismoꝝ: super illo āphorismo: in quo morbo: vult quod in sōno

si fiat. apostea itra corp⁹ aut mebr̄ sit lesu3 ad ipsu3 fluūt hūores: aui. vo aliā assignat cā3. s. quod per talē sōnū poss3 accidere ꝯfractio mēbrorū.. Et istius cā pōt eē: qꝛ sicut: sm Gal. super illo āpho. in quo morbo. ꝛc. somn⁹ in principio paroxisini nō ꝯpetit: qꝛ calor naturał ad interiora regreditur: ꝛ exteriora īfrigidātur: ꝛ fumi remanēt nō ꝯsūpti: propter ꝙ rigor augmētatur ꝛ paroxisin⁹ ēt prolōgatur: sic ēt fumi per ꝯmotō3 humor̄ ꝛ ī fleubothōia ad neruos ꝛ ad lacertos eleuātur, qui nō ꝯsūpti remanētes in sōno infrigidātur in exteriorib⁹ ꝛ ingrossātur: ꝛ iō faciūt ad neruor̄ ꝛ lacertor̄ ꝯfractō3 si fiat superdormitio īmediate p⁹ fleubothomiā: alia cā pōt eē: qꝛ materiā ē ingrossās ē faciēs ꝯfractōe3: sicut ī quartana ī cui⁹ typo fit ꝯfractio propter frigiditatē ꝛ grossiciē materie: s3 nerui ꝛ lacerti sūt frigidi: iō ad ipsos veniēs iste fum⁹ in somno in quo fit retractio caloris ad interiora īfrigidatur ꝛ ingrossatur: ꝛ iste fum⁹ īfrigidatu⁹ ꝛ ingrossat⁹ frigiditatē ꝛ ingrossationē inducit in mēbro siue cōfractō3: siue ad mēbr̄ ꝯsimile properāt egritudines ꝯsimiles. Et istud verum ē de somno fleubothomie vicino ꝛ non de remoto post qua3 fumi illi fuerint cōsumpti: secūdū quod dicit est quod fleubothomans d3 cauere ne faciat nimis profundam aperturam in minutione: ita quod cu3 fleubothomo ledat neruum vel arteriam vene suppositum: nam ex lesione nerui sequitur spasmus: ex quo vlterius acerbissima mors sequitur vel ad minus perditio membri: puta brachij vel digiti. ꝛc. Ex lesiōe arterie sequitur fluxus sanguinis arterialis difficilime curabilis: tertium est quod fleubothomatus non illico: id est: imediate post fleubothomiā cibum sumere debet: sed debet expectare quousq3 in eo humores fuerint quieti: ne cibus ante eius digestionem ad subueniendum mēbro leso cū sanguie simul attrahatur.

Omnia de lacte vitabis rite minute.
Et vitet potum fleubothomatus homo
frigida vitabis quia sunt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Omnibus apta quies ē: motus valde nociuus.

Hic autor pōit quiq3 vitāda ab ipso fleuubothomatho: quorum primū est quod fleubothomatus d3 vitare lac ꝛ lacticinia cuius cā est: qꝛ ex cōmotione humorum per fleubothomiam sepe fluunt humores aliqui ad stomachum: si ergo lac sumeretur ex cōmixtione illorum humoru3 lac in stomacho corrumperetur ex quo de se maxime corruptibile est: iā ꝛ lac propter dulcedine3 eius posset trahi indigestum ad venas: ꝛ propter commotionem

humoꝝ facile corrumpi. Secundū est quod fleubothomatus dꝫ cauere a potu nimio: qꝛ propter euacuationeꝫ venaꝝ talis potus traheretur facile ad venas indigestus: prout prius dictū est. tertium est quod fleubothomatus dꝫ vitare oīa frigida tam intus sumpta quā exterius adhibita: puta cibaria multū frigida: aerem frigidū: balneū frigidū: tenuitatē vestiū: sessionē supra petrā: frigiditatē capitis vel pedū: qꝛ cū calor naturalis per fleubothomiā debilitatus est: corpus facile superflue infrigidaretur. Quartū est ꝙ fleubothōatus nō dꝫ ambulare in aere tenebroso nebuloso turbato: qꝛ talis ꝯtristat aīam: ⁊ pigriciā in corporibus inducit: vt prius dictū est ibi. aer sit mūdus: nā tristitia cā ē sanguinis melācolici: sed dꝫ ambulare in aere claro ⁊ lucido: qꝛ ī tali aere spūs vitales naturales ⁊ aīales recreātur ⁊ ad extra mouētur cōgaudentes simili. Quintū est ꝙ fleubothōatus dꝫ querere quietē tpataꝫ: silr' ⁊ motū excessiuū vitare: qꝛ motꝰ excessiuꝰ tūc maxīe debilitat ⁊ hūores ꝯmouet quies vͦo tpata motū sedat.

Hic autor dicit quattuor. primū est ꝙ fleubothōia facienda est in pricipio egritudinuꝫ peracutaꝝ. i. maxīe acutaꝝ: que. s. terminātur in

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medie multum de sanguine tolle
Sed puer atqꝫ senex tollet vterqꝫ paruꝫ
Uer tollat duplū reliquū tps tibi simplū

die quarta: qꝛ tales sunt breues: nec dant inducias: ⁊ iō a principio medicāde sunt. Secundū est ꝙ in etate media. s. que est a. xxx. āno vsqꝫ ad xlv. vel. l. annū plꝰ de sanguie extrahendū ē quā ī aliqua aliaꝝ etatuꝫ: qꝛ in tali etate maxīe multiplicatur sanguis: ⁊ eius subtractio nō īpedit augumentuꝫ: nec diminuitur vͦtus corporis: qꝛ corpus ī tali etate nō augetur neqꝫ diminuitur sensibiliter: sed stare videtur. tertiuꝫ est quod senes ⁊ pueri paꝝ fluebothomādi sunt: qꝛ in pueris sanguis multꝰ requiritur propter nutritiōꝫ ⁊ augmentatiōꝫ in eis. Et in senibus vͦtus incipit debilitari. Quartū est quod in vͤe dupla quātitas sanguis abstrahēda est per fleubothomiā respectu alioꝝ tempoꝝ: cuius rō est: qꝛ ver est tempus maxime multiplicatiuuꝫ sangis: secūdū oēs auctores medicie. Circa primū dictuꝫ pro maiori declaratiōe ponende sunt alique regule circa fleubothomiā: quaꝝ prima est ꝙ in principio morbi nō est faciēda fleubothōia. Medicus. n. ē mister nature: secundū gal'. in tegni. cā. illo. Diuꝫ natura opatrix: medicus vͦo mister: sed secūdū gal'. iiij. āpho. in cōmento illius: egritudinibus quibuscunqꝫ incipientibus nulla euacuatio ī pricipio morbi est naturalis: sicut ergo natura ī pricipio morbi nō euacuat: ita nec medicꝰ. Istud tamen ī tribus casibus hꝫ instantiaꝫ.

primo in materie furiositate: vnde Aui. loco sepe alle. vult q in princi-
pio morbi fleubothomia non dz fieri: qr fleubothomia humores com-
moueret z subtiliaret z currere per corpus faceret nisi materia sit furio
sa. secundo hz instantiam in materie multitudine. vnde galie. super il-
lum ampho. Incohoantibus morbis: vult quod oportet fieri fleubotho
miam aut farmaciam vt natura alleuietur: que scz onerata est propter
materie multitudinem. Tertio hz instantiam in morbi magnitudine z
acuitate. vt quando est apostema magnum z dolorosum: licet non sit
multa materia. s. antecedentis in corpore. vnde dicit galie. xiij. megate
gni. si apostema sit magnum fleubothometur in principio: licet non sit
materie multitudo ne crepet aut aperiatur apostema ante sui matura-
tionem. Ergo vt mala sinthomata vitentur minutio est facienda. Secū
da regula est quod non fiat fleubothomia in die motus egritudinis: si-
cut in crisi non est facienda fleubothomia: nec aliqua euacuatio: ne ma-
teria a loco ad quem natura mittit ipsum diuertatur: similiter neqz in
paroxismo: vnde secundum galie. i. amphorismorū. In statu. neqz fleu
bothomia neqz farmacia fieri dz: qr in eo fit coctio morbi: que melius
fit in quiete quā motu: sed sicut se hz status ad morbum totalem: ita pa
roxismus respectu dierum interpolationis: sicut ergo in statu nō est eua
cuandum: ita nec in paroxismo. Tertia regula est quod fleubothomia
non est facienda in principio morbi: cum crisis est remota: qr secundum
ysaac in vrinis: sanguis est fundamentum caloris naturalis ipsum: scz
sustinens: licet cor sit fundamentum generans: z spiritus fundamentū
deportans: sed sanguis est fundamentuz caloris naturalis: qr ex eo ma
terialiter generatur calor naturalis: z ideo aliquis sanguinem euacuan
do euacuat calorem qui materiam morbi habet digerere: z per conse-
quens morbus prolongatur z virtus debilitatur: propter quod timen-
dum est ne propter longitudinem morbi z debilitatem virtutis natura
succumbat. Quarta regula est quod in corpore habente fecem in inte-
stinis non debet fieri fleubothomia: cuius causa est: qr tria sunt attrahē
tia. s. calidum: vacuum z tota species. Quia ergo per fleubothomiam
vene euacuantur que a membris sibi propinquis attrahunt: z ita mese
raice a stomacho: venter plus constipatur: z materia contenta in venis
plus inficitur: z meseraice attrahunt humiditatem secum: z feces plus
desiccantur. Debet ergo venter primo leniri vt per suppositoria aut
clisteria: nisi per se laxetur. Quinta regula est quod nō debet fieri fleu
bothomia multa: qr ex hoc malum accidit in senio. s. multi morbi mali
sicut epilensia appoplexia z paralisis: quia propter remotionez sangui-

nis ⁊ caloris generãtur multe superfluitates fleumatice que sunt cause hax egritudinũ. Sexta regula est ꝙ nõ dꝫ fieri fleubothõia in muliere menstruata aut ĩpregnata. In impregnata nõ dꝫ fieri: qꝛ per hoc calor digerẽs cibũ diminueretur ⁊ nutrimentũ fetus auferretur: ⁊ maxie quã do fetus est magnus cũ tũc indiget ampliori nutrimẽto. Et istud dicit ypo. v. amphorismoꝝ. In mẽstruata ṽo naturalr̃. s. ƀm reuolutõꝫ mẽsis nõ dꝫ fieri fleubothomia: qꝛ in fluxu nimio menstruoꝝ eẽt facienda ad diuertendũ materiã: sed quãdo eueniunt naturalr̃ ⁊ secũdũ debitũ cur suꝫ nature tũc nõ dꝫ fieri fleubothõia: cũ materia euacuetur sufficiẽter a natura: ⁊ natura nõ dꝫ diuerti ab opatiõe. septia regula ẽ ꝙ pꝰ coleri cã passionẽ nõ dꝫ fieri fleubothõia. Cũ. n. fleubothõia ꝯmoueat hũores per hoc posset humor coleric⁹ ad stõachũ fluere ⁊ ipsuꝫ inflãmare: nec dꝫ fieri pꝰ vomitũ ne silr̃ humores fluãt ad stomachũ: neqꝫ pꝰ fluxũ vẽ tris: neqꝫ pꝰ vigilias magnas: neqꝫ pꝰ motũ fortem: ⁊ breuiter nec post vllum calefaciẽs multũ: aut multũ dissoluens: qꝛ fleubothõia humores plus cõmoueret ⁊ ṽtutem magis debilitaret. deide videndũ est in quibus hoibus cõpetit fleubothomia: et pro illo ponẽde sunt alique regule. Quax pria est ꝙ fleubothõia cõpetit hoibus delicatis ociosis ⁊ quiescentib⁹: multũ carnosis: ⁊ cibis multũ sanguinem generãtibus vtentibus. secunda regula est ꝙ fleubothomia ꝯuenit illis in quibus est abũdantia sanguinis: quod cognoscitur per vrine spissitudinẽ. abũdãtia. n. sanguis facit eam spissam: sꝫ colerã subtilem. tertia regula est ꝙ fleubo thomia dꝫ fieri in illis in quibus melãcolia abũdat. Unde cũ est mixta melãcolia naturalis currens cuꝫ sanguie per totum corpus: qꝛ sanguis in epate ab ea mundificatur: tunc cõpetit fleubothomia siue minutio postea farmacia. Unde duplex est melãcolia: naturalis ⁊ innaturalis. naturalis est fex sanguis: que quãdo abundat ipsa est currens cũ sanguine quare cũ sanguine per fleubothomiã euacuatur: ideo facienda est fleubothomia ad eius euacuationẽ cum sanguine: ab eodem. n. calore. s. calore temperato fiunt sanguis ⁊ melãcolia: que est eius fex: ⁊ postea faciẽda est farmacia. quarta regula est ꝙ in illis in quibus timetur humorũ ebullitio: cõturbatio ⁊ calefactio: competit fleubothomia: ⁊ isti stati quã do sentiunt se calefieri debent fleubothomari cũ sit timor ebullitionis ꝯturbationis ⁊ calefactionis: propter humorum abundantiaꝫ. Aliquã do tamen aliqui decipiuntur per istam regulam: qꝛ statim quando sentiunt calefactionem ⁊ timent de humorum ebullitione statim fleubothomant se. Et quando istud est ex colere calefactione ⁊ incensione: per fleubothomiam non cessat calefactio nec ebullitio: immo per hoc aug-

mentatur: qz fleubothomia humores cõmouet: et per corpus currere facit. Et ergo non competit fleubothomia nisi hoc sit ex abundabtia humorum quod cognoscitur per sudoris multitudinem et maxime in mane. Aliqui .n. sunt qui non sudant nisi quando euacuatione indigent. Quinta regula est quod illis dz fieri fleubothomia qui habent virtutem fortem et qui sunt sanguinee complexionis nõ frigide et sicce. vnde Ra. vij. almanso. Corpora apta ad fleubothomiã et que habent venas amplas et mãifestas et corpora pilosa et bruna et ex colore rubeo et fusco mixtis sunt colorata: et iuuenes et adolescentes et senes nõ decrepiti: sed pueri⁹ et infirmi non sunt minuendi nisi magna vrgente necessitate. et plurime istarum regularum colliguntur ex Aui. iiij. in de fleubothomia.

Estas ver dextras: autũnus hyemsqz sinistras
Quatuor hĕ mẽbra. cephe. cor. pes. epar. vacuãda
Ver. cor. epar estas. ordo sequens reliquas.

Hic ponit auc. aliqua ɔcernentia membra euacuanda fleubothomia. et dicit p*r*io quod in vere et estate debent euacuari vene dextre: vt dextre manus vel dextri brachij vel pedis: sed in hyeme et autũno debent fleubothomari vene sinistre. s. sinistre manus vel sinistri brachij vel pedis. et istius causa potest esse: quia ver est multiplicatiuum sanguinis et istas colere: ergo ĩ vere et estate debent euacuari ille vene in quibus magis abundant sanguis et colera: sz ille sunt vene dextre: qz in parte dextra corporis situatum est membrum generatiuum sanguinis. s. epar et receptaculum colere: scz cistis fellis. Sed autũnus est generatiuus melancolie que etiam coaceruatur et nõ resoluitur per hyemẽ: ergo in autũno et hyeme debẽt fleubothomari ille vene in quibus magis dominatur melancolia que sunt vene sinistre cum in sinistra parte corporis contineatur splen: qui ẽ receptaculum melancolie. secundo dicit quod ista quattuor membra. s. cephe. i. caput. cor. pes. et epar. secundum quattuor partes anni sunt euacuanda: cor quidem in vere. epar in estate: caput in hyeme et pedes in autumno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar. splenẽ. pect⁹. precordia. vocẽ
Innaturalem tollit de corde dolorem.

Hic tãgit sex iuuamẽta prouenientia ex fleubothomia vene que dicitur saluatella: et ẽ vẽa ĩ dorso man⁹ in loco qui ẽ iter auricularẽ digitũ et medicũ. primũ ẽ quod ipsa purgat epar. Secundum est quod ipsa mũdificat splenẽ. tertium est quod mundificat pect⁹. quartum est quod preseruat precordia. i. orificiuz stõachi a

nocumento. Quintum est quod aufert nocumenta vocis. Sextum est quod aufert dolorem innaturalem cordis: et ratio omnium iuuamentorum est quia predicta vena ab omnibus istis locis sanguinē euacuat: vt postea etiam patebit: pro maiori declaratione predictorū sciendū est quod in fleubothomia aliquando aperiuntur vene et aliquando arterie In apertione autem arterie est timor: et huius causa potissima est nimius fluxus sanguis: qui duplici causa habet fieri in fleubothomia arterie Una causa est caliditas vehemens sanguis arterialis: calidum enim ē facile mobile et arteriam dilatans et aperiens: et ideo iuuat multum ad euacuationem sanguinis in fleubothomia arterie: secunda causa est arterie mobilitas et ideo tardius in ea vulnus curatur cum vulnera nō sanantur nisi quiescant prodest tamen ista fleubothomia tripliciter: Primo cum est in corpore sanguinis subtilis abundantia: secunda quando vaporosi: tertio quando calidissimi: sanguis enim subtilis: ex quo calor naturalis et spiritus fiunt: habitat in arteria sed sanguis grossus: ex quo membra nutriuntur in venis: similiter sanguis vaporosus in arteria cōtinetur: et sanguis sanguineus in venis: sanguis etiam calidissimus qui a corde efficitur et digeritur: quod est calidissimum membrum etiam continetur in arteria: alius autem sanguis in venis: secundo sciēdum quod venarum apertio est in multis membris: aliquando in brachio siue manu magna: aliquā in parua aliquā in pede aliquā i naso: aliquā in frōte: aliquando in labijs: aliquando in lingua siue in palato: aliquando in āgulis oculorum versus frontem: in manu maiori que est ab ascellis vsque ad cubitos sunt quinque vene aperiende secundum Ra. vii. almā: et aui. loco. preallega. vna vocatur cephalica que est vena capitis: secunda basilica que ē vena epatica: tertia mediana siue cordiaca siue nigra: secundum quod vocatur ab auicen. siue matrix: sicut vocatur a Rasi: quarta ascellaris: et quinta funis brachij: in manu minori est sceiles siue saluatella: et in brachio secundum quod continet maiorem manum et minorem sunt aperiende sex vene: cephalica a partibus que sunt supra collum euacuat: et ideo passionibus capitis valet vt in emigranea: mania: et in alijs calidis passionibus siue ex materia calida: vnde et ista incipit siue oritur ab hūero et tēdit vsus ptē sinistrā brachij: basilica euacuat i mediate a partibus sub collo vt a pectore et epate: vnde in passionibus pectoris et epatis et similium valet vnde valet i pleuresi: et icipit ista ab ascellari et tēdit ad ptem dōesticā brachij: mediana vero est media inter duas predictas in situ et in cōpositione: quia ex eis cōponitur: ē enim ramus vtriusque: Et est etiam media in euacuatione: quia vndique euacuat et ab infe-

rioribus partibus sub collo: ꝛ a collo: ꝛ supra collum. Unde est, vniuersalis toti corpori in euacuando: non vniuersalis sicut dicunt quidam qꝛ a corde oritur: sed quia ramus est cephalice ꝛ basilice: Et ergo cum volum⁹ fleubothōare dꝛ cephalica: ꝛ nō apparet: debem⁹ accipere magis medianā quā basilicam: ꝛ similiter cū volum⁹ fleubothomare basilicā ꝛ nō apparet: magis debemus fleubothomare medianā quā cephalicā qꝛ magis ꝯuenit cū vtraqꝫ ꝙ vna cū alia: cū sit ramus istaꝝ: ꝛ ista extrema: scciles siue saluatella est vena que est inter auricularem ꝛ medium: tendens plus versus medicum digitū ꝛ oritur a basilica: ꝛ ista apitur in dextra manu in opilatione epatis ꝛ in sinistra manu in opilatione splenis: ꝛ quare hoc fit nescitur rōe: sicut dicit aui. sed experientia: hanc enī inuenit Galie. per somnuꝫ: vt ipse dicit: qꝛ habebat quendā in cura habentē opilationē epatis ꝛ spenis: ꝛ somniabat se fleubothomare patientem de illa vena: ꝛ sic fecit ꝛ curatus est: de ista fit fleubothomia ponendo manum in aqua calida: qꝛ subtilis est: ideo vt igrossetur ꝛ dilatetur ꝛ ne vulnus claudatur citius debito ꝛ: vt sanguis grossus subtilietur: asscellaris est illa que posita est sub basilica: ꝛ illa apparet in ligatura brachij: ꝛ de ista idem est iudicium cū basilica: funis brachij est illa que est supra cephalicam sine os vltimū siue altius brachij versus partem siluestrem: ꝛ est idem iudiciū de ista ꝛ de cephalica: lꝫ ergo secunduꝫ aui. ꝛ gal. in apertione vene fit euacuatio vniuersalis a toto corpe: non tamē ab oībus venis equaliter: vt visum est: licet ēt vene a toto corpore euacuent: non tamē in eis est timor equalis immo cephalica secundū Ra. vij. alman ē securior: ꝛ basilica ē magis timēda: ꝛ cardiaca ēt multū ē timēda: lꝫ min⁹ ꝙ basilica: cephalica ē securior: qꝛ neqꝫ iuxta eā ē neru⁹ neqꝫ arteria neqꝫ super eā: sed sub cardiaca ē neruus ꝛ altius supra cā est neruus subtilis: ideo timendum ē ne incidatur neruus: basilica ē piculosa valde: qꝛ ē sub ea arteria ꝛ iuxta eam est neruus ꝛ masculus: ꝛ iō est timenda valde: scciles siue saluatella nō est periculosa: sed tamē subtilis est. ꝛ ideo vt aperiatur: melius est ꝙ ponatur in aqua calida: In pede sunt tres vene. s. sciatica: sophena: ꝛ vena poplicis: ꝛ hee aperiuntur cum volumus trahere sanguinem ad partes inferiores vt in prouocatione menstruoꝝ ꝛ illa que est in poplice secundū aui: magis valet quā sophena aut sciatica: quia propinquior est matrici: ꝛ ideo melius potest ab ea trahere: sophena vero a virga testiculis ꝛ a matrice sanguinē attrahit: sed sciatica ab anchis renibus ꝛ membris que sunt situate versus ꝑteꝫ siluestrē melius trahit: sophena vero ꝛ a matrice a membris positis v̄sus ꝑtē domesticā lꝫ sint rami vni⁹ vene: in medio frōtis est vena vna

que aperienda est in antiquatis passiõib⁹ faciei vt in morphea ꝛ ĩpetigi ne scabie ꝛ in passiõib⁹ oculoꝝ: ꝑus tñ dꝫ fieri minutio de cephalica: ꝛ si militer ē vna vena ĩ naso: ꝛ ĩ vtriusqꝫ apertione dꝫ collũ ligari: ꝛ postea apiri vna ãte aliã: p ligatõꝫ ei colli melius mãifestatur: In aliis ēt sũt vene que aperiuntur propter apostẽata existẽtia ĩ hore aut gingiuis: cephalica tamen prius minuta: in palato sunt quattuor vene: que si aperiantur valent fluxui reumatis ꝛ ad dẽtes in eis facientes dolorẽ: ꝛ iste vene sũt mãifeste ꝗ debẽt aperiri materia digesta: itẽ quedã sũt vene ĩ angulis oculoꝝ vsus frõtẽ: ꝛ aperiuntur in passionibus oculorũ: cephalica prius minuta: itẽ quedã sunt vene sub ligna que apiuntur in squinãtia: cephalica prius minuta: itẽ vene que sunt in tiporibus inciduntur propter emigrancã: ꝛ propter dolorẽ magnũ capitis: ꝛ egritudinez capitis: diuturnã: ꝛ iste sunt quas vocat ypo. ꝛ aui. iuuenales: quarũ incisio reddit hoiez ĩpotentẽ generare: itẽ in collo ẽt sũt vene que vocãtur guides ꝗ minuẽde sũt ĩ pĩcipio lepre: ꝛ maxie qñ ãhelit⁹ ãgustatur: vnde ĩ squinãtia ĩpediẽte ãhelitũ minuũtur.

Si dolor est capitis ex potu lipha bibatur
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si vertex capitis vel frons estu tribulẽtur
Tipora frõsqꝫ simĺ moderate sepe fricẽtur
Morella cocta nec non calidaqꝫ lauentur

In hoc passu autor duo notat: primũ est ꝙ si dolor capitis accidat ex potu nimio ꝛ maxie vini vel alicuius alteri⁹ pot⁹ quo ꝯtigit hoies inebriari: tũc super bibi dꝫ aqua frigida que sui frigiditate atqꝫ ingrossatione ĩpedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebꝝ ledãt vel ad ipsũꝫ eleuentur: ꝯm ẽ ꝙ si sũmitas capitis vel frons nimio calore vexetur tunc debẽt tipora ꝛ frons moderate fricari: ꝛ postea debent ex aqua decoctiõis morelle calida lauari: quia morella que a communibus medicis solatrum dicitur habet infrigidare: quia frigida ẽ.

Temporis estiui ieiunia corpora siccant.
Quolibet in mẽse ꝯfert vomit⁹ quoqꝫ purgat
Humores nocuos stõachi. lauat ambitus omnes
Uer autumn⁹ hyems estas dominatur in anno
tempore vernali calidus fit aer humidusqꝫ
Et nullũ tempus melius fit fleubothomie.
Usus tunc homini veneris cõfert moderatus.
Corporis ꝛ motus ventrisqꝫ solutio sudor
Balnea purgentur tunc corpora cũ medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
tunc quoqꝫ precipue coleram rubeã dominari.

In hoc passu autor pl'a notat: primum est ꝙ ieiunare multũ exsiccat corpa in estate: qꝛ ex quo estas de natura est calida ꝛ sicca: ipsa resoluit humiditates corporis: que ẽt resoluũtur per sudores in estate multiplicatos: ꝛ sic superueniẽ

Humida frigida fercula dētur:sit venus extra
Balnea non prosunt:sint rare fleubothomie.
Utilis est requies:sit cum moderamine potus

te ieiunio corpa plus exsiccātur:qz absente hūido cibali:calor nostri corporis agit ī hūiditates proprias ipsas exsiccādo:ergo bene dicit ypo.vij. parti.āpho. corporibus hūidas carnes habētib⁹ famē adhibere cōuenit: fames eī corpora exsiccat:secundū ē ꝙ vomitus ꝯfert quolibz mēse:qz per vomitum euacuantur hūores nociui ꝯtenti ī toto ābitu stōachi:ꝛ illud ēt voluit aui .iij.ſ.i.c.xiij.de iuuamētis q̄ affert vomit⁹:cū dixit:ꝙ ypo.precepit vomitūfieri bis ī vnoquoqz mēse .ſ. duob⁹ dieb⁹ ꝯtinuis vt secūdo die expellatur illud ꝙ prio die nō potuit īpelli ꝛ per hoc secūdū ypo.cōseruatur sanitas:cuz tal' vomit⁹ mūdificat stōachū euacuādo fleūa ꝛ colerā:stōachus eī nō hz aliquid ꝙmūdet ipsuz sicut itestina hñt coleram rubeā ipsā mūdificātē ꝛ postea aui.lo.p̄al.poīt pl'a alia iuuamēta vomitus bene facti:quoꝝ primū ē quod ꝯfert grauitati capitis:ꝛ hoc estverū qñ illa grauitas accidit ex materia hūorali vaporosa perueniente a stōacho ꝛ mēbris īferiorib⁹ ad caput:si eī grauitas corporis fieret a nocumēto proprio ipi⁹ cerebri:tūcvomit⁹ magis noceret q̄ꝫ ꝯferret ſm ē qđ clarificat visuz ꝛ hoc qñ obscuratio vis⁹ prouēit: ex materia vaporali prouenicte a stōacho ad ipsos ocl'os alias āt nō:tertiū est quod aufert fastidiū. ī.nauseā ꝛ abhomiatiōz:remouēdo ꝛeuacuādo hūorē a stōacho q̄ est cā fastidij:q̄rtū ē quod ꝯfert ei ad cui⁹ stōachū descendit colera corrū pēs ei⁹ cibū:quītū ē quod remouet abhomiatōz q̄ fit propter vnctuositatez sextū est quod remouet cāz desiderij ꝛ illud quod facit desiderare acutū pōticū aut cetosū:qz vomit⁹ remouet cāz oīm istaꝝ dispositionū: iaz remota cā remouetur effect⁹:septimū est quod ꝯfert laxitati.ī.cathecie que p̄cedit ydropisī:euacuādo materiā tal' laxitatis ꝛmūdādo stōachū: octauū ē quod ꝯfert vlcerib⁹ ī renib⁹ ꝛ vesicca diuertēdo materias currentes ad illa loca ad partez oppositā:nonū est quod etiā ꝯfert lep̄ maxie quando fit cū vomitiuo forti:sicut ellebororo:quia talis vomitus euacuat materias que sunt ī locis remotis ꝛ difficilis eradicationis:ex quibus fit lepra: etiamvomitus corrigit digestionem primam: ex qua alie. digestiones melius fiunt: vnde lepra peccat in corruptione digestiue. Decimum est quod confert malicie coloris in cute ex aliquo humore. diuertendo ipsum a cute: Undecimuz est quod ꝯfert epilensie stōatice. euacuādo hūorez ꝯtentuz in stōacho.ex cuius effumatiōe causatur epilēsia : duodecimū estquod cōfert ictericie:maxie illi que est ex opilatōe: Nam propter motum fortem in vomitu : materia opilans mouetur ꝛ remouetur a loco in quo faciebat opilationem. silr euacuatur materia

fleumatica per vomitũ que cõiter est cã istius opilationis. decimũtertiũ est ꝙ ꝓfert asmati euacuãdo materiã antecedẽtem ex stomacho: que fouebat materiam asmatis: ꝛ etiam calefaciendo mẽbra spũalia ꝛ pulmonẽ ex quoꝝ calefactiõe sequitur ꝯsumptio superfluitatũ facientiũ asma. Decimũquartũ est ꝙ ꝓfert tremori ꝛ paralisi euacuãdo materiã istaꝝ passionum. Decimũquintum ꝙ ꝓfert habẽtibus viscera nigra magna super partes extremas: diuertendo humores a partibus extremis: Et licet vomitus debite ministratus ista ꝓferat iuuamenta: superflue tamẽ factus multa inducit nocumenta: qꝛ debilitat stomachum ꝛ resoluit ipsum: ꝛ facit eum aptum vt materie fluãt ad ipsum: ꝛ obest pectori ꝛ visui ꝛ dentibus ꝛ antiquis capitis doloribus ꝛc. Prout dicit Aui. iiij. in c. xiiij. tertium quod notat h textus est ꝙ quattuor sunt tempora anni: scꝫ ver estas autũnus ꝛ hyems: prout manifestũ est: et iter ista tempora ver est calidum ꝛ humidum: ꝛ hoc respectu alioꝝ temporꝝ: licet in se sit tempus temperamento attinens. vt vult Gal. in de ꝯplexionibus: Et ex isto sequitur ꝙ istud tempus magis aptum est fleubothomie qꝛ magis est multiplicatiuum humoꝝ quã alia tempora. et ergo etiaꝫ isto tpe põt ꝯuenire moderatus vsus coitus ꝛ motus tpatus: ꝛ ventris solutio siue fluxus: ꝛ sudor temperatus: ꝛ similiter balnea temperata ad diminuendum repletionem. et ergo etiam istud tempus aptum est ad purgationem corporis cum medicinis. Quartũ est ꝙ estas calefacit ꝛ exsiccat: ꝛ ergo i ipsa ẽt mltiplicatur colera rubea que calida ẽ ꝛ sicca: pp hoc ẽt in estate fercula debẽt eẽ frigida ꝛ hũida: ad rẽouẽdũ distẽperãtiã caliditatis ꝛ siccitatis ex ꝯplexiõe estatis inductã: et dꝫ fieri abstinẽtia coitus: cũ talia ẽt exsiccãt. et abstinẽtia a multis balneis: simili de cã. et rara fleubothõia eadẽ de cã: nisi necessitas hoĩeꝫ ꝯpellat. et dꝫ fieri quies ꝛ paucus motꝰ: qꝛ quies humectat ꝛ mltus motus nimiũ exsiccat. et dꝫ hõ predicto tpe vti potu cũ moderamĩe ꝛ marĩe frigido: qꝛ ex superflua sumptõe potꝰ frigidi pp apertionẽ poroꝝ aliqñ sequitur subita ĩfrigidatio corporis vel paralisis siue laxitas mẽbroꝝ vel mors subita. A qua nos defendat qui eternaliter viuit ꝛ regnat. Amen.

Hoc opus optatur quod flos medicine vocatur.

Tractatus qui de regimine sanitatis nuncupatur: finit feliciter. Impressus argeñ anno domini. M.cccc.xci.
In die sancti Thome cantuariensis.